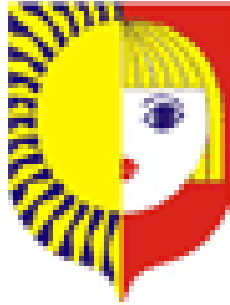

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXXVI/244/09

Rady Miasta Rabka-Zdrój

z dnia 14 stycznia 2009 r.

PROGRAM REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH RABKI-ZDROJU

RABKA-ZDRÓJ, LISTOPAD 2008

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	3
1.1. Podstawowe definicje.....	5
1.2. Geneza powstania dokumentu	6
2. Streszczenie	8
2.1. Tytuł	8
2.2. Lokalizacja	8
2.3. Obszar	8
2.4. Uzasadnienie wyboru obszarów rewitalizacji	8
2.5. Czas trwania programu	10
2.6. Wielkość inwestycji	11
2.7. Mapa sytuacyjna obszaru objętego programem	11
2.8. Operator programu	12
2.9. Partnerzy	12
2.10. Liczba mieszkańców obszaru	13
2.11. Cele programu	13
2.12. Środki realizacji celów (główne planowane przedsięwzięcia).....	14
3. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno – społeczno – gospodarczego miasta i regionu.....	17
3.1 Rozporządzenia dotyczące wykorzystania funduszy strukturalnych.....	17
3.2. Inicjatywa Komisji Europejskiej „Jessica”	19
3.3. Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015.....	20
3.4. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013 Wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Narodowa Strategia Spójności.....	21
3.5. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013.....	22
3.6. Małopolski Regionalny Program Operacyjny 2007 – 2013.....	24
3.7. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego.....	25
3.8. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Rabka	26
3.9. Studium Uwarunkowań i Kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Rabka-Zdrój. Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego.....	28
3.10. Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Rabka-Zdrój do 2012 roku	30
3.11. Dokumenty dotyczące polityk w różnych sektorach społeczno-gospodarczych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.....	32
4. Charakterystyka obecnej sytuacji na obszarze.....	38
4.1. Sfera mieszkaniowa i społeczne aspekty mieszkalnictwa	47
4.2. Stan infrastruktury technicznej	55
4.3. Sfera społeczna.....	61
4.6. Tabela z podstawowymi danymi statystycznymi dotyczącymi ww. sektorów.....	88
4.7. Analiza SWOT wg każdego z ww. obszarów	90
4.8. Określenie kluczowych problemów i ich skutków dla obszarów przewidzianych do rewitalizacji (wg. sektorów – sfera mieszkaniowa, infrastruktura techniczna, sfera społeczna, gospodarka, zagospodarowanie przestrzenne)....	93
5. Założenia Programu Rewitalizacji.....	101
6. Planowane zadania na obszarze rewitalizowanym w podziale na lata i zakres przedmiotowy	120
Zadania przestrzenne (techniczno-materialne).....	120
Zadania gospodarcze.....	132
Zadania społeczne	136
7. Wskaźniki realizacji Programu	143
8. Plan finansowy realizacji Programu Rewitalizacji.....	146
9. Instrumenty wdrażania Programu i komunikacji społecznej	151
9.1. Określenie formy prawnej zarządzającego programem (operatora)	151
9.2. System obiegu informacji oraz środków finansowych w instytucji odpowiedzialnej za zarządzanie programem	154
9.3. Planowane działania na rzecz rozpowszechnienia informacji oraz konsultacje społeczne.....	155
9.4. Partnerstwo	162
9.5. Opis już pozyskanych partnerów.....	164
9.6. Monitorowanie i ocena programu.....	165

1. Wstęp

W zrównoważonym rozwoju krajów europejskich rewitalizacja traktowana jest jako metoda rozwiązywania problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych. W krajach Unii Europejskiej główne cele gospodarki przestrzennej określone są w Europejskiej Karcie Zagospodarowania Przestrzennego, wyznaczając standardy przestrzenne odnośnie zapewnienia zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego we wszystkich regionach, poprawy jakości życia, odpowiedzialnego gospodarowania zasobami oraz racjonalnego wykorzystania terenów.

Tadeusz Kaczmarek w pracy *Rewitalizacja miast w Polsce na tle doświadczeń europejskich* terminem „rewitalizacja” określa planowe działania w celu zmiany struktury funkcjonalno-przestrzennej zdegradowanych obszarów miasta i w konsekwencji ich ożywienia gospodarczego i społecznego.

Jeszcze trafniejsza definicja rewitalizacji została sformułowana przez dr. Andreeasa Billerta: *Rewitalizacja odnosi się do kompleksowego procesu odnowy obszaru zurbanizowanego, którego przestrzeń, funkcje i substancja uległy procesowi strukturalnej degradacji, wywołującej stan kryzysowy, uniemożliwiający lub znacznie utrudniający prawidłowy rozwój ekonomiczny i społeczny tego obszaru, jak i zrównoważony rozwój całego miasta¹.*

Kluczowe w tej definicji jest stwierdzenie, że rewitalizacja to reakcja na **stan kryzysowy**, który przejawia się nie tylko w degradacji substancji, ale także – a nawet przede wszystkim – w degradacji funkcji i przestrzeni. A więc rewitalizacja to działania o charakterze naprawczym w sferze architektoniczno-urbanistycznej (substancja), społecznej i gospodarczej (funkcja ekonomiczna) oraz ekologiczno-przestrzennej.

A. Billert stwierdza wręcz: *Rewitalizacja jest więc odpowiedzią na stan kryzysowy obszaru miejskiego i obejmuje zespół kompleksowych działań, koordynowanych i zarządzanych przez sektor publiczny (gminę), opartych na aktywnej współpracy organów i instytucji polityczno-administracyjnych oraz podmiotów społecznych².*

Wreszcie warto porównać przytoczone definicje z kolejną, sformułowaną przez Wojciecha Kłosowskiego: ***Rewitalizacja oznacza ponowne ożywienie procesów społeczno-gospodarczych na obszarze, w którym procesy te zamarły. Obszary wymagające rewitalizacji to nie obszary wybrane pod kątem wartości zabytkowej, ale obszary o szczególnej kumulacji problemów społeczno-gospodarczych (w tym także najczęściej – remontowo-architektonicznych). W historycznych miastach europejskich bardzo często obszarami takimi są najstarsze dzielnice miast, stanowiące zespoły zabytkowe. Jednak to nie zabytkowy charakter predestynuje je do rewitalizacji, ale właśnie szczególna kumulacja wielu problemów społecznych i gospodarczych w jednym miejscu³.***

¹ Andreas Billert, Centrum staromiejskie w Żarach; problemy, metody i strategie rewitalizacji; Słubice 2004, s. 6

² *Ibidem*, s. 6

³ Wojciech Kłosowski, Metodologiczne problemy rewitalizacji obszarów miejskich w kontekście poddziałania 3.3.1. ZPORR, Bielsko-Biała 2004, s. 2

I dalej: *Rewitalizacja musi angażować zawsze wszystkich aktorów lokalnej sceny: władzę samorządową i różne służby publiczne, a z drugiej strony – biznes i organizacje obywatelskie, a wreszcie – samych mieszkańców*⁴.

W cytowanych definicjach podkreśla się to, co pozwala odróżnić rewitalizację od innych form kompleksowej interwencji w przestrzeń miejską. Widzimy więc, że cele rewitalizacji są usytuowane w sferze społeczno-gospodarczej i ekologiczno-przestrzennej, a działania infrastrukturalne i architektoniczno-urbanistyczne są tym celom podporządkowane (mają charakter narzędziowy). Nie jest więc rewitalizacją działanie wyłącznie remontowo-budowlane, które nie ma wskazanego celu społecznego, gospodarczego lub ekologiczno-przestrzennego.

Z kolei Tadeusz Kaczmarek zwraca uwagę, że działania rewitalizacyjne mają wymiar:

- przestrzenny – nowy wizerunek obszarów rewitalizowanych;
- funkcjonalny – nowe przeznaczenie terenu – nowe funkcje lub odrodzenie dawnych, ale często w nowym wymiarze jakościowym;
- gospodarczy – powstanie nowych impulsów rozwoju gospodarczego, rozwój istniejącej lub implementacji nowych działalności, rozbudzenie mechanizmów rynkowych (np. korzyści dla aglomeracji);
- społeczny – podniesienie poziomu życia, stworzenie lepszych warunków zamieszkania, pracy, komunikacji, korzystania z usług, wypoczynku;
- kulturowy – zharmonizowanie przestrzeni miejskiej, nadanie nowych wartości miejscom (obszaram), rozbudzenie tożsamości terytorialnej, poprawa wizerunku miasta.

Rewitalizacja to reakcja na kryzys, który obejmuje dany obszar i przejawia się w wielu dziedzinach na raz - nie jest więc rewitalizacją działanie podejmowane poza obszarem kryzysowym (stąd kluczowe znaczenie trafnego wyznaczenia obszaru do rewitalizacji). Rewitalizacja musi być realizowana w formie współpracy zróżnicowanych partnerów lokalnych: zarówno sektora publicznego (z reguły – gminy), jak i lokalnych przedsiębiorców oraz sektora pozarządowego, a często także innych partnerów (miejscowych uczelni, policji itp.) - nie jest więc rewitalizacją program nie uwzględniający zaangażowania partnerów prywatnych: zarówno komercyjnych jak i niekomercyjnych. Rewitalizacja ma charakter kompleksowy i jest zawsze planem wielowątkowych, wzajemnie wzmacniających się (synergicznych) działań zmierzających do wywołania jakościowej zmiany na całym wyznaczonym obszarze, w tym zawsze – zmiany negatywnego wizerunku tego obszaru – a zatem nie jest rewitalizacją lista (choćby obszerna) naprawczych działań punktowych, niepowiązanych ze sobą i nie układających się w spójny, całościowy program.

⁴ *Ibidem*, s. 3

1.1.Podstawowe definicje⁵

Definicja rewitalizacji zapisana w projekcie wytycznych Ministerstwa Gospodarki i Pracy brzmi następująco:

„Kompleksowe, zintegrowane, lokalne, kilkuletnie programy zainicjowane przez władze lokalne (w szczególności gminne) mające na celu realizację działań technicznych, społecznych i gospodarczych - w zgodzie z zasadami spójności terytorialnej oraz ochrony środowiska – w rozmaitych obszarach miejskich, zdegradowanych obszarach miejskich, obszarach przemysłowych i po-wojskowych.”

Ponadto wyróżnić należy następujące pojęcia:

Sytuacja kryzysowa - oznacza szereg szkodliwych i niszczycielskich procesów dotyczących przestrzeni, urządzeń technicznych, społeczeństwa oraz gospodarki, które doprowadziły do degradacji danego obszaru;

Rewitalizacja - oznacza proces zmian przestrzennych, technicznych, społecznych i gospodarczych podjętych w interesie publicznym, których celem jest wyprowadzenie obszaru z sytuacji kryzysowej, przywrócenie mu dawnych funkcji oraz stworzenie warunków do jego dalszego rozwoju z wykorzystaniem jego cech endogenicznych;

Program rewitalizacji - oznacza opracowany, przyjęty i koordynowany przez gminę wieloletni program działań w sferze przestrzeni, urządzeń technicznych, społeczeństwa i gospodarki zmierzający do wyprowadzenia obszaru z sytuacji kryzysowej oraz stworzenie warunków do dalszego rozwoju obszaru;

Obszar objęty programem rewitalizacji - oznacza obszar, dla którego opracowano i wdraża się program rewitalizacji, w tym cały lub część obszaru w sytuacji kryzysowej;

Projekt rewitalizacyjny - oznacza przedsięwzięcie będące częścią programu rewitalizacji, realizowane na konkretnym obszarze, w konkretnym czasie z określonymi kosztami i wynikami;

Obszar projektu rewitalizacyjnego - oznacza część obszaru programu rewitalizacji obejmującą grupę nieruchomości, gdzie realizowany ma być projekt rewitalizacyjny;

Interes publiczny - oznacza ogólny cel przedsięwzięć i działań, którego celem jest zaspokojenie obiektywnych potrzeb ludności lub społeczności lokalnych poprzez przywrócenie dawnych funkcji obszarom zdegradowanym i stworzenie warunków ich dalszego rozwoju;

Inwestycja celu publicznego - oznacza działania o znaczeniu lokalnym (w przypadku gmin) lub ponadlokalnym (w przypadku powiatu, województwa, kraju), które stanowią realizację celów, o których mowa w Artykule 6 Ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami;

⁵ Carl A. Heller, Rewitalizacja obszarów miejskich, Warszawa 2002.

Koordynator rewitalizacji - oznacza osobę fizyczną lub prawną, której powierzono opracowanie programu rewitalizacji lub jego części;

Forum rewitalizacji - oznacza radę utworzoną w celu zapewnienia społecznej kontroli nad opracowaniem i realizacją procesu rewitalizacji oraz nad koordynatorem rewitalizacji.

1.2. Geneza powstania dokumentu

Potrzeba opracowania *Programu Rewitalizacji* sygnalizowana była już od kilku lat jako reakcja na pogłębiający się kryzys rabczańskiego uzdrowiska wynikający zarówno z trudności funkcjonowania gminy uzdrowskiej w polskim systemie prawnym, jak i zachodzącymi przekształceniami w systemie kontraktowania usług sanatoryjnych w Polsce. Gmina Uzdrawiskowa spełniać musi bowiem szereg określonych warunków, do których należą m.in. obowiązek posiadania pełnej kanalizacji sanitarnej, wysypiska, oczyszczalni ścieków, ale też posiadania i utrzymania dużych terenów zieleni, promenad spacerowych, deptaków itp. Są to wymogi, które rodzą określone problemy i które wymagają zdecydowanie wyższych nakładów niż ma to miejsce w innych gminach. Ustawodawca wprowadza także szereg ograniczeń dotyczących zarówno planowania przestrzennego, jak i swobody prowadzenia działalności gospodarczej. Ograniczenia te w oczywisty sposób utrudniają rozwój miejscowości, a w niektórych obszarach prowadzi nawet do swoistej zapaści. Jednocześnie jeżeli weźmiemy pod uwagę, iż 60 do 70% dorosłych mieszkańców Rabki-Zdroju w sposób bezpośredni lub pośredni związanych jest z jej funkcją uzdrowską, zdamy sobie sprawę, iż zjawiska kryzysowe dotyczące Gminy Uzdrawiskową w prosty sposób przenoszą się na jej mieszkańców oraz jakość ich życia. Stąd potrzeba stworzenia kompleksowego dokumentu diagnozującego sytuację w mieście oraz wypracowanie spójnej koncepcji działań stanowiących odpowiedź na zidentyfikowane problemy rozwojowe. Nie mniejsze znaczenie miało wzbudzenie i wywołanie społecznej dyskusji o pożądanych kierunkach zmian Rabki-Zdroju oraz zaangażowanie w ten proces maksymalnie szerokiego kręgu osób, tak aby wprowadzane zmiany cieszyły się powszechną akceptacją i aby w proces realizacji działań zapisanych w *Programie Rewitalizacji* włączyło się jak największe środowisko mieszkańców miasta oraz organizacji społecznych i podmiotów gospodarczych prowadzących tutaj swoją działalność.

Jest to tym ważniejsze, iż miasto musi dziś od nowa zdefiniować swoją funkcję i zdecydować o kierunkach dalszego rozwoju na najbliższe lata. *Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju* ma być pierwszą próbą kompleksowego podejścia do kwestii rewitalizacji, rozumianej zarówno jako przekształcania samej zabudowy, jak i struktury społecznej oraz poziomu ekonomicznego. Nie bez znaczenia jest także potrzeba pełniejszego wpisania planów i zamierzeń zarówno władz samorządowych Gminy Rabka-Zdrój, jak też wszystkich „aktorów” życia społeczno-gospodarczego miasta, w nową perspektywę finansową Unii Europejskiej na lata 2007 – 2013, tak aby możliwe było częściowe finansowanie założonych tutaj planów i projektów z zewnętrznych źródeł finansowania.

Ważne jest także stworzenie czytelnych ram dla szeregu podmiotów życia społeczno-gospodarczego, a także przyszłych inwestorów, pokazujących preferowane i pożądane kierunki rozwoju miasta, tak aby ułatwić im wpisywanie swoich zamierzeń i planów w przyjętą i społecznie uzgodnioną politykę rozwoju.

Prace nad dokumentem przebiegały dwutorowo. Ostateczny kształt *Programu Rewitalizacji* jest wypadkową eksperckiej analizy obecnego stanu miasta i jego deficytów, obecnych i pożądanых funkcji Rabki-Zdroju i postulowanych kierunków rozwoju wynikających z zaproponowanych dla miasta rozwiązań. Z drugiej strony przygotowanie dokumentu poprzedziły bardzo szerokie konsultacje społeczne, przebiegające w kilku płaszczyznach - poczynając od spotkań warsztatowych z mieszkańcami, badania ankietowe mieszkańców, a na spotkaniach z określonymi grupami zawodowymi zainteresowanymi rozwojem Rabki-Zdroju kończąc. Proces ten trwał od wiosny 2008 roku do późnej jesieni tegoż roku. Na potrzeby konsultacji społecznych przygotowano także specjalną witrynę internetową gdzie mieszkańcy mogli zgłaszać swoje opinie i konkretne zadania do przygotowywanego dokumentu. Cały przebieg prac nad dokumentem był także szeroko komentowany w licznych artykułach zarówno w prasie lokalnej, jak niezależnych portalach internetowych (np. <http://www.niezaleznarabka.com/forum>). Synteza tych prac i konsultacji znalazła swój wymiar w ostatecznym kształcie *Programu Rewitalizacji*.

2. Streszczenie

2.1. Tytuł

Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju

2.2. Lokalizacja

Program Rewitalizacji prowadzony będzie na terenach miejskich Rabki-Zdroju. Gmina Rabka-Zdrój położona jest w północnej części powiatu nowotarskiego, w województwie małopolskim.

2.3. Obszar

Obszar objęty *Programem Rewitalizacji* pokrywa się z obszarem miasta i wynosi 3 631 ha. Sytuacja taka, z formalnego punktu widzenia, możliwa jest w ośrodkach o liczbie mieszkańców nieprzekraczającej 20 tys. osób (miasto Rabkę-Zdrój zamieszkuje wg danych na 13 listopada 2007 rok 13 245 osób).

2.4. Uzasadnienie wyboru obszarów rewitalizacji

Przystępując do sporządzenia *Programu Rewitalizacji* analizie poddano obszar całego miasta. Pomocniczo do celów analizy wyznaczono strefy nazwane osiedlami:

- os. Zaryte
- os. Słone
- os. Rynek
- os. Łęgi
- os. Orkana
- os. Centrum
- os. Nowy Świat
- os. Traczykówka
- os. Sądecka

W celu zidentyfikowania i wyznaczenia obszarów rewitalizacji w pierwszym kroku dokonano próby syntetycznej identyfikacji problemów, które mogą wpływać na marginalizację społeczno-gospodarczą całego miasta lub jego obszarów. Jednocześnie podjęto się zidentyfikowania procesów i instrumentów, które mogą mieć wpływ na powodzenie procesu rewitalizacji i szybszego rozwoju miasta. Identyfikacja problemów Rabki-Zdroju związanych z szeroko rozumianym procesem rewitalizacji oparta została przede wszystkim na analizach statystycznych zgromadzonych na potrzeby opracowania powyższego dokumentu oraz informacjach zebranych w szeregu wywiadów środowiskowych dotyczących istotnych problemów rzutujących na rozwój miasta i jakość życia jego mieszkańców. Analizy skupiały się w następujących sferach mających wpływ na jakość życia mieszkańców i rozwój miasta:

- Sferze zagospodarowania przestrzennego i ochrony środowiska,

- Gospodarki lokalnej,
- Sferze społecznej.

Ostatecznie posługując się analizami eksperckimi dotyczącymi sytuacji społeczno-ekonomicznej na terenie miasta (zgodnie z kryteriami zawartymi w art. 47 Rozporządzenia (WE) 1828/2006), a także w porozumieniu z władzami Rabki-Zdroju i w wyniku szeregu konsultacji społecznych (warsztatów) zdecydowano, iż w przypadku stosunkowo niewielkiego organizmu jakim jest Rabka-Zdrój wzajemne powiązania pomiędzy różnymi obszarami i zjawiskami zachodzącymi w mieście są tak znaczące i obejmują cały teren miasta, iż niezasadne jest wydzielanie poszczególnych obszarów, a działaniami naprawczymi winien być objęty teren całego miasta, oczywiście ze szczególnym uwzględnieniem dzielnic centralnych (w których znajduje się strefa A Uzdrowiska, większość zakładów uzdrowskich oraz skupiska bloków mieszkalnych (są to osiedla Rynek, Łęgi, Orkana, Centrum, Nowy Świat), w których łącznie mieszka ok. 60,5% mieszkańców całego miasta.

Do najistotniejszych negatywnych zjawisk, które oddziałują na obszar całego miasta i utrwalają obserwowane zjawiska kryzysowe należy zaliczyć:

- **Niekorzystne tendencje demograficzne** – na terenie miasta odnotowywany jest nieznaczny, ale systematyczny spadek liczby mieszkańców (pomiędzy rokiem 2000, a 2006 w liczbach bezwzględnych spadek ten wyniósł ok. 200 osób),
- **Zagrożenie wzrastającym bezrobociem i rosnący poziom ubóstwa** – w związku z przekształceniami w szeroko rozumianej służbie zdrowia i lecznictwie uzdrowskim likwidowanych jest wiele miejsc pracy, kolejne (duże) grupy pracowników zagrożone są likwidacją swoich miejsc pracy (szpital). Duża liczba osób odeszła na wcześniejsze (niskie) emerytury.
- **Duży odsetek mieszkańców miasta legitymujący się niskim wykształceniem** – ok. 48% mieszkańców miasta legitymuje się wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym.
- **Brak atrakcyjnych miejsc spędzania czasu wolnego**, szczególnie odczuwalny przez ludzi młodych. Skutkiem tego jest powstawanie nieformalnych grup i nieformalnych miejsc spotkań oraz rodzenie się zjawisk patologicznych wśród młodzieży.
- **Braki w podstawowej infrastrukturze społecznej** - obszar miasta wciąż nie jest wyposażony w zaspakajającą potrzeby lokalnej społeczności infrastrukturę społeczną – brakuje żłobka, brakuje miejsc w przedszkolu, placówki edukacyjne wymagają rozbudowy i modernizacji.
- **Wzrastające zagrożenie patologiami** (szczególnie wśród młodzieży) powodowane głównie brakiem alternatywy spędzania czasu wolnego.
- **Słaba komunikacja środowisk opiniotwórczych i mieszkańców Rabki-Zdroju.**

- **Niekorzystne tendencje związane z liczbą podmiotów gospodarczych.** Analizując dane statystyczne dotyczące liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie miasta począwszy od roku 2000 obserwowany jest stały, systematyczny spadek liczby podmiotów gospodarczych, zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym. W roku 2000 w Rabce-Zdrój zarejestrowanych było ogółem 1 221 przedsiębiorstw (z czego 1 189 firm należało do sektora prywatnego). Liczby te zmniejszały się w każdym z kolejnych lat, by osiągnąć wartość 1 140 firm w roku 2006, (z czego w sektorze prywatnym 1 096).
- **Zaniedbania w kształtowaniu przestrzeni publicznej, w szczególności strefy A uzdrowiska, w której zlokalizowany jest Park Zdrojowy.** Nie spełnia on dziś standardów wymaganych dla tego typu obszarów.
- **Duża powierzchnia niezagospodarowanych terenów w centrum Rabki-Zdroju,** które powinny służyć rozwojowi funkcji turystyczno-rekreacyjnej.

Zważywszy, iż przedstawione powyżej problemy dotyczą wszystkich badanych sfer życia miasta (tj. zarówno sfery przestrzennej, gospodarczej, jak i społecznej), a ich negatywne oddziaływanie obejmuje obszar całej Rabki-Zdroju, zasadnym wydaje się **objęcie całego obszaru w granicach administracyjnych ośrodka wraz ze wszystkimi jego mieszkańcami Programem Rewitalizacji.** Należy bowiem uznać, iż powiązania i zależności pomiędzy czynnikami wywołującymi narastający w Rabce-Zdroju kryzys (szczególnie w sferze demograficznej, przedsiębiorczości i rynku pracy) są tak duże, że negatywnie oddziałują na sytuację mieszkańców całego ośrodka miejskiego. Z kolei podjęcie działań naprawczych, o charakterze kompleksowym wpłynąć będzie na pozytywną zmianę wizerunku miasta jako całości oraz wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców całej Rabki-Zdroju.

Szczegółowe analizy poszczególnych obszarów problemowych zostały zawarte w *Rozdziale 4. Charakterystyka obecnej sytuacji na obszarze.*

2.5. Czas trwania programu

Przyjęto, iż perspektywa czasowa *Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju* powinna być zgodna z okresem programowania w Unii Europejskiej (uwzględniając zasadę n+2), a zatem przyjęto, iż będzie on wdrażany począwszy od stycznia 2009 roku do grudnia 2015 roku. Przy czym założono także, iż w roku 2013 rozpoczną się prace nad nową wersją *Programu*, uwzględniającą dokonania osiągnięte dzięki realizacji niniejszego *Programu*, a także zmienioną sytuację społeczno-gospodarczą Małopolski i całego kraju.

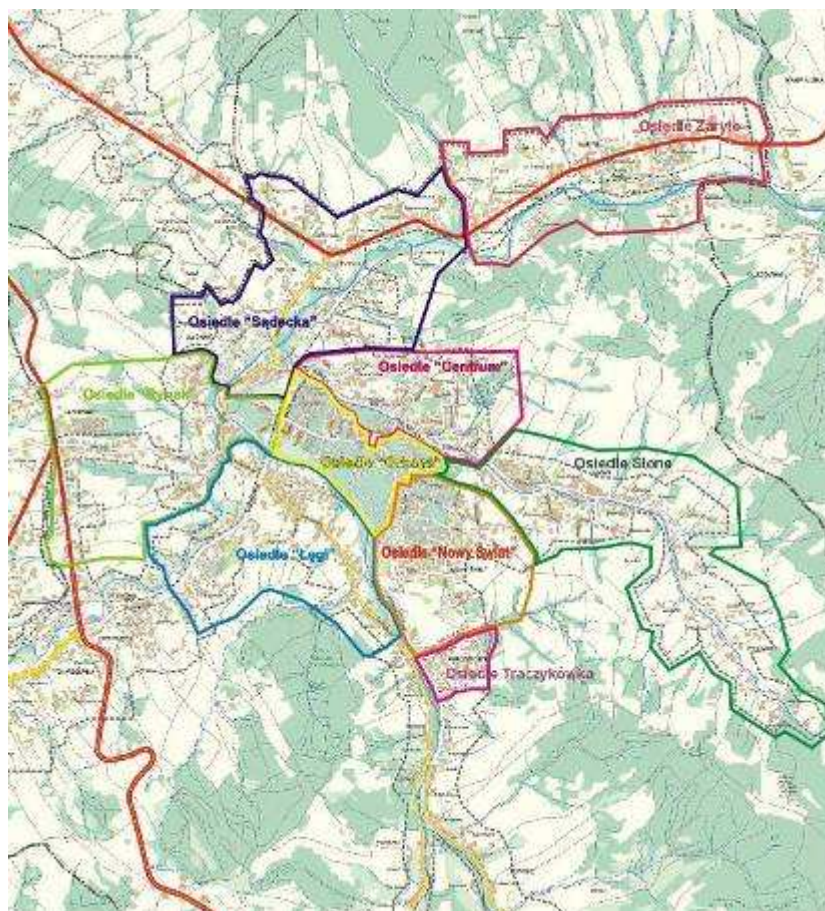
Przyjęty horyzont czasowy jest także zgodny z *Narodową Strategią Spójności na lata 2007-2013* oraz *Strategią Rozwoju Kraju 2007-2015*, a także *Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007 – 2013*. Jednocześnie należy stwierdzić iż szereg działań spójnych z założeniami niniejszego *Programu Rewitalizacji* realizowanych było już w latach wcześniejszych, tj. przed przyjęciem niniejszego dokumentu.

2.6. Wielkość inwestycji

Łączna wielkość inwestycji zaplanowanych do realizacji w ramach *Programu* wynosi 267 519 700 PLN, a uwzględniając koszty zarządzania *Programem* (ustalone na poziomie 0,5% wszystkich ponoszonych kosztów tj. 1 337 598,50 PLN) wartość ta wynosi **268 857 298,50** PLN, to jest **67 893 257,20** € (zakładając kurs euro na poziomie 3,96 zł). Z tego środki pochodzące z budżetu gminy stanowią 21,51% wartości wszystkich planowanych do wydatkowania środków, planowane do pozyskania fundusze pochodzące z Unii Europejskiej stanowią 27,99%, pozostałe środki publiczne (budżetu województwa, innych jednostek samorządu terytorialnego, funduszy celowych oraz budżetu Państwa stanowią 9,79%, zaś środki prywatne stanowią największą część planowanych nakładów w programie i zostały ustalone na poziomie 40,71%. Tak optymistyczne założenia dotyczące zaangażowania znaczących środków prywatnych wynikają z faktu, iż zakłada się znaczący wzrost atrakcyjności miasta po rozpoczęciu procesów rewitalizacyjnych, a co za tym idzie większą skłonność kapitału prywatnego do inwestowania w Rabce-Zdroju.

2.7. Mapa sytuacyjna obszaru objętego programem

Rysunek 1 Mapa obszaru objętego *Programem Rewitalizacji*

Źródło: UM Rabka-Zdrój

2.8. Operator programu

Funkcję Operatora Programu powierzono Wydziałowi Strategii i Rozwoju Społeczno-Gospodarczego oraz Zamówień Publicznych UM Rabka-Zdrój, który będzie koordynował prace powołanego Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji, na czele którego stanie Pełnomocnik Burmistrza ds. Rewitalizacji (powołany w drodze zarządzenie Burmistrza Miasta Rabka-Zdrój po przyjęciu *Programu* przez Radę Miejską). W skład zespołu wejdą m.in. osoby zatrudnione na stanowiskach: pracownika ds. pozyskiwania środków zewnętrznych, pracownika ds. przygotowania i prowadzenia inwestycji, pracownika ds. zamówień publicznych, pracownika Referatu Finansowego. Funkcja Pełnomocnika Burmistrza ds. Rewitalizacji związana będzie z funkcją Kierownika Wydziału Strategii i Rozwoju Społeczno-Gospodarczego oraz Zamówień Publicznych.

Pełna struktura zarządzania *Programem Rewitalizacji* została w skrócie opisana poniżej, natomiast pełny opis struktury oraz zadań poszczególnych ciał zaangażowanych w zarządzanie *Programem* opisany został w punkcie 9.1 niniejszego opracowania.

Struktura zarządzania *Programem Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju na lata 2009 – 2015*:

- Rada Miasta Rabka-Zdrój – odpowiada za uchwalanie *Programu* i jego głównych kierunków oraz opiniowanie zmian i aktualizację *Programu*;
- Burmistrz Miasta Rabka-Zdrój – odpowiada za bieżący nadzór nad realizacją *Programu*, w tym dbałość o zagwarantowanie (w budżecie i WPI) środków na jego skuteczną realizację oraz pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, a także podejmowanie decyzji o potrzebie dokonania korekt w *Programie*;
- Operator Programu – Wydział Strategii i Rozwoju Społeczno-Gospodarczego oraz Zamówień Publicznych UM Rabka-Zdrój, koordynujący pracę Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji, na czele którego stoi Pełnomocnik Burmistrza ds. Rewitalizacji – odpowiada za bieżącą koordynację działań podejmowanych w ramach *Programu*, aktualizację i kontynuację procesu planowania, pozyskiwanie nowych partnerów *Programu*, upowszechnianie zarówno samego *Programu*, jak i możliwości korzystania z niego, bieżący monitoring działań oraz sprawozdawczość;
- Forum Rewitalizacji i Rozwoju Rabki-Zdrój - w skład której wejdą m.in. przedstawiciele operatora, jednostek gminnych, przedsiębiorcy (w tym potencjalni inwestorzy), przedstawiciele instytucji finansowych, partnerzy społeczni. Zadaniem Forum będzie opiniowanie zgłaszanych projektów oraz wskazywanie nowych obszarów tematycznych i zadań istotnych z punktu widzenia rozwoju miasta. Rola Forum Rewitalizacji będzie też niezwykle istotna z punktu widzenia promocji *Programu*, z uwagi zarówno na jej szeroki krąg, jak i społeczny zasięg oddziaływania.

2.9. Partnerzy

W trakcie prac nad *Programem Rewitalizacji* wyłonionych zostało szereg partnerów społecznych i instytucjonalnych, którzy swoimi działaniami przyczyniać się będą do realizacji założeń *Programu*. Warto zaznaczyć, iż także sam proces tworzenia dokumentu miał charakter partnerski – opierał się o warsztaty rewitalizacyjne oraz szeroką ankietyzację podmiotów potencjalnie zainteresowanych uczestnictwem w *Programie*. Właśnie w wyniku warsztatów wypracowany został model utworzenia **Forum Rewitalizacji i Rozwoju Rabki-Zdrój**, które

winno skupić szerokie spektrum osób i instytucji zainteresowanych rozwojem miasta. W trakcie dalszych prac nad *Programem* przewiduje się także nawiązanie ścisłego partnerstwa z instytucjami finansowymi obsługującymi gminę w celu łatwiejszego pozyskania środków na podejmowane działania rewitalizacyjne (nie tylko przez gminę, ale także pozostałe podmioty uczestniczące w *Programie*) oraz sformalizowaną współpracę z instytucjami doradczymi dla sektora MSP (szczególnie Fundacją Rozwoju Regionu Rabki), instytucjami rynku pracy i instytucjami zajmującymi się pomocą społeczną oraz kształceniem ustawicznym, w tym kształceniem zawodowym.

2.10. Liczba mieszkańców obszaru

Liczba mieszkańców zameldowanych na terenie Miasta Rabka-Zdrój wynosi 13 245 osób (wg. stanu na 13 listopada 2007) i zgodnie z przyjętymi założeniami wszystkie one objęte są *Programem Rewitalizacji*.

2.11. Cele programu

Podstawowym celem *Programu* jest **integracja mieszkańców i zasobów materialnych miasta w celu wzmocnienia funkcji uzdrowskowo-turystycznej Rabki-Zdroju.**

Skuteczna realizacja tak sformułowanego celu, w dłuższej perspektywie czasu winna przyczynić się do:

- rozwoju lecznictwa uzdrowskiego w Rabce-Zdroju, w tym także poprzez otwieranie się na nowe grupy kuracjuszy;
- rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowej, jako najbardziej zbieżnej z rozwojem uzdrowska, w tym wydłużenie pobytu turystów odwiedzających Rabkę-Zdrój;
- dywersyfikacji i zwiększenia dochodów budżetu gminy dzięki wspieraniu rozwoju także innych niż lecznictwo uzdrowskie funkcji miasta (które nie utrudnią funkcjonowania uzdrowska);
- zahamowania odpływu kapitału ludzkiego, poprzez podniesienie jakości życia na terenie Rabki-Zdroju.

Jednak aby tak zdefiniowaną wizję rozwoju miasta osiągnąć i ograniczyć negatywne oddziaływanie zarysowanych powyżej czynników, konieczne jest podjęcie szeregu działań we wcześniej zdefiniowanych sferach życia społeczno-gospodarczego. W trakcie spotkań i konsultacji zdefiniowano następujące cele *Programu Rewitalizacji*:

CELE W OBSZARZE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej funkcji uzdrowskowo-turystycznej centrum miasta w celu stworzenia innowacyjnej oferty produktowej obejmującej usługi: leczniczo-rehabilitacyjne, medyczne, turystyczne, poznawczo-historyczne oraz rekreacyjno-sportowe.
2. Modernizacja zasobów mieszkaniowych (spółdzielczych i komunalnych) na rewitalizowanym obszarze.

3. Porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na rewitalizowanym obszarze.
4. Poprawa jakości powietrza w obszarze rewitalizowanym.
5. Poprawa dostępności do obiektów hotelowo-sanatoryjnych wraz z uporządkowaniem ruchu kołowego w centrum miasta.

CELE W OBSZARZE GOSPODARCZYM

1. Nadanie czytelnych funkcji i kierunków rozwoju poszczególnym obszarom miasta.
2. Rozwijanie współpracy z samorządem gospodarczym i instytucjami otoczenia biznesu w celu wspólnego kształtowania pożądanych kierunków rozwoju gospodarczego zgodnie z podstawowym profilem Miasta.
3. Szeroka promocja oferty turystycznej, uzdrowskiej i gospodarczej miasta.

CELE W OBSZARZE SPOŁECZNYM

1. Budowa i modernizacja obiektów infrastruktury społeczno-kulturalnej wraz ze wzmocnieniem ich roli we wspieraniu podstawowych funkcji rozwojowych miasta oraz ochrona obiektów dziedzictwa kulturowo-historycznego, w szczególności poprzez modernizację, a częściowo także rozszerzenie ich funkcji
2. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców oraz turystów i kuracjuszy na terenie miasta (bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo w ruchu drogowym).
3. Tworzenie programów w zakresie atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dedykowanych specjalnie dla osób starszych.
4. Tworzenie systemów kształcenia ustawicznego, podnoszenie kwalifikacji pracowników sfery uzdrowskiej oraz turystyczno-rekreacyjnej.
5. Wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży.
6. Poprawa komunikacji pomiędzy środowiskami zainteresowanymi rozwojem miasta.

2.12. Środki realizacji celów (główne planowane przedsięwzięcia)

Zadania podejmowane w ramach *Programu Rewitalizacji* mają charakter kompleksowy i służą rozwojowi całego miasta. Kluczem do jego nowoczesnego i dynamicznego rozwoju, a tym samym powstrzymania negatywnych zjawisk w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej jest **integracja mieszkańców i zasobów materialnych miasta w celu wzmocnienia funkcji uzdrowskiej-turystycznej Rabki-Zdroju**. Temu też powinny zostać podporządkowane działania podejmowane przez wszystkich „aktorów” życia społeczno-gospodarczego miasta.

Aby osiągnięcie tak zarysowanego celu było możliwe konieczne jest podjęcie szeregu działań naprawczych oraz rozwojowych, dokonywanych w sposób zharmonizowany i konsekwentny, przez wszystkie zaangażowane strony, w trzech - wzajemnie przenikających się sferach:

W sferze przestrzennej – rozumianej jako konsekwentne porządkowanie przestrzeni publicznej z podporządkowaniem jej uzdrowskiemu charakterowi miasta. Stąd główne przedsięwzięcia Programu Rewitalizacji w tej sferze skupiać się będą na:

- rewitalizacji i zwiększeniu atrakcyjności terenów zielonych i terenów rekreacyjnych miasta, tak by służyły zarówno kuracjom, jak i turystom i mieszkańcom, jako miejsca odpoczynku, regeneracji sił, spotkań towarzyskich;
- tworzeniu warunków do rozwijania na terenie miasta inwestycji poprawiających jakość bazy sanatoryjnej (zarówno hotelowej, jak i infrastruktury towarzyszącej) oraz budowania infrastruktury służącej wzmocnieniu funkcji turystyczno-rekreacyjnej, jako elementu budowania przewagi konkurencyjnej miasta;
- porządkowaniu i kształtowaniu przestrzeni publicznych miasta, a także stwarzaniu warunków do podejmowania podobnych działań w odniesieniu do własności prywatnej, jako wyraz konsekwentnej polityki, której celem jest rzeczywista estetyzacja miasta;
- stwarzaniu warunków do zrównoważonego rozwoju miasta, poprzez działania z zakresu ochrony wód i powietrza, a także wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- porządkowania ruchu samochodowego, tak aby ograniczyć jego negatywne oddziaływanie na rozwój funkcji uzdrowskich i rekreacyjnych, przy jednoczesnym zachowaniu korzystnych warunków dotarcia do miejsc docelowych, tak dla osób odwiedzających Rabkę-Zdrój, jak i jej mieszkańców.

w sferze gospodarczej – poprzez działania zmierzające do zwiększenia bazy podatkowej oraz liczby miejsc pracy dzięki:

- aktywizacji gospodarczej nieproduktywnych terenów (poprzez czytelne określenie ich funkcji w dokumentach planistycznych);
- nakreślenie czytelnej polityki miasta i instytucji otoczenia biznesu, które poprzez podejmowane działania winny wspierać przedsięwzięcia gospodarcze związane z rozwijaniem pożądaných funkcji miasta, tworząc tym samym efekt synergii pomiędzy różnymi podmiotami związanymi z funkcją sanatoryjną i turystyczno-rekreacyjną miasta;
- odrębną kategorią działań wspierających te procesy winien być nowoczesny marketing skierowany zarówno do „wewnątrz”, jak i promujący miasto oraz jego możliwości poza jego granicami.

w sferze społecznej - poprzez podejmowanie działań zmierzających do wzrostu ilości mieszkańców i odmłodzenie struktury wieku oraz wzrostu poziomu ich wykształcenia, a także poprawę bezpieczeństwa publicznego i socjalnego mieszkańców, poprzez:

- zahamowanie odpływu wykształconej młodzieży z miasta;
- zwiększenie oferty i standardu zajęć dla młodzieży w czasie wolnym;

- zwiększenie oferty kulturalnej miasta i stworzenie nowych przestrzeni dla działalności kulturalnej, artystycznej i spotkań mieszkańców;
- podniesienie jakości kadr w najbardziej pożądanym z punktu widzenia rozwoju miasta obszarach (tj. lecznictwie i turystyce);
- zaoferowanie ludziom starszym (stanowiącym istotną część mieszkańców miasta) ciekawych form zagospodarowania czasu wolnego;
- podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia spadku przestępczości, czego skutkiem będzie wzrost bezpieczeństwa mieszkańców i osób planujących prowadzić tu swoją działalność gospodarczą czy inwestycyjną, a także działań zwiększających bezpieczeństwo w ruchu drogowym (w szczególności w odniesieniu do pieszych).

Niezwykle istotną kwestią w ramach działań w sferze społecznej, ale mającej niebagatelne znaczenie dla działań w pozostałych sferach, a także szeroko rozumianego powodzenia całego *Programu Rewitalizacji* jest stworzenie rzeczywistych mechanizmów konsultacji społecznych i wspólnego – z udziałem wielu środowisk zainteresowanych procesami rozwojowymi – wypracowywanie rozwiązań, które służyć będą tak realizacji samego *Programu Rewitalizacji*, jak i szeroko rozumianego budowania przewagi konkurencyjnej Rabki-Zdroju nad innymi ośrodkami o podobnych problemach rozwojowych i podobnych aspiracjach.

3. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno – społeczno – gospodarczego miasta i regionu

3.1 Rozporządzenia dotyczące wykorzystania funduszy strukturalnych

Przepisem, który na poziomie całej Unii Europejskiej – a więc dla wszystkich krajów członkowskich, w tym i Polski - konstytuuje wykorzystanie środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego jest *Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999.*

W interesującym nas kontekście projektów rewitalizacji czy szerzej – odnowy i ożywienia – miasta rozporządzenie to wprowadza następujące istotne ustalenia (wg oryginalnej treści):

- W ramach zintegrowanego planu rozwoju obszarów miejskich za konieczne uznaje się wspieranie ograniczonych działań mających na celu renowację mieszkalnictwa na obszarach dotkniętych lub zagrożonych degradacją fizyczną i wykluczeniem społecznym w państwach członkowskich, które przystąpiły do Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r. lub po tej dacie.
- Wkład EFRR przeznaczony na wydatki związane z mieszkalnictwem powinien dotyczyć zapewnienia grupom o niższych dochodach mieszkań o dobrym standardzie, łącznie z ostatnio sprywatyzowanymi zasobami mieszkaniowymi, jak również zapewnienia mieszkań wrażliwym grupom społecznym.
- EFRR współfinansuje:
 - a) inwestycje produkcyjne przyczyniające się do tworzenia i ochrony trwałych miejsc pracy, przede wszystkim poprzez bezpośrednie wspieranie inwestycji zwłaszcza w małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP);
 - b) inwestycje w infrastrukturę;
 - c) rozwój potencjału endogenicznego poprzez działania wspierające rozwój regionalny i lokalny. Działania te obejmują wsparcie i usługi dla przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, tworzenie i rozwój instrumentów finansowania, takich jak kapitał podwyższonego ryzyka, fundusze pożyczkowe i gwarancyjne, fundusze rozwoju lokalnego, dotacje na spłatę odsetek, tworzenie sieci, współpracę i wymianę doświadczeń pomiędzy regionami, miastami oraz stosownymi podmiotami sfery społeczno-gospodarczej i środowiskowej.
- Wydatki na mieszkalnictwo są kwalifikowalne wyłącznie w tych państwach członkowskich, które przystąpiły do Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r. lub po tej dacie, w m.in. następujących okolicznościach:

a) wydatki są programowane w ramach operacji dotyczącej zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich lub osi priorytetowej dla obszarów dotkniętych lub zagrożonych degradacją fizyczną i wykluczeniem społecznym;

b) wydatki są ograniczone do:

— budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego, lub

— budynków stanowiących własność publiczną lub własność podmiotów o celach niezarobkowych wykorzystywanych na cele mieszkaniowe dla gospodarstw domowych o niskich dochodach lub osób o szczególnych potrzebach.

- W przypadku działań obejmujących zrównoważony rozwój obszarów miejskich, (...) w stosownych przypadkach EFRR może wspierać rozwój wspólnych, zintegrowanych i zrównoważonych strategii mających na celu ograniczenie wysokiej koncentracji problemów gospodarczych, ekologicznych oraz społecznych w obszarach miejskich. Strategie te propagują zrównoważony rozwój obszarów miejskich poprzez działania takie jak: przyspieszenie wzrostu gospodarczego, rekultywacja środowiska fizycznego, rewitalizacja obszarów przemysłowych, zachowanie i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, propagowanie przedsiębiorczości, rozwój lokalnego zatrudnienia oraz społeczności lokalnych, a także świadczenie usług na rzecz ludności z uwzględnieniem zmian struktur demograficznych.

Rozwinięciem przepisów rozporządzenia nr 1080/2006 są ustalenia zawarte w znacznie bardziej obszernym *Rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 roku ustanawiającym szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.*

Rozporządzenie to – w rozdziale III Przepisy wykonawcze do rozporządzenia (WE) nr 10870/2006 - wprowadza istotne uregulowania, które mają wpływ na sposób określenia obszarów kwalifikujących się do wsparcia w zakresie mieszkalnictwa, jak i projektów i wydatków, które są kwalifikowane do wsparcia z EFRR.

Treść tych uregulowań jest następująca:

Obszary objęte operacjami w zakresie mieszkalnictwa (...) spełniają co najmniej trzy z następujących kryteriów, w tym dwa kryteria spośród tych wymienionych w lit. od a) do h):

a) wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia;

b) wysoka stopa długotrwałego bezrobocia;

c) niekorzystne trendy demograficzne;

d) niski poziom wykształcenia, wyraźny deficyt kwalifikacji i wysoki wskaźnik przerywania skolaryzacji;

- e) wysoki poziom przestępczości i wykroczeń;
- f) szczególnie wysoki stopień degradacji środowiska;
- g) niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej;
- h) wysoka liczba imigrantów, grup etnicznych i mniejszościowych lub uchodźców;
- i) porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego;
- j) niski poziom wydajności energetycznej budynków.

Wyłącznie działania wymienione poniżej są kwalifikowane:

a/ renowacja części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, tj.:

- i) odnowienie następujących głównych elementów konstrukcji budynku: dachu, elewacji zewnętrznej, stolarki okiennej i drzwiowej, klatki schodowej, korytarzy wewnętrznych/ zewnętrznych, wejścia i elementy jego konstrukcji zewnętrznej, windy;
- ii) instalacje techniczne budynku;
- iii) działania w zakresie oszczędności energetycznej;

b/ przygotowanie do użytkowania nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych dobrego standardu poprzez renowację i adaptację budynków istniejących stanowiących własność władz publicznych.

3.2. Inicjatywa Komisji Europejskiej „Jessica”

Odrębną, kształtującą się jeszcze możliwością finansowania w przyszłości programów odnowy miast jest Inicjatywa Komisji Europejskiej pod nazwą „JESSICA”.

Inicjatywa ta (*Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas* - Połączone europejskie wsparcie zrównoważonego inwestowania na obszarach miejskich) w założeniu ma wspierać zwiększające się potrzeby inwestycyjne w miastach i ułatwiać łączenie pieniędzy publicznych z prywatnymi i z sektora bankowego. Celem jest wykorzystanie innowacyjnych metod finansowania zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich, poprzez wykorzystanie efektu „dźwigni” do pozyskania zasobów prywatnych i kredytów bankowych, nie zwiększając długu publicznego.

Inicjatywa - jeżeli ma być użyta - musi być wpisana do programu operacyjnego wykorzystania funduszy strukturalnych. Wówczas da możliwość przekształcenia dotacji z programów operacyjnych w zwrotną, w związku z tym wielokrotną, pomoc dla PPP (projektów partnerstwa publiczno-prywatnego) oraz innych projektów odnowy i rozwoju miast.

Przewidywane są dwie formy przekazywania środków z programów operacyjnych na ten cel: do tzw. Funduszy Rozwoju Miasta (Urban Development Funds) lub tzw. Funduszy

Holdings (Holding Funds). Fundusze Rozwoju Miast inwestowałyby w PPP lub projekty zawarte w Zintegrowanych Planach Rozwoju Miasta (art. 42 bis nowych regulacji FS). Fundusze Holdingowe natomiast inwestowałyby w kilka Funduszy Rozwoju Miast.

Generalną ideą Inicjatywy Jessica jest stwarzanie warunków na generowanie trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego obszarów zdegradowanych, które bez odpowiednio ukierunkowanej interwencji środków publicznych skazane będą na dalszą marginalizację. Jessica zakłada współdziałanie środków publicznych i prywatnych, gdzie środki publiczne mają stworzyć odpowiednie warunki (np. odnowić drogi, chodniki, budynki) dla ulokowania się kapitału prywatnego, który z kolei doprowadzi do powstania atrakcyjnych miejsc pracy czy też nowych osiedli mieszkaniowych (np. lofty).

Fundusze miejskie finansowałyby przedsięwzięcia wskazane w Lokalnych Programach Rewitalizacyjnych w sposób odnawialny poprzez pożyczki, gwarancje, wejścia kapitałowe i dotacje. W ten sposób środki na rewitalizację z Regionalnego Programu Operacyjnego po pierwsze wracałyby do funduszy miejskich, które jako instytucje będą działać dalej po zakończeniu wdrażania RPO, z wielokrotnością w ten sposób oddziaływanie środków Programu. Po drugie, dzięki dodatkowemu wkładowi wymienionych powyżej instytucji i innych partnerów, środków na rewitalizację będzie znacznie więcej, co da możliwość jednoczesnej realizacji większej ilości projektów.

W obecnej chwili województwo małopolskie jest jednym z czterech województw, obok dolnośląskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie, które zgłosiło chęć przystąpienia do tej Inicjatywy.

3.3.Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015

Strategia Rozwoju Kraju ma – zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju - status dokumentu planistycznego określającego podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym. *Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015* jest dokumentem, który odnosi się do bardzo szerokiego spektrum zagadnień rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, w tym także definiuje podstawowe podejście państwa do roli i perspektyw rozwoju miast.

W kontekście lokalnego programu rewitalizacji miejskiej warto zwrócić uwagę na następujące wątki:

- Dla osiągnięcia celów rozwojowych Polski – zdaniem autorów - najważniejsza jest m.in. decentralizacja procesów rozwojowych i idąca za tym decentralizacja finansów publicznych, powodująca zwiększenie roli samorządów terytorialnych w inwestowaniu w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz w gospodarczy rozwój regionów i wykorzystanie potencjału lokalnego; kolejnym ważnym wymienianym czynnikiem jest rozwój obszarów metropolitalnych (str.56).

- Kluczowym zadaniem w rozwoju regionalnym – jak piszą autorzy SRK - jest pełniejsze wykorzystanie potencjału endogenicznego największych ośrodków miejskich oraz wzmocnienie związków między metropoliami i terenami zurbanizowanymi, a otaczającymi je terenami wiejskimi i małymi miasteczkami (str. 56).

- Obszarami problemowymi, wymagającymi szczególnych działań aktywizujących ze strony państwa, regionów i środowisk lokalnych są m.in. (wymienione jako drugie, po obszarach wiejskich) obszary koncentracji przemysłu, poprzemysłowe oraz powojkowe wymagające restrukturyzacji działalności gospodarczej, rynku pracy, aktywnych działań na rzecz poprawy stanu środowiska przyrodniczego (m.in. ich rekultywacji i ponownego wykorzystania) (str.58).

- Państwo wspomagać będzie regiony słabiej rozwinięte gospodarczo m.in. poprzez wspieranie rozwoju sieci osadniczej i miejskiej, wzmacnianie procesu odbudowy gospodarczego potencjału małych miast i miasteczek, opartego na endogenicznych walorach tych ośrodków (str.58).

3.4. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013 Wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Narodowa Strategia Spójności

Celem strategicznym *Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski* – przyjętych ostatecznie w maju 2007 roku - jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Dla ich osiągnięcia sformułowano 6 celów horyzontalnych, wśród których znajduje się cel *Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej*. W jego ramach wiele miejsca poświęcono problemom rewitalizacji upatrując w dobrze przeprowadzonych działaniach rewitalizacyjnych szansę na **przeciwdziałanie marginalizacji i peryferyzacji obszarów problemowych**. W szczególności rozumie się przez nią proces przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych w zdegradowanych częściach miast, przyczyniający się do poprawy jakości życia mieszkańców, przywrócenia ładu przestrzennego i do ożywienia gospodarczego. Obejmuje przede wszystkim części starej, często zabytkowej zabudowy oraz humanizację osiedli budowanych z wielkiej płyty. Jej celem jest także zachowanie walorów historycznych (w tym głównie urbanistycznych i architektonicznych) miast, podkreślenie ich unikalności i kolorytu lokalnego, co może zwiększyć ich atrakcyjność turystyczną, a tym samym przyczynić się do wzrostu szans rozwojowych. W omawianym dokumencie podkreśla się, iż rewitalizacji powinny zostać poddane miasta o istotnym znaczeniu dla rozwoju otaczających je układów lokalnych, znajdujących się w trudnej sytuacji społecznej i gospodarczej, **a także miasta o wysokich walorach turystycznych**. Szczególnie, iż turystyka jest rozumiana w tym dokumencie jako *aktywność spinającą regiony, łączącą obszary miejskie z wiejskimi, aktywizującą wieś dziedziną przyczyniającą się do rewitalizacji obszarów zdegradowanych, nadającą nowy sens obszarom podmiejskim z funkcjami turystyczno-rekreacyjnymi*.

Odrębnym problemem jest rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, obejmujących zniszczone budynki zamieszkałe przez ludność zagrożoną wykluczeniem społecznym. W tej materii omawiany dokument stwierdza, iż *rewitalizacja prowadzona będzie poprzez połączenie działań technicznych z rozwojem gospodarczym i społecznym, w oparciu o kompleksowe plany rozwoju miast i/lub programów rewitalizacji. Działania techniczne obejmować będą także remonty i modernizację istniejących wielorodzinnych zasobów mieszkaniowych, jak również adaptację istniejących budynków na cele mieszkaniowe dla gospodarstw domowych o niskich dochodach lub osób o szczególnych potrzebach*.

3.5. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego wiele miejsca poświęca problemom związanym z rewitalizacją obszarów zaniedbanych i zdegradowanych. W dokumencie, który jest rozwinięciem *Strategii*, tj. *Małopolskim Regionalnym Programie Operacyjnym* mówi się, iż programy rewitalizacyjne dotyczyć będą wyodrębnionych obszarów miasta wraz z grupą obiektów budowlanych, które w wyniku przemian gospodarczych, społecznych, ekonomicznych, przestrzennych i innych, utraciły częściowo swoją pierwotną funkcję i przeznaczenie. Programy rewitalizacji należy, zatem traktować jako kompleksowe programy działań obejmujących budowę, remonty, modernizację zabudowy i przestrzeni ze szczególnym uwzględnieniem przestrzeni publicznych, rewaloryzację zabytków na wybranym obszarze miasta, w powiązaniu z wprowadzeniem zmian gospodarczych i społecznych na tym obszarze. Tak rozumiana rewitalizacja jest połączeniem działań o charakterze technicznym z programami ożywienia gospodarczego i przedsięwzięciami na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

W tym znaczeniu należy uznać, iż przedstawiony *Program rewitalizacji obszarów miejskich w Rabce-Zdroju* w pełni wpisuje się w założenia przyjętej *Małopolskiej Strategii*, w szczególności zważywszy na uzdrowski i turystyczny charakter miasta.

Tzw. „przemysł czasu wolnego” jest jednym z wyróżników w przyjętej wizji rozwoju Małopolski i istotnym elementem budującym jej gospodarczą przyszłość. Stąd skoncentrowanie szeregu działań właśnie związanych z rozwojem funkcji turystycznej i uzdrowskiej. W ramach II obszaru *Strategii*: „Gospodarka regionalnej szansy” znajdziemy wśród wskazanych tam „Kierunków polityki” zapis o „Rozwoju przemysłów czasu wolnego”. Założeniem programowym tak zdefiniowanego kierunku jest *Rozwój infrastruktury dla rozwoju ruchu turystycznego i przyjazdów w uzdrowskach*, a jednym ze sposobów na realizację tak zdefiniowanego założenia jest:

Rewitalizacja i waloryzacja miejsc o potencjale turystycznym oraz przeprowadzenie kompleksowych prac remontowych i konserwatorskich w najcenniejszych obiektach zabytkowych, a także ich adaptacja na cele kulturalne i turystyczne.

W innym miejscu *Strategii Rozwoju* także znajduje się wprost odniesienie do potrzeby podejmowania działań związanych z **opieką nad regionalnym dziedzictwem**. Dokładnie tak został zdefiniowany jeden z kierunków (VII.3) w obszarze „Dziedzictwo i przestrzeń regionalna”. Twórcy *Strategii* wychodzą bowiem z założenia, iż *Wysoka jakość środowiska kulturowego Małopolski winna stanowić – podobnie jak wysoka jakość środowiska przyrodniczego – przewagę konkurencyjną regionu, zarówno w sferze przemysłów czasu wolnego, jak i w sferze codziennych warunków życia mieszkańców*. Stąd za najważniejsze w tym obszarze twórcy *Strategii* uznali **znaczące zwiększenie nakładów finansowych przeznaczanych na prace związane z konserwacją zabytków i rewitalizacją**. Konsekwencją takiego zapisu jest przyjęcie założeń mówiących o tym, iż *celem działań na rzecz ochrony i kształtowania małopolskiego krajobrazu kulturowego jest zachowanie najcenniejszych walorów krajobrazu kulturowego w regionie oraz rewitalizacja obszarów problemowych i waloryzacja historycznych układów przestrzennych*. Działaniami, które mają

przyczynić się do zrealizowania powyższych założeń będzie m.in. **Rewaloryzacja i rewitalizacja układów urbanistycznych** m.in. poprzez:

- podniesienie standardu przestrzeni publicznych,
- przeprowadzenie kompleksowych prac remontowo-konserwatorskich najcenniejszych zabytków w regionie,
- ożywianie centrów historycznych miast oraz rehabilitacja urbanistyczna starych miast,
- sanacja zasobów mieszkalnych,

a także **Integracja wartości historycznych i tradycji lokalnych** poprzez:

- umacnianie tradycyjnych form działalności gospodarczej,
- wsparcie rozwoju turystyki opartej o ofertę agroturystyczną,

oraz **Formułowanie zasad ochrony i kształtowania strefy kulturowej**, poprzez:

- opracowywanie programów kompleksowej rewaloryzacji zespołów staromiejskich,
- wdrożenie programu ochrony zabytków architektury drewnianej,
- zapewnienie bezpieczeństwa obiektów zabytkowych,
- przeprowadzenie prac wynikających z systemu ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego,
- tworzenie ofert inwestycyjnych i pozyskiwanie użytkowników dla zabytkowych obiektów,
- rekompozycja urbanistyczna – porządkowanie przestrzeni,
- rozwój muzeów typu skansenowskiego,
- utrzymanie regionalnego zrównowżenia krajobrazu architektonicznego.

Kolejny „kierunek” w omawianym obszarze *Strategii* wprost odnosi się do działań rewitalizacyjnych i został sformułowany jako **Rewitalizacja obszarów zdegradowanych** (VII.4). Wśród założeń programowych wymienia się m.in. następujące działania pozostające w bezpośredniej korelacji z opracowywanym *Program rewitalizacji obszarów miejskich w Rabce-Zdroju*:

- dostosowywanie zdegradowanych obszarów dla potrzeb nowych inwestycji,
- powstawanie i rozwój – inkubatorów przedsiębiorczości, parków przemysłowych, technologicznych, centrów zaawansowanych technologii,
- rekultywacja zdegradowanych terenów z przeznaczeniem na cele publiczne,

- tworzenie sieci współpracy instytucji użyteczności publicznej, mieszkańców, przedsiębiorców,
- poprawa infrastruktury komunikacyjnej,
- rozbudowa i unowocześnienie infrastruktury technicznej,
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturowej przy wykorzystaniu zabytkowych obiektów,
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury społecznej,
- przedsięwzięcia modernizacyjne w budownictwie mieszkaniowym,
- działania w zakresie bezpieczeństwa publicznego.

Jak zatem wynika z powyższej analizy *Program* w pełni wpisuje się w przyjęte założenia *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego* zarówno w sferze samych działań rewitalizacyjnych na obszarach zdegradowanych, jak również szczególnie w warstwie rewitalizacji obszarów o znaczącym potencjale turystyczno-rekreacyjnym, jakim jest Rabka-Zdrój.

3.6. Małopolski Regionalny Program Operacyjny 2007 – 2013

Konkretyzacją *Strategii Rozwoju Województwa* i równocześnie *Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia* jest *Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013*, który przedstawia regionalny plan wykorzystania środków z funduszy strukturalnych w Małopolsce w nadchodzących latach. Będzie to podstawowy dokument – wraz z towarzyszącymi wytycznymi – od którego zależeć będzie kwalifikowalność niniejszego *Programu*, ujętych w nim projektów oraz wydatków ponoszonych w ramach projektów do wsparcia ze środków rozwojowych UE i budżetu państwa.

W ostatecznej wersji RPO bardzo wyraźnie podkreślana jest tematyka rewitalizacji, ożywienia i odnowy miast. Dokument ten przewiduje bezpośrednio wsparcie dla przedsięwzięć służących rozwojowi miast i w ramach osi priorytetowej 6 – Spójność wewnątrzregionalna ustanawia odrębne działanie (ścieżkę finansowania) o tej tematyce: **Działanie 6.1. Rozwój miast**.

W opisie działania wskazuje się, że to właśnie miasta są „ośrodkami najsilniej przyczyniającymi się do rozwoju gospodarczego i przestrzennego” i „jako centra gospodarcze, kulturalne i usługowe odgrywają kluczową rolę dla obszarów otaczających je”.

W projekcie przewiduje się objęcie możliwością dofinansowania projektów w zakresie rozwoju infrastruktury edukacyjnej, sportowej i społecznej, służącej poprawie jakości życia mieszkańców, jak również przedsięwzięcia służące odnowie centrów małych miast. Przewiduje się także realizację projektów w ramach rewitalizacji dotyczącej obszarów zdegradowanej tkanki miejskiej nie tylko pod względem funkcjonalnym i technicznym, ale również społecznym. Dotyczyć to ma zarówno starej, zabytkowej zabudowy centrów miast, jak i zdegradowanych osiedli mieszkaniowych i terenów poprzemysłowych. Planuje się również

realizację inwestycji drogowych, jednak wyłącznie w ramach kompleksowej odnowy centrów małych miast.

Co do dodatkowych warunków kwalifikowalności projektów to zakłada się, że projekty zgłaszane do współfinansowania w ramach tego Działania muszą bezpośrednio wynikać z programów rewitalizacji opracowanych w oparciu o partycypację społeczną. Wymagane jest też, aby wszystkie projekty wspierane w ramach działania były zgodne ze *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego* danej gminy lub z programami rewitalizacji. Znane obecnie warunki dofinansowania przewidują, że projekty uzyskają wsparcie w wysokości do 85% kosztów kwalifikowanych, a „wsparcie w zakresie działalności gospodarczej będzie realizowane w ramach uzgodnionych programów pomocy publicznej”.

Jako główne grupy beneficjentów projekt wymienia następujące kategorie podmiotów:

- Jednostki samorządu terytorialnego (jst) ich związki i stowarzyszenia,
- Jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- Administracja rządowa,
- Instytucje kultury,
- Osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki,
- Jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej),
- Partnerzy społeczni i gospodarczy,
- Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- Instytucje otoczenia biznesu,
- Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS.

3.7. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa jest głównym elementem systemu planowania przestrzennego w województwie i służy do określania przestrzennych aspektów polityki rozwojowej. Plan ten jest dokumentem, za którego pośrednictwem ustalenia strategii rozwoju są przenoszone do planowania miejscowego. Zawiera także przestrzenne odniesienia zadań rządowych wpisanych do rejestru i samorządu województwa umieszczonych w programach wojewódzkich polegające na ustaleniu obszarów, na których przewiduje się ich realizację.

W dokumencie tym obszar Rabki-Zdroju zaliczono do obszaru ochrony uzdrowiskowej razem z ośmioma innymi obszarami tj. Krynicą, Piwniczną Zdrój, Żegiestowem, Muszyną, Szczawnicą, Swoszowicami, Wapiennem i Wysową.

Ze względu na obszary problemowe integracji społecznej rejon Rabki-Zdroju zaliczono do **Obszaru aktywizacji i promocji produktu turystycznego Małopolski Południowej.**

Obejmuje on tereny południowej części regionu o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowo-kulturowych stwarzające jedne z największych w skali województwa i kraju możliwości rozwoju „przemysłu turystycznego” na szeroką skalę. Zakłada się z jednej strony, że rozwój ten będzie aktywizował coraz większe zasoby siły roboczej odchodzące z sektora rolniczego na tym obszarze, co będzie miało korzystny wpływ na procesy społeczne (równoważenie rynku pracy, zmniejszanie dysproporcji ekonomicznych wśród mieszkańców). Aby to jednak nastąpiło konieczne będzie wspieranie mieszkańców regionu do podjęcia tego wyzwania. Z drugiej strony będzie on miał miejsce w kreślonych ramach ochrony prawnej środowiska przyrodniczego i kulturowego uwarunkowaniach. Na tym tle rodziły się i będą się rodzić potencjalne konflikty.

3.8. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Rabka

Prace nad opracowaniem *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Rabka* trwały pomiędzy majem, a październikiem 1999 roku.

Autorzy dokumentu podkreślają, iż „od wielu lat w mieście i gminie Rabka-Zdrój działalność gospodarcza i dochody ludności związane są z pracą ośrodków medycznych leczących pacjentów, głównie z obszaru południowej Polski. Uzupełniającym i niezbędnym kierunkiem jest działalność przedsiębiorstw i małych firm obsługujących pacjentów, kuracjuszy, a także osoby poszukujące wypoczynku, atrakcji turystycznych i sportowych, w zakresie hotelarstwa, gastronomii, handlu itp.”. W konkluzji stwierdza się iż „należy kontynuować ten kierunek rozwoju Rabki-Zdroju, ponieważ istnieją duże szanse, aby mimo trudności związanych z przestawieniem się na nowe, zreformowane warunki prowadzenia działalności związanej z ochroną zdrowia i leczeniem, Rabka-Zdrój mogła odzyskać ważne miejsce wśród miast uzdrowiskowych w Polsce.”

W *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Rabka* przyjęto model rozwoju polegający na utrzymaniu dotychczasowego charakteru miasta – tj. kontynuacji dotychczasowego rozwoju, jednak w dostosowaniu do nowych warunków gospodarczych i ustrojowych. Przewidywano jednak już wtedy oczekiwane w horyzoncie kilku lat zmiany, które zdaniem autorów dokumentu – z jednej strony stwarzać będą nowe możliwości, z drugiej zaś nakładać szereg ograniczeń. Dlatego podstawowym wyznacznikiem wyboru przedsięwzięć o charakterze strategicznym w Rabce-Zdrój powinno być sprostanie dwóm podstawowym założeniom:

- tworzeniu warunków dla odzyskania konkurencyjnej pozycji Rabki-Zdroju w dziedzinie usług medycznych, tj. możliwości zaoferowania komplementarnej oferty usług o wysokiej jakości i niskim – relatywnie – koszcie;
- zapewnieniu przybywającym do Rabki-Zdroju kuracjom, pacjentom, turystom i osobom poszukującym wypoczynku dobrych warunków pobytu. Dotyczy to usług podstawowych, jak zamieszkanie i wyżywienie, ale również warunków do uprawiania turystyki i sportów, spacerów i rozrywek w szerokiej, zróżnicowanej ofercie.

Realizacji tych zamierzeń służyć mają działania zebrane w trzy grupy tzw. programów:

- Poprawa jakości usług publicznych - znalazły się w nim przedsięwzięcia mające na celu podniesienie jakości szkolnictwa, służby zdrowia, administracyjnej obsługi

mieszkańców, warunków bezpieczeństwa publicznego oraz zapewnienie dostępu do kultury;

- Rozwój infrastruktury technicznej i ochrony środowiska - uwzględniono w nim przedsięwzięcia, których celem jest zapewnienie mieszkańcom Rabki-Zdroju i przybywającym tu kuracjom i turystom nieskażonych walorów naturalnego środowiska oraz zapewnienie sprawnego i zgodnego z naturą funkcjonowania urządzeń miejskich, jak wodociągi, kanalizacja, a także system komunikacji, gospodarki odpadami, i.in.;
- Rozwój gospodarczy - od realizacji tego programu twórcy dokumentu uzależniali dostępność do miejsc pracy, poprawę budżetów rodzinnych mieszkańców, a także zwiększenie wpływów do budżetu gminy, która musi sfinansować wszystkie te programy.

Według twórców dokumentu realizacja tak wyznaczonych kierunków działań ma spowodować wzmożony napływ kuracjuszy, wczasowiczów i turystów do Rabki-Zdroju. Będzie to równoznaczne ze zwiększeniem szans na zapewnienie mieszkańcom gminy możliwości pracy i zdobycia środków do życia. Należy przewidywać jednak, że mogą zaistnieć trudności w dostosowaniu się ośrodków leczniczych do nowych warunków (m.in. wdrażania reform). Może to wywołać okresowe perturbacje, ujawniające się między innymi ograniczeniem stanowisk pracy.

Jako dodatkowy kierunek działania, ważny z tego punktu widzenia, przewiduje się możliwość rozwoju usług i drobnej produkcji przemysłowej w tych częściach gminy, w których nie będzie to kolidować z wymaganiami wynikającymi z uzdrowskiego statusu Rabki-Zdroju. Pozwoli to na znalezienie pracy między innymi przez osoby, które mogą ją utracić w związku z restrukturyzacją ośrodków medycznych.

Niemniej ważnym kierunkiem rozwoju jest zapewnienie mieszkańcom Rabki-Zdroju dobrej jakości usług publicznych, świadczonych przez lokalne władze. Chodzi tu przede wszystkim o właściwy stan usług w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, administracji lokalnej, bezpieczeństwa, dostępu do kultury i kultury fizycznej a także innych usług o charakterze publicznym, jak łączność, poczta itd.

Pozostałe kierunki rozwoju dotyczą środowiska naturalnego miasta i gminy. Mają one na celu umożliwienie mieszkańcom Rabki-Zdroju i jej klientom dostęp do dobrego powietrza i wody, kontakt z naturą i estetycznym, sprzyjającym człowiekowi środowiskiem miasta.

A zatem można stwierdzić, iż opracowywany *Program Rewitalizacji* jest w pełni spójny z wciąż jeszcze obowiązującą *Strategią Rozwoju Gminy Rabka-Zdrój*, a równoległa realizacja obu dokumentów spowoduje wzmocnienie wykonania poszczególnych zadań i da im większy impuls, przyczyniając się tym samym do pełniejszego zrealizowania zapisanych w obu dokumentach zamierzeń.

3.9. Studium Uwarunkowań i Kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Rabka-Zdrój. Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miasto Rabka-Zdrój został przyjęty uchwałą Rady Gminy nr XXXV/256/01 z dnia 28 marca 2001 roku. W dokumencie wydzielono obszary na terenie gminy pod kątem sprawowanej przez nie funkcji i przeznaczenia. W obrębie każdego z obszarów funkcjonalnych wytyczono z kolei podstrefy o cechach charakterystycznych i przypisanych kierunkach działań. Układ ten prezentuje się następująco:

I. Obszary o przewadze funkcji ogólnomiejskich oraz osadniczych, wśród których wyróżniamy:

- Strefę centrum miejskiego - teren koncentracji różnych form usług połączony z zabudową mieszkaniową, położony pomiędzy ulicami Zakopiańską i Piłsudskiego, a rzeką Rabą. Planuje się zwiększenie wartości estetycznych terenu, eliminację uciążliwości związanych z ruchem tranzytowym i działalnością produkcyjną kolidującą z reprezentatywnym charakterem, a także uporządkowanie zabudowy i ochronę istniejących obiektów dziedzictwa kulturowego w postaci zespołu kościelnego i założenia dworskiego.
- Strefa intensywnego zainwestowania miejskiego - teren zwartej zabudowy, głównie mieszkaniowej wielorodzinnej, w połączeniu z usługami. Planuje się utrzymanie funkcji obszaru i uporządkowanie zabudowy.
- Strefa aktywizacji gospodarczej - tereny zainwestowane oraz kompleksy dotychczas nie zainwestowane, położone poza strefą ochrony uzdrowiskowej „A”, o dogodnej lokalizacji komunikacyjnej, z możliwością uzbrojenia terenu, w rejonie ulicy Kilińskiego oraz drogi nr 95 w Zaborni. Teren ten proponuje się przeznaczyć jako miejsce usytuowania usług komercyjnych i niewielkich zakładów produkcyjnych o małej uciążliwości dla środowiska.
- Strefa rezerwy terenu dla funkcji usługowych o odrębnych regulacjach planistycznych - jest to obszar niezagospodarowanych terenów rolnych położonych po wschodniej stronie drogi krajowej nr 7 przy zjeździe ze Zbójeckiej Góry w kierunku Zaborni. Z uwagi na dobrą dostępność komunikacyjną terenu planuje się utworzenie obiektów usług komercyjnych, jednakowoż w formie nie powodującej uciążliwości dla zasobów przyrody i niekolidującej z walorami krajobrazowymi obszaru. Konieczne jest uzbrojenie terenu i utworzenie systemu komunikacji wewnętrznej.
- Strefa intensywnej zabudowy jednorodzinnej - swoim zasięgiem obejmuje tereny o przewadze funkcji mieszkaniowej, z przewagą zabudowy jednorodzinnej i małym udziałem funkcji uzdrowiskowych, również tereny pozbawione planów zainwestowania, przeznaczone jako rezerwa terenowa dla rozwoju mieszkalnictwa. Planuje się utrzymanie funkcji obszaru, uporządkowanie zabudowy, eliminację obiektów uciążliwych kolidujących z funkcją terenu, modernizację infrastruktury.
- Strefa zainwestowania ekstensywnego - obejmuje układy osadnicze, przede wszystkim zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej wraz z usługami, o charakterze podmiejskim i

wiejskim zlokalizowane w części Chabówki, Rdzawce, Ponicach, Rabka Zaryte. Planuje się realizację systemu kanalizacji i rozwój bazy turystycznej i agroturystycznej poprzez tworzenie gospodarstw agroturystycznych i zabudowy letniskowej. Wyklucza się lokalizację przedsięwzięć mogących generować zanieczyszczenia, uciążliwości akustyczne i odorowe, ścieki.

II. Obszary o przewadze funkcji uzdrowiskowych

- Strefa lecznictwa uzdrowiskowego - obszary istniejącej zabudowy uzdrowiskowej zamkniętej w postaci szpitali, klinik i sanatoriów i zabudowy uzdrowiskowej otwartej z obiektami uzupełniającymi. Planuje się przeprowadzenie remontów i modernizacji istniejących obiektów. Rozbudowa możliwa jedynie przy zachowaniu 200 m² powierzchni terenów zielonych przypadającej na jednego kuracjusza zgodnie z bilansem terenu, przyjętym w Operacie Uzdrowiskowym. Dalszy rozwój bazy uzdrowiskowej dopiero po rozbudowie istniejącej. Należy dążyć do eliminacji ruchu międzydzielnicowego przebiegającego względem dzielnicy uzdrowiskowej poprzez budowę mostu na Poniczance i połączenie ulic Nowy Świat i Podhalańskiej.
- Strefa zieleni uzdrowiskowej - Park Zdrojowy z obrzeżem leśnym i brzegami Poniczanki, tereny w strefie „A” na urządzenie zieleni uzdrowiskowej, w tym nowego parku zdrojowego (Nowy Świat, Bydłoniówka) i parku leśnego (stoki Grzebienia). Planuje się utrzymanie zasobów zieleni parku zdrojowego z zakazem wprowadzania w jego obszar odmiennych funkcji.
- Strefa zabudowy mieszkalno-pensjonatowej - obszary zlokalizowane w strefie „A” z zabudową o charakterze pensjonatowym, a także zabudowa jednorodzinna i obiekty usługowe, w tym związane z lecznictwem, 15 ha terenu przewidzianego pod rozbudowę bazy uzdrowiskowej. Planuje się zwiększenie obszaru o tym charakterze, a także poprawę warunków zamieszkania poprzez rozwój i modyfikację istniejącej infrastruktury technicznej, komunikacyjnej i sanitarnej, eliminację obiektów uciążliwych nie licujących z funkcją obszaru, minimalizację oddziaływania istniejącej zabudowy przed uciążliwościami związanymi głównie z komunikacją drogową.

III. Obszary gospodarki rolnej i leśnej oraz funkcji środowiskowych i ochronnych.

- Strefa gospodarki rolnej uprawowej - obszary przeznaczone dla gospodarki rolnej bez ograniczeń w sposobach użytkowania gruntu (także funkcji ornej), obszary wyłączone z zabudowy z uwagi na wysokie walory krajobrazowe odcinka drogi nr 95 i dużą odległość od istniejących zespołów osadniczych. Planuje się dopuszczenie do budowy obiektów rekreacyjnych w postaci wyciągów orczykowych. Zabudowa kubaturowa z uwagi na walory krajobrazowe jedynie w dolnej części stoków.
- Strefa gospodarki rolnej wypasowej - tereny przeznaczone dla gospodarki rolnej, ze wskazaniem dla trwałych użytków zielonych i pastwisk. Wyłączone z zabudowy z uwagi na w większości niekorzystne warunki fizjograficzne. Dopuszcza się lokalizację obiektów rekreacyjnych w postaci wyciągów orczykowych i nie kolidujących z układem krajobrazowym zabudowań.

- Strefa gospodarki leśnej i środowisk przejściowych - lasy, grunty rolniczo nieprzydatne, grunty rolne na terenach źródliskowych, osuwiskowych, w przeważającej części na spadkach powyżej 20%, wieloletnie tereny odłogowe na obszarach rolniczych. Konieczne jest sporządzenie i wprowadzenie w życie planów urządzania lasów prywatnych, z uwzględnieniem założeń planów urządzenia lasów. Proponuje się zalesianie wg programów indywidualnych lub opracowanych dla uprzednio wykupionych gruntów albo pozostawienie sukcesji naturalnej. Usytuowanie obiektów rekreacyjnych możliwe jest jedynie na terenach otwartych bądź wymagających nieznacznego przystosowania.
- Strefa obszarów przywodnych - doliny cieków wodnych, wody płynące wraz z ich otuliną biologiczną, tereny zalewowe w granicach wody jednoprocentowej. Należy dążyć do odnowy biologicznej wymienionych terenów, ograniczać powstawanie zabudowy zarówno mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej. W rejonach mało stabilnych koryt rzecznych (Raba poniżej centrum miasta, środkowa Poniczanka i Rdzawka) dokonać koniecznej regulacji technicznej.

IV. Obszary i strefy specjalne (o szczególnych warunkach zagospodarowania)

- Obszary ochrony uzdrowskiej- tereny położone w strefach „A”, „B” i „C” ochrony uzdrowskiej zagospodarowywane zgodnie z Tymczasowym Statutem Uzdrowska Rabka-Zdrój i ustawą z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrowskim, uzdrowskach i obszarach ochrony uzdrowskiej oraz o gminach uzdrowskich.
- Strefa zasięgu oddziaływań komunikacyjnych - tereny o charakterze rolnym, mieszkaniowym i usługowym zlokalizowane wzdłuż projektowanej drogi ekspresowej (drogi krajowe nr 7, 95 i 98). Wytyczne co do rodzaju modernizacji winny być opracowane na podstawie oceny oddziaływania inwestycji na środowisko.

Zgodnie z przyjętymi założeniami interwencja Programu Rewitalizacji koncentrować się będzie na Obszarze I, tj. o przewadze funkcji ogólnomiejskich (strefy: centrum miejskiego, intensywnego zainwestowania miejskiego oraz aktywizacji gospodarczej), a także Obszarze II, tj. o przewadze funkcji uzdrowskich (strefy: lecznictwa uzdrowskiego, zieleni uzdrowskiej oraz zabudowy mieszkalno- pensjonatowej) i Obszarze IV. Obszary i strefy specjalne.

3.10. Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Rabka-Zdrój do 2012 roku

Dokument przygotowany w maju 2007 roku i przyjęty Uchwałą Nr XIII/71/07 Rady Miasta Rabka-Zdrój z dnia 28 czerwca 2007r. jest dokumentem, którego potrzebę określa *Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2003 r. (Dz. U. z 2004 nr 64 poz. 593)*. W art. 17, ust.1., pkt.1. Mówi ona: „Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Umożliwia także oparcie funkcjonowania polityki społecznej w gminie na

długofalowym planowaniu, na przejrzystych celach i różnym horyzoncie czasowym, pomaga zarządzać sferą polityki społecznej i ułatwia pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację zadań polityki społecznej. Strategia nie odnosi się wyłącznie do zadań realizowanych bezpośrednio przez GOPS. Nakreśla ona zadania, których realizacja wymaga współpracy całej społeczności gminy i instytucji w niej działających. Strategia składa się z wnikliwej analizy zasobów i potrzeb gminy, jej mocnych i słabych stron. Podczas prac nad dokumentem, wyłonione zostały najważniejsze problemy i zadania gminy w sferze społecznej.

Celem głównym strategii jest stworzenie warunków do umożliwienia osobom i rodzinom przezwycięzenie sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia.

Wśród celów szczegółowych znajdziemy następujące cele:

1. Identyfikowanie przyczyn ubóstwa i czynników powodujących korzystanie z pomocy społecznej.
2. Pomoc osobom i rodzinom zagrożonym dysfunkcjami, w szczególności bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.
3. Rozszerzenie oferty usług na rzecz ludzi starszych.
4. Pomoc osobom niepełnosprawnym (ze szczególnym uwzględnieniem osób z zaburzeniami psychicznymi).
5. Podniesienie poziomu kwalifikacji i doskonalenie zawodowe pracowników socjalnych zatrudnionych w Ośrodku Pomocy Społecznej.

Pomoc i wsparcie instytucjonalne udzielane będzie w ramach realizacji *Strategii* w osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych,
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,

- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W odniesieniu do każdej z powyższych kategorii *Strategia* precyzuje grupy najbardziej zagrożone występowaniem danego zjawiska (a najczęściej kilku zjawisk jednocześnie), a następnie określa cele, jakie stawia przed sobą samorząd w celu minimalizowania przyczyn i skutków danego zjawiska. Następnie dokument określa precyzyjny katalog działań, instrumentów i środków, które mają służyć poprawie sytuacji mieszkańców Rabki-Zdroju w sferze problemów społecznych.

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Rabka-Zdrój do 2012 roku pokrywa się w zdecydowanej większości z działaniami planowanymi w ramach *Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju* i jest z nim komplementarna. Zarówno w jednym jak i w drugim dokumencie, głównym celem jest poprawa warunków bytowych mieszkańców Rabki-Zdroju, rozwój w kwestiach oświaty, kultury i zatrudnienia. Niezwykle istotne są też kwestie związane z poprawą bezpieczeństwa i zmniejszeniem przestępczości na terenie gminy, które stanowią jeden z priorytetowych obszarów działań obu dokumentów.

3.11. Dokumenty dotyczące polityk w różnych sektorach społeczno-gospodarczych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym

Działania przewidziane do realizacji w ramach *Programu Rewitalizacji* w sferach gospodarczej, przestrzennej i społecznej wpisują się w *Politykę Transportową Państwa na lata 2006 – 2025*, w szczególności w następujące cele operacyjne:

Cel 1. Poprawa dostępności transportowej i jakości transportu jako czynnik poprawy warunków życia i usuwania barier rozwojowych gospodarki;

Cel 2. Wspieranie konkurencyjności gospodarki polskiej jako kluczowy instrument rozwoju gospodarczego;

Cel 3. Poprawa efektywności funkcjonowania systemu transportowego;

Cel 5. Poprawa bezpieczeństwa prowadząca do radykalnej redukcji liczby wypadków i ograniczenia ich skutków (zabici, ranni) oraz – w rozumieniu społecznym – do poprawy bezpieczeństwa osobistego użytkowników transportu i ochrony ładunków;

Cel 6. Ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko i warunki życia.

W ramach *Krajowej Strategii Zatrudnienia na lata 2007 – 2013* realizowane są następujące priorytety, w które wpisują się zadania ze sfery społecznej i gospodarczej *Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju*.

1. Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy poprzez rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności;
2. Rozwój kształcenia ustawicznego i poprawa jakości edukacji;
3. Poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz elastyczności rynku pracy;
4. Aktywizacja osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym;
5. Doskonalenie instytucjonalnej obsługi rynku pracy;
6. Niwelowanie różnic regionalnych oraz przeciwdziałanie praktykom dyskryminacyjnym na rynku pracy;
7. Prowadzenie efektywnej polityki migracyjnej.

Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju przewiduje realizację zadań wpisujących się w następujące priorytety Strategii polityki społecznej na lata 2007 – 2013 będącej dokumentem towarzyszącym realizacji Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013:

Priorytet 1. Poprawa warunków dla powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci;

Priorytet 2. Wdrożenie aktywnej polityki społecznej;

Priorytet 3. Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych;

Priorytet 4. Budowa systemu wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym;

Priorytet 5. Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych;

Priorytet 6. Partnerstwo publiczno-społeczne jako podstawa rozwoju usług społecznych.

Kolejnym dokumentem o charakterze strategicznym, który przewiduje realizację celów z zakresu sfery społecznej jest *Strategia wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego na lata 2007-2013*, w priorytety, w które wpisują się cele i działania *Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju*. Do priorytetów tych należą:

Priorytet 1. Aktywni, świadomi obywatele, aktywne wspólnoty lokalne;

Priorytet 2. Silne organizacje pozarządowe w dobrym państwie,

Priorytet 3. Integracja Społeczna;

Priorytet 4: Ekonomia społeczna.

Program Rewitalizacji realizuje także zadania zgodne z celem strategicznym i celami częściowymi Narodowego Programu Kultury „Ochrona Zabytków I Dziedzictwa Kulturowego” na lata 2004–2013. Celem strategicznym programu jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych.

Celami częściowymi programu są:

- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków;
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne;
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych;
- promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego;
- rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego;
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej;
- zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem za granicę.

Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju w zakresie zadań przewidzianych w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej wpisuje się w zadania *Krajowej Strategii Ochrony I Umiarkowanego Użytkowania Różnorodności Biologicznej* w ramach działów: Środowisko, Gospodarka Wodna. Budownictwo, gospodarka przestrzenna i mieszkaniowa, Turystyka, Oświata i wychowanie, Nauka, Transport, Gospodarka.

Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju w zakresie zadań ze sfery społecznej zgodny jest z *Małopolskim Programem Ochrony Zdrowia na lata 2006 – 2013*, a w szczególności przewiduje zadania realizujące następujące cele strategiczne programu:

1. Poprawa stanu zdrowia i jakości życia mieszkańców poprzez opracowywanie i realizację wieloletnich specjalistycznych programów zdrowotnych;
2. Rozwój oraz integracja regionalnego systemu ratownictwa medycznego;

3. Upowszechnianie zasad zdrowego stylu życia;
4. Poprawa jakości, dostępności, kompleksowości i ciągłości świadczeń zdrowotnych oraz poziomu satysfakcji pacjentów;
5. Optymalizacja wykorzystania zasobów regionalnego systemu ochrony zdrowia i globalnych kosztów opieki stacjonarnej.

Zadania rewitalizacji zaproponowane w ramach działań związanych z prewencją zjawiskom patologicznym zgodne są także z zaleceniami *Małopolskiego Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2007 – 2013*. Zadania te wpisują się bezpośrednio w cele:

1. Edukacja społeczna i promocja postaw społecznych oraz działań wolnych od przemocy;
2. Dostępna sieć instytucji świadczących profesjonalną pomoc osobom i rodzinom uwikłanym w przemoc;
3. Szeroka oferta form pomocy i wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc w rodzinie;
4. Wysoka jakość i skuteczność pomocy udzielanej rodzinom doznającym przemocy;
5. Efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

W zakresie przeciwdziałaniu patologiom *Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju* zgodny jest także z celami *Małopolskiego Programu profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom na lata 2004 – 2007*. z kolei w ramach działań profilaktyki uzależnień zadania ze sfery społecznej wpisują się również w *Małopolski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego 2004 – 2008*, a w szczególności w cele operacyjne:

- Wdrożenie modelu środowiskowej, zintegrowanej opieki psychiatrycznej;
- Tworzenie sieci funkcjonalnych powiązań między sektorami ochrony zdrowia, pomocy społecznej i rynku pracy;
- Promowanie społecznej integracji poprzez edukację, dialog i partnerstwo.

Zadania społeczne przewidziane do realizacji w ramach *Programu Rewitalizacji* zgodne są z szeregiem celów strategicznych i operacyjnych *Małopolskiego programu polityki prorodzinnej na lata 2004 – 2007* szczególnie w zakresie celu strategicznego „Promocja i kreowanie pozytywnego obrazu rodziny” i realizowanych w jego ramach celów operacyjnych:

- Przygotowanie dzieci i młodzieży do pełnienia funkcji rodzinnych i społecznych;
- Poprawa umiejętności uczestnictwa w aktywnym życiu społecznym;

- Poprawa możliwości odpoczynku rodzin, dzieci i młodzieży;
- Promocja rodziny i prorodzinna edukacja społeczeństwa;
- Promowanie uczestnictwa w kulturze.

Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju realizuje także cel „Zdrowa, silna i aktywna rodzina” w tym:

- Poprawa dostępu do zatrudnienia;
- Poprawa stanu zaspakajania potrzeb mieszkaniowych;
- Poprawa, dostępu do edukacji i wychowania;
- Poprawa zdrowia rodzin,

a także cel „Efektywny system profilaktyki społecznej i pomocy rodzinom dysfunkcyjnym” w tym „Przeciwdziałanie ubóstwu jako przyczyny dysfunkcji rodziny”.

Program Rewitalizacji przewiduje także realizację zadań ze sfery społecznej wpisujących się w *Wojewódzki program dotyczący wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych w Województwie Małopolskim na lata 2007 – 2013*. Zadania te są zbieżne z następującymi celami strategicznymi programu:

1. Kształtowanie pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych w społeczeństwie;
2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu poprzez rozwój rehabilitacji zawodowej i zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do różnych form kształcenia;
3. Współpraca przy budowie całościowego systemu rehabilitacji leczniczej;
4. Aktywne zaangażowanie organizacji pozarządowych w kreowanie polityki społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych.

Działania zaproponowane w ramach *Programu Rewitalizacji* spójne są także z *Wojewódzkim programem ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Małopolski*, w tym w szczególności z celem strategicznym „Utrzymanie i zarządzanie zasobem regionalnego dziedzictwa kulturowego” w ramach priorytetu „Odnowa miejska obejmująca rewaloryzację i rewitalizację układów urbanistycznych” oraz celem strategicznym „Dziedzictwo żywe. Promocja, edukacja i dokumentacja walorów dziedzictwa kulturowego”, w ramach priorytetu „Prowadzenie marketingu małopolskiego dziedzictwa kulturowego uwzględniającego rynkowe zorientowanie regionalnego dziedzictwa kulturowego oraz świadomość dziedzictwa kulturowego”.

Zadania zaplanowane do realizacji w sferze gospodarczej i edukacji zgodne są także z celami *Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2005-2013*, a w szczególności z celem strategicznym „Podniesienie poziomu innowacyjności firm w województwie” i priorytetami:

- c.1.3.3. Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego - rozbudowa istniejących i powstanie nowych przedsiębiorstw w branży przetwórstwa rolno-spożywczego;
- c.1.4.4. rozwój agroturystyki i przemysłu „czasu wolnego” - rozbudowa istniejących i powstanie nowej bazy gospodarstw oferujących usługi agroturystyczne;
- c.1.5.3. opracowanie zmian programów kształcenia w celu ich dostosowywania do wymagań rozwoju innowacyjnej gospodarki regionu- wprowadzanie przemian edukacyjnych nakierowanych na rozwój innowacyjności gospodarki,

a także z celem strategicznym „Wzmocnienie kontaktów sieciowych instytucji związanych z innowacyjnością regionu i lepsze wykorzystanie ich potencjału” w ramach działania „Utworzenie ośrodka informacji, doradztwa i szkoleń (wraz z punktem pierwszego kontaktu dla MSP) - utworzenie sieciowego systemu usług szkoleniowych doradczych i informacyjnych”.

Zadania wpisane do *Programu Rewitalizacji* wpisują się także w *Program Ochrony Środowiska Województwa Małopolskiego na lata 2005-2012*, a szczególnie w cele strategiczne:

- Aktywizacja rynku do działań na rzecz środowiska przewidujący zwiększenie aktywności rynku do działań na rzecz środowiska;
- Udział społeczeństwa realizujący zadania z zakresu edukacji ekologicznej;
- Dostęp do informacji i poszerzenie dialogu społecznego przewidujący wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców województwa oraz poprawa dostępu do informacji o środowisku;
- Ekologizacja planowania przestrzennego;
- Współpraca międzynarodowa zakładający rozwój współpracy międzynarodowej w dziedzinie ochrony środowiska,

a także w *Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Nowotarskiego*.

4. Charakterystyka obecnej sytuacji na obszarze

Rabka-Zdrój (do końca 1999 *Rabka*) położona jest w woj. małopolskim, w powiecie nowotarskim. Miasto usytuowane jest w kotlinie pochodzenia erozyjnego, którą tworzą wpadające do rzeki Raby potoki Poniczanka i Słonka, na wysokości 500-560 m n.p.m. Położona jest u podnóża Gorców i otoczona wyniosłościami: od zachodu Zbójce Góra (644 m n.p.m.), Mały Luboń (870 m n.p.m.), od północy masyw Luboń Wielki (1023 m n.p.m.), od południa i południowego wschodu – Bania (607 m n.p.m.), Grzebień (679 m n.p.m.), Tatarowa (710 m n.p.m.), Maciejowa (820 m n.p.m.), Obidowa (800 m n.p.m.) należące do Gorców. Przez obszar Rabki-Zdroju ciągną się dwie zasadnicze formy geologiczne o przebiegu równoleżnikowym. Synklina obejmuje centralną część Rabki-Zdroju, a antyklina obejmuje wzgórze Bani i rejonu Rabki Zarytego. Występujące tu luźne dyslokacje podłużne i poprzeczne wywierają duży wpływ na kształtowanie się zbiornika wglębnych wód mineralnych, a tym samym na warunki hydrogeologiczne tego obszaru. Znajdujące się tu wody mineralne pochodzą z utworów fliszowych, ukształtowanych w okresie trzeciorzędu karpaccyjskiego. Należą one do karpaccyjskiej prowincji solanek przynaftowych. Na związek ten wskazują występujące ślady ropy naftowej i wydobywające się z większości ujęć znaczne ilości metanu. Atutem miasta, istotnym z punktu widzenia jego dotychczasowego i dalszego rozwoju jest **klimat, zasoby wód mineralnych i walory krajobrazowo-turystyczne**. Tutejszy **klimat** jest odmienny od klimatu górskiego. Kształtują go ścierające się wpływy mas powietrza polarno-kontynentalnego i polarno-morskiego. Otaczające uzdrowisko wzniesienia stanowią naturalną ochronę przed naporem silniejszych wiatrów, zabezpieczając ją z trzech stron. Największą częstotliwość mają wiatry wiejące z południowego zachodu, co wynika z faktu otwarcia w tym kierunku kotliny i brak naturalnej ochrony. Średnia roczna **temperatura powietrza** wynosi 8-9°C. Wiosna jest zawsze chłodniejsza od jesieni, (średnia temperatura wiosny: +2°C, jesieni: +7,5°C) co należy tłumaczyć wpływem pokrywy śnieżnej. Pierwsze dni z przymrozkami występują w październiku, pierwsze mrozy w pierwszej dekadzie listopada. Ostatnie dni z przymrozkami występują nawet w pierwszej dekadzie kwietnia. Liczba dni z przymrozkami wynosi 120-140, a liczba dni z mrozem 70-80. Amplituda roczna temperatury dochodzi do 22°C. **Opady** są częste, lecz stosunkowo mniej obfite niż w innych rejonach górskich, co wynika z położenia w tzw. cieniu opadowym. Średnia roczna suma opadów waha się w granicach od około 630 mm do 1100 mm. Najintensywniejsze opady przypadają na początek lata – średnio 357 mm (maksimum w lipcu), najmniejsze w zimie – średnio 143 mm. Rabka-Zdrój ma średnio 180 dni z opadami, z tego 54 to opady śniegu. Pierwszy śnieg pojawia się na początku listopada, a ostatni zanika w kwietniu. W ostatnich latach na skutek zauważalnych zmian klimatycznych czasokres zalegania pokrywy śnieżnej zmniejszył się. Średnio pokrywa śnieżna zalega 90-100 dni. **Wilgotność względna** wpływa na odczucia termiczne człowieka. Średnie wartości wilgotności wynoszą wiosną 75%, latem 80%, zimą 83%. Średnio dla klimatu Rabki-Zdroju wartość wilgotności względnej oscyluje między 71% a 85%. Zjawisko parności (prężność pary wodnej w powietrzu powyżej 18,8 hPa) występuje rzadko, wyłącznie od czerwca do sierpnia w godzinach między 13 a 19 - maksimum przez godziną 19-tą. Nasłonecznienie obliczane na podstawie wieloletnich pomiarów wynosi dla Rabki-Zdroju około 1800 godzin rocznie. Maksimum nasłonecznienia przypada na przełom wiosny i lata oraz na przełom września i października.

Największe nasłonecznienie występuje w lipcu – 228 godzin, najmniejsze w styczniu 60 godzin. Średnie zachmurzenie wynosi około 66 %, największe odnotowuje się w lutym- 73% najmniejsze we wrześniu – 56%. **Ciśnienie atmosferyczne** w Rabce-Zdroju wynosi około 715 mm słupa rtęci na wysokości 520 m n.p.m.. Przez ponad 175 dni panują w uzdrowisku układy wyżowe, a przez ponad 140 dni układy niżowe. Zimą występujący tu wyż syberyjski daje pogodę mroźną i słoneczną. Jesienią występujący na terenie Rabki-Zdroju wyż azorski, kształtuje typ pogody zwany „złotą polską jesienią”. W marcu i od października do stycznia mieszkańcy oraz kuracjusze narażeni są na duże zmiany ciśnienia, i co za tym idzie, na spadek zawartości tlenu w powietrzu, utrudnienie w oddychaniu. Najlepsze warunki do klimatoterapii panują od maja do września. W okresie występowania warunków przegrzania – lato, najwłaściwszą formą terapii jest leżakowanie w cieniu. W miesiącach jesiennych celowe jest stosowanie klimatoterapii ruchowej. W miesiącach zimowych korzystanie z klimatoterapii wymaga uprzedniej aklimatyzacji pacjenta w uzdrowisku. **Wody mineralne** występujące w Rabce-Zdroju należą do solanek chlorkowo-sodkowo-jodkowo-bromowych. Ich średnia mineralizacja wynosi około 25% czyli 20 gh na litr składników stałych. Solanki stosowane są do kuracji kąpielowej, pitnej i wziewnej. Przy ich użyciu można leczyć nieżyty dróg oddechowych, niedokrwistość, choroby alergiczne, astmę oskrzelową, skazę wysiękową, krzywicę, choroby przemiany materii, układy krążenia, miażdżycę. Lasy otaczające uzdrowisko spełniają głównie funkcje ochronne dla wód mineralnych, źródeł i wód bieżących, ponadto oddziałują łagodząco na lokalny klimat. Stanowią także otulinę uzdrowską i z mocy ustawy włączone są do obszarów chronionych.

Rysunek 2 Usytuowanie Rabki-Zdrój na mapie Województwa małopolskiego

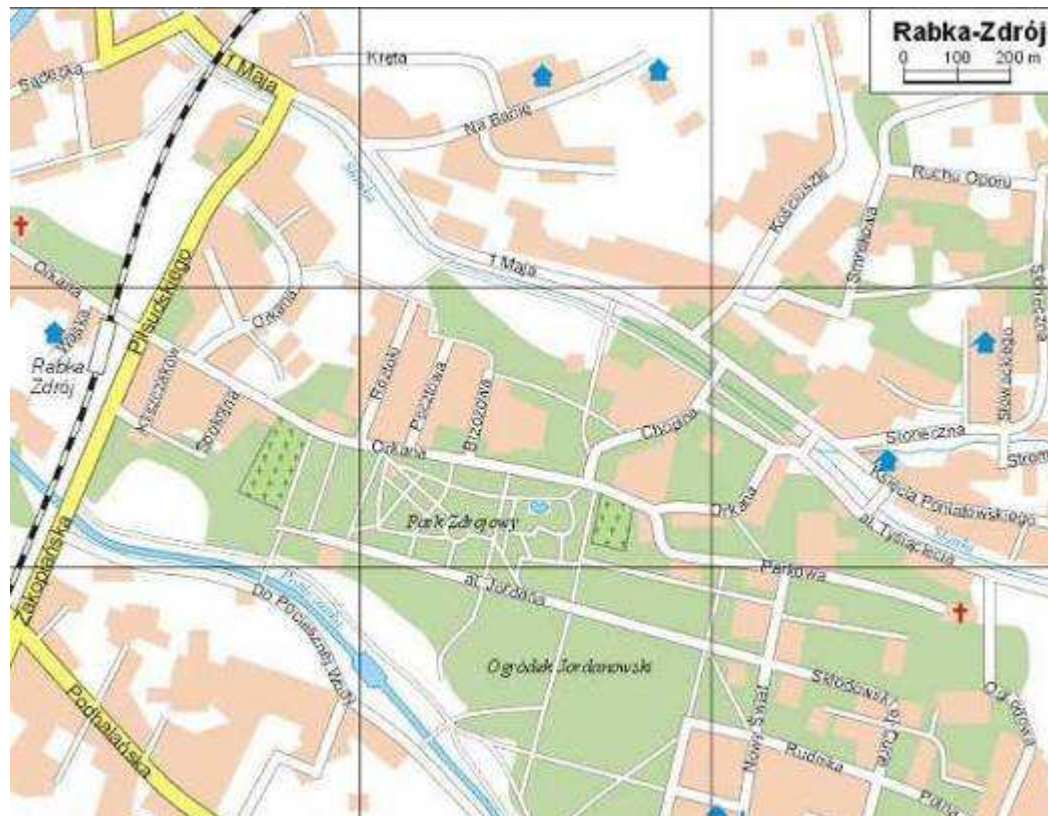

Źródło: www.malopolskie.pl

Miasto zajmuje obszar 36 km², co stanowi 0,24% powierzchni województwa małopolskiego. Teren ten zamieszkuje 13 245 osób, co stanowi 0,40% mieszkańców województwa.

Poniżej przedstawiono mapę miasta Rabka-Zdrój.

Rysunek 3 Mapa miasta Rabka-Zdrój

Źródło: <http://noclegi.interia.pl/plan-miasta-rabkazdroj.html>

Teren objęty rewitalizacją obejmuje obszar, który równocześnie został zaliczony do strefy A i B i C uzdrowiska Rabka-Zdrój. Szczegółowy opis zagospodarowania przestrzennego obszaru zawarty został w rozdziale 3.9 niniejszego *Programu*, poniżej jednak przedstawiono szczegółowy zakres stref, cytując za *Operatem Uzdrowiskowym*, przesłanym do Ministerstwa Zdrowia w dniu 2 października 2008 r.

Strefa ochrony uzdrowskiej „A” to obszar o powierzchni 402,7 ha. Szczegółowy opis przebiegu strefy A przedstawia się następująco: granica przebiega od skrzyżowania ulic Orkana i Rostoki, w kierunku północnym ulicą Rostoki, dalej w kierunku północno-zachodnim wzdłuż północnej granicy działki nr 3834, następnie wzdłuż wschodniej granicy działek nr 3820/4, 3820/5, 5986, 3815 i 3804/3, kolejno przecina potok Słonka i ulicą Jana Pawła II, dalej biegnie w kierunku wschodnim wzdłuż ulicy Na Banię, po czym skręca w ulicę Krętą, odchodząc na północ granicą pomiędzy działkami nr 3382 i 3381, dalej w kierunku północno-wschodnim wzdłuż północnej granicy działek nr 3381, 3374/5, 3374/4, 3374/2, 3365, 3364 aż do południowej oraz wschodniej granicy działki nr 3358, dalej na wschód wzdłuż północnej granicy działek nr 3488 i 3500, skąd w kierunku północnym granicą pomiędzy działkami 3057 i 3058 oraz 2940 i 2939, następnie w kierunku zachodnim, a następnie północnym, wzdłuż

południowej i zachodniej granicy działki nr 2893/1 aż do zachodniej granicy działki nr 2895, dalej w kierunku wschodnim północną granicą działki 2895 oraz wzdłuż wąwozu i wzdłuż północnej granicy działek 3090, 3091, 3092, 3093 i 3094, dalej zachodnią granicą działki 3095 do drogi nr 3069, którą w kierunku wschodnim do końca i jej przedłużeniem wzdłuż granic działek aż do działki nr 3229, gdzie skręca w kierunku południowo-wschodnim, wzdłuż wschodniej granicy działek nr 3229, 3228, 3244, 3286, 3632 oraz wschodniej i północnej granicy działki nr 3639, dalej na wschód drogą nr 188 aż do drogi nr 29, którą na południe i ponownie na wschód drogą nr 212 oraz jej przedłużeniem wzdłuż granicy lasu, dalej wzdłuż zachodniej i północnej granicy działki nr 88, granicą lasu w kierunku wschodnim aż do zachodniej granicy działki nr 94, którą na północ do drogi nr 109, tą drogą w kierunku południowo-wschodnim, dalej na południe drogą nr 152, następnie północną granicą działek 308, 307 i 303, skąd na południe granicą pomiędzy działką nr 300 a działkami nr 302, 301, 413, 414 a następnie drogą nr 441; od wspólnej granicy działek nr 442 i 477 dalej na południe do południowej granicy działek nr 490 i 492, dalej na zachód drogą nr 333, po czym wzdłuż południowych i zachodnich granic działek nr 483, 481, 758, dalej na północny-zachód południowymi granicami działek nr: 590, 631, 630, 576, 575, 573, 572, gdzie od południowozachodniego narożnika działki nr 572 linią prostą do południowo-wschodniego narożnika działki nr 568, dalej południowymi granicami działek nr 568, 567, 565/2, następnie w kierunku południowo - zachodnim granicą pomiędzy działkami nr 611 a 612 oraz pomiędzy działkami nr 610 a 613 i 614/1, dalej przecina potok Gorzki i od zachodu i północy granicami działek nr 4027/1, 4027/3 i 4027/2, do granicy pomiędzy działkami nr 3995 i 3996/1, tą granicą na północ do drogi nr 3690 (ulicę Słoneczna), którą dalej w kierunku południowo-wschodnim oraz południowym do przecięcia z ulicą Jana Pawła II oraz potokiem Słonka; dalej w kierunku południowo - wschodnim drogą nr 4198/1 (aleja Tysiąclecia) oraz wzdłuż wschodniej i południowej granicy działek 4196/17 i 4196/10, gdzie skręcając na południe obejmuje część działki nr 4196/13, po czym przecina ulicę Parkową, następnie biegnie w kierunku wschodnim północną granicą działek nr 4248/2 i 4254/7, po czym od południowego narożnika tej działki do zachodniego narożnikiem działki nr 4256; obejmuje od wschodu i południa działkę nr 4257/8, dalej biegnie na południe wschodnimi granicami działek nr 4255, 4268/4, 4303/2, 4303/12, dochodząc do ulicy Dietla, którą podąża na wschód, a następnie ulicą Gorczańską na południowy-wschód, skąd na północny-wschód drogami nr 1089 oraz 1095, dalej południowymi granicami działek nr 1102, 1261, 1265, skąd linią prostą łączącą południowo-wschodni narożnik działki nr 1265 z północno-zachodnim narożnikiem działki nr 2063, następnie północną granicą działki nr 2063, po czym drogami nr 1559 i 939 na południe, do drogi nr 2386, którą w kierunku zachodnim do granicy administracyjnej miasta Rabka-Zdrój i sołectwa Ponice; dalej tą granicą w kierunku zachodnim, aż do południowo-wschodniego narożnika działki nr 5931, skąd po granicach działek na północ aż do południowo-wschodniego narożnika działki nr 5926/12, obejmując od południa, zachodu i północy działki nr 5926/12 i 5926/15, zaś od południa i wschodu działkę nr 5925; następnie linią prostą od południowo-wschodniego narożnika działki nr 2269/2 do północnego narożnika działki nr 5924, dalej północnymi granicami działek nr 4529, 4528, 4527 i zachodnią granicą działki nr 4527; stąd w kierunku północno-wschodnim drogą nr 4439/2 do wschodniej granicy działki nr 4497/1, skąd biegnie w kierunku zachodnim do północnej granicy działki nr 4500/4; dalej na północ wzdłuż zachodniej granicy działek nr 4488 i 4490 oraz jej przedłużeniem do zachodniej granicy działek nr 4397/2 i 4397/1; dalej na zachód ulicą Norwida do wschodniej granicy działek nr 4389/2 i 4390/3, którą na północ do południowej granicy działki nr 4390/1;

następnie na zachód wzdłuż granicy działki 4322/14, skąd na południe do ulicy Cichej, którą w kierunku zachodnim i dalej wzdłuż północnej granicy działek nr 5815, 5780 i 5779, następnie granicą tej działki do drogi dojazdowej nr 5783, którą do końca na zachód i jej przedłużeniem do północnego narożnika działki nr 5769, następnie przecina potok Poniczanka południową granicą działki nr 4080/10, dochodząc do ulicy Do Pociesznej Wody, którą biegnie w kierunku północno-zachodnim aż do punktu przecięcia z przedłużeniem granicy pomiędzy działkami nr 4159/8 i 4159/9, skąd zmierza w kierunku północnym przecinając potok Poniczanka i dalej granicą pomiędzy działkami nr 4159/8 i 4159/9; następnie wzdłuż południowej granicy działek nr 4159/4 i 4159/2 oraz jej przedłużeniem do granicy działki nr 4158/1, którą otacza od północy, dalej wzdłuż północnej granicy działki nr 4189/10, po czym biegnie w kierunku północnym nie wydzieloną ewidencyjnie asfaltową drogą dojazdową, która jest usytuowana równoległe do granicy działki nr 4190 a w dalszym biegu równoległe do granicy działki nr 4188 (cmentarz), w odległości ok. 51 metrów od niej, po czym do ulicy Orkana, którą w kierunku wschodnim do punktu początkowego, tj. skrzyżowania z ulicą Roztoki;

Strefa ochrony uzdrowiskowej „B” to obszar o powierzchni 3 395,0 ha, którego zewnętrzna granica przebiega: od punktu przecięcia drogi krajowej nr 7 (zakopianki) z granicą administracyjną gminy Rabka-Zdrój, tą granicą w kierunku wschodnim, północnym i południowym, aż do południowego narożnika działki nr 2849 (droga), skąd biegnie w kierunku północno-zachodnim granicą administracyjną miasta Rabka-Zdrój i sołectwa Ponice, dochodząc do północnego narożnika działki nr 1309/1 w Ponicach, dalej granicami działek wzdłuż potoku w kierunku południowo-zachodnim oraz wzdłuż północnej granicy działek nr 1360 i 1282, następnie drogą nr 1281 i 1261, wzdłuż zachodniej granicy działki nr 1262, dalej na zachód drogą nr 1163, po czym granicą pomiędzy działkami nr 987 i 988 oraz wschodnią i północną granicą działek nr 990 i 892 do drogi nr 788, której odcinkiem na południowy zachód, po czym wzdłuż północno-wschodniej oraz północnej granicy działek: 882, 870, 869, 866, przecina działkę nr 865 i dalej wzdłuż północno - wschodniej granicy działek nr 637, 649, 647, 646, następnie wzdłuż dróg nr 643, 641, 664 w kierunku zachodnim, dalej przedłużeniem granicy pomiędzy działkami nr 564 i 565 i tą granicą do dróg nr 563 i 526, którymi biegnie w kierunku południowo-zachodnim i przecinając potok Poniczanka do granicy administracyjnej sołectw Ponice i Rdzawka; tą granicą w kierunku północno - zachodnim, dalej granicą miasta Rabka-Zdrój i sołectwa Rdzawka oraz miasta Rabka-Zdrój i sołectwa Chabówka aż do działki nr 5576 na terenie miasta Rabka-Zdrój, której zachodnią granicą w kierunku północnym; dalej wzdłuż zachodniej granicy działek nr 5574/7, 5173, 5168, 5151, 5147, 5051, 5036, 5027, 4999, przecina działkę 4998 i skręca na zachód przecinając działki nr 4889 i 4884, następnie biegnie na północ i na wschód, obejmując działki nr: 4917/6, 4917/4, 4917/7 (częściowo), 4916/7 (częściowo), 4916/12, 4916/3, 4916/2 i 4883/1; następnie na północ, wzdłuż wschodniej granicy działek nr 4880/2, 4851/5 i (po przecięciu ulicy Kilińskiego) 2045; stąd na zachód wzdłuż północnych granic działek od nr 2045 do 2041/2; drogą nr 2022 na północ, dalej wzdłuż granic cmentarza oraz zachodnią i północną granicą działek nr 1977/2, 1978/2, 1868/2, 1868/1, 1869; dalej drogą nr 1852 i w kierunku północno-zachodnim, północną granicą działek nr 1850, 1834, 1828 i 1829, skąd dalej drogami nr 1822 i 1806, i dalej obejmując od zachodu działki nr 1775, 1754, 1753, 1752 (częściowo), do drogi nr 1748, którą na północ oraz dalej wzdłuż granicy lasu do drogi nr 1189, którą na zachód, do przecięcia z drogą krajową nr 7, tą drogą na północ do jej przecięcia z granicą administracyjną gminy

Rabka-Zdrój, stanowiącego punkt początkowy; z obszaru strefy „B”, wyznaczonego opisanymi powyżej granicami, wyłącza się obszar strefy „A”.

Strefa ochrony uzdrowiskowej „C” to obszar o powierzchni 3 117,3 ha, którego granica przebiega: od punktu przecięcia drogi krajowej nr 7 (zakopianki) z granicą administracyjną gminy Rabka-Zdrój, w kierunku południowo wschodnim – granicą strefy „B”, aż do spotkania z granicą administracyjną gminy Rabka-Zdrój w rejonie działki nr 2855 (Rabka-Słone); dalej tą granicą w kierunku południowym, południowo-zachodnim, północno-zachodnim i północnym aż do przecięcia z drogą krajową nr 7, stanowiącego punkt początkowy.

Rewitalizacja, która z założenia ma przywracać świetność wybranym obszarom na terenie miasta, bądź też nadawać im nowe funkcje wydaje się być działaniem koniecznym w przypadku Rabki-Zdroju. Miasto o wyraźnym charakterze uzdrowiskowym traci dzisiaj na wartości poprzez widoczne zaniedbania przestrzeni publicznej. Wiele atrakcyjnych miejsc, zabytkowych budynków jest dzisiaj zdegradowanych i wymaga szybkiej interwencji, w przeciwnym wypadku grozi im całkowite unicestwienie. Cześć problemów degradacji obiektów w Rabce-Zdrój wynika wprost z historii miasta, które do czasu II wojny Światowej stanowiło w znacznej części własność prywatną.

Historia Rabki bezpośrednio związana jest z występującymi tu źródłami solnymi i sięga lat trzydziestych XIII wieku, kiedy klasztor Cystersów otrzymał upoważnienie od wojewody krakowskiego, Teodora Gryfity do prowadzenia akcji osadniczej i wykorzystywania soli na potrzeby klasztoru. Nazwę Rabki po raz pierwszy wymienił Jan Długosz, wspominając o dokumencie Bolesława Wstydlwego, który potwierdzając nadanie tych ziem Cystersom, użył stwierdzenia *Sal in Rabschyca*. W 1382 roku Rabka została odebrana klasztorowi Cystersów przez Ludwika Węgierskiego, zaś od czasów Władysława Jagiełły ziemie te dzierżawione były przez różne rody rycerskie. Do znaczących wydarzeń w rozwoju miejscowości miało nadanie przywileju lokacyjnego na prawie magdeburskim (15 sierpnia 1446 r.) dla Andrzeja i Piotra Jakuszów z Olszówki, zaś w czasie kiedy Rabką władał ród Jordanów z Zakliczyna łączy się wybudowanie pierwszego kościoła (w 1557 r.) prawdopodobnie również wybudowanie na skarpie w widłach Raby i Poniczanki dworu o charakterze obronnym. Zwiększenie zainteresowania solankami w Rabce datowane jest na drugą połowę XVI w. Uważano, że solanki mają właściwości uzdrawiające. W 1568 r. Jerzy Grossman uzyskał od Zygmunta Augusta zgodę na poszukiwanie i kopanie soli, jednak próby pozyskiwania soli drogą górniczą nie przyniosły rezultatu i prace zostały przerwane. W wieku XVIII stała się centrum klucza, w skład którego wchodziły również: Chabówka, Skomielna, Zaryte, Ponice, Rdzawka i Słone. W 1818 roku zaborca austriacki w trosce o monopol państwowy na wydobywanie soli zabronił czerpania wód solankowych i nakazał ich zasypanie. W połowie XIX wieku klucz dóbr nabył Józef Zubrzycki, którego syn, Julian Zubrzycki, stał się twórcą uzdrowiska w Rabce. W roku 1857 Komisja Balneologiczna Krakowskiego Towarzystwa Naukowego zainteresowała się walorami uzdrowiskowymi Rabki. Z jej inicjatywy dr Fryderyk Skobel przeprowadził w 1858 roku pierwszą analizę chemiczną solanki i efektów jej oddziaływania na ludność miejscowej. W wyniku badań stwierdzono, że solanki zawierają m.in. jod i brom, o stężeniu które stawia je na czołowym miejscu w Europie. Na tej podstawie postulowano otwarcie zakładu kąpielowego tzw. łązienek, co spotkało się z poparciem prof. Józefa Dietla. W 1861 oczyszczono zasypane źródła, a w roku 1864 oficjalnie otwarto uzdrowisko. W okresie tym wytyczone zostały zasadnicze osie założenia zdrojowego w tym utworzono park. Centrum uzdrowiska

zlokalizowano w sąsiedztwie eksploatowanych wówczas źródeł. Największą budowlą był Dom Zdrojowy, a głównym punktem zdroju kryty deptak usytuowany równolegle do łązienek. Kolejny etap objął budowę apteki i restauracji z salą widowiskowo-redutową. W 1867r. zabudowa pensjonatowa obejmowała trzy domy parterowe oraz dwa domy murowane uznane za zabudowę uzdrowiska, powstał w tym miejscu także sklep oraz stajnie dla koni gościnnych. W roku 1882 istniało już 15 budynków-pensjonatów z 240 pokojami, kaplica zdrojowa oraz altana dla orkiestry zdrojowej. Rozwój uzdrowiska zdynamizowało połączenie kolejowe Chabówka-Kraków oraz Chabówka-Rabka (1885 r.). Frekwencja kuracjuszy wzrosła z 164 w 1884 do 1148 w roku 1889. W 1889 Julian Zebrzydowski przekazał parcelę pod budowę kolonii dla dzieci skorfulicznych, co zapoczątkowało specjalizację Rabki, jako uzdrowiska dziecięcego. Rabka-Zdrój dynamicznie zaczęła się rozwijać: w 1896wybudowano kanalizację, w 1900 roku zelektryfikowano miejscowość., w kolejnych latach wprowadzono wodociąg, powiększono również park zdrojowy (w 1920 r. liczył 80morgów). W latach 1904-1905 wybudowano nowy kościół parafialny p.w. Świętej Marii Magdaleny, zaś stary kościół przeznaczono na muzeum. W pierwszych latach XX w. i okresie międzywojennym Rabka-Zdrój zyskała sławę międzynarodową jako uzdrowisko dziecięce o czym świadczy np. liczba kuracjuszy: 1914 rok – 6 729 osób, 1934 rok – 20 339 osób, 1938 rok – 27 452 osoby, 1939 rok 30 153 osoby.

Na mocy Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 lutego 1928 r. uzdrowisko Rabka zostało zaliczone do miejscowości zasługujących na ochronę krajobrazu, rozwija się życie kulturalne miasta - w 1936 roku następuje oficjalne otwarcie Muzeum im. Władysława Orkana. W latach drugiej wojny światowej uzdrowisko w Rabce było nieczynne, źródła zostały zanieczyszczone, aparatura zniszczona lub wywieziona do Niemiec. W pensjonatach przebywali ranni żołnierze niemieccy oraz zorganizowano tu siedziby organizacji paramilitarnych m.in. NSDAP oraz szkołę policyjną. Okupant przystąpił do eksterminacji ludności żydowskiej stanowiącej w Rabce i okolicach znaczną część społeczeństwa. Mieszkańcy Rabki-Zdroju prowadzili walkę partyzancką, organizowali tajne nauczanie. Wycofujące się wojska niemieckie zniszczyły uzdrowisk, spalono zakład przyrodolecznicy. Zniszczone po wojnie uzdrowisko zostało odebrane rodzinie Kadenów-Wieczorkowskich i przejęte na własność Skarbu Państwa. W powojennej poważnym problemem było zwiększenie zachorowalności na gruźlicę zwłaszcza wśród dzieci. Rabka ze swoim klimatem została centralnym ośrodkiem leczenia gruźlicy. W wyniku licznych inwestycji Rabka staje się ponownie dużym ośrodkiem uzdrowiskowym dla dzieci. 21 września 1953 roku otrzymuje prawa miejskie. Zgodnie z Zarządzeniem Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 25 lipca 1967 roku Rabka – Zdrój (jeszcze wtedy Rabka) zostaje wpisana na listę miejscowości uznanych z dniem 1 stycznia 1967 roku za Uzdrowisko. W kolejnych latach unowocześniane są ośrodki lecznicze, powstaje nowy park zdrojowy, liczne zieleńce, budowane są ciągi komunikacyjne, uregulowane zostają potoki: Słonka i Poniczanka, w centrum uzdrowiska stanęła muszla koncertowa, wybudowano kino, powstają szkoły podstawowe, działalność reaktywują: Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Gorczański Oddział Związku Podhalan. Społecznymi siłami rozwija się utworzony w 1949 roku teatrzyk lokalny Rabcio-Zdrowotek dzisiaj funkcjonujący pod nazwą Teatr Lalek Rabcio, który w latach 70. staje się teatrem państwowym, znanym w całej Polsce. Rozwija się także sieć gastronomiczna, handlowa i usługowa. Napływ niezbędnych dla funkcjonowania uzdrowiska kadr i personelu pomocniczego powoduje wyż demograficzny. Odczuwalny staje się deficyt mieszkaniowy. Pod

koniec lat 50. powstaje spółdzielnia mieszkaniowa i wybudowane zostają typowe wielkie bloki, nieprzystające do architektonicznego i urbanistycznego obrazu Rabki, które z uwagi na lokalizację w centrum miasta, zasłaniają piękną panoramę masywu Lubonia. Spadek zachorowalności na gruźlicę w latach 60. łączył się ze zmianą profilu leczniczego placówek sanatoryjnych w kierunku przewlekłych chorób układu oddechowego. Za rozwojem ośrodków wypoczynkowych, sanatoriów, budownictwa mieszkaniowego nie nadążał rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej. Konieczna stała się przebudowa sieci i budowa nowej oczyszczalni ścieków. W 1972 roku rozpoczęto budowę oczyszczalni ścieków, ostatecznie zakończoną w czerwcu 1999 roku. W latach 70-tych rozpoczęła się budowa zakładu przyrodoleczniczego, zaś w czerwcu 1996 roku w trakcie I światowego Złotu Kawalerów Orderu Uśmiechu, Rabka otrzymała, nadany przez Kapitułę Orderu Uśmiechu, UNESCO i Wojewodę Nowosądeckiego, tytuł Miasta Dzieci Świata. W 1999 roku nazwa miasta i gminy została zmieniona na Rabka-Zdrój, która szczególnie podkreśla jej uzdrowiskowy charakter.

Rabka-Zdrój dzięki uzdrowiskowemu, historycznemu charakterowi, walorom turystycznym jest miastem, które ma szansę w najbliższych latach uzyskać nowy impuls rozwojowy i stać się miejscem atrakcyjnym zarówno dla mieszkańców, kuracjuszy, turystów jak i inwestorów zainteresowanych branżą turystyczno-rekreacyjną.

Znaczną część gruntów stanowią tereny zielone w mieście. Odnosząc je do średniej dla województwa, która stanowi 0,21% terenów zielonych (parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej), w Rabce-Zdroju tereny te stanowią aż 1,32% powierzchni miasta, co bardzo wyraźnie pokazuje charakter rekreacyjno-uzdrowiskowy miasta. Struktura terenów zielonych w mieście pokazana została poniżej.

Tabela 1 Struktura terenów zielonych na terenie miasta

parki spacerowo - wypoczynkowe	1
powierzchnia	35 ha
zieleńce	3
powierzchnia	4 ha
zieleń uliczna	3 ha
tereny zieleni osiedlowej	9,1 ha
parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej	48,1 ha
cmentarze	3
powierzchnia	6 ha

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDR

Największe tereny na terenie miasta skategoryzowane zostały jako grunty rolne (45%), użytki leśne stanowią drugą w kolejności grupę (42%). Stosunkowo niewielką część miasta stanowią grunty mieszkalne i zurbanizowane – 10,14%.

Tabela 2 Powierzchnia ogółem gruntów stanowiących własność Miasta

Rodzaje gruntów	ha	% całości
użytki rolne	1674	45,75%
użytki leśne w tym grunty zadrzewione i zakrzewione	1558	42,58%
grunty zabudowane i zurbanizowane	371	10,14%
tereny mieszkaniowe w tym:	216	
<i>tereny rekreacyjne</i>	16	
<i>tereny komunikacyjne</i>	136	
tereny różne	3	0,08%
nieużytki	5	0,14%
wody	47	1,28%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM Rabka-Zdrój

Podstawowym problemem miasta jest zwiększający się spadek liczby mieszkańców. Głównym wskaźnikiem tego ubytku jest ujemne saldo migracji wewnętrznych (krajowych), które w Rabce-Zdrój jest bardzo wysokie i wynosi w wartościach bezwzględnych -40 (wskaźnik dla całego województwa jest dodatni i wynosi 3309). W 2006 r. w Rabce-Zdroju zameldowanych zostało 124 nowych obywateli, a wymeldowało się 164 dotychczasowych mieszkańców. Różnica pomiędzy tymi wartościami wynosi -40 osób, podczas gdy saldo przyrostu naturalnego (różnica między urodzeniami, a zgonami) wyniosła w tym samym roku -22 osoby (wskaźnik dla województwa jest dodatni i wynosi 3955). Stąd wynika też pogłębiający się każdego roku spadek zaludnienia Rabki-Zdrój. Należy zaznaczyć, że na terenie całej Gminy Rabka-Zdrój przyrost naturalny jest dodatni i wynosi 3 osoby, zaś saldo migracji jest ujemne i wynosi -46 osób. Można zauważyć tendencje do opuszczania terenu miasta na rzecz innych miejscowości o charakterze wiejskim na terenie Gminy lub migracji do innych miast. W samej Rabce-Zdrój pojawiają się także osoby przyjezdne (np. z Krakowa), które w miejscowościach Gminy Rabka-Zdrój się osiedlają, jednak nie są zainteresowane poszukiwaniem nowego miejsca zamieszkania w samym mieście. Jest kilka potencjalnych przyczyn takiego stanu. Mieszkańcy miasta nie widzą w Rabce-Zdrój szans na rozwój, poszukują bardziej dynamicznego

środowiska, w którym będą mieli zapewnione wszystkie potrzeby socjalno-kulturalne jednocześnie będą mieli zapewnione miejsca pracy.

Poniżej przedstawiono analizę sytuacji w Rabce-Zdrój w podziale na następujące sfery: sferę mieszkaniową i społeczne aspekty mieszkalnictwa, stan infrastruktury technicznej, sferę społeczną i gospodarkę.

4.1. Sfera mieszkaniowa i społeczne aspekty mieszkalnictwa

Zgodnie z danymi zawartymi w spisie powszechnym przeprowadzonym w 2002 roku na terenie miasta Rabka-Zdrój zanotowano 3992 mieszkania, natomiast w roku 2007 liczba ta wyniosła 4462. Z jednej strony przyjmując wielkość miasta, liczbę jego mieszkańców można stwierdzić, iż na terenie miasta nastąpił relatywnie znaczący przyrost tkanki mieszkaniowej, z drugiej jednak strony nie jest on tak dynamiczny jak można by się spodziewać po jednym z największych uzdrowisk w Małopolsce. Także podczas konsultacji społecznych pojawiły się opinie o niewystarczającym zapleczu mieszkaniowym miasta. Chcąc zatrzymać młodych ludzi w Rabce-Zdroju, a także zachęcić do osiedlania się w mieście osób z zewnątrz np. młodych lekarzy, dla których praca w uzdrowisku jest w zasięgu ręki, konieczne jest zwiększenie liczby mieszkań. Największe zaludnienie notowane jest w okolicach ulic Sądeckiej, Orkana, Centrum i Nowego Świata.

Struktura Rabki-Zdroju nie sprzyja wprowadzaniu podziałów miasta na obszary bardziej czy mniej wymagające rewitalizacji. Zgodnie z uzasadnieniem wyboru obszaru rewitalizowanego, zawartym w niniejszym dokumencie, poniżej przedstawiono obecną sytuację w sferze mieszkaniowej na obszarze całego miasta, analizowaną pod kątem stanu zasobów mieszkaniowych oraz stanu użytkowania mieszkań w odniesieniu dla danych województwa małopolskiego.

W Rabce-Zdrój występują zróżnicowane formy zabudowy mieszkaniowej, jednak zdecydowanie dominuje zabudowa wielorodzinna oraz zabudowa o charakterze mieszanym z dodatkową funkcją usługowo-rekreacyjną. Znaczący udział ma też zabudowa jednorodzinna.

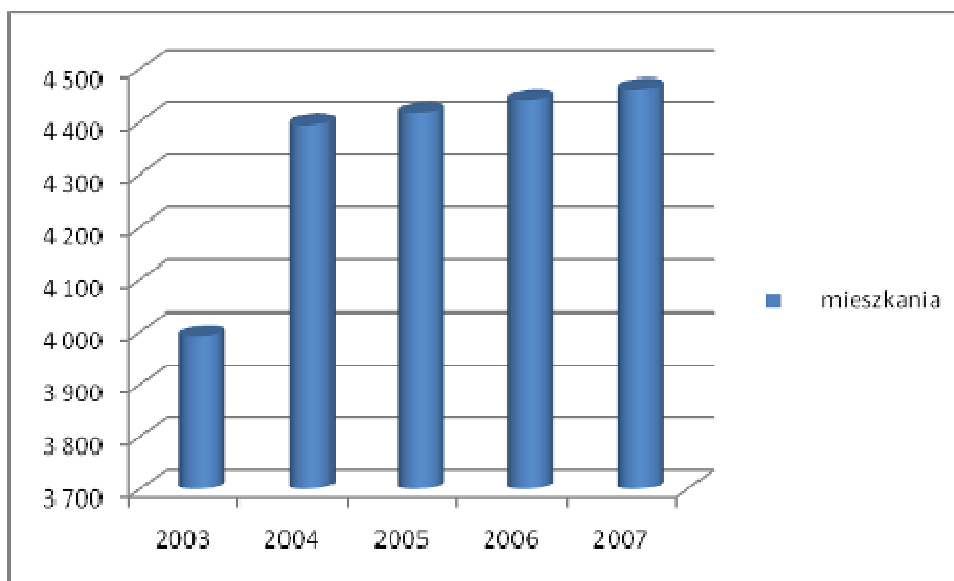
Stan wielorodzinnych budynków pozostających pod zarządem spółdzielni mieszkaniowych oraz wspólnot mieszkaniowych, mieszkań będących własnością zakładów pracy znajdujących się na omawianym obszarze, należy uznać za zadawalający – w ostatnich latach przeprowadzono w części z nich termomodernizację, na bieżąco prowadzone są prace remontowe, w miarę możliwości finansowych zagospodarowywane są tereny wokół osiedli.

Znacznie gorszy stan obiektów przedstawiają budynki będące własnością prywatną, szczególnie obiekty zabytkowe w ścisłym centrum miasta (ul. Orkana, ul. Nowy Świat, ul. Brzozowa, ul. Kasprowicza, ul. Kilińskiego, ul. Kręta, ul. Jana Pawła II, ul. Poniatowskiego). W kilku przypadkach mamy do czynienia z sytuacją, w której właściciele nie dysponują wystarczającymi środkami na podjęcie remontu zabytkowego obiektu, a co za tym idzie część z nich ulega stopniowej degradacji. Wydaje się, że stanowi to istotny problem w utrzymaniu określonych standardów przestrzennych. Problemem jest także utrzymanie obiektów zabytkowych, o charakterystycznej dla małopolskich miejscowości uzdrowiskowych

architekturze, stanowiących swoiste dziedzictwo kulturowe regionu. Konieczne więc wydaje się podjęcie wszelkich kroków mających na celu utrzymanie obiektów w jak najlepszym stanie.

Rabka-Zdrój ze względu na atrakcyjne położenie, klimat i walory uzdrowiskowe, a jednocześnie stosunkowo niewielką odległość miasta od dużej aglomeracji miejskiej, jaką jest Kraków a także bliskość Nowego Targu, powinna stanowić miejsce atrakcyjne do osiedlania się. Dodatkowym atutem jest dobre połączenie komunikacyjne z Krakowem (przewoźnicy państwowi, prywatni, połączenie kolejowe), a także relatywnie niskie ceny ziemi. Zgłaszanym problemem jest stosunkowo niewielka baza mieszkaniowa, jednak zaznaczyć można, że zgodnie z danymi statystycznymi w Rabce-Zdrój następuje stopniowy wzrost zasobów mieszkaniowych, co przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1 Zasoby mieszkaniowe ogółem w latach 2003 - 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDR

Liczba mieszkań w poszczególnych dzielnicach, zgodnie z danymi pozostającymi w dyspozycji UM przedstawia się następująco.

Tabela 3 Mieszkalnictwo w Rabce-Zdrój

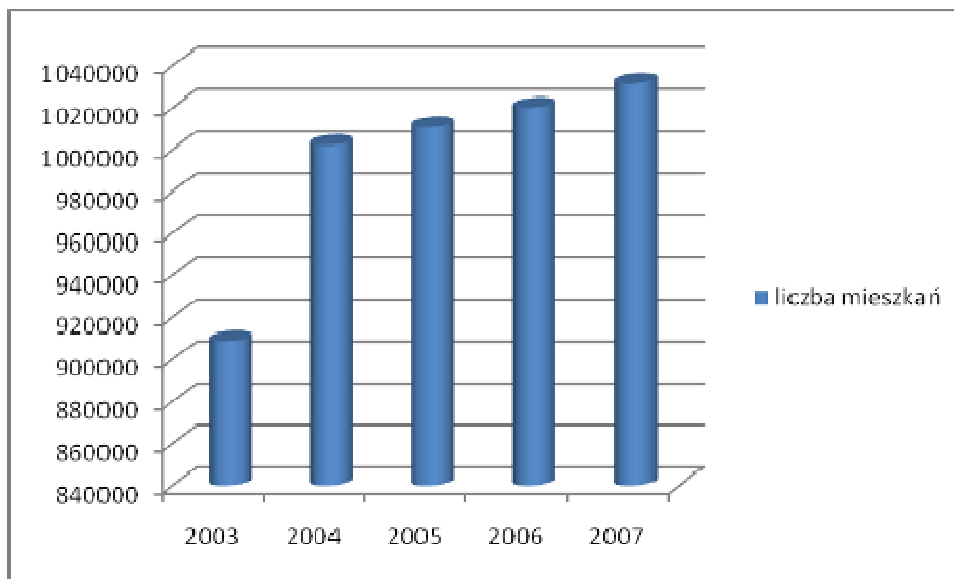
Wyposażenie	Słone	Rynek	Orkana	Centrum	Nowy Świat	Sądecka
Liczba mieszkań	26	17	96	29	21	4
Średnia liczba izb w mieszkaniu	2,56	2,53	2,75	2,38	2,29	2,5
Średnia liczba osób przypadających na mieszkanie	2,62	3,41	2,98	2,07	2,76	2,25
Średnia powierzchnia mieszkalna	34,52	40,9	39,64	37,93	41,23	31,68

Średnia powierzchnia mieszkalna przypadająca na osobę	13,18	11,99	13,31	18,32	14,93	14,08
--	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Źródło: UM Rabka-Zdrój

Tendencja stopniowego wzrostu liczby mieszkań w Rabce-Zdrój pokazuje w mikroskali tendencję w województwie małopolskim.

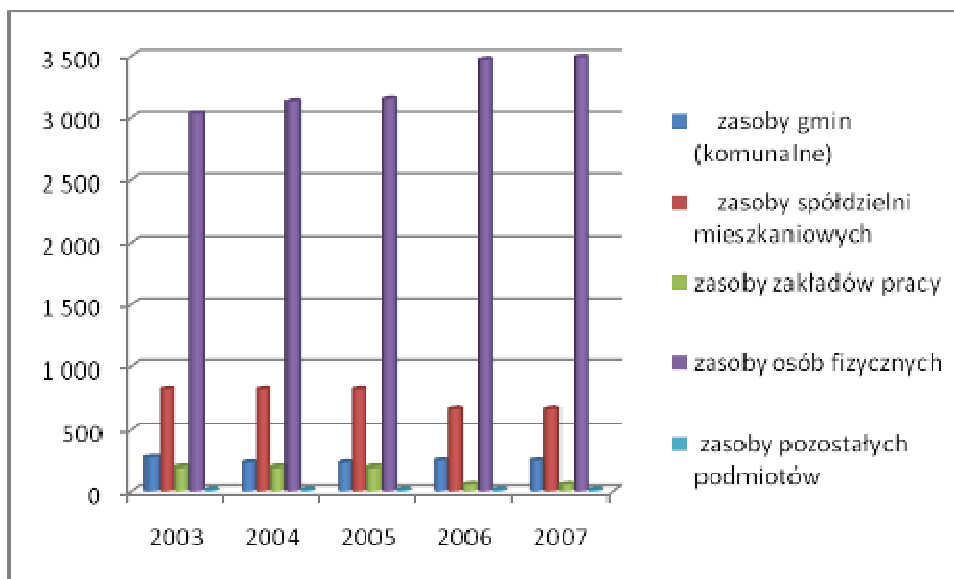
Wykres 2 Zasoby mieszkaniowe w województwie małopolskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDR

Zdecydowanie największa liczba mieszkań należy do osób fizycznych, druga grupa to mieszkania spółdzielcze, których liczba jednak stopniowo spada, zasoby mieszkaniowe zakładów pracy stanowią niewielki procent mieszkań w Rabce-Zdroju, ich liczba także stopniowo maleje, podobnie jak liczba mieszkań komunalnych.

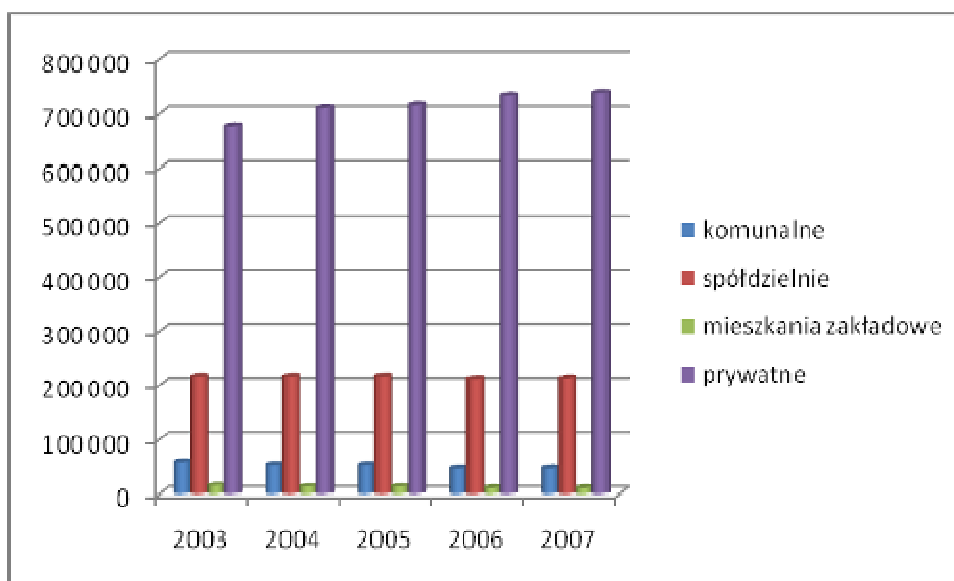
Wykres 3 Struktura własności mieszkań w Rabce-Zdrój w latach 2003 - 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDR

Tendencja przekazywania zasobów mieszkaniowych w ręce prywatne w Rabce-Zdrój jest analogiczna do globalnych tendencji w województwie małopolskim.

Wykres 4 Struktura własności mieszkań w województwie małopolskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDR

Średnie stawki czynszów w mieście stopniowo wzrastają, zdecydowanie najwyższe są przy ulicy Orkana.

Tabela 4 Średnie stawki czynszów

Dzielnica	2003	2004	2005	2006	2007
Słone	2,26	2,48	2,48	2,72	2,72
Rynek	1,92	1,97	1,97	2,16	2,16
Orkana	2,71	2,77	2,75	3,01	2,99
Centrum	2,21	2,26	2,26	2,48	2,48
Nowy Świat	2,02	2,07	2,07	2,27	2,27
Sądecka	1,84	1,89	1,89	2,08	2,08

Źródło: na podstawie danych UM Rabka-Zdrój

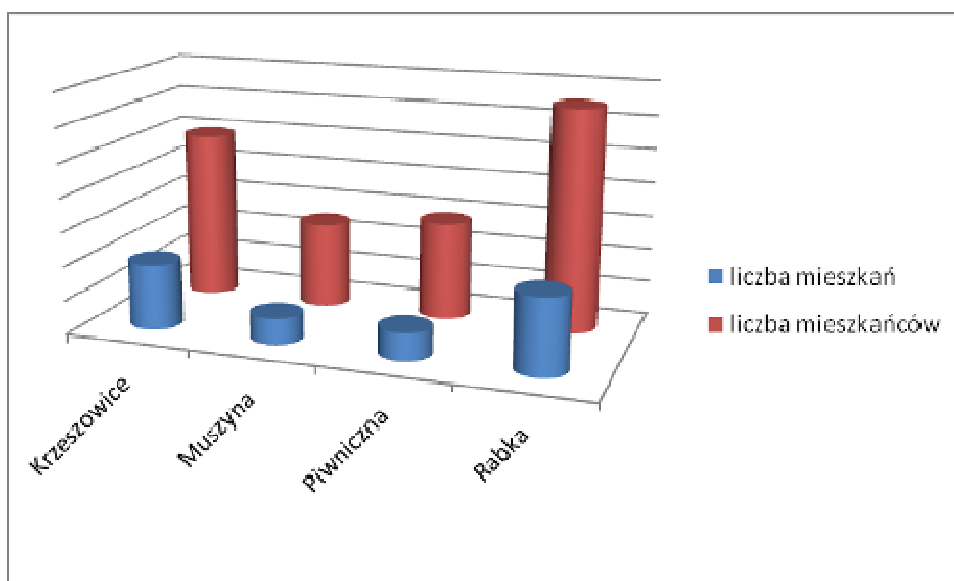
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na osobę w Rabce-Zdroju wynosi 26 m², gdy tymczasem średnia dla województwa to 23 m².

Zgodnie z Uchwałą nr XXXIV/234/00 Rady Miasta Rabka-Zdrój z dnia 28 grudnia 2000 r. stawki czynszów za najem lokali użytkowych (stawka za 1 m²) stanowiących własność Gminy określone zostały na poziomie od 6 PLN za lokale usługowe, przez 16 PLN dla sklepów, do 35 PLN dla innych placówek.

W celu pokazania tendencji w zakresie infrastruktury mieszkaniowej w Rabce-Zdroju przeprowadzono także analizę zasobów mieszkaniowych Rabki-Zdrój w porównaniu do trzech innych miast o charakterze uzdrowiskowym, o podobnej strukturze i potencjale, położonych w województwie małopolskim tj. do Muszyny, Piwnicznej i Krzeszowic oraz do średniej dla województwa małopolskiego.

Ze względu na liczbę mieszkańców najliczniej zasiedloną miejscowością jest Rabka-Zdrój, na drugim miejscu są Krzeszowice, przed Piwniczną i Muszyną, co przekłada się na dostępne zasoby mieszkaniowe.

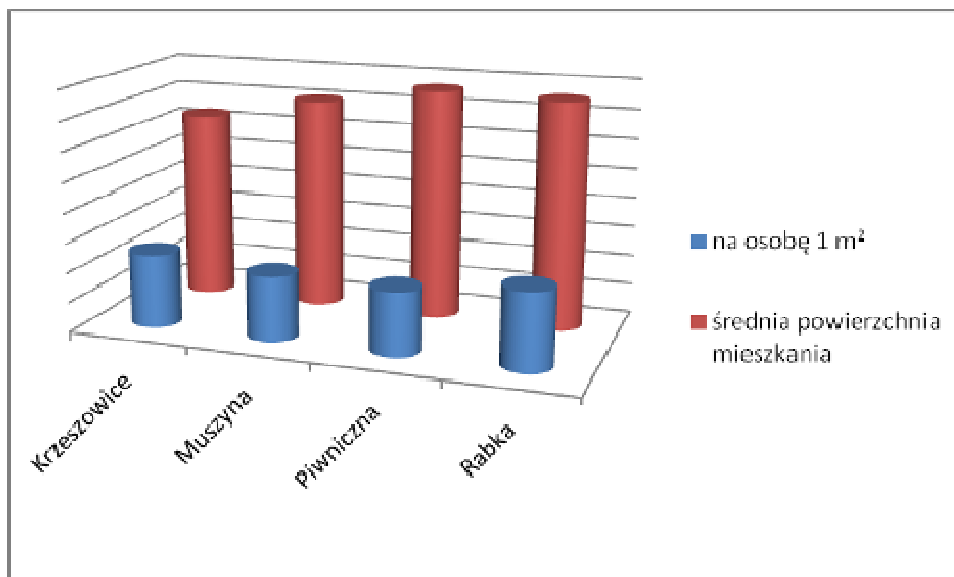
Wykres 5 Liczba mieszkańców i zasoby mieszkaniowe w poszczególnych miejscowościach w 2007 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR

Największa przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań dostępna jest na terenie miasta Rabka-Zdrój i wynosi 75,9 m², a na jednego mieszkańca przypada 26 m², czyli znacznie więcej niż wynosi średnia dla województwa małopolskiego. Kolejne miejsce zajmują Piwniczna, Muszyna i Krzeszowice. Spośród analizowanych miast średnia powierzchnia mieszkania najmniejsza jest w Krzeszowicach. Tendencje te zostały przedstawione na poniższym wykresie.

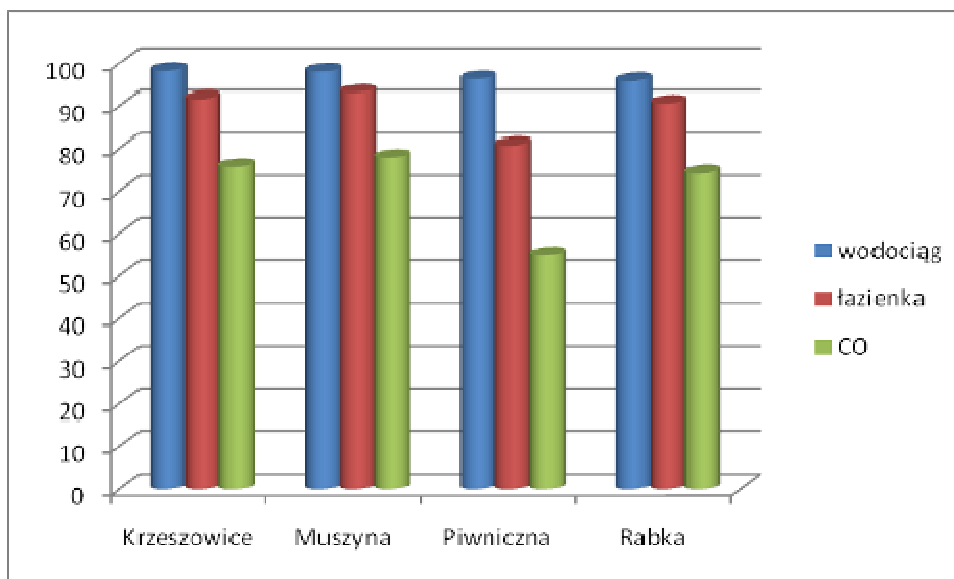
Wykres 6 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR

Analizując standard mieszkań w zależności od ich wyposażenia w podstawową infrastrukturę należy zauważyć, że pod względem dostępu do wody z wodociągu, wyposażenia mieszkań w łazienkę i centralne ogrzewanie najwyższy standard mają mieszkania na terenie Muszyny, następnie Krzeszowic, Rabki-Zdrój i Piwnicznej. We wszystkich porównywanych miejscowościach dominuje indywidualny system centralnego ogrzewania. W domach prywatnych stosowane jest często ogrzewanie węglowe, co sprzyja w okresie grzewczym niekorzystnemu dla środowiska efektowi niskiej emisji. Pod względem dostępności do wodociągu i łazienek mieszkania w Rabce-Zdroju znajdują się na ostatnim miejscu z analizowanych miejscowości.

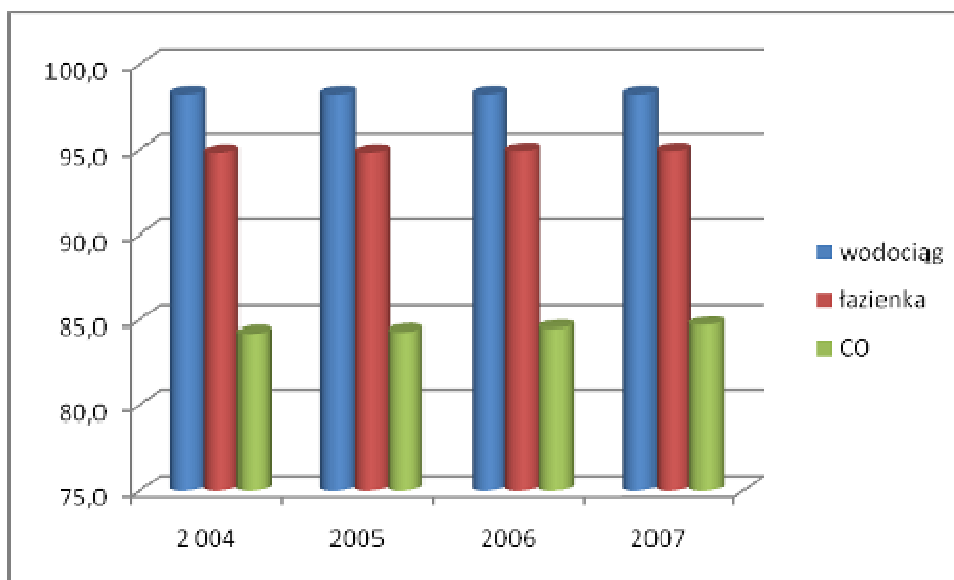
Wykres 7 Wyposażenie mieszkań w wodociąg, łazienkę, CO

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR

Pod względem wyposażenia mieszkań, świadczącego o ich standardzie Rabka-Zdrój znajduje się poniżej średniej dla województwa małopolskiego. Ponad 98% mieszkań w województwie wyposażonych jest w wodę bieżącą (w Rabce-Zdrój 96%), prawie 95% wyposażonych jest w łazienkę (w Rabce-Zdrój 91%), a 85% korzysta z centralnego ogrzewania (w Rabce-Zdrój 74%).

Wykres 8 Wyposażenie mieszkań w województwie małopolskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR

Generalnie w Rabce-Zdroju zwiększa się liczba wydanych Warunków Zabudowy, jednak w okolicy ścisłego centrum liczba wydanych decyzji jest stosunkowo niewielka.

Tabela 5 Liczba wydanych Warunków Zabudowy z wyłączeniem budowy sieci, przyłączy, parkingów, reklam, pomników, altan itp.

Dzielnica	2003	2004	2005	2006	2007
Słone	4	1	4	3	6
Rynek	21	4	1	6	10
Łęgi	6		5	5	8
Orkana	1	1	1		2
Centrum	3	2	3	2	4
Nowy Świat	8	2	2	4	7
Traczykówka	6		1		3
Sąddecka	7	4	5	8	14
Zaryte	8		6	1	9
Razem	64	14	28	29	63

Źródło: na podstawie danych UM Rabka-Zdrój

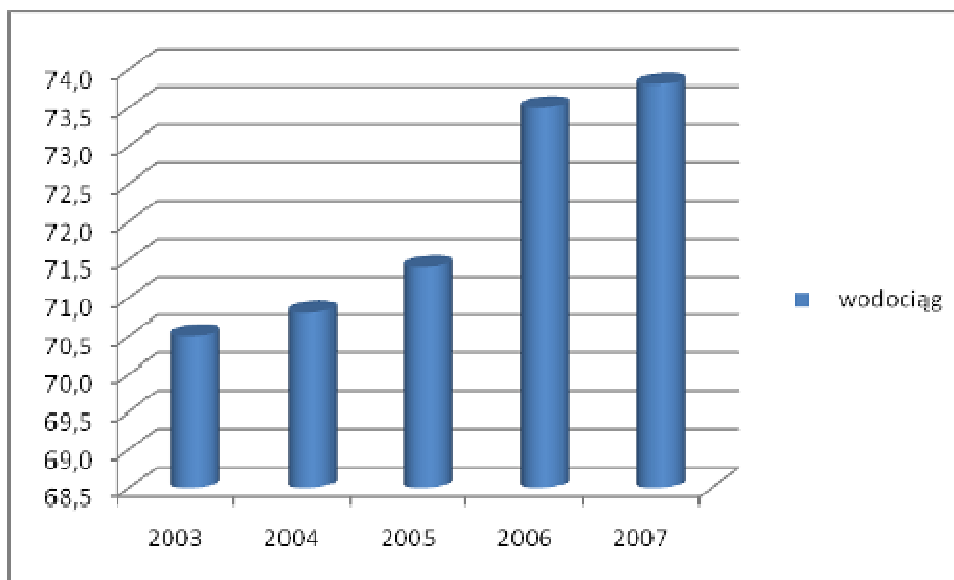
Podstawowe problemy w sferze mieszkaniowej

Za podstawowe problemy w sferze mieszkalnictwa należy uznać niezadowolający stan budynków prywatnych oraz ich zróżnicowanie pod względem estetycznym. W przypadku Rabki-Zdrój zabudowa rozproszona oddaje klimat miasta uzdrowskiego i jest jego podstawowym atutem. Konieczne wydaje się natomiast wytyczenie obszarów na obrzeżach miastach, które mogły by być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową. Problemem obszaru rewitalizacji jest zły stan obiektów, w tym w znacznej części obiekty te objęte są opieką konserwatorską, tak więc stanowią wartość samą w sobie. W znacznym stopniu stan taki nie wynika z nieregulowanej sytuacji własnościowej, część budynków niszczeje, ponieważ toczona są postępowania spadkowe lub właściciele próbują odzyskać obiekty, które przeszły na własność Skarbu Państwa po II wojnie światowej. Część budynków niszczeje, ze względu na braku funduszy właścicieli z przeznaczeniem na wyremontowanie budynków będących w bardzo złym stanie technicznym. Część obiektów jest niezamieszkałych i niezagospodarowanych, w części budynki zamieszkałe są głównie przez osoby w podeszłym wieku, które dzisiaj nie posiadają środków na poprawę stanu technicznego zajmowanych lokali. Z czasem lokale te pustoszeją i bardzo często pozostają niezasiedlone. Pewnym rozwiązaniem mogłoby być utworzenie Funduszu Rewitalizacyjnego, na który przekazywane będą środki z budżetu miasta pochodzące z podatków i opłat wnoszonych przez firmy i mieszkańców rewitalizowanego obszaru.

4.2. Stan infrastruktury technicznej

Sieć wodociągowa i kanalizacyjna na terenie miasta jest systematycznie rozbudowywana, jednak nadal nie jest wystarczająca. Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej jest znacznie poniżej średniej dla województwa. Obecnie około 63% mieszkańców miasta ma możliwość korzystania z wodociągu, gdzie średnia dla województwa wynosi 74%.

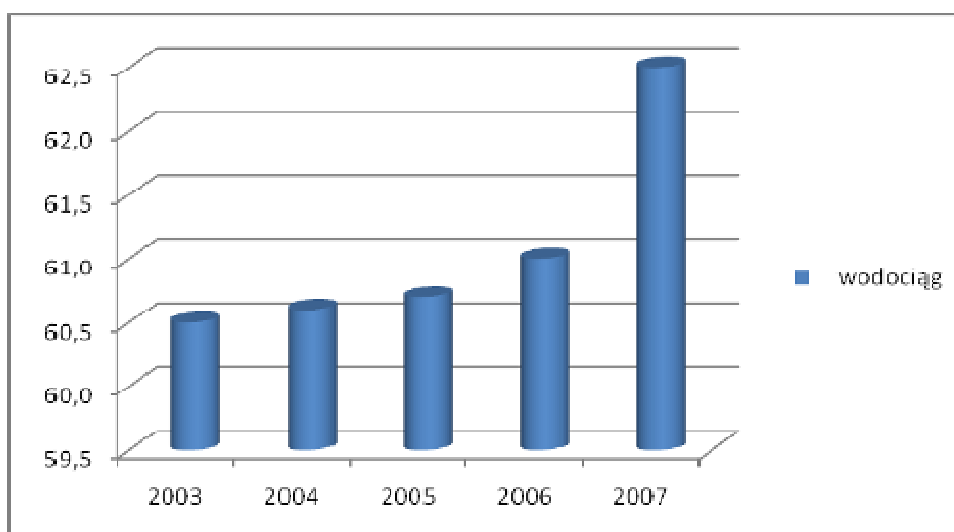
Wykres 9 Liczba ludności województwa korzystająca z sieci wodociągowej

Źródło: na podstawie danych UM Rabka-Zdrój

Przy planowanym wzroście liczby mieszkańców w perspektywie 2010-2020 w mieście istniejąca podstawowa sieć wodociągowa musi ulec modernizacji oraz rozbudowie, aktualne zasoby zdecydowanie nie są i nie będą bowiem wystarczające.

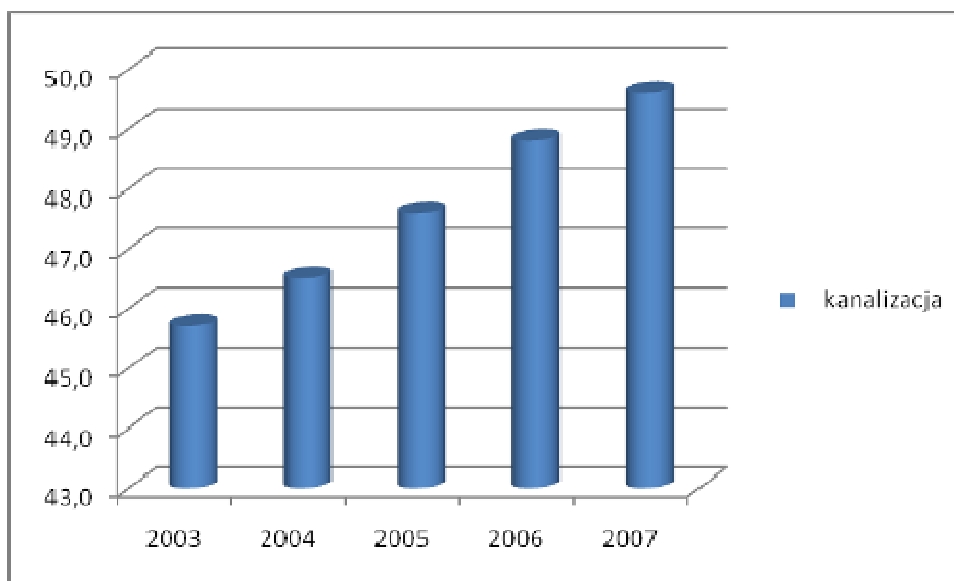
Wykres 10 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w Rabce-Zdroju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR

Liczba osób korzystająca z sieci kanalizacyjnej w Rabce-Zdrój jest natomiast znacznie wyższa od średniej dla województwa i wynosi 65% (średnia dla województwa to 50%).

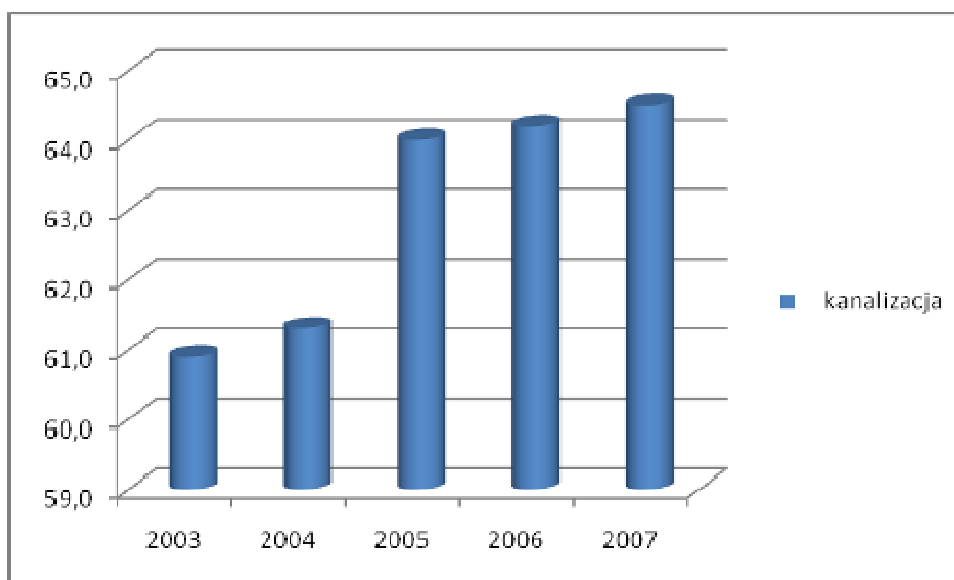
Wykres 11 Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej na terenie województwa

Źródło: na podstawie danych UM Rabka-Zdrój

Kanalizacja w Rabce-Zdroju ulega stopniowej rozbudowie i modernizacji, co stanowi istotny element rozwoju miasta i uzdrowiska.

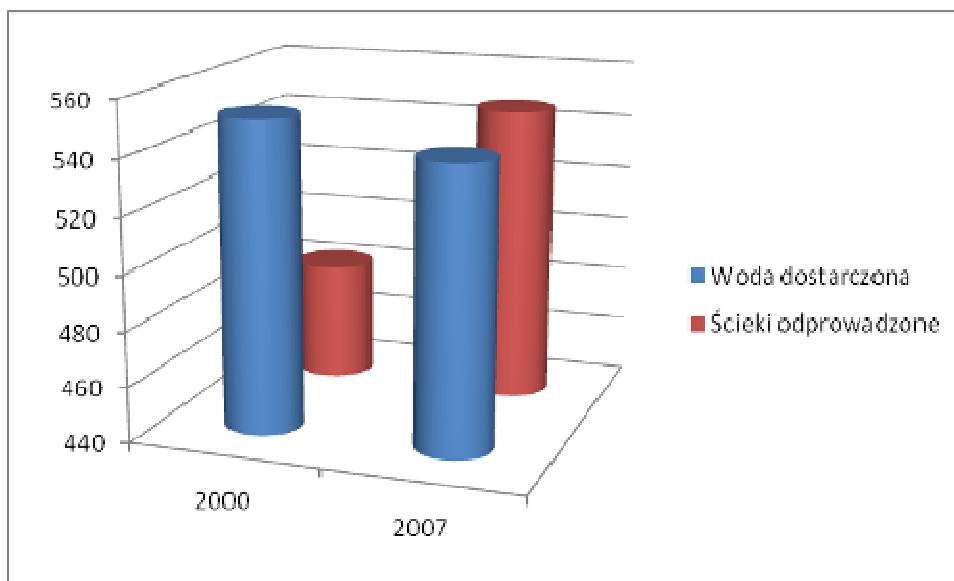
Wykres 12 Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w Rabce-Zdrój

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR

Stopniowo wzrasta także liczba odprowadzonych ścieków do kanalizacji.

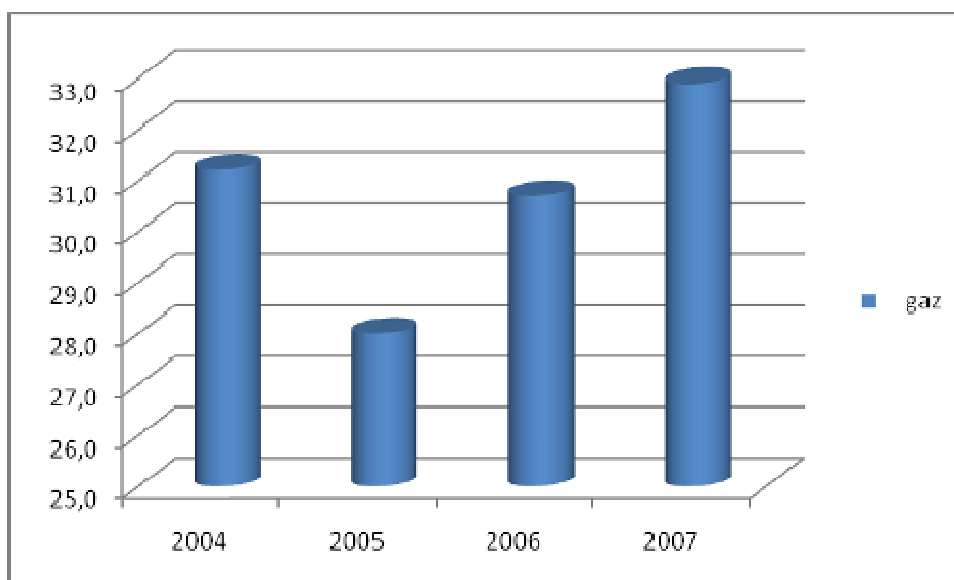
Tabela 6 Stosunek wody dostarczonej do mieszkań i ścieków odprowadzanych do sieci kanalizacyjnej na terenie miasta

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM Rabka-Zdrój

W ostatnich latach stopniowo wzrasta zużycie gazu w mieście, co może świadczyć o wprowadzaniu alternatywnych, do tradycyjnych, form ogrzewania budynków. Z gazu w Rabce-Zdroju korzysta około 33% ludności, przy czym średnia dla województwa wynosi 63%.

Wykres 13 Liczba ludności korzystająca z gazu

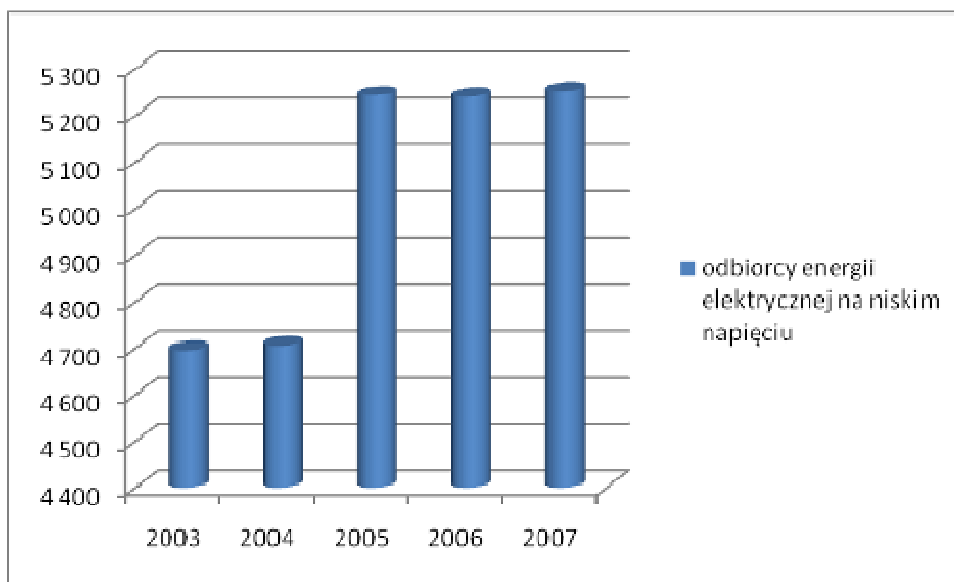
Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Regionalnych

Przy planowanym wzroście liczby mieszkańców miasta konieczna jest modernizacja i rozbudowa istniejącego systemu zaopatrywania w gaz.

W ostatnich latach wzrosła także liczba odbiorców energii elektrycznej o niskim napięciu, a co za tym idzie wzrosło zużycie energii elektrycznej z 12454 MW*h w 2003 roku, do 13422 MW*h

w roku 2007. Przewidywany wzrost liczby ludności na terenie miasta spowoduje wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną. Szacowane wielkości zapotrzebowania nie rzutują w sposób zasadniczy na przyjęty system zaopatrzenia w energię elektryczną. Tendencję w zakresie zwiększenia zapotrzebowania na energię elektryczną przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 14 Liczba odbiorców energii elektrycznej o niskim napięciu

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDR

Odpady komunalne z miasta Rabka-Zdrój gromadzone są przez Zakład Gospodarki Komunalnej „Bolesław” SP.z.o.o. (składowisko odpadów w Ujkowie Starym), do „IB” SP.z.o.o. w Nowym Targu oraz Rejonowej Sortowni i Składowiska Odpadów w Suchoj Beskidzkiej. Od kwietnia 2008 roku działa także sortownia surowców wtórnych w Rabce Zaryte.

Zdjęcie 1 Sortownia surowców wtórnych Rabka-Zaryte

Źródło: <http://www.foto.podhale.pl/news/archiwum/2008/kwiecien>

Zdjęcie 2 Sortownia surowców wtórnych Rabka-Zaryte

Źródło: <http://www.foto.podhale.pl/news/archiwum/2008/kwiecien>

Zdjęcie 3 Sortownia surowców wtórnych Rabka-Zaryte

Źródło: <http://www.foto.podhale.pl/news/archiwum/2008/kwiecien>

Sortownia została wybudowana w ramach projektu: *Kompleksowy Program Gospodarki Odpadami Komunalnymi* finansowanego ze środków Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Przedmiotem projektu było stworzenie w Gminie Rabka-Zdrój systemu selektywnej zbiórki odpadów. Głównym celem projektu było ograniczenie zanieczyszczeń środowiska naturalnego Gminy uzdrowiskowej Rabka-Zdrój odpadami pochodzenia komunalnego. W ramach projektu została wybudowana sortownia surowców wtórnych komunalnych wraz z wyposażeniem przy ul. Zaryte, zakupiono także kosze i pojemniki do selektywnej zbiórki odpadów a także pojazdy do transportu koszy i pojemników. Pojemniki i kosze na śmieci rozlokowane są na terenie miasta Rabka-Zdrój i przyległych sołectw: Chabówka, Ponice i Rdzawka. Wyposażone w nie zostały wszystkie gospodarstwa domowe na terenie Gminy oraz miejsca publicznie dostępne, w których występują duże skupiska śmieci. Pojazdy zakupione w ramach projektu transportują kosze i pojemniki do stacji sortowniczej zlokalizowanej na terenie istniejącej oczyszczalni ścieków. Centralnym elementem sortowni surowców wtórnych jest stół sortowniczy z towarzyszącą mu kabiną. W tym miejscu dokładnej selekcji poddawane są śmieci zmieszane. Śmieci, zebrane na terenie Gminy, po przejściu przez proces selekcji u źródła lub proces sortowania podzielone są na te, które oddane są do odzysku wtórnego i takie, które wywożone są na wysypisko.

Łącznie przekazywane jest na składowiska z obszaru miasta około 132,3 ton odpadów

miesięcznie. Do sortowni przekazuje się około 19,8 ton surowców wtórnych. W związku z wprowadzonym w mieście systemem selektywnej zbiórki odpadów można stwierdzić, że liczba odpadów będzie systematycznie malała, zaś coraz więcej surowców wtórnych będzie trafiało do sortowni.

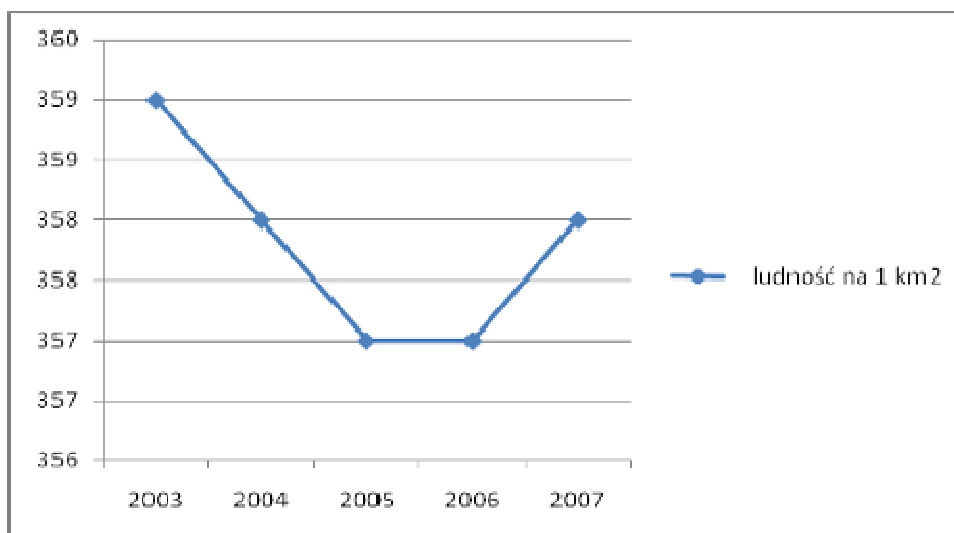
Podstawowe problemy w zakresie infrastruktury technicznej

Istotnym problemem występującym na obszarze przewidzianym do rewitalizacji są z jednej strony braki w sieci kanalizacyjnej oraz jej zły stan techniczny, a z drugiej sieć wodociągowa obejmująca tylko część miasta. W obszarze centrum miasta obiekty są w znacznym stopniu zdegradowane technicznie i o niskim standardzie, z niezadawalającym systemem wyposażenia w infrastrukturę wodociągową.

4.3. Sfera społeczna

Rabkę-Zdrój zamieszkuje 13 245 osób, co stanowi 0,40% mieszkańców województwa. Gęstość zaludnienia w mieście wynosi 358 osób na km², w porównaniu do średniej w województwie wynoszącej 215 osób na km², przy czym średnia dla miast w Małopolsce wynosi 980 osób na 1 km². Nie jest to znaczące zagęszczenie ludności, szczególnie obserwując tendencje rosnącą w ciągu ostatniego roku.

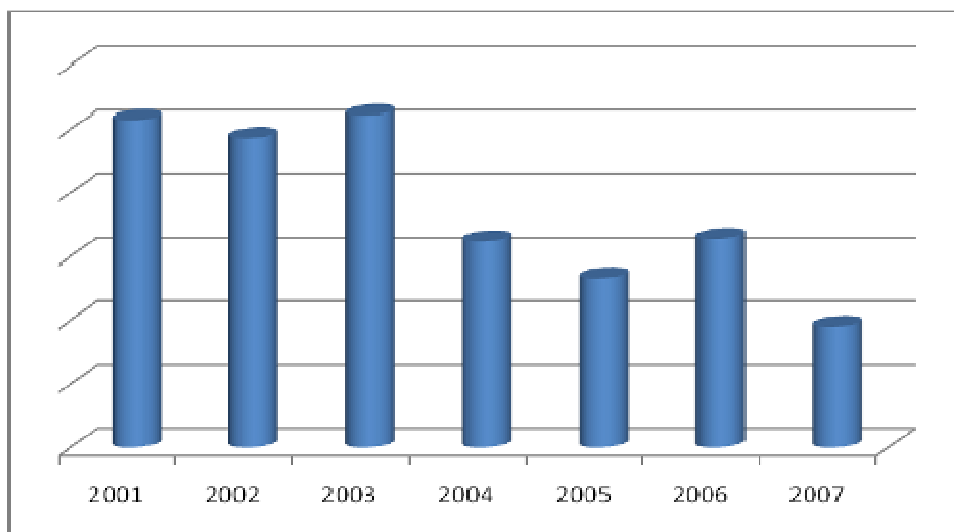
Wykres 15 Ludność na 1km²

Źródło: na podstawie danych UM Rabka-Zdrój

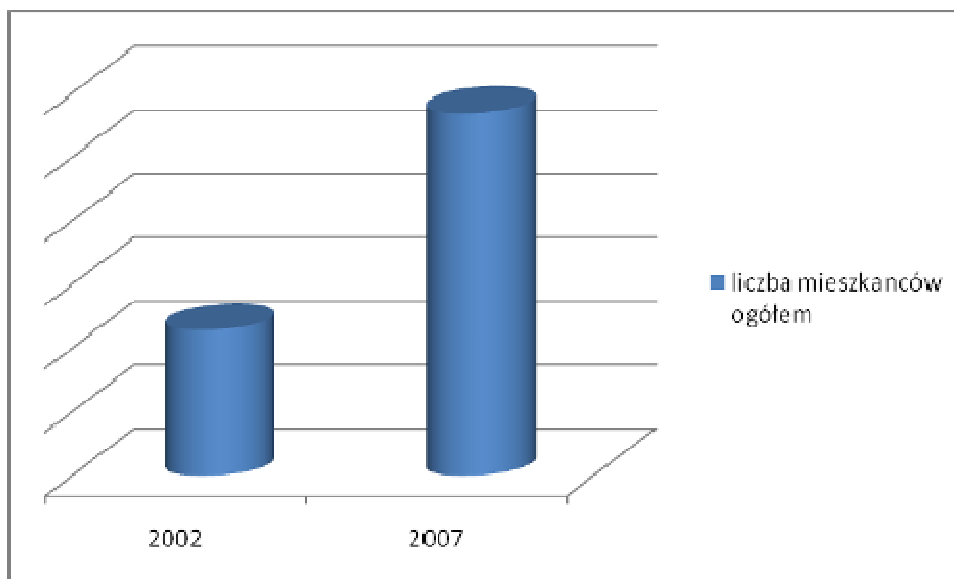
Niepokojącą tendencją jest spadek liczby mieszkańców zameldowanych w Rabce-Zdroju w ciągu ostatnich 5 lat, przy rosnącej tendencji w województwie, co obrazują poniższe wykresy.

Wykres 16 Liczba osób zameldowanych na terenie Rabki-Zdrój w latach 2000 – 2006

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Regionalnych

Wykres 17 Tendencja w liczbie mieszkańców województwa małopolskiego

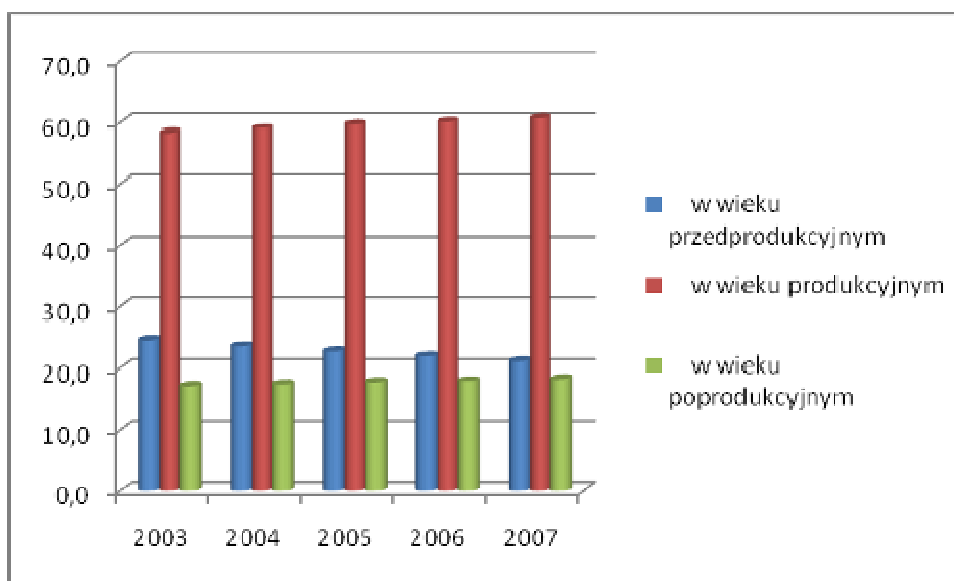

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Regionalnych

Spadek liczby osób zameldowanych w Rabce-Zdrój wiąże z tendencją migracji młodych mieszkańców Rabki-Zdrój do większych aglomeracji miejskich, szczególnie do Krakowa, a także ogólnej tendencji migracji zagranicznych. Jednocześnie pojawia się trend niezbyt częsty w województwie małopolskim powrotów rdzennych mieszkańców „na starość” do miejsca, z którym związane są korzenie rodzinne. Trend ten jest widoczny szczególnie przy analizie mieszkańców w podziale na grupy ekonomiczne.

Analizując wiek mieszkańców należy zauważyć, iż najwięcej osób to osoby w wieku produkcyjnym (mężczyźni pomiędzy 18. a 64. rokiem życia, kobiety pomiędzy 18. a 59. rokiem życia) i w grupie tej obserwujemy tendencję wzrostową. Zauważalną tendencją jest wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym i spadek liczby ludność w wieku przedprodukcyjnym – czyli do 18 roku życia.

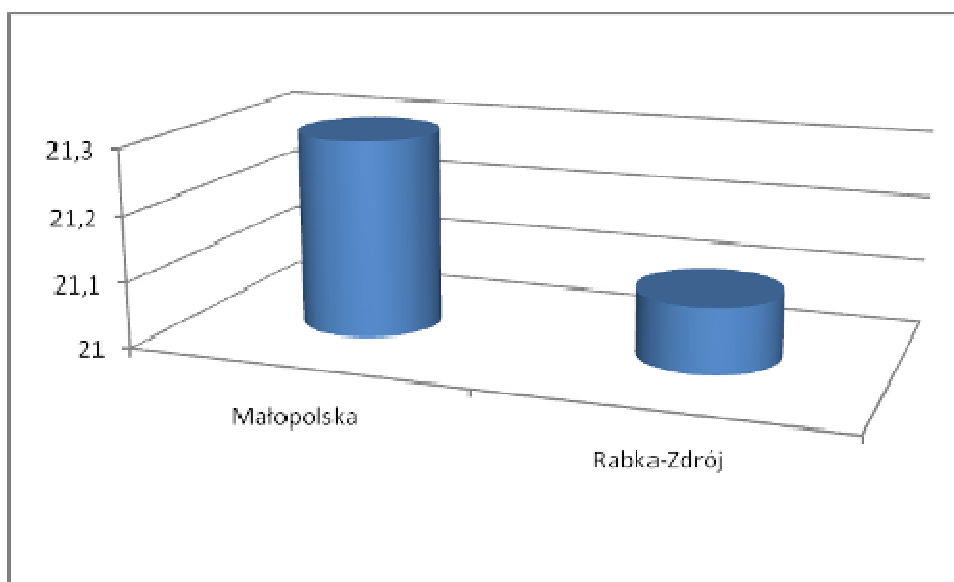
Wykres 18 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2000 i 2006

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Regionalnych

Jak pokazują poniższe wykresy zestawiające procentowy udział poszczególnych grup wiekowych mieszkańców wg podziału ekonomicznego liczba mieszkańców Rabki-Zdrój w wieku przedprodukcyjnym jest znacznie niższa niż średnia dla województwa.

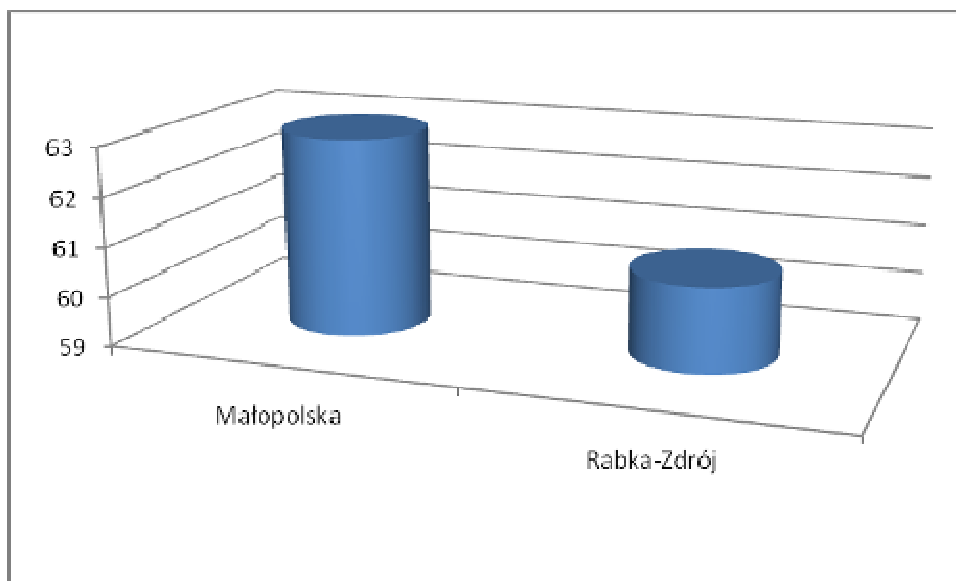
Wykres 19 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w wieku przedprodukcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Regionalnych

Podobnie sytuacja wygląda w przypadku ludności w wieku produkcyjnym, gdzie Rabka-Zdrój wypada znacznie poniżej średniej dla województwa.

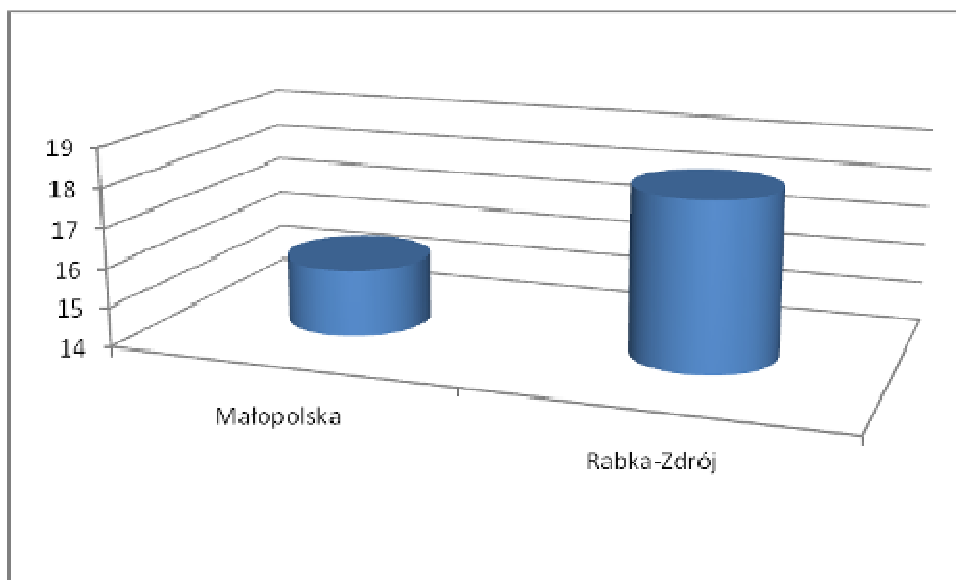
Wykres 20 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Regionalnych

Diametralnie natomiast różni się tendencja w Rabce-Zdroju w stosunku do województwa w przypadku mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Liczba osób starszych w Rabce-Zdroju znacznie przekracza liczbę osób starszych w województwie.

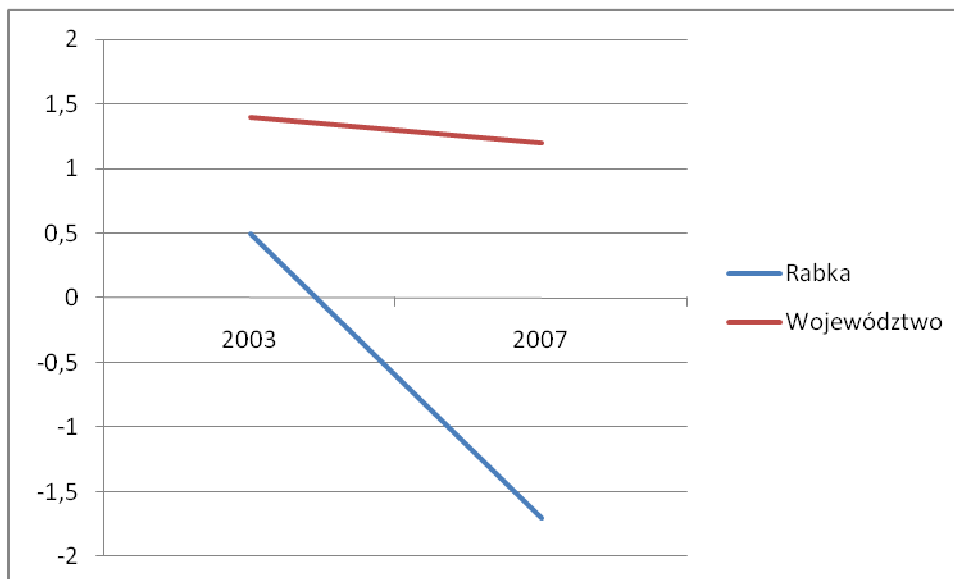
Wykres 21 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem - w wieku poprodukcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Regionalnych

Dopełnieniem negatywnego obrazu demograficznego miasta jest ujemny przyrost naturalny w stosunku do dodatniego przyrostu w całym województwie małopolskim.

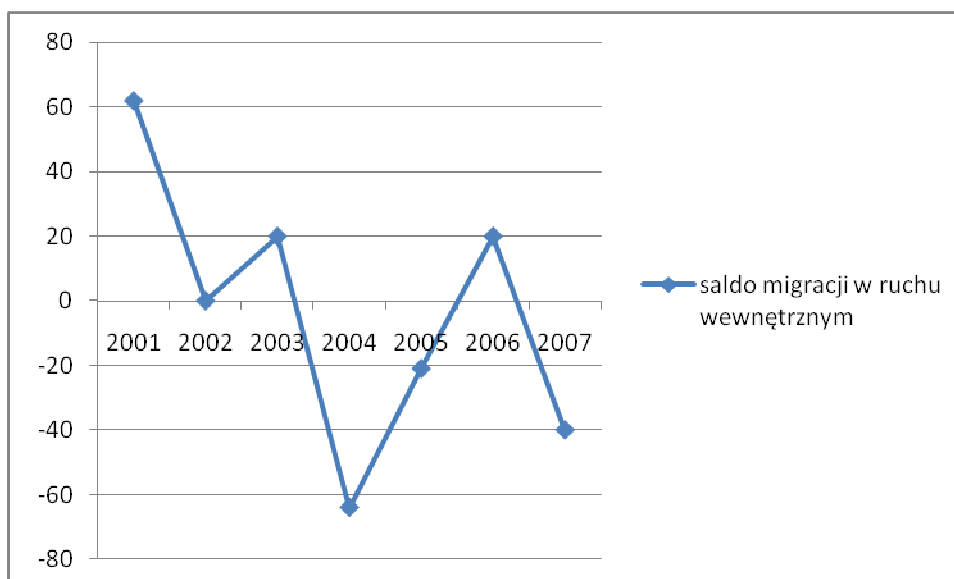
Wykres 22 Przyrost naturalny

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Regionalnych

Kolejną niepokojącą tendencją, występującą jednak w wielu ośrodkach województwa małopolskiego, jest ujemne saldo migracji, co może mieć związek z nasilającym się ruchem okresowych migracji zagranicznych, a także migracji do nieodległych dużych ośrodków miejskich, jak Kraków.

Wykres 23 Saldo migracji mieszkańców

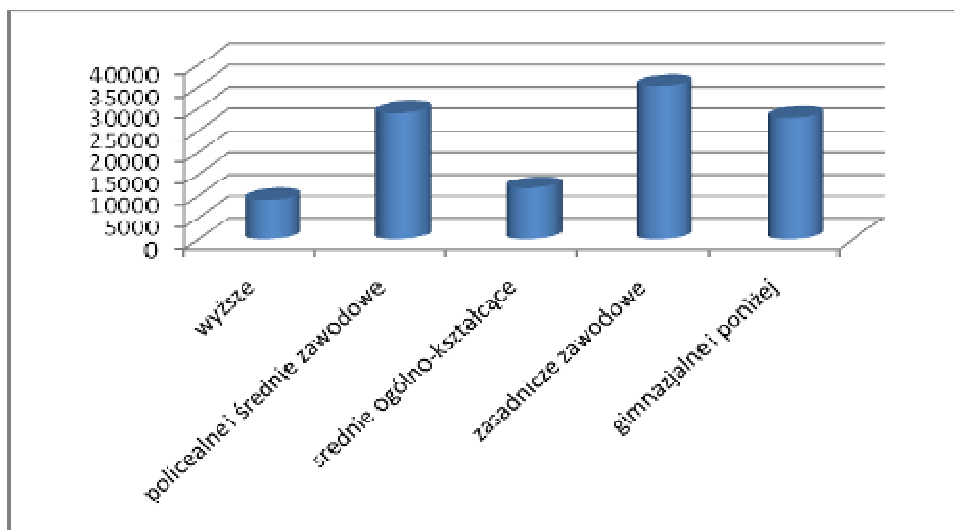
Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Regionalnych

W Rabce-Zdroju podobnie, jak w całym powiecie nowotarskim i województwie małopolskim znacznie spadło w ostatnich latach bezrobocie.

Stopa bezrobocia w powiecie nowotarskim w 2007 roku wyniosła 9,20% zaś stopa bezrobocia liczona dla województwa małopolskiego wyniosła 8,80%, natomiast liczona dla kraju 11,40%,

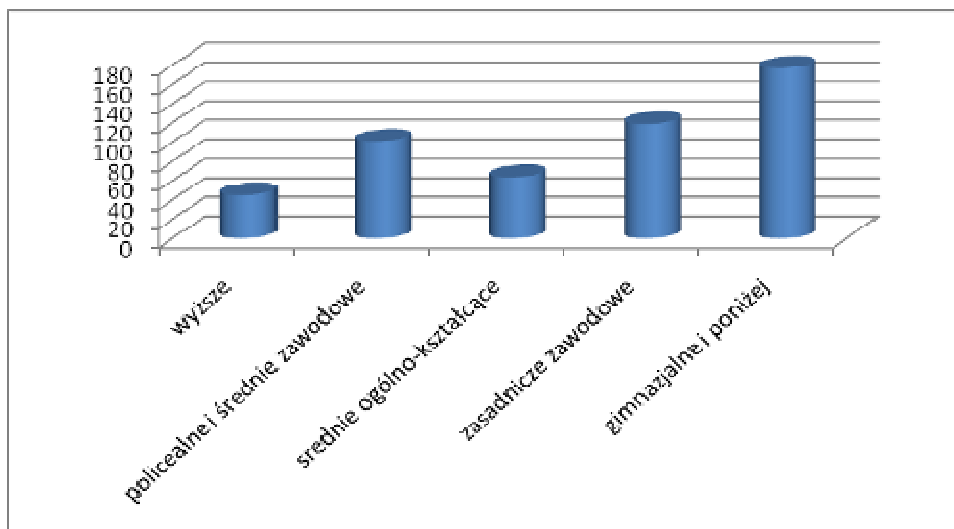
tak więc w świetle najnowszych danych powiat nowotarski zaliczany jest do jednego z tych w województwie małopolskim, gdzie bezrobocie jest na umiarkowanym poziomie. W 2007 roku liczba bezrobotnych z Rabki-Zdroju wynosiła 506 osób, z czego 52% stanowią kobiety. Najwięcej bezrobotnych rekrutuje się z osób o niskim wykształceniu, tendencja ta nie jest analogiczna do tendencji w województwie, gdzie najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym, następnie policealnym i średnim zawodowym i dopiero na trzecim miejscu osoby z wykształceniem gimnazjalnym i wyższym.

Wykres 24 Bezrobotni w województwie małopolskim według wykształcenia

Źródło: Dane statystyczne WUP Kraków

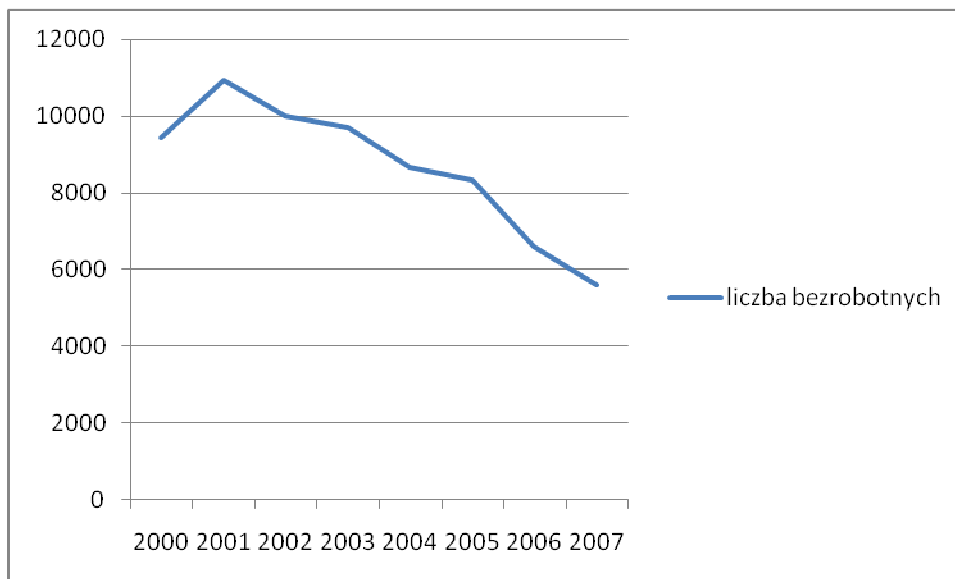
Wykres 25 Bezrobotni w Rabce-Zdrój według wykształcenia

Źródło: Dane statystyczne PUP Nowy Targ

W powiecie nowotarskim z końcem 2007 roku w rejestrze urzędu zarejestrowanych było 5603 osoby, z czego 506 zameldowanych było na terenie miasta Rabka-Zdrój.

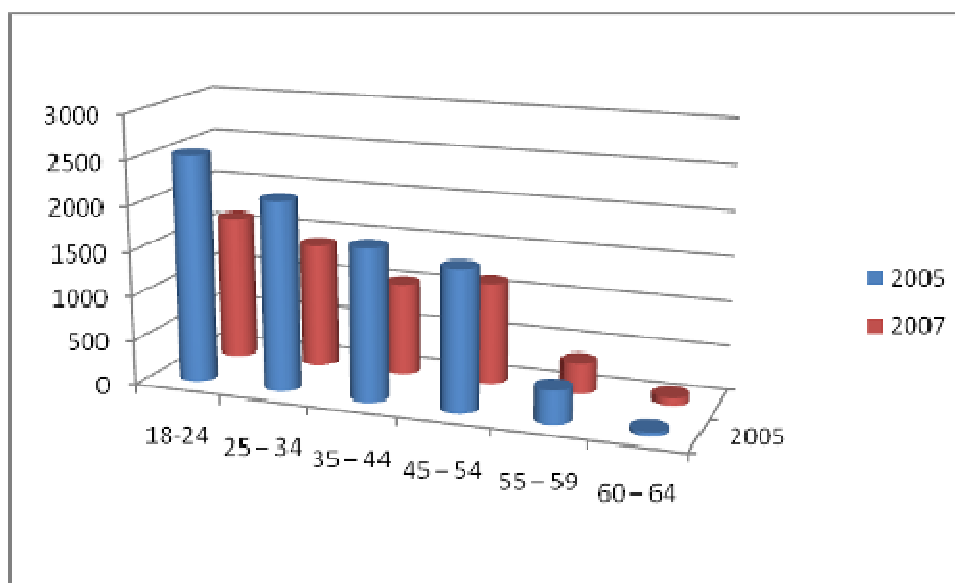
Wykres 26 Bezrobocie w powiecie nowotarskim

Źródło: Dane statystyczne PUP Nowy Targ

Poza generalnym spadkiem bezrobocia można zauważyć zmiany w strukturze wiekowej osób bezrobotnych. Stopniowo powiększa się liczba osób bezrobotnych w wieku przedemerytalnym.

Wykres 27 Struktura bezrobocia wg wieku osób bezrobotnych w latach 2005 i 2007

Źródło: PUP Nowy Targ

Podsumowując strukturę bezrobocia w Rabce-Zdroju należy podkreślić, iż negatywnym zjawiskiem jest nadal utrzymujący się wysoki udział wśród bezrobotnych ogółem osób długotrwale bezrobotnych, czyli pozostających w rejestrze Powiatowego Urzędu Pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy. Innym problemem są kwalifikacje zawodowe. Bezrobotnym bez kwalifikacji zawodowych oznacza się bezrobotnego

nieposiadającego kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu poświadczonego dyplomem, świadectwem, zaświadczeniem instytucji szkoleniowej lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu. Zmniejsza się liczba osób krótkotrwale bezrobotnych, co jest pozytywną tendencją, oznacza bowiem, że ludzie trafiający na bezrobocie nie pozostają bierni i podejmują działania zmierzające do znalezienia pracy.

Zgodnie z danymi z *Narodowego Spisu Powszechnego Gospodarstwa Domowe* przeprowadzonego w 2002 roku najliczniejsza grupa gospodarstw domowych za podstawowe źródło utrzymania podaje pracę najemną w sektorze publicznym poza rolnictwem (26% gospodarstw domowych przy 20% gospodarstw w całym województwie małopolskim). Poza rolnictwem w sektorze prywatnym dochód czerpie 13% gospodarstwa domowe (w województwie 19%). Na rachunek własny poza rolnictwem pracuje 9% gospodarstw domowych (w całym województwie około 7%). Ze względu na inne źródła utrzymania, nie wynikające z pracy zarobkowej 27% gospodarstw domowych podaje dochód z emerytury pracowniczej, kombatanckiej i pochodnych (w województwie 19%), 1% z tytułu emerytury rolnej (w województwie 1,91%), 13% (na terenie województwa 14%) z tytułu niezdolności do pracy. Dla 3% gospodarstw domowych źródłem dochodu jest renta rodzinna (w województwie dla 4%).

Instytucje kultury

Jednym z poważnych atutów Rabki-Zdrój są aktywnie działające instytucje kultury. Poniżej przedstawiono krótki opis największych i najaktywniejszych organizacji.

- ***Miejska Biblioteka Publiczna***

Biblioteka w Rabce-Zdroju w początkach swego istnienia była Biblioteką Towarzystwa Szkoły Ludowej, powstała w 1911 roku. Założycielem jej był miejscowy nauczyciel Mieczysław Łysek. Pierwszą siedzibą Biblioteki był dom "Wisła" w pobliżu dworca kolei. Przez dłuższy czas była to jedyna wypożyczalnia książek w Rabce-Zdroju. Okres wojny 1914-1918 zahamował akcję biblioteczną, są jednak ślady, że biblioteka funkcjonowała i obsługiwała rannych żołnierzy - legionistów w istniejącym tu szpitalu. W latach 20. nastąpił gwałtowny rozwój Rabki i masowy napływ kuracjuszy a biblioteka okazała się bardzo potrzebna. Trzeciego maja 1946 roku zostaje otwarta Biblioteka Gminna, która z Willi „Warszawa” została przeniesiona do niezbyt niewielkiego lokalu na piętrze, w budynku „Cafe – Club” przy ulicy Nowy Świat. W 1953 roku Rabka otrzymała prawa miejskie, a Biblioteka zmieniła nazwę z Gminnej na Miejską. W 1956 roku Bibliotekę powrotem przeniesiono do willi „Warszawa”, w której do dziś się znajduje. W 1957 roku powstało Koło Przyjaciół Biblioteki. Zostało zawiązane przez 28 osób z inicjatywy byłej kierowniczkii biblioteki dr Zofii Sutorowskiej. Żywą działalność rozwinęło w roku 1961 i w latach następnych. Zasadniczym celem koła było niesienie pomocy Miejskiej Bibliotece jej poczynaniom kulturalno - oświatowym, a także zakupie cennych dzieł pochodzących ze składek członkowskich. Spotkania koła miały też inny charakter - pomagały w zdobywaniu nowych czytelników, prowadzono dyskusje na temat przeczytanych książek, rozważano także budowę nowego lokalu Obecnie Miejska Biblioteka Publiczna w Rabce - Zdrój posiada dwa działy: Oddział dla Dorosłych i Oddział dla Dzieci. Prowadzony jest również tzw. „Punkt książki mówionej” dla czytelników niewidomych i niedowidzących (książki nagrane na kasety magnetofonowe).

- **Miejski Ośrodek Kultury**

MOK w Rabce-Zdrój, poza organizacją licznych imprez kulturalno oświatowych, prowadzi szereg zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych, koordynuje działalność Galerii Pod Aniołem, prowadzi zajęcia pozaszkolne oraz lekcje regionalne.

- **Muzeum Orkana**

Muzeum znajduje się w zabytkowym, modrzewiowym kościółku p.w. Św. Marii Magdaleny z początku XVII wieku. W 1928 roku powstała Komisja Muzealna – Etnograficzna przy Polskim Towarzystwie Tatrzańskim w Rabce – Zdroju, a jej członkowie zaproponowali, aby gromadzić cenne przedmioty związane z regionem. W 1929 roku placówka otrzymała statut i został określony jej program działania, a Władysław Orkan użyczył swojego imienia. Oficjalne Otwarcie Muzeum im. Władysława Orkana nastąpiło w 1936 roku. W Muzeum zgromadzone są eksponaty przedstawiające kulturę ludową górali, a także znajduje się tutaj największy w Polsce zbiór świątków ludowych. Eksponaty związane są z rzemiosłem, rzeźbą i malarstwem, strojami ludowymi oraz gospodarstwem. Większość rekwizytów pochodzi z XIX oraz XX wieku i odznacza się ogromnym bogactwem treściowym i artystycznym. Większość eksponatów wykonanych jest przez twórców ludowych z okolic, z terenu Podhala, Orawy i Gorców.

Rzemiosło wiejskie: eksponaty w większości są dziełem garncarzy z okolic Rabki-Zdrój, są to przedmioty używane do codziennych czynności np. garnki, naczynia, rynki, misy, a także związane z rzemiosłem: ciesielstwem, tokarstwem, bednarstwem.

Strój: prezentowane są tutaj stroje góralskie, a także przedmioty służące do obróbki lnu i wełny. Przedstawione są sposoby wyszywania strojów i wyprawiania skór.

Obrzędy: ta ekspozycja przedstawia obrzędy i przedmioty z nimi związane. Ze Świątami Bożego Narodzenia związane są szopki, podłaźniczki czy turoń. Są również eksponaty związane z Zielonymi Świątkami i Wielkanocą. Znajdują się tu także instrumenty muzyczne i zabawki, wyrabiane przez twórców w większości dla własnych dzieci.

Sztuka ludowa: malarstwo i rzeźba przedstawiają postacie Chrystusa i Matki Boskiej oraz Świętych. Uwagę zwraca rzeźba Św. Jana Nepomucena w stylu barokowym i figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem z XVIII wieku.

- **Stowarzyszenie Miłośników Kultury Ludowej**

Stowarzyszenie Miłośników Kultury Ludowej (SMKL) w Rabce-Zdroju powstało w 2005 roku z inicjatywy osób pasjonujących się kulturą ludową w szerokim tego słowa znaczeniu: materialną, duchową i społeczną. Celem stowarzyszenia jest kultywowanie i upowszechnianie własnej kultury poprzez prowadzenie zespołów folklorystycznych (*Majeranki, Małe Majeranki i Janoty*), organizowanie imprez kulturalnych, rabczańskie wyścigi koni, „Kumotersko Gońba”, Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne, spotkania edukacyjne dla dzieci i młodzieży z twórcami ludowymi, organizację warsztatów z zakresu sztuki ludowej oraz udział w licznych festiwalach folklorystycznych.

- **Teatr Lalek "Rabcio"**

Teatr Lalek w Rabce istnieje od roku 1949. Powstał, jako teatr amatorski dla dzieci przebywających w sanatoriach w Rabce. Inicjatorką sceny była Stanisława Rączka, pracująca jako pedagog w Referacie Pedagogicznym w Zespole Sanatoriów Przeciwgruźliczych w Rabce. W czasie pierwszego spektaklu pojawił się na scenie „Duszek Teatru”. Porozmawiał z dziećmi, urządził też plebiscyt na imię dla teatru, w wyniku którego przyjęto nazwę „RABCIO ZDROWOTEK”. Na początku Teatr grał tylko w sanatoriach w Rabce (było ich wówczas aż osiemnaście!). Później wyruszył do innych miejscowości w Gorcach i na Podhalu. W swojej czterdziestoletniej historii Teatr przechodził różne koleje losu i rozmaite zmiany organizacyjne. Początkowo był jedynym w Polsce teatrem uzdrowiskowym, podporządkowanym gminie, choć jednym z wielu teatrów amatorskich. Potem jego pracownicy stworzyli Stowarzyszenie. 1 stycznia 1971 roku teatr został upaństwowiony i nadano mu status teatru zawodowego. W swoim czterdziestoleciu Teatr „RABCIO” grał w ponad 100 miejscowościach. Zarówno w najbliższej okolicy jak i w odległych miastach, województwach, a także za granicą. Teatr brał udział w wielu festiwalach krajowych i zagranicznych, a także przystąpił do Międzynarodowego Bractwa Esperantystów i jeździł na Międzynarodowe Festiwale Teatrów Lalek grających w języku esperanto, odnosząc wiele sukcesów zarówno zespołowych, jak i indywidualnych. W swojej czterdziestoletniej historii Państwowy Teatr Lalek „Rabcio” w Rabce miał kolejno, co najmniej cztery nazwy: „Teatr Kukiełek”, Teatr „Rabcio-Zdrowotek” „Podhalański Teatr Lalek” oraz obecną. Teatr nigdy nie miał własnej sceny, a jego funkcjonowanie wiąże się w Rabce kilkoma adresami: Podhalańska 6, Pocztowa 6 i Parkowa 1. Uzyskanie siedziby przy ul. Podhalańskiej 6 pozwoliło na urządzenie prowizorycznej sali widowiskowej. Jest to właściwie sala prób, wygospodarowana pomiędzy pomieszczeniami administracji, a pracownikami. Tę salę przekształca się okazjonalnie w salę widowiskową, która mieści około 100 widzów.

Miasto słynie z organizacji cyklicznych imprez kulturalnych, część z nich wypracowało już swoją renomę i przyciąga zainteresowanych z całej polski. Działalność kulturalna nakierowana jest zarówno na mieszkańców miasta jak i przyjezdnych. Sygnalizowana jest zbyt mała liczba imprez dla dorosłych, jednak podejmowane są działania, które mają zmienić tę sytuację. Szczególnie atrakcyjnie pod względem liczby i zróżnicowania imprez przedstawiają się miesiące letnie, co z jednej strony wynika z dużej liczby osób przyjezdnych w tym okresie, konieczności organizacji czasu wolnego dzieci z terenu miasta i Gminy, jak i z braku bazy lokalowej pozwalającej na organizację dużych przedsięwzięć kulturalnych w okresie mniej sprzyjającym imprezom plenerowym. Poniżej przedstawiono kalendarz imprez kulturalnych na rok 2008, co obrazuje aktywność Rabki-Zdroju w zakresie rozwoju i propagowaniu kultury.

Tabela 7 Kalendarz imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych na rok 2008

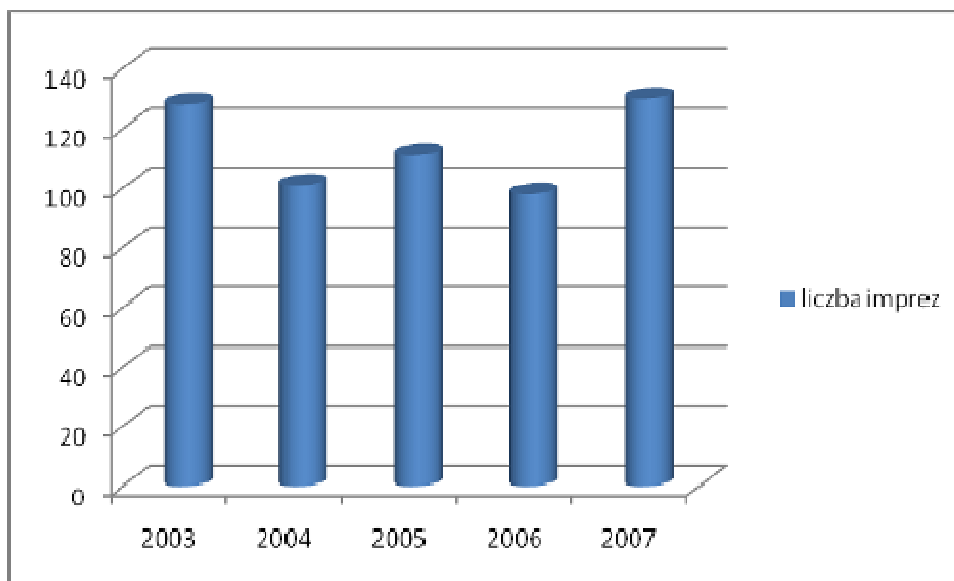
styczeń
Śpiewajmy Małemu Jezusowi konkurs kolęd
Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy
Mistrzostwa Podhala w Szachach
luty
Zimowy karnawał w mieście dzieci cykl imprez w okresie ferii zimowych m.in. koncerty i imprezy estradowe
Kumotersko Gońba
Konkurs recytatorski im. Antoniny Zachary-Wnękowej
Serduszkowy Wiersz Ogólnopolski Konkurs Poetycki
marzec
Konkurs Palm Wielkanocnych w muzeum im. Wł. Orkana
kwiecień
Wygraj Sukces Eliminacje rejonowe ogólnopolskiego konkursu piosenki dla dzieci
Spartakiada Dzieci Niepełnosprawnych
Dzień Inwalidy
maj
Majówka w Rabce-Zdroju
Dzień Godności Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną
Tydzień Bibliotek 5-12 maja 2008
Jubileusz 5-lecia otwarcia Szlaków Papieskich w polskich górach
czerwiec
Międzynarodowy dzień dziecka
Festiwal Piosenki Przedszkolnej
O Wielki Puchar Czekoladowy
Wakacyjny Festiwal Bajek
Karpacki Festiwal Dziecięcych Zespołów Regionalnych
lipiec
Wakacyjny Festiwal Bajek
IV Festiwal Muzyki Organowej
Kuba Michalski śpiewa piosenki Jacka Kaczmarskiego
Wakacyjny Turniej Szachowy
"Rabczański Kręciołek"
Koncert – amerykański folk i blues – śpiewa Przemysław Świerczek
Mistrzostwa Polski w dojeniu sztucznej krwi
sierpień
FATiF WORKSHOPS 2008 Festiwal Animacji Teatralnej i Filmowej Pożegnanie Lata w Grojcu, IV Festiwal Muzyki Organowej
Wakacyjny Festiwal Bajek
Koncert jazzowy – MUARIOLANZA ambient – jazz
Kulturowy Gościniec – wykład dr Katarzyny Warmińskiej „Potomkowie Złotej Ordy czyli Tatarzy w Polsce”
I Międzynarodowy Plener Artystyczny; Warsztaty tańca i pantomimy „Taniec 4 żywiołów”
Mistrzostwa w jeździe na muszli klozetowej
"STABAT MATER" misterium sceniczne Krakowskiej Opery Kameralnej
Finał Wakacyjnego Turnieju Szachowego
wrzesień

V ROCZNICA ODSŁONIĘCIA POMNIKA MĘCZEŃSTWA w Rabce-Zdroju
zawody Rowerowe MTB - Puchar Szlaku Solnego
Muzeobranie weekend muzealnych odkryć
II międzynarodowy festiwal Lutnie Świata
Małopolski Pociąg do Przyjemności
Dzień Seniora
październik
Dzień Papieski
Małopolska Liga Juniorów w Rabce-Zdroju
listopad
11 listopada - 90 rocznica Odzyskania Niepodległości
Festiwal Zbigniewa Herberta
grudzień
5 grudnia - Mikołajki
SYLWESTER w amfiteatrze

Źródło: MOK

Aktywność w liczbie organizowanych imprez na terenie miasta przedstawiona została na poniższym wykresie, z którego wynika, że 2007 rok był najaktywniejszym w ciągu analizowanych 5 ostatnich lat.

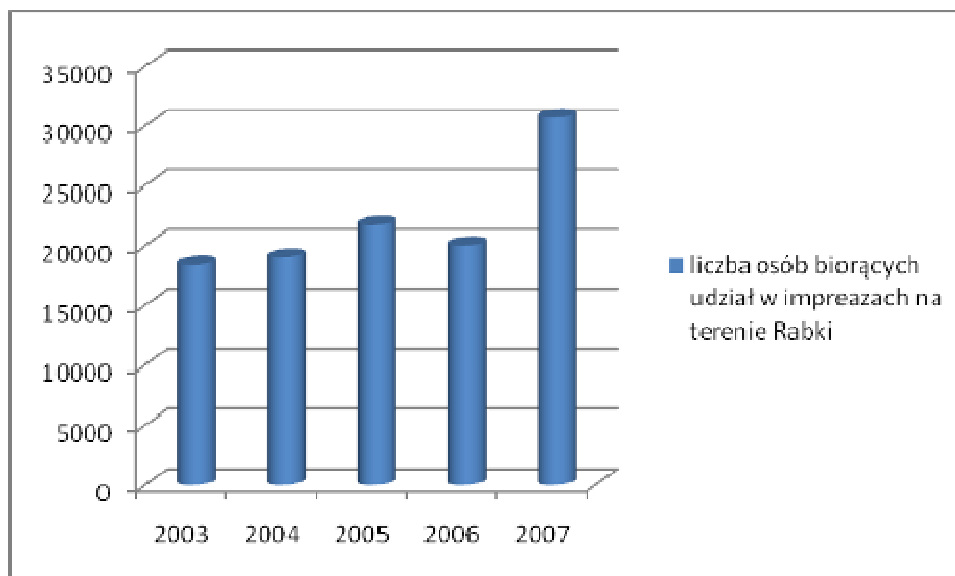
Wykres 28 Liczba imprez kulturalnych organizowanych na terenie miasta

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM

Znacznie wzrosło także zainteresowanie imprezami kulturalnymi zarówno wśród mieszkańców miasta jak i wśród przyjezdnych.

Wykres 29 Liczba osób biorących udział w imprezach kulturalnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM

W Rabce-Zdroju działa także Dyskoteka-Kino „Śnieżka”. Seanse kinowe odbywają się w piątki, soboty oraz w niedziele i święta. Podczas wakacji oraz ferii projekcje filmów odbywają się codziennie. Sala posiada 150 miejsc siedzących, przy czym część znajduje się w specjalnych boksach ze stolikami. W każdy piątek organizowane są rockoteki, natomiast w soboty dyskoteki. Na terenie kina działa także kawiarnia. Sygnalizowanym problemem jest konieczność zebrania minimum 8 osób na seans, co wiąże się z tym, że mieszkańcy niezbyt chętnie decydują się na uczestnictwo w seansach, nie chcąc podejmować ryzyka straty czasu, jeśli nie zbierze się wymagana liczba osób.

Na terenie miasta działa kilka bardzo aktywnych organizacji pozarządowych. Najwięcej uwagi organizacje pozarządowe poświęcają rozwojowi gospodarki, edukacji, pomocy społecznej, sportowi, rekreacji i turystyce najmniej ochronie środowiska i integracji europejskiej. Dla porównania, najwięcej organizacji w Polsce podaje jako jedno z trzech najważniejszych pól działań obszar „sportu, turystyki, rekreacji i hobby” (39,2%), „kultury i sztuki” (12,8% organizacji), „edukacji i wychowania” (10,3% organizacji) oraz „usług socjalnych i pomocy społecznej” (9,9% organizacji) oraz „ochrony zdrowia” (8%)⁶. W Rabce-Zdroju dominują organizacje zakładane w formie stowarzyszeń, w drugiej kolejności fundacji. Głównie organizacje społeczne skupiają się na działalności kulturalno-oświatowej, a także w zakresie zainteresowań są działania związane z propagowaniem tradycji i kultury obszaru. W formie stowarzyszenia działa także OSP w Rabce-Zdroju. Jedną z najaktywniejszych organizacji działających na terenie miasta jest **Fundacja Rozwoju Regionu Rabka (FRRR)**, która powstała w 1998 roku w wyniku przekształcenia Komitetu Regionalnego Polsko-Szwajcarskiego Programu Regionalnego i została powołana do prowadzenia działalności na rzecz wszechstronnego rozwoju regionu Rabki-Zdroju oraz popierania wszelkich inicjatyw zmierzających do powstawania małych i średnich przedsiębiorstw, a także pomagania już istniejącym. Od początku działalność statutowa FRRR realizowana była w dwóch kierunkach tj.

⁶ Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych – raport z badania 2006, oprac. Marta Gumowska, Jan Herbst

udzielanie pożyczek na rozwój działalności gospodarczej oraz realizowanie inwestycji mających przyczynić się do rozwoju regionu Rabka-Zdrój, a także wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych i ekonomicznych. Pozostałe organizacje to stowarzyszenia o różnym charakterze, wśród których dominują organizacje kulturalno-oświatowe.

Tabela 8 Organizacje pozarządowe działające na terenie Miasta Rabka-Zdrój

1	Artystyczno-Społeczno-Kulturalne Stowarzyszenie „Lokomotywa” - Rabka-Zdrój
2	Fundacja Rozwoju Regionu Rabka
3	Polskie Towarzystwo Walki z Mukowiscydozą w Rabce-Zdroju
4	Stowarzyszenie "Rabczański Uniwersytet Trzeciego Wieku"
5	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze
6	Stowarzyszenie Pneumonologów Dziecięcych "Irma"
7	Klub Sportowy "Wierchy"
8	Stowarzyszenie Nauczycieli, Absolwentów i Sympatyków i Liceum Ogólnokształcącego im. Eugeniusza Romera
9	Stowarzyszenie Przyjaciół Twórczości Jana Fudali "Jaśka z Gorców" z/s w Rabce-Zdroju
10	Stowarzyszenie Ochrony i Promocji Zdrowia im. Dr Edmunda Wojtyły
11	Stowarzyszenie Miłośników Kultury Ludowej
12	Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Grupa Nunataki
13	Ochotnicza Straż Pożarna w Rabce-Zdroju
14	Rabczańskie Stowarzyszenie Turystyczne w Rabce-Zdroju
15	Akademia Sztuk Walki „Tengu”
16	Towarzystwo Edukacyjne "Arche"
17	Stowarzyszenie Świętego Mikołaja
18	Podhalańskie Towarzystwo Kultury Fizycznej "Giewont"
19	Fundacja im. Ireny i Jana Rudników
20	Katolickie Stowarzyszenie Renowacji Cmentarza Parafialnego w Rabce-Zdroju
21	Międzyszkolny Klub Sportowy Korzeniowski Rabka-Zdrój
22	Gorczański Związek Pszczelarzy w Rabce-Zdroju
23	Stowarzyszenie Miłosierdzia Św. Wincentego A` Paulo w Rabce-Zdroju
24	Stowarzyszenie Pomocy Szkole Małopolska
25	Związek Podhalan Oddział Gorczański
26	Terenowe Koło Polski Klub Ekologiczny Rabka-Zdrój
27	Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Krakowskiej Koło Terenowe 32 w Rabce-Zdroju
28	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło Terenowe w Rabce-Zdroju

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM Rabka-Zdrój

Do aktywnych organizacji w Rabce-Zdroju należy także **Oddział PTTK Rabka**, który zajmuje się organizowaniem wycieczek turystyki kwalifikowanej, zwłaszcza górskiej, prowadzeniem poradni krajoznawczej, prowadzeniem Terenowego Referatu Weryfikacyjnego (TRW) dla wszystkich niższych stopni GOT- Górskiej Odznaki Turystycznej, opieką nad czterema schroniskami (Maciejowa, Stare Wierchy, Luboń Wielki, Hala Krupowa), opieką nad letniami i zimowymi szlakami turystycznymi, organizacją rajdów i zlotów turystycznych między innymi (Młodzieżowy Zlot Turystyczny im. Czesława Trybowskiego).

Oddział ma pod swoją opieką cztery schroniska:

- na Maciejowej wybudowane w 1974 r.;
- na Starych Wierchach im. Czesława Trybowskiego;
- na Luboniu Wielkim im. Stanisława Dunin-Borkowskiego;
- na Hali Krupowej im. prof. Kazimierza Sosnowskiego.

Schroniska te pozostają do dyspozycji turystów przez cały rok zapewniając schronienie każdemu turyście odwiedzającym nasze szlaki turystyczne. Panuje w nich ciepła turystyczna atmosfera, a gospodarze schronisk służą pomocą i informacją.

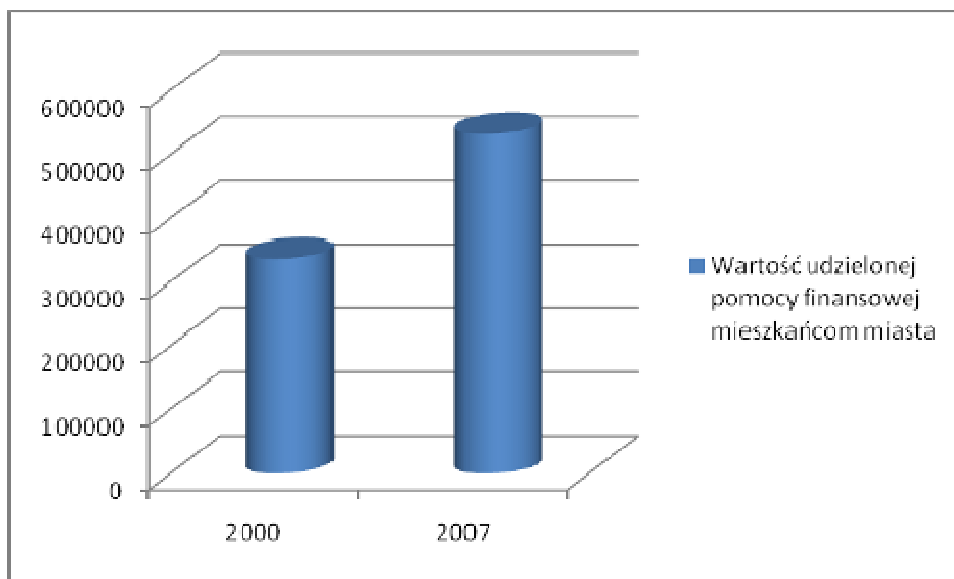
W Rabce-Zdrój swoją siedzibę ma Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, które jest organizacją ochotniczą, której głównymi celami są ochrona zdrowia i życia ludzi, którzy ulegli wypadkowi w górach; działalność profilaktyczna, mająca na celu jak najlepsze przygotowanie turystów do górskich wędrówek oraz ochrona środowiska górskiego. Grupa Podhalańska GOPR zabezpiecza obszar Gorców, Pienin, Beskidu Makowskiego, Wyspowego i Żywieckiego, Orawy oraz część Beskidu Sądeckiego.

Instytucje i organizacje działające w sferze społecznej

Rabka-Zdrój należy do tych mniejszych miast w Małopolsce, które są dobrze wyposażone w infrastrukturę zdrowotną. Na terenie miasta działa Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Szpital Miejski w Rabce – Zdroju” sp. z o.o. mieszczący się przy ulicy Słonecznej 3. Szpital funkcjonował w Rabce-Zdroju w ograniczonym zakresie od lat 30. XX wieku, zaś jego rozwój związany jest z rozwojem funkcji uzdrowiskowej Rabki-Zdroju. W szpitalu działa oddział chorób wewnętrznych, oddział chirurgii planowej, oddział paliatywny oraz Zakład Opiekuńczo-Lecznicy. Ponadto w szpitalu działają poradnie specjalistyczne: chirurgiczna, onkologiczna, urazowo-ortopedyczna, chorób płuc, poradnia diabetologiczna, dermatologiczna, ginekologiczna, kardiologiczna, laryngologiczna, neurologiczna, leczenia bólu i okulistyka. W Rabce-Zdroju działają również Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, które świadczą całodobową opiekę medyczną, w większości realizują kontrakty z NFZ.

W mieście działa także **Ośrodek Pomocy Społecznej**, którego działalność koncentruje się na udzielaniu pomocy społecznej osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej. Pomoc koncentruje się głównie na pomocy finansowej, której wartość w ostatnich latach wzrosła, co przedstawione zostało na poniższym wykresie.

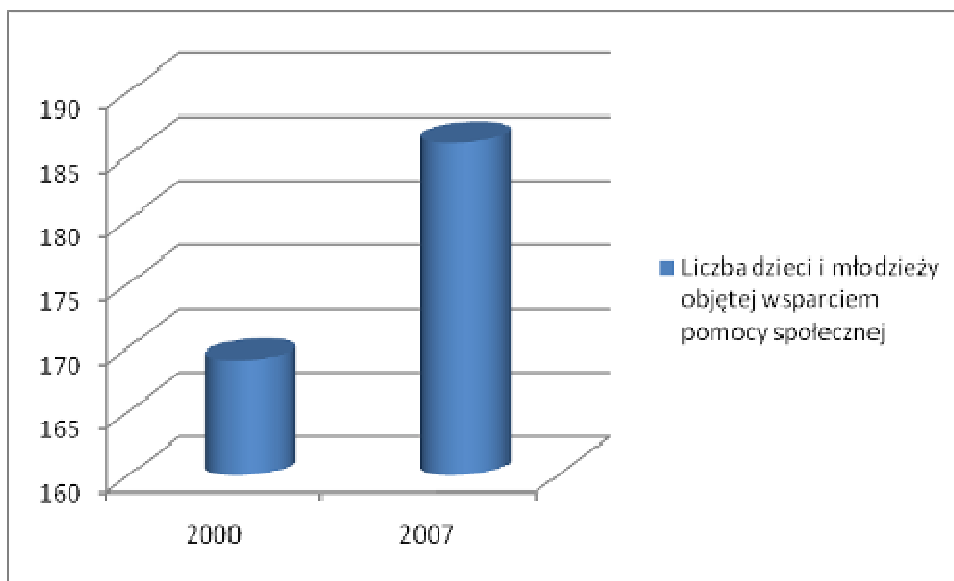
Wykres 30 Wartość udzielonej pomocy finansowej mieszkańcom miasta

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Rabce-Zdrój

Jednocześnie coraz więcej dzieci i młodzieży zostaje objętych opieką pomocy społecznej.

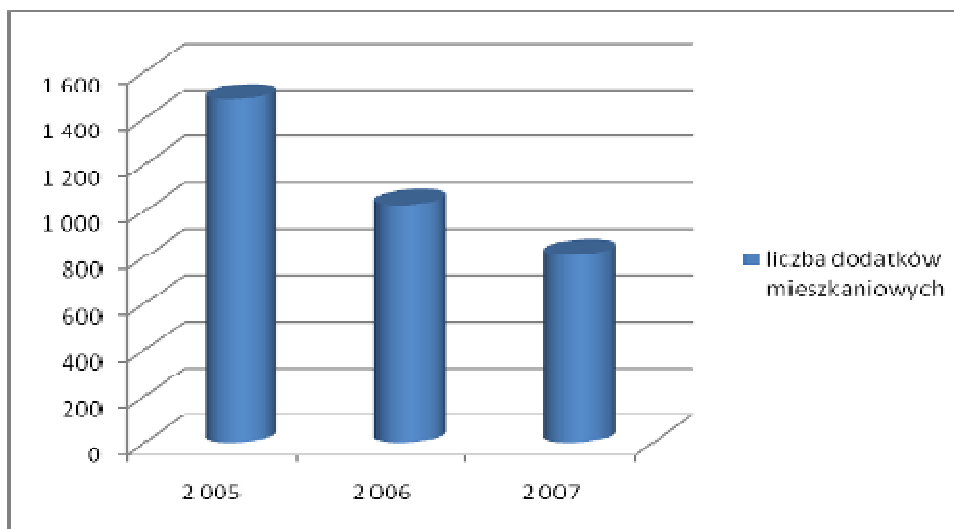
Wykres 31 Liczba dzieci i młodzieży objętej wsparciem MOPS

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Rabce-Zdrój

W ostatnich latach znacznie spadła natomiast liczba udzielonych dodatków mieszkaniowych w Rabce-Zdrój. Tendencję pokazuje poniższy wykres.

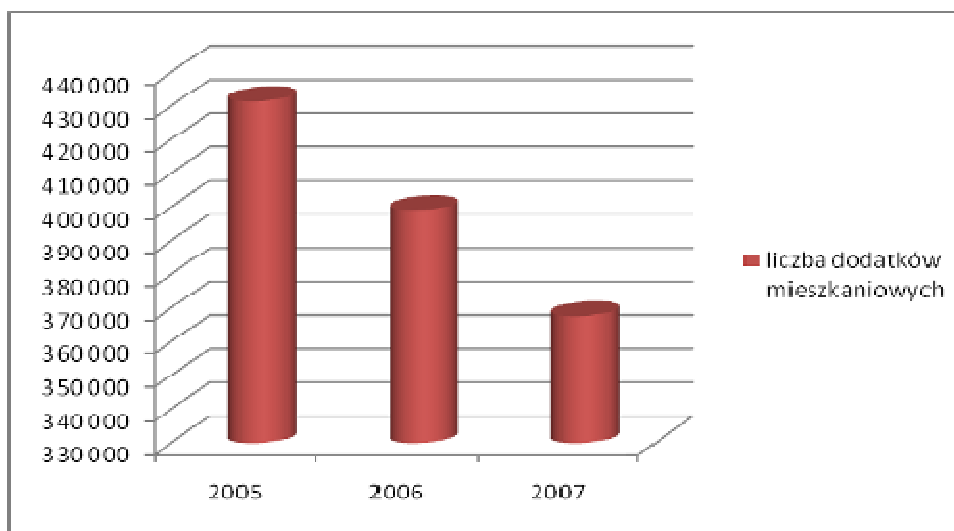
Wykres 32 Liczba dodatków mieszkaniowych w Rabce-Zdrój

Źródło: UM Rabka-Zdrój

Podobna tendencja widoczna jest w całym województwie małopolskim.

Wykres 33 Dodatki mieszkaniowe udzielone na terenie województwa małopolskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Regionalnych

Przyjmując, iż, zgodnie z definicją dodatek mieszkaniowy jest formą pomocy państwa dla osób, które nie są w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, można na tej podstawie stwierdzić, iż sytuacja ekonomiczna części mieszkańców Rabki-Zdrój nie jest zadowalająca.

Sytuacja demograficzna i materialna mieszkańców miasta polegająca na malejącym przyroście naturalnym, pogłębiającym się ubóstwie oraz wzrastającym katalogu przyczyn owego ubóstwa wymaga zwiększenia efektywności i skuteczności pomocy społecznej jako integralnej części polityki społecznej miasta. Z prowadzonych analiz wynika, że dominującymi przyczynami

ubóstwa jest: bezrobocie, długotrwała choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, alkoholizm i narkomania, bezdomność. Stopniowo wzrasta liczba osób objętych wsparciem oraz pogłębia się ubóstwo rodzin objętych wsparciem, wzrastająca także ilość dysfunkcji szczególnie w rodzinach wymagających zabezpieczenia społecznego. Jak wynika z tych danych OPS w każdej rodzinie korzystającej ze świadczeń pomocy społecznej występują co najmniej dwie lub trzy dysfunkcje i z prowadzonych analiz wynika, że jedna dysfunkcja pociąga za sobą powstawania następnej (np. długotrwałe pozostawanie bez pracy powoduje pogorszenie stanu zdrowia osób, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych lub innych). Prowadzone analizy wykazują wzrost dysfunkcji „towarzyszących” ubóstwu. W związku z tym wymagania wobec profesjonalnej służby socjalnej wzrastają szczególnie w stosunku do pracowników socjalnych prowadzących działalność zawodową skierowaną na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie.

W zakresie dostępu w Rabce-Zdroju do usług edukacyjnych sytuacja miasta jest bardzo dobra. Wyjątkiem jest brak żłobka, co z jednej strony w sytuacji konieczności szybkiego powrotu do pracy przez młode matki może stać na przeszkodzie utrzymania sytuacji ekonomicznej rodzin na odpowiednim poziomie, z drugiej jednak strony pojawiają się głosy o mentalności ludności w mniejszych aglomeracjach miejskich, gdzie często dzieci pozostają pod opieką dziadków, a rodziny są niechętne zmianie tego modelu. Równocześnie w Rabce-Zdroju funkcjonują dwa przedszkola publiczne – oba zlokalizowane przy ulicy Orkana, dwa prywatne i Zespół Przedszkoli Specjalnych dla Dzieci Przewlekłe Chorych. Ich standard jest stopniowo podnoszony, jednak zauważalna jest zmniejszająca się liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli, co wynika z tendencji demograficznych. W samym mieście działają także trzy szkoły podstawowe oraz Szkoła Podstawowa dla Dzieci Niewidomych wraz z internatem będąca filią Szkoły dla Dzieci Niewidomych w Laskach. W Rabce-Zdroju funkcjonują także dwa gimnazja oraz dwa licea ogólnokształcące a także Szkoła Muzyczna I i II stopnia.

Tabela 9 Oferta edukacyjna

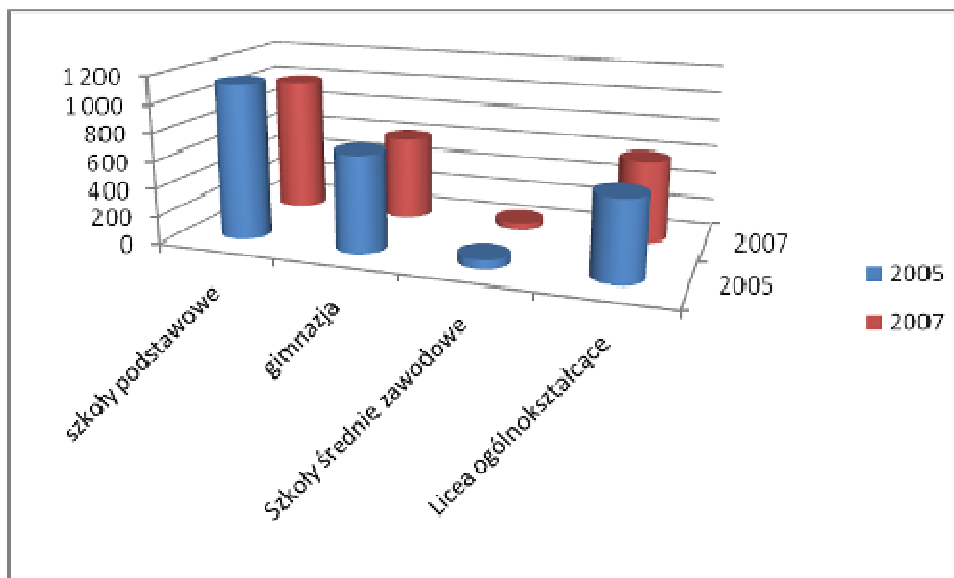
PRZEDSZKOLA
Przedszkole nr 1 w Rabce-Zdroju, ul. Orkana 18i
Przedszkole nr 2 w Rabce-Zdroju, ul. Orkana 4
Zespół Przedszkoli Specjalnych dla Dzieci Przewlekłe Chorych, ul. Parkowa 2
Przedszkole Wołynianka w Rabce-Zdroju, ul. Słonecznej
Przedszkole Happy Day w Rabce-Zdroju, ul. Sądeckiej
ZESPOŁY SZKÓŁ ORAZ SZKOŁY PODSTAWOWE
Szkoła Podstawowa nr 2 w Rabce-Zdroju im. Władysława Orkana
Szkoła Podstawowa nr 3 w Rabce-Zdroju im. Adama Mickiewicza
Szkoła Podstawowa nr 4 w Rabce-Zdroju im. Jana Kochanowskiego
Szkoła Podstawowa Specjalna dla Dzieci Niewidomych
GIMNAZJA
Gimnazjum Nr 1 w Rabce-Zdroju, ul. Jana Pawła II
Gimnazjum im. Świętej Rodziny, ul. Jana Pawła II
LICEA
I Liceum Ogólnokształcące im. E.Romera
Liceum Ogólnokształcące im. Świętej Rodziny, ul. Jana Pawła II
Zespół Szkół w Rabce – Zdroju (II Liceum Ogólnokształcące i Technikum

Informatyczne im. ks. Józefa Tischnera)

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.rabka.pl

Na wszystkich etapach kształcenia zauważalny jest spadek liczby uczniów, patrząc na globalną tendencję można stwierdzić, że stan ten będzie się stopniowo pogłębiał.

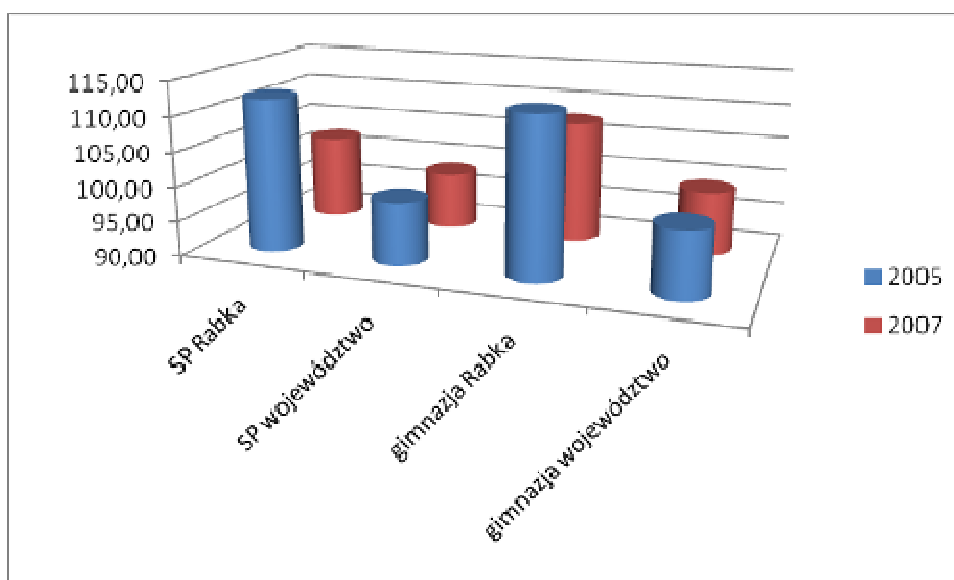
Wykres 34 Stan uczniów w szkołach w Rabce-Zdroju

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDR

Ważnym wskaźnikiem powszechności nauczania jest współczynnik scholaryzacji obliczany jako relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wiekowej) do liczby ludności (stan w dniu 31XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik scholaryzacji w Rabce-Zdroju przekracza współczynnik w województwie i pomimo spadku liczby osób w wieku szkolnym nadal utrzymuje się na wysokim poziomie.

Wykres 35 Współczynnik scholaryzacji

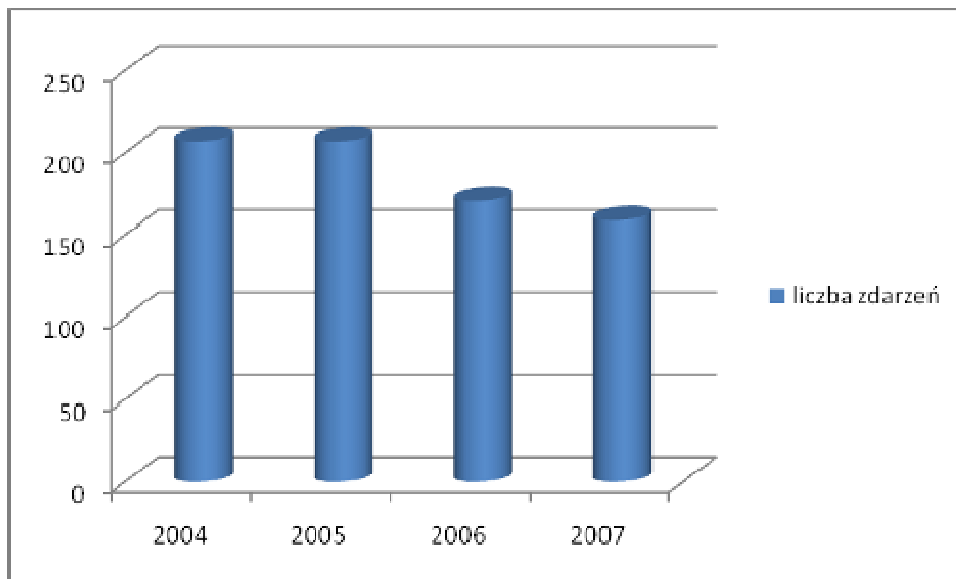

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDR

Za bezpieczeństwo w Rabce-Zdroju odpowiada Komisariat Policji w Rabce-Zdroju podlegający pod Komendę Powiatową Policji w Nowym Targu. Komisariat zlokalizowany jest przy ulicy Podhalańskiej 50. W granicach swoich zadań Policja w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń wykonuje czynności: operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-śledcze i administracyjno-porządkowe. Policja wykonuje również czynności na polecenie sądu, prokuratora, organów administracji państwowej i samorządu terytorialnego w zakresie, w jakim obowiązek ten został określony w ustawach. Jednostką podległą Urzędowi Miasta w Rabce-Zdroju jest Straż Miejska, która w 2008 liczyła ogółem 5 etatów. Do działań prowadzonych przez Straż Miejską należą patrole prewencyjne piesze, zmotoryzowane, kontrola miejsc szczególnie zagrożonych pod względem gromadzenia się osób spożywających alkohol. Działania prewencyjne w rejonach szkół, dworcach BUS i PKP, a także na placu targowym w celach zapobiegawczych przed drobną kradzieżą a także w wspólnie z policją prowadzone są działania porządkowe mające na celu zapewnienie porządku i spokoju podczas imprez artystycznych, sportowych i rozrywkowych. Prowadzone jest także doradztwo fachowe w sprawach ruchu drogowego, konsultacje odnośnie podejmowanych interwencji i zabezpieczenie miejsca zdarzenia drogowego. Prowadzone są interwencje związane z bezpiecznymi psami i martwą zwierzyną płową, Policji przekazuje się ujęte osoby nietrzeźwe. Ponadto Straż Miejska prowadzi patrole prewencyjne piesze (kontrola porządku i spokoju w miejscach publicznych oraz kontrola ruchu drogowego), zajmuje się zabezpieczeniem imprez okolicznościowych kulturalnych, sportowych i religijnych, a także współpracą z dyrektorami szkół i przedszkoli w sprawie zagrożeń i bezpieczeństwa w szkołach. Do obowiązków Straży Miejskiej należy także kontrola czystości na posesjach i na terenie miasta i Gminy, współdziałanie z pracownikami ochrony środowiska i obrony cywilnej w zakresie miejsc zagrożenia (ujęcia wody, sprawdzanie szczelności zbiorników na nieczystości płynne, ustalanie sprawców zaśmiecania miasta i gminy, lokalizowanie dzikich wysypisk, asysta przy wizjach terenowych podejmowanych przez Urząd Miasta, konwojowanie papierów wartościowych do i z banku, bieżące informowanie służb ratowniczych o ewentualnych ograniczeniach w ruchu drogowym, stała kontrola nad stanem oznakowania drogowego, współdziałanie z Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Analizując dane przekazane przez Straż

Miejską i Policję można zauważyć, że do obszarów miasta, w których dochodzi do największej liczby wykroczeń należą kolejno: Orkana, Centrum, Łęgi, Nowy Świat oraz Sądecka. Najczęściej notowane wykroczenia to kradzieże, uszkodzenie mienia oraz kierowanie pojazdami mechanicznymi w stanie wskazującym na spożycie alkoholu. Pozytywną tendencją jest znaczny spadek przestępczości w 2007 roku w stosunku do lat ubiegłych.

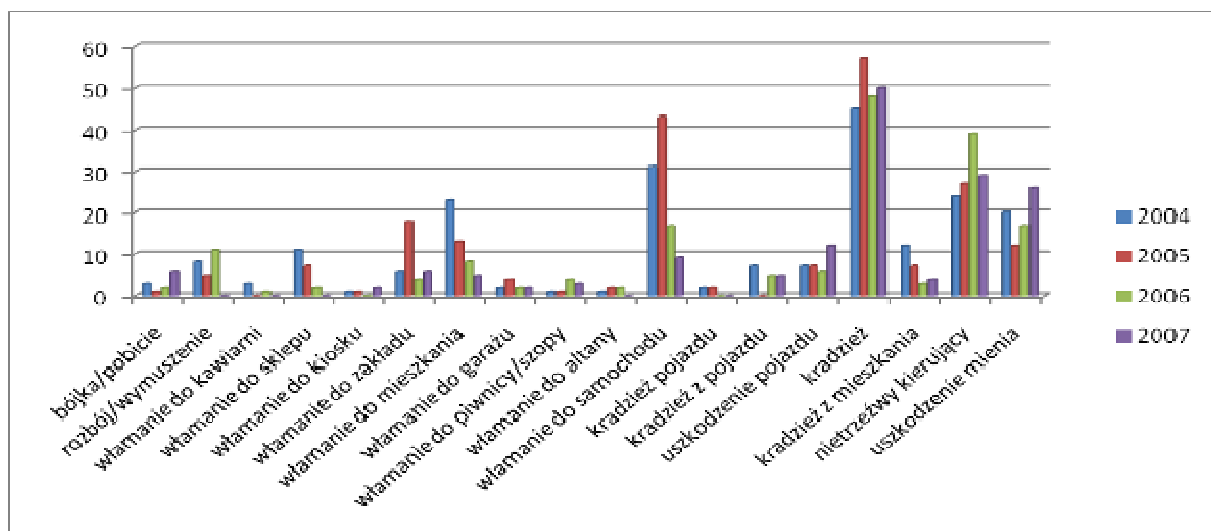
Wykres 36 Liczba zdarzeń przestępczych w latach 2004-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej i Komisarjatu policji w Rabce-Zdrój

W 2004 roku, podobnie jak w latach kolejnych dominowały kradzieże oraz włamania do samochodów i mieszkań. Poniżej zamieszczono wykres w podziale na lata i rodzaje zdarzeń przestępczych. Poza globalnie spadającą przestępczością w 2007 roku (słupki fioletowy) zauważalna jest także zmiana tendencji w zdarzeniach na terenie Rabki-Zdrój: praktycznie nie występujące rozboje i wymuszenia oraz drobne kradzieże, zwiększa się natomiast liczba zdarzeń związanych z uszkodzeniem mienia. Straż Miejska w Rabce-Zdrój sygnalizowała zwiększające się problemy z młodzieżą przechodzącą nocą przez Park Zdrojowy i dopuszczającą się licznych zniszczeń szczególnie ławek, koszy na śmieci i urządzeń na placach zabaw. Niepokojącym zjawiskiem jest utrzymujący się nadal wysoki poziom zdarzeń związanych z nietrzeźwymi kierującymi.

Wykres 37 Rodzaje zdarzeń przestępczych w latach 2004-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej i Komisarjatu policji w Rabce-Zdrój

Gospodarka

Na terenie Rabki-Zdrój nie funkcjonują duże zakłady przemysłowe. Przedsiębiorczość na tym terenie koncentruje się głównie wokół handlu, budownictwa, usług medycznych. W większości przedsiębiorstwa działające w Rabce-Zdrój zaliczane są do mikro i małych firm. Szczegółowa struktura branż została przedstawiona poniżej.

Tabela 10 Struktura branż na terenie miasta w 2007

Branża	Ilość podmiotów zarejestrowanych
handel	251
naprawy	40
przetwórstwo przemysłowe	30
gastronomia	29
przetwórstwo spożywcze	4
budownictwo	115
hotelarstwo	0
wynajem pokoi	63
usługi medyczne	120
stolarskie + meblowe	16
krawieckie	7
szklarskie	4
transport osobowy	38
transport towarowy	23
usługi fryzjerskie i kosmetyczne	14
inne	156
Razem	910

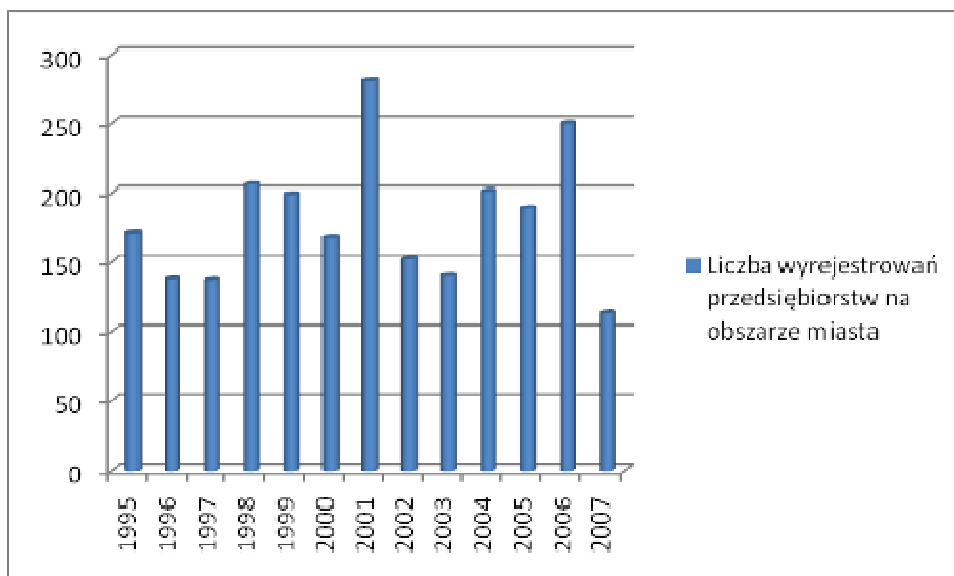
Źródło: UM Rabka-Zdrój

W 2007 w Rabce-Zdrój zarejestrowanych było 910 przedsiębiorstw co stanowi tylko 0,31% przedsiębiorstw zarejestrowanych w województwie małopolskim. Analizując dane za lata ubiegłe zauważalny jest niepokojący spadek w liczbie firm działających na terenie Rabki-Zdrój: w 2002 roku działały 1184 przedsiębiorstwa, w 2006 roku 1140 firm, tymczasem w województwie zauważalny był wzrost liczby przedsiębiorstw (w 2002 roku: 278 180, w 2006: 289 368), tak więc nie można mówić o globalnym regresie na terenie Małopolski.

W 2007 roku zarejestrowano 148 firm, jednak aż 113 zostało wyrejestrowanych, co może świadczyć o tym, że przedsiębiorczość i gospodarka na terenie Rabki-Zdrój przeżywa widoczny regres.

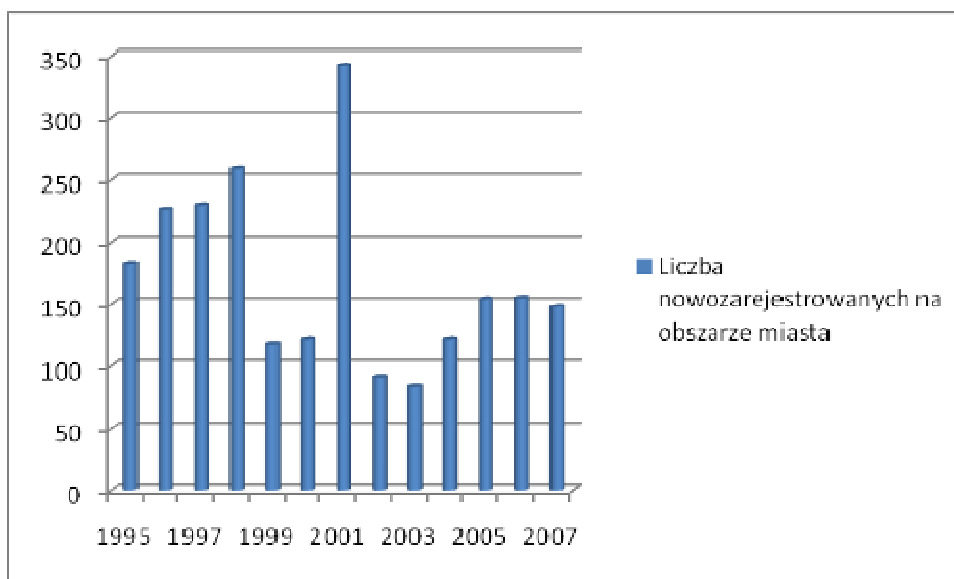
Poniższy wykres pokazuje tendencję w liczbie wyrejestrowanych firm w latach 1995-2007.

Wykres 38 Liczba firm wyrejestrowanych w latach 1995-2007

Źródło: UM Rabka-Zdrój

Wykres 39 Liczba firm nowo rejestrowanych w Rabce-Zdrój

Źródło: UM Rabka-Zdrój

Ogromnym atutem Rabki-Zdrój jest bardzo aktywnie działająca instytucja wspierająca rozwój lokalnej przedsiębiorczości, w tym przedsiębiorczości związanej z kulturą i tradycją regionu podhala, którą jest opisywana wcześniej **Fundacja Rozwoju Regionu Rabki**. Działalność Fundacji w ostatnich latach skupia się na szeregu działań doradczych i szkoleniowych dla przedsiębiorców i osób zainteresowanych otwieraniem własnej działalności gospodarczej, a także na udzielaniu pożyczek oraz pośrednictwie w uzyskiwaniu poręczeń kredytowych. Ponadto Fundacja służy pomocą przedsiębiorcom z Rabki-Zdroju i okolic w zakresie pozyskiwania środków z funduszy unijnych.

Ze względu na charakterystykę Rabki-Zdroju i jej funkcje uzdrowiskową istotną rolę w rozwoju miasta odgrywają jednostki świadczące usługi sanatoryjne. Do największych należą Uzdrowisko Rabka S.A., Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc, Górnośląski Ośrodek Rehabilitacji Dzieci, w Rabce-Zdroju funkcjonują także liczne mniejsze sanatoria.

Uzdrowisko Rabka S.A. w chwili obecnej funkcjonuje na podstawie aktu komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego P.P. Uzdrowisko Rabka z dnia 30.12.1998 r. W Spółce wydzielone są:

- Niepubliczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej, działający na podstawie ustawy z dnia 30.08.1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. 91/408/912 z późn. zm.), zarejestrowany w dniu 10.11.1998 r. w rejestrze ZOZ Wojewody Nowosądeckiego, a później Wojewody Małopolskiego;
- Uzdrowski Zakład Górniczy, działający na podstawie ustawy z dnia 4.02.1994 r., prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. 27/96/94 z późniejszymi zmianami).

Uzdrowisko Rabka S.A. dysponuje obecnie bazą łóżkową w szpitalach i sanatoriach uzdrowskich o łącznej liczbie 700 łóżek, w obiektach:

- Szpitale uzdrowskie dla dzieci „Wierchy” i „Słoneczny Gród”;
- Szpital kardiologii dziecięcej „Olszówka”;
- Uzdrowski szpital kardiologiczny dla dorosłych;
- Sanatoria dla dziecka z opiekunem „Leśny Ludek”, „Jagiellonka”;
- Sanatoria dla dorosłych: „Świt”, „Pallace”, „Jagiellonka II”;

W obiektach Spółki prowadzone jest leczenie w zakresie:

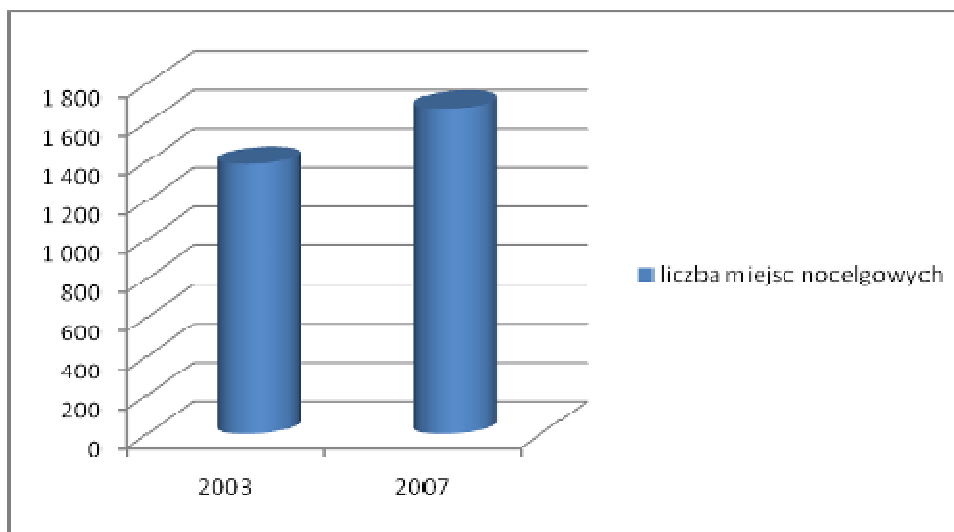
- dla dorosłych:
 - schorzenia układu oddechowego;
 - schorzenia układu krążenia;
 - rehabilitacja kardiologiczna po zawałach serca i zabiegach kardiochirurgicznych;
- dla dzieci:
 - schorzenia układu oddechowego (m.in. astma, alergia);
 - schorzenia przemiany materii (cukrzyca, otyłość);
 - schorzenia kardiologiczne;
 - schorzenia narządu ruchu.

Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc Oddział Terenowy w Rabce-Zdrój im. Jana i Ireny Rudników. Oddział ma ponad 120 letnią tradycję. Leczenie odbywa się w oparciu o nowoczesny sprzęt, instytut prowadzi także działalność dydaktyczną, naukowo- badawczą oraz promocję zdrowia. Oddział Instytutu realizuje świadczenia zdrowotne w ramach publicznej służby zdrowia i świadczy usługi dla osób ubezpieczonych w Narodowym Funduszu Zdrowia.

Górnośląski Ośrodek Rehabilitacji Dzieci powstał w okresie międzywojennym, kiedy uzdrowisko Rabka cieszyło się międzynarodową sławą. W 1924 roku przedstawiciel PCK okręgu śląsko-dąbrowskiego zakupił pierwszą parcelę pod budowę zakładu dla dzieci zagrożonych gruźlicą. Kolejne lata przynoszą rozwój Ośrodka. Powstają nowe budynki sanatoryjne, a w roku 1973 zostaje oddana do użytku szkoła podstawowa, w której dzieci kontynuują naukę podczas leczenia w Rabce. Podstawowy zakres działania GORD to leczenie wad postawy: bocznych skrzywień kręgosłupa, schorzeń górnych i dolnych dróg oddechowych, alergii, schorzeń przewodu pokarmowego, otyłości.

Jedną z istotnych branż mającą znaczny udział w branżach ogółem jest działalność noclegowo-gastronomiczna. Jej rozwój nie jest jednak wystarczająco dynamiczny i w dynamice analogiczny do rozwoju całego województwa. Zwiększa się stopniowo liczba miejsc noclegowych, jednak udzielający noclegów zainteresowani są wyłącznie pobytami długotrwałymi. Zakładając, że pogłębiał się będzie trend tzw. turystyki biznesowej, czyli w Rabce pojawiać się będą coraz częściej osoby załatwiający sprawy służbowe w okolicy i zainteresowane noclegami na jedną-dwie noce konieczne będzie podjęcie działań wpływających na zmianę mentalności hotelarzy. Baza gastronomiczna także wydaje się nie wystarczająca. Oferta skupia się głównie na posiłkach barowych, szybkich co nie zadowala klientów bardziej wyrafinowanych. Nie będzie możliwe przyciągnięcie dorosłych wczasowiczów, jeśli w centrum miasta, w zasięgu osób przemieszczających się pieszo, nie pojawią się miejsca restauracyjne i bardziej eleganckie kawiarnie.

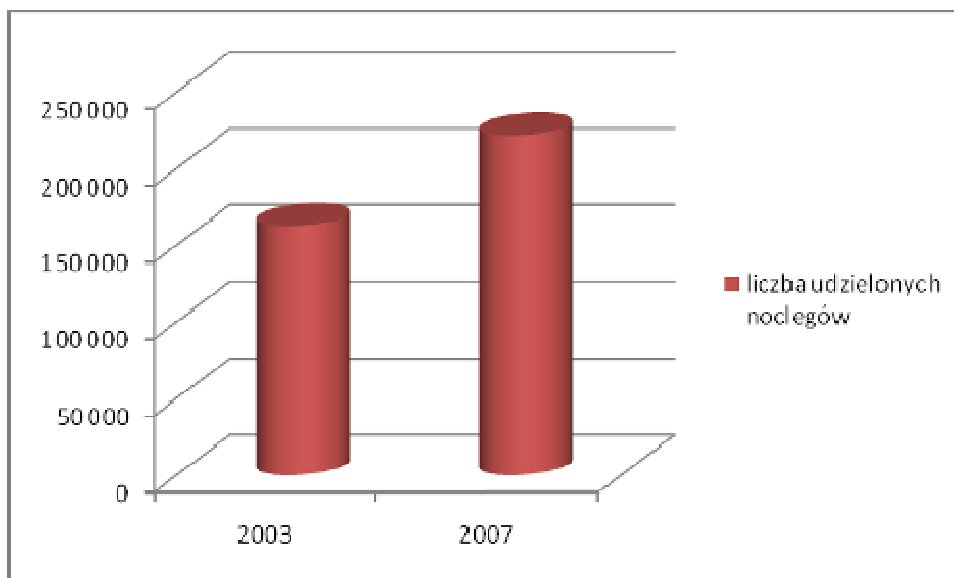
Wykres 40 Liczba miejsc noclegowych w latach 2003 i 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDR

Dane statystyczne pokazują zwiększającą się liczbę udzielonych noclegów, przy zmniejszającej się liczbie osób odwiedzających Rabkę-Zdrój, co świadczy o tym, że większość odwiedzających Rabkę-Zdrój zainteresowanych jest pobytami długotrwałymi.

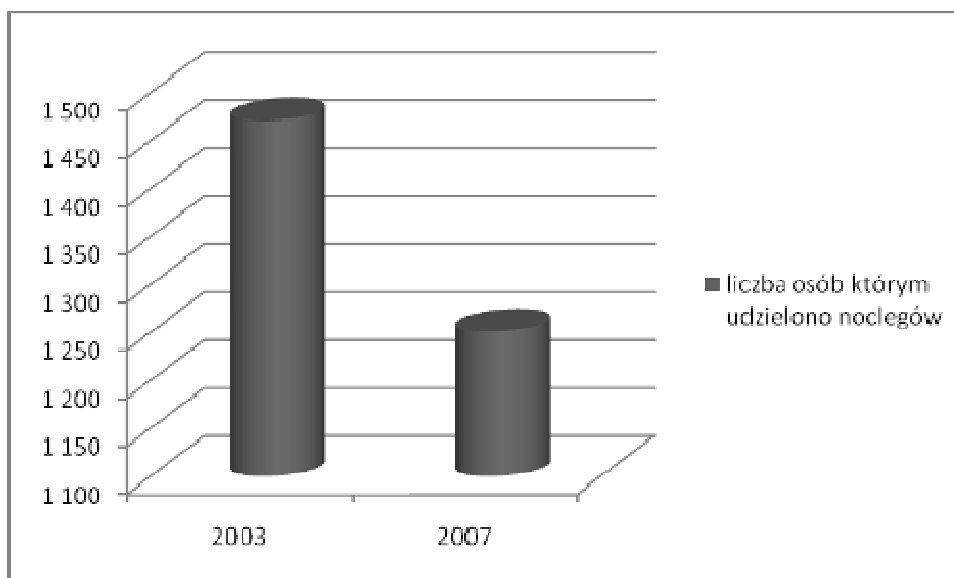
Wykres 41 Liczba udzielonych noclegów

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDR

Zmniejsza się natomiast radykalnie liczba osób odwiedzających miasto, przekładająca się na liczbę osób którym udzielono noclegów.

Wykres 42 Liczba osób, którym udzielono noclegów

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDR

4.6. Tabela z podstawowymi danymi statystycznymi dotyczącymi ww. sektorów

Tabela 11 Dane statystyczne w podziale na strefy

SFERA MIESZKANIOWA		
Liczba mieszkań w mieście	szt.	4462
Liczba mieszkań będących własnością gminy	szt.	244
Mieszkania stanowiące własność osób fizycznych	szt.	3491
Mieszkania zamieszkane wg okresu budowy budynku przed 1918r. (wg danych spisu powszechnego 2002r.)	szt.	250
Mieszkania w budynkach powstałych przed 1945r. (wg danych spisu powszechnego 2002r.)	szt.	759
Mieszkania w budynkach powstałych w latach 1945 - 1970(wg danych spisu powszechnego 2002r.)	szt.	1362
Mieszkania w budynkach powstałych w latach 1971 – 1978 (wg danych spisu powszechnego 2002r.)	szt.	675
Mieszkania w budynkach powstałych w latach 1979 – 1988 (wg danych spisu powszechnego 2002r.)	szt.	583
Mieszkania w budynkach powstałych w latach 1989 – 2002 wraz z pozostającymi w budowie(wg danych spisu powszechnego 2002r.)	szt.	352
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania	m ²	75,9
Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę	m ²	26
Brak danych nt. zasobu mieszkaniowego w poszczególnych osiedlach i dzielnicach		
INFRASTRUKTURA		
Wodociągi - długość czynnej sieci rozdzielczej	km	85,5
Wodociągi - połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1429
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	483
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	72,2
Kanalizacja - połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1481
Długość czynnej sieci gazowej ogółem	km	104,6
Czynne połączenia gazowe do budynków mieszkalnych	szt.	2 151
Odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu	szt.	5 251
Zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu	MW*h	13 422
Korzystający z instalacji wodociągowej	%	62,5
Korzystający z instalacji kanalizacyjnej	%	64,5

Korzystający z instalacji gazowej	%	32,9
SFERA SPOŁECZNA		
Ludność ogółem (2007 r.)	osób	13245
Przyrost naturalny	osób	-22
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	%	21,1
Ludność w wieku produkcyjnym	%	60,7
Ludność w wieku poprodukcyjnym	%	18,2
Liczba organizacji pozarządowych	szt.	28
GOSPODARKA		
Ludność w wieku produkcyjnym (2007r.)	osób	8040
Podmioty ogółem (2007r.)	szt.	910
ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE		
Powierzchnia ewidencyjna miasta	ha	3631
Liczba obowiązujących planów miejscowych	szt.	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Regionalnych ([WWW.stat.gov.pl](http://www.stat.gov.pl)) oraz UM Rabka-Zdrój

4.7. Analiza SWOT wg każdego z ww. obszarów

SFERA PRZESTRZENNA

	<i>Cechy pozytywne</i>	<i>Cechy negatywne</i>
	Mocne strony	Słabe strony
<i>Cechy wewnętrzne, zależne od gminy</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atrakcyjność obszaru ze względu na walory historyczne, uzdrowiskowe, turystyczne, sąsiedztwo ciekawych miejsc; 2. W obszarze objętym programem istnieją tereny zielone nadające się do zagospodarowania pod funkcje związane z aktywnym wypoczynkiem (park, tereny wzdłuż Poniczanki); 3. Istnieją obiekty, które można zaadoptować na cele kulturalne (np. sale wystawiennicze); 4. Duża liczba interesujących obiektów zabytkowych w centrum, które mogą zostać wykorzystane pod funkcję pensjonatowo-hotelową. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zły stan infrastruktury technicznej, konieczna poprawa jakości wody oraz prowadzenie dalszych inwestycji w wodociągi i kanalizację; 2. Konieczność prowadzenia termomodernizacji; 3. Zły stan systemów grzewczych; 4. Zły stan budynków komunalnych; 5. Brak systemu centralnego ogrzewania; 6. Brak planu zagospodarowania przestrzennego; 7. Małe zasoby mieszkaniowe; 8. Nie przygotowane tereny pod budownictwo mieszkaniowe; 9. Zły stan techniczny i parametry dróg na obszarze rewitalizowanym; 10. Nieuregulowany ruch w obszarze uzdrowiska; 11. Brak miejsc parkingowych; 12. Problem z miejscami hotelowych na okresy krótsze niż tygodniowy pobyt w Rabce-Zdrój; 13. Niewystarczająca baza gastronomicznej; 14. Brak miejsc integracji mieszkańców; 15. Chaos i bałagan przestrzenny; 16. Brak zadbanych wewnątrz urbanistycznych do komunikacji międzyludzkiej; 17. Brak urządzonych miejsc aktywnego wypoczynku (np. wzdłuż Poniczanki); 18. Brak infrastruktury kulturalnej np. wielofunkcyjnej Sali wystawienniczej; 19. Brak publicznych toalet; 20. Zły stan techniczny budynków, niedostosowanie do współczesnych standardów (piece węglowe, brak ciepłej wody); 21. Nieuregulowane stany własnościowe części nieruchomości.

	Szanse	Zagrożenia
<i>Cechy otoczenia, niezależne od gminy</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozyskanie inwestorów; 2. Pozyskanie zewnętrznych środków na rozwój infrastruktury; 3. Rozwój miasta, stworzenie warunków do osiedlania się. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niskie zainteresowanie inwestowaniem w Rabce przez zewnętrzny kapitał; 2. Brak społecznej akceptacji dla podejmowanych działań; 3. Uwarunkowania prawne (planowanie przestrzenne, podatki); 4. Migracja mieszkańców do większych ośrodków.

SFERA GOSPODARCZA

	<i>Cechy pozytywne</i>	<i>Cechy negatywne</i>
	Mocne strony	Słabe strony
<i>Cechy wewnętrzne, zależne od gminy</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zróżnicowanie sfery gospodarczej; 2. Dobra i zróżnicowana sieć komunikacyjna; 3. Dobre warunki do rozwoju przemysłu czasu wolnego; 4. Potencjał ludzki; 5. Zasoby bogactw naturalnych; 6. Niskie koszty lokalizacji inwestycji; 7. Zaplecze finansowo-ubezpieczeniowe; 8. Potencjał uzdrowiskowy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nieuregulowane stany prawne nieruchomości; 2. Niedorozwój strefy hotelowej i gastronomicznej; 3. Słaba oferta inwestycyjna; 4. Niewystarczający system wsparcia dla przedsiębiorców; 5. Słaba współpraca między przedsiębiorcami, a Urzędem Miasta; 6. Brak programu wsparcia i zachęt dla firm przyjaznych środowisku.
	Szanse	Zagrożenia
<i>Cechy otoczenia, niezależne od gminy</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój „przemysłu czasu wolnego”; 2. Wzrost aktywności turystycznej i zamożności społeczeństwa; 3. Możliwość pozyskania zewnętrznych środków finansowych (UE, dotacje, kredyty); 4. Rozwój infrastruktury w gminie; 5. Możliwość wykreowania i wypromowania atrakcji turystycznych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konkurencyjność sąsiednich gmin; 2. Bariery prawne (prawo budowlane, częste zmiany w prawie); 3. Konserwatyzm lokalnej społeczności (mentalność); 4. Fiskalizm Państwa (podatki, obciążenia inwestorów, brak ulg prorozwojowych); 5. Rozwój innych rejonów turystycznych i rosnąca w związku z tym konkurencja; 6. Trudności w procesie scalania gruntów (mentalność, problemy własnościowe).

SFERA SPOŁECZNA

	<i>Cechy pozytywne</i>	<i>Cechy negatywne</i>
	Mocne strony	Słabe strony
<i>Cechy wewnętrzne, zależne od gminy</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematyczne inwestycje w szkolnictwo na terenie miasta; 2. Stosunkowo dobre warunki nauki w szkołach; 3. Rozwój niepublicznych placówek opieki zdrowotnej; 4. Tradycja uzdrowiska i baza leczenia uzdrowiskowego; 5. Budowa obiektów sportowych przy szkołach; 6. Silne organizacje pozarządowe i społeczne; 7. Aktywna i chętna do udziału w różnych przedsięwzięciach społecznych młodzież; 8. Bardzo dobrze działający OPS. 9. Aktywna Straż Miejska, prowadząca szereg działań edukacyjno-prewencyjnych. 10. Liczne organizacje zajmujące się propagowaniem kultury, w tym kultury regionu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nieuregulowane stany własnościowe części nieruchomości; 2. Niewystarczająca infrastruktura sportowa dla młodzieży (zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży po zakończeniu zajęć szkolnych); 3. Brak oferty społeczno-kulturalnej dla młodzieży, dorosłych, mieszkańców i przyjezdnych; 4. Niska podaż miejsc pracy; 5. Brak monitoringu wizyjnego w centrum miasta; 6. Pogłębiające się patologie wśród mieszkańców.
	Szanse	Zagrożenia
<i>Cechy otoczenia, niezależne od gminy</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bogacenie się społeczeństwa; 2. Napływ nowych inwestycji i w konsekwencji tworzenie nowych miejsc pracy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Postępujące rozwarstwienie społeczne. 2. Starzejąca się społeczność.

4.8. Określenie kluczowych problemów i ich skutków dla obszarów przewidzianych do rewitalizacji (wg. sektorów – sfera mieszkaniowa, infrastruktura techniczna, sfera społeczna, gospodarka, zagospodarowanie przestrzenne)

Sfera mieszkaniowa

- Zanedbania w kształtowaniu przestrzeni publicznej – duża liczba podupadających (często zabytkowych) obiektów w centrum miasta (publicznych i prywatnych);

Zdjęcie 4 Budynek Willi Bożena

Źródło: Interregio

Zdjęcie 5 Budynek szkoły sanatoryjnej oraz jednego z budynków Uzdrowiska

Źródło: Interregio

- Obiekty w centrum miasta wyposażone w przestarzałe, zanieczyszczające środowisko instalacje grzewcze;
- Niewystarczająca liczba mieszkań na terenie miasta zniechęca do osiedlania się w Rabce-Zdroju;
- Konieczność przeprowadzenia aktywnych działań termomodernizacyjnych.

Zdjęcie 6 Budynki w strefie uzdrowiskowej

Źródło: Interregio

Stan infrastruktury technicznej

Brak wyposażenia części obszaru w sieć wodno-kanalizacyjną;

- Przystarzała, niewydolna oczyszczalnia ścieków wymagająca pilnej modernizacji;
- Braki w infrastrukturze wodociągowej utrudniające rozwój uzdrowiska.

Sfera społeczna

- Duża liczba osób zagrożonych utratą pracy, szczególnie w podstawowym sektorze rabczańskiej gospodarki związanej z lecznictwem uzdrowiskowym;
- Stosunkowo niskie wynagrodzenia w rabczańskich zakładach pracy oraz duża liczba osób zatrudniona „na czarno” powodująca ubożenie społeczeństwa i brak perspektyw;
- Niewystarczające wyposażenie w szeroko rozumiana infrastrukturę społeczną (żłobki, przedszkola) oraz infrastrukturę zapewniającą atrakcyjne spędzanie czasu wolnego, szczególnie przez młodzież (deficyt instytucji kultury, brak systemowych rozwiązań zagospodarowujących czas wolny dzieciom i młodzieży);

Zdjęcie 7 Boiska przy ulicy Jana Pawła II

Źródło: Interregio

- Wieloletnie zaniedbania w komunikacji pomiędzy władzami samorządowymi, a mieszkańcami miasta

Gospodarka

- Radykalnie spadająca liczba podmiotów gospodarczych na terenie miasta;
- Brak czytelnych uregulowań dotyczących funkcji określonych terenów w mieście;
- Niewystarczająco szybka reakcja na zapotrzebowanie odwiedzających Rabkę-Zdrój na określone usługi noclegowo-gastronomiczne.

Zagospodarowanie przestrzenne

- Zdewastowane ciągi piesze na terenie miasta

Zdjęcie 8 Zły stan ciągów pieszych w centrum miasta

Źródło: Interregio

- Zły stan obiektów zabytkowych znajdujących się w centrum miasta

Zdjęcie 9 Budynek "Gwiazda"

Źródło: Interregio

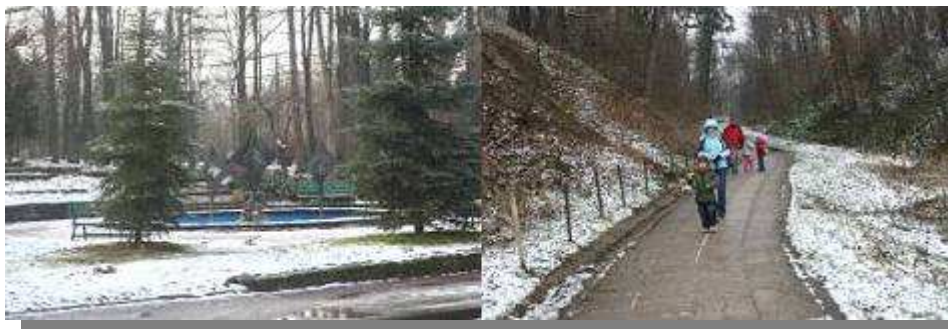
Zdjęcie 10 Budynek "Gwiazda"

Źródło: Interregio

- Niedoinwestowanie terenów zielonych i terenów rekreacyjnych stanowiących podstawę rozwoju i budowania przewagi konkurencyjnej uzdrowiska;

Zdjęcie 11 Park Zdrojowy

Źródło: Interregio

Zdjęcie 12 Ciągi piesze na terenie Parku

Źródło: Interregio

- Konieczność odnowy drzewostanu w centrum miasta

Zdjęcie 13 Zły stan drzewostanu w centrum miasta, w tym na terenie Parku (wycięte drzewa, brak nowych nasadzeń)

Źródło: Interregio

- Brak atrakcyjnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej stanowiącej zachętę do przyjazdu do Rabki-Zdrój, a jednocześnie tworzącej atrakcyjne miejsca pracy dla mieszkańców Rabki-Zdrój;

Zdjęcie 14 Obiekty nad rzeką Poniczanką

Źródło: Interregio

Zdjęcie 15 Infrastruktura nad Poniczanką

Źródło: Interregio

Zdjęcie 16 Basen utworzony na rzece Poniczanką

Źródło: Interregio

Zdjęcie 17 Poniczanka

Źródło: Interregio

- Nieuregulowane kwestie komunikacyjne w mieście, w obszarze strefy A uzdrowiska ulica Orkana, jedna z bardziej ruchliwych ulic Rabki-Zdroju.

Zdjęcie 18 Ulica Orkana

Źródło: Interregio

- Konieczność wyznaczenia miejsc parkingowych w ścisłym centrum;

Zdjęcie 19 Ulica Orkana

Źródło: Interregio

- Zły stan dróg dojazdowych do obszarów z przeznaczeniem pod funkcję rekreacyjną

Zdjęcie 20 Drogi wjazdowe do terenu rekreacyjnego nad Poniczanką

Źródło: Interregio

Zdjęcie 21 Drogi nad Poniczanką

Źródło: Interregio

- Teren dworca busów wymaga pilnego zagospodarowania estetycznego;

Zdjęcie 22 Dworzec autobusowy przy ulicy Jana Pawła II

Źródło: Interregio

- Wszechobceny chaos architektoniczny

Zdjęcie 23 Budynki przy ulicy Orkana

Źródło: Interregio

Ranking powyższych barier oraz ich opis znajduje się w rozdziale 5.

5. Założenia Programu Rewitalizacji

Rabka-Zdrój jest jednym z dziewięciu małopolskich uzdrowisk. Fakt ten w oczywisty sposób determinuje wszelkie procesy rozwojowe w mieście i wpływa na sytuację oraz poziom życia jego mieszkańców.

Zarówno miasto, jak i samo Uzdrowisko ma wiele zalet – niezwykle korzystne położenie (w bezpośredniej bliskości Krakowa oraz na trasie w kierunku Podhala), doskonały mikroklimat oraz bogate zasoby wód leczniczych (głównie solanek z grupy jodkowo-chlorkowo-sodowo-bromkowych) wykorzystywanych do leczenia schorzeń układu oddechowego i krążenia, głównie u dzieci. Jednocześnie przemiany społeczno-gospodarcze zachodzące w ciągu ostatnich lat, zarówno w kraju, jak i w systemie lecznictwa uzdrowiskowego finansowanego ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia sprawiają, iż miasto boryka się z wieloma problemami wynikającymi z konieczności częściowej zmiany profilu placówek oraz konieczności poszukiwania nowych funkcji, tak dla całego Uzdrowiska, jak i poszczególnych podmiotów prowadzących działalność związaną z funkcją uzdrowiskową.

Wskutek niewłaściwej polityki państwa wobec sektora gmin uzdrowiskowych i lecznictwa uzdrowiskowego w Rabce-Zdroju (podobnie zresztą jak w innych gminach uzdrowiskowych) mamy do czynienia z:

- a) ograniczaniem ilości miejsc sanatoryjnych,
- b) ograniczaniem nakładów na lecznictwo uzdrowiskowe,
- c) spadkiem popytu na usługi uzdrowiskowe,
- d) koniecznością wdrożenia przekształceń w działających w mieście placówkach medycznych (w tym w Dziecięcym Szpitalu Uzdrowiskowo-Rehabilitacyjnym),
- e) zmianą profilu pacjenta leczącego się w Uzdrowisku (coraz większa liczba osób starszych, a nie jak do tej pory dzieci, korzystająca z leczenia sanatoryjnego w Rabce-Zdrój),
- f) zmniejszaniem dochodów własnych Rabki-Zdroju,
- g) zwiększaniem się strukturalnego bezrobocia w Uzdrowisku,
- h) pauperyzacją miejscowej ludności i brakiem perspektyw rozwoju, a co za tym idzie niekorzystnymi tendencjami demograficznymi w Rabce-Zdroju (radikalny odpływ ludzi młodych, szczególnie wykształconych i powolne starzenie się rabczańskiego społeczeństwa),
- i) dekapitalizacją majątku trwałego podmiotów uzdrowiskowych,
- j) znikomym napływem kapitału inwestycyjnego,
- k) słabym rozwojem przedsiębiorstw usługowych sektora obsługi ruchu turystycznego (komplementarnego wobec funkcji uzdrowiskowych).

Biorąc pod uwagę, iż ok. **60 do 70% czynnych zawodowo mieszkańców Rabki-Zdroju jest bezpośrednio i pośrednio związanych z funkcją uzdrowiskową oraz około uzdrowiskową (tj. turystyką)** i z niej czerpie swoje dochody, zdamy sobie sprawę, jak ogromnym zagrożeniem dla rozwoju miasta i jego mieszkańców są powyższe, negatywne

zjawiska zachodzące w Uzdrowisku i jego otoczeniu. Jednocześnie należy stwierdzić, iż kluczem do poprawy jakości i standardu życia mieszkańców Rabki-Zdroju oraz rozwoju miasta, jako struktury przestrzennej, społecznej i gospodarczej jest podejmowanie działań, które w pierwszej kolejności wzmocnią podstawową tj. uzdrowską funkcję miasta.

Odpowiedzią na tak zdefiniowaną sytuację Rabki-Zdrój, poza niezbędnymi zmianami w systemie prawnym kraju (w tym zmianie podejścia do leczenia uzdrowskiego) musi być ponowne zdefiniowanie podstawowych funkcji rozwojowych miasta i konsekwentne, wspólne realizowanie wizji zarówno przez podmioty publiczne, jak i prywatne działające w Rabce-Zdroju. Warto także pamiętać, iż Rabka-Zdrój, w dobie globalizacji nie konkuruje już tylko z innymi małopolskimi uzdrowskami, czy uzdrowskami w Polsce, ale wchodzi w ogólnoeuropejski obieg tego typu usług. A zatem jedyną szansą powstrzymania zjawisk negatywnych i skierowanie miasta na ścieżkę dynamicznego, ale i zrównoważonego rozwoju jest przygotowanie atrakcyjnej, innowacyjnej i konkurencyjnej oferty, która obejmie zarówno usługi leczniczo-profilaktyczno-rehabilitacyjne, jak i turystyczno-wypoczynkowe, sportowo-rekreacyjne, kulturalne i inne. Nowoczesne uzdrowsko musi mieć **charakter wielofunkcyjny** – musi łączyć w sobie ośrodki typu SPA, obiekty rekreacji wodnej, kompleksy odnowy biologicznej, stacje narciarskie, parki rozrywki. Tylko bowiem takie połączenie funkcji uzdrowsko-turystycznej pozwoli Rabce-Zdrój w najbliższej przyszłości na efektywny rozwój i aktywne konkurowanie z innymi uzdrowskami europejskimi. Warto w tym miejscu odnotować, iż tak zorganizowane uzdrowsko ma szansę stać się stymulatorem nie tylko lokalnego, ale i regionalnego rozwoju społeczno-gospodarczego. Z kolei dalsze zaniechania, a szczególnie brak uzgodnionej wizji rozwoju i społecznie akceptowanego klimatu zmian, przyczynią się będzie do powolnego, acz systematycznego pogłębiania stanu kryzysowego w mieście i w konsekwencji dalszego odpływu mieszkańców miasta oraz degradacji substancji miejskiej.

Na przeszkodzie takiemu rozwojowi stoją problemy i zaniedbania zarówno w sferze przestrzennej, gospodarczej jak i społecznej. Do najistotniejszych z nich, które hamują rozwój całego organizmu miejskiego i ograniczają jego pozycję konkurencyjną w stosunku do innych ośrodków uzdrowskich i turystycznych, zarówno w Małopolsce, jak i pozostałych regionach należą:

W SFERZE PRZESTRZENNEJ

- **Zaniedbania w kształtowaniu przestrzeni publicznej, w szczególności strefy A uzdrowska, w której zlokalizowany jest Park Zdrojowy.** Nie spełnia on dziś standardów wymaganych dla tego typu obszarów – ciągi piesze wymagają pilnych remontów, konieczne jest budowa ścieżek zdrowotno-rekreacyjnych, zieleni parkowa wymaga w wielu miejscach odtworzenia i ponownego zagospodarowania, całość Parku wymaga uzupełnienia o elementy małej architektury (ławki, kosze stylowe oświetlenie). Nadania nowej funkcji wymagają niezagospodarowane przestrzenie parkowe, w taki sposób, aby stały się atrakcyjne dla kuracjuszy, turystów i mieszkańców.

Zdjęcie 24 Aktualne zagospodarowanie Parku

Źródło: Interregio

Zdjęcie 25 Plac zabaw i ścieżki do nauki jazdy na terenie Parku

Źródło: Interregio

Zdjęcie 26 Informacja o ścieżce zdrowia w Parku oraz wejście na korty tenisowe

Źródło: Interregio

Zdjęcie 27 Park

Źródło: Interregio

Zdjęcie 28 Nawierzchnia ścieżek w Parku

Źródło: Interregio

- Całość obszaru wymaga także uporządkowania ruchu kołowego wokół Parku oraz wyznaczenia stref dla drobnych kupców, wraz z określeniem standardu obiektów lokowanych w centrum miasta. Odrębny problem stanowią zaniedbane przestrzenie publiczne w centrum miasta (np. dawny dworzec PKS, tereny wzdłuż torów kolejowych).

Zdjęcie 29 Ulica Orkana

Źródło: Interregio

- **Duża powierzchnia niezagospodarowanych terenów w centrum Rabki-Zdroju**, które powinny służyć rozwojowi funkcji turystyczno-rekreacyjnej. Na terenie miasta występuje znaczna ilość atrakcyjnych, ale niezagospodarowanych i nieutrzymywanych w należytym stanie obszarów (obrzeża Parku Zdrojowego, potencjalne tereny rekreacyjne nad Poniczanką), które po odpowiednim przygotowaniu powinny podnosić atrakcyjność miasta i służyć zarówno turystom i kuracjom, jak i mieszkańcom Rabki-Zdroju lub powinny stanowić ofertę inwestycyjną miasta pod przedsięwzięcia komercyjne służące rozwojowi funkcji turystyczno-rekreacyjnej (np. baseny geotermalne).

Zdjęcie 30 Bulwary nad Poniczanką

Źródło: Interregio

Zdjęcie 31 Basen nad Poniczanką

Źródło: Interregio

- **Zły stan budynków zabytkowych w centrum miasta** – w odniesieniu do budynków komunalnych oraz budynków prywatnych, w szczególności objętych ochroną konserwatorską, a także takich, dla których ustalono tzw. ochronę dóbr kultury. Stan ten spowodowany jest najczęściej brakiem środków na ich remonty, a w niektórych przypadkach także nieuregulowanymi stanami własnościowymi. Stan taki jest podwójnie niekorzystny – niszczące budynki zlokalizowane w centralnej części uzdrowiska sprawiają przygnębiające wrażenie, psując wizerunek miejsca, a także nie służą swojej podstawowej funkcji, jaką powinny spełniać – tzn. obiektów pensjonatowych o dużej wartości historycznej, wzbogacając tym samym bazę hotelową oraz ofertę turystyczną Rabki-Zdroju.
- **Wysoki poziom zanieczyszczenia środowiska naturalnego** – przejawiający się w szczególności nasilającym się w okresach zimowych zjawiskiem niskiej emisji. Źródłem niskiej emisji są zarówno budynki należące do osób prywatnych, jak również duże obiekty sanatoryjne i wczasowe zlokalizowane w strefie A Uzdrowiska. Innym zjawiskiem generującym zanieczyszczenie jest znaczący ruch kołowy w sąsiedztwie

Parku Zdrojowego.

- **Znaczny ruch kołowy w centrum Uzdrowiska oraz brak wyznaczonych miejsc parkingowych** – dopuszczenie ruchu kołowego w bezpośrednie sąsiedztwo Parku Zdrojowego jest niekorzystne dla uzdrowiska zarówno z punktu widzenia generowania hałasu, jak i zanieczyszczenia powietrza, a także uniemożliwia korzystniejsze wykorzystanie uzdrowskich ciągów komunikacyjnych z przeznaczeniem ich na ogólnodostępne ciągi pieszo-handlowe. Odrębny problem stanowi nieuporządkowane parkowanie samochodów w centrum miasta – często na chodnikach i innych ciągach pieszych.

Zdjęcie 32 Auta zastawiające ciąg pieszy przy ulicy Orkana

Źródło: Interregio

W SFERZE GOSPODARCZEJ

- **Niekorzystne tendencje związane z liczbą podmiotów gospodarczych.** Analizując dane statystyczne dotyczące liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie miasta począwszy od roku 2000 obserwowany jest stały, systematyczny spadek liczby podmiotów gospodarczych, zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym. W roku 2000 w Rabce-Zdrój zarejestrowanych było ogółem 1 221 przedsiębiorstw (z czego 1 189 firm należało do sektora prywatnego). Liczby te zmniejszały się w każdym z kolejnych lat, by odpowiednio osiągnąć wartość 1.140 firm w roku 2006, (z czego w sektorze prywatnym 1 096). Odnosząc te dane do innych miast o podobnej strukturze jak Rabka-Zdrój, należy stwierdzić, iż właściwie we wszystkich ośrodkach miejskich notuje się w tym czasie wzrost liczby firm (mierzony w wartościach bezwzględnych). Należy zatem uznać, iż jest to wyjątkowo niekorzystny sygnał świadczący o pogłębiającym się kryzysie w wielu sferach życia społeczno-gospodarczego miasta.
- **Brak systemu zachęt dla przedsiębiorców oraz konsekwentnej polityki prorozwojowej** związanej z dominującą branżą turystyczno-uzdrowską. Co w konsekwencji przekłada się na niewielką konkurencyjność i innowacyjność firm związanych z branżą turystyczno-uzdrowską (brak umiejętności zintegrowania oferty produktowej obejmującej usługi: leczniczo-rehabilitacyjne, medyczne, turystyczne, poznawczo-historyczne oraz rekreacyjno-sportowe czyli połączenia walorów leczniczych z walorami turystyczno-krajobrazowymi miasta i jego okolic).

W SFERZE SPOŁECZNEJ

- **Niekorzystne tendencje demograficzne** – na terenie miasta odnotowywany jest nieznaczny, ale systematyczny spadek liczby mieszkańców (pomiędzy rokiem 2000, a

2006 w liczbach bezwzględnych spadek ten wyniósł ok. 200 osób), jednocześnie po krótkim załamaniu na terenach wiejskich Gminy Rabka-Zdrój po nieznacznym spadku w latach 2000 – 2003, następuje systematyczny wzrost liczby mieszkańców tych terenów. Korelacja ta świadczy o mniejszej atrakcyjności obszarów miejskich Rabki-Zdroju. Odrębną kwestią związaną z tendencjami demograficznymi Rabki-Zdroju, jest systematyczne starzenie się rabczańskiego społeczeństwa – wynika to z dwóch kwestii – po pierwsze odpływu ludzi młodych z miasta, szczególnie dotyczy to ludzi wykształconych, którzy nie wracają do Rabki-Zdroju po skończeniu studiów, po wtóre tendencji do osiedlania się w Rabce-Zdroju ludzi starszych przechodzących na emeryturę i szukających tu spokoju (co z punktu widzenia miasta nie jest sytuacją niekorzystną, ale wymaga zauważenia tej tendencji i dostosowania różnorodnej oferty dla tej grupy mieszkańców – począwszy od specyficznych usług medyczno-pielęgniarskich, po ofertę zagospodarowania czasu wolnego).

- **Zagrożenie wzrastającym bezrobociem i rosnący poziom ubóstwa** – w związku z przekształceniami w szeroko rozumianej służbie zdrowia i lecznictwie uzdrowiskowym likwidowanych jest wiele miejsc pracy, kolejne (duże) grupy pracowników zagrożone są likwidacją swoich miejsc pracy (szpital). Duża liczba osób odeszła na wcześniejsze (niskie) emerytury. Z kolei duża część pracowników ratując swoje miejsca pracy zgodziła się na znaczące ograniczenie swoich zarobków. Ponadto trudna sytuacja gospodarcza oraz deficyt miejsc pracy sprawiają, iż znaczny odsetek osób podejmuje pracę na czarno. Rabka-Zdrój jest ewenementem w skali kraju – w sytuacji, w której ogólnopolski trend mówi o znaczącym spadku bezrobocia, w Rabce-Zdroju w ostatnim okresie poziom ten zaczął wzrastać, co wynika z opisanych powyżej czynników. Wszystko to powoduje pogłębiające się zjawiska radykalnego ubożenia mieszkańców Rabki-Zdroju i rodzi określone problemy społeczne.
- **Duży odsetek mieszkańców miasta legitymujący się niskim wykształceniem** – ok. 48% mieszkańców miasta legitymuje się wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym, Tak wysoki odsetek ludzi z niskim wykształceniem przekłada się na mniejszą mobilność, a co za tym idzie utrwalający się stan kryzysowy.
- **Brak atrakcyjnych miejsc spędzania czasu wolnego**, szczególnie odczuwalny przez ludzi młodych. Skutkiem tego jest powstawanie nieformalnych grup i nieformalnych miejsc spotkań oraz rodzenie się zjawisk patologicznych wśród młodzieży.
- **Braki w podstawowej infrastrukturze społecznej** - obszar miasta wciąż nie jest wyposażony w zaspakajającą potrzeby lokalnej społeczności infrastrukturę społeczną – brakuje żłobka, brakuje miejsc z przedszkolu, placówki edukacyjne wymagają rozbudowy i modernizacji. Zlikwidowane zostały pozaszkolne placówki kulturalne i sportowe (Ognisko Pracy Pozaszkolnej i Międzyszkolny Ośrodek Sportowy).
- **Zasoby mieszkań komunalnych zlokalizowane w obiektach publicznych (np. w bibliotece, kinie, ośrodku kultury, dworcu, starej szkole)** – co znacząco utrudnia rozwój tych placówek i realizowanie swojej misji, z uwagi na sprzeczność funkcji mieszkaniowej i publicznej.
- **Wzrastające zagrożenie patologiami** (szczególnie wśród młodzieży) powodowane głównie brakiem alternatywy spędzania czasu wolnego. A także brak poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Rabki-Zdroju (dotyczy w szczególności osiedli mieszkaniowych oraz terenów zielonych, w tym Parku-Zdrojowego).

- **Słaba komunikacja środowisk opiniotwórczych i mieszkańców Rabki-Zdroju**, co utrudnia dyskusję nad kierunkami rozwoju miasta oraz ważnymi problemami rozwojowymi i osłabia społeczną partycypację w rozwiązywaniu kwestii problemowych.

Zważywszy, iż przedstawione powyżej problemy dotyczą wszystkich badanych sfer życia miasta (tj. zarówno sfery przestrzennej, gospodarczej, jak i społecznej), a ich negatywne oddziaływanie obejmuje obszar całej Rabki-Zdrój, zasadnym wydaje się **objęcie całego obszaru w granicach administracyjnych miasta wraz ze wszystkimi jego mieszkańcami Programem Rewitalizacji**. Należy bowiem uznać, iż powiązania i zależności pomiędzy czynnikami wywołującymi narastający w Rabce-Zdroju kryzys (szczególnie w sferze demograficznej, przedsiębiorczości i rynku pracy) są tak duże, że negatywnie oddziałują na sytuację mieszkańców całego ośrodka miejskiego. Z kolei podjęcie działań naprawczych, o charakterze kompleksowym wpłynie będzie na pozytywną zmianę wizerunku miasta jako całości oraz wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców całej Rabki-Zdroju.

Dostrzegając wagę tych procesów i potrzebę zmiany wizerunku miasta oraz zahamowania zjawisk negatywnych zarówno rabczańskimi samorząd, jak i mieszkańcy miasta, od dłuższego czasu podejmują działania zmierzające do stworzenia szerokiej płaszczyzny współpracy wszystkich publicznych i prywatnych podmiotów zajmujących się lecznictwem uzdrowiskowym, wypoczynkiem i rekreacją, szeroko rozumianym rozwojem gospodarczym i społeczno-kulturalnym oraz codziennym życiem miasta z zamiarem wypracowania wspólnych celów, zadań oraz długofalowego systemu współpracy, który pozwoli wdrażać i realizować wspólnie wypracowaną wizję w dłuższej perspektywie czasu. Efektem tych działań było podjęcie prac nad *Programem Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju*.

W efekcie licznych spotkań i konsultacji z różnymi środowiskami zainteresowanymi rozwojem Rabki-Zdroju udało się zdiagnozować najistotniejsze braki i zaniedbania, które hamują proces przekształcania się miasta w nowoczesny ośrodek turystyczno-uzdrowiskowy. Potwierdzony został tym samym podstawowy kierunek rozwoju miasta, który został odzwierciedlony w głównym celu *Programu Rewitalizacji*, który zakłada:

Integrację mieszkańców i zasobów materialnych miasta w celu wzmocnienia funkcji uzdrowiskowo-turystycznej Rabki-Zdroju

W tym kontekście cel ten definiuje szereg działań i społecznych aktywności, które, w dłuższej perspektywie czasu, powinny doprowadzić do:

- rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego w Rabce-Zdroju, w tym także poprzez otwieranie się na nowe grupy kuracjuszy;
- rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowej jako najbardziej zbieżnej z rozwojem uzdrowiska, w tym wydłużenie pobytu turystów odwiedzających Rabkę-Zdrój, jak również przedłużenie sezonów wypoczynku zimowego i letniego;
- dywersyfikacji i zwiększenia dochodów budżetu gminy dzięki wspieraniu rozwoju także innych niż lecznictwo uzdrowiskowe funkcji miasta (które nie utrudnią funkcjonowania uzdrowiska);
- zahamowania odpływu kapitału ludzkiego poprzez podniesienie jakości życia na terenie Rabki-Zdroju.

Jednak aby tak zdefiniowaną wizję rozwoju miasta osiągnąć i ograniczyć negatywne

oddziaływanie zarysowanych powyżej czynników, konieczne jest podjęcie szeregu działań we wcześniej zdefiniowanych sferach życia społeczno-gospodarczego.

W trakcie spotkań i konsultacji zdefiniowano następujące cele *Programu Rewitalizacji*:

CELE W OBSZARZE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej funkcji uzdrowiskowo-turystycznej centrum miasta w celu stworzenia innowacyjnej oferty produktowej obejmującej usługi: leczniczo-rehabilitacyjne, medyczne, turystyczne, poznawczo-historyczne oraz rekreacyjno-sportowe. Do głównych działań podejmowanych w ramach tego celu będzie należeć:

- rewitalizacja Parku Zdrojowego (częściowa wymiana zieleni, modernizacja i budowa nowych ciągów pieszych, budowa małej architektury - ławki, kosze, estetyczne oświetlenie) wraz z zagospodarowaniem wolnych przestrzeni w Parku (plac Pod Grzybkiem), rozbudową kawiarni, budową typowej infrastruktury uzdrowiskowej (zadaszenie muszli koncertowej, budowa pijalni wód mineralnych i tężni solankowej);
- zagospodarowanie potencjalnych terenów rekreacyjnych i wyposażenie ich w infrastrukturę spacerowo-rekreacyjną, a także odtworzenie na terenie Uzdrowiska typowych ścieżek zdrowia oraz budowa obiektów służących funkcji leczniczo-rehabilitacyjnej (np. basenu solankowego);
- budowy centrum rekreacyjno-sportowo-kongresowego z wykorzystaniem zasobów geotermalnych: hala sportowa, kręgielnia, mini-golf, kort tenisowy, centrum konferencyjno-hotelowe, zespołów basenów, saun, komór kriotermicznych i odnowy tlenowej;
- porządkowanie przestrzeni publicznych centrum miasta w celu poprawy jego wizerunku i funkcjonalności (modernizacja dworca autobusowego, terenów wzdłuż torów kolejowych, terenów wokół stacji paliw, parkingu przy ul. Zakopiańskiej). Ważnym elementem podejmowanych przez samorząd działań będzie włączenie mieszkańców Rabki-Zdrój w porządkowanie przestrzeni publicznej poprzez stworzenie programu estetyzacji miasta, w ramach którego Urząd dostarczy zainteresowanym mieszkańcom niezbędne narzędzia do podniesienia jakości prywatnych posesji, tworząc jednocześnie modę na zadbane i estetyczne obejścia domów.
- modernizacja, rozbudowa i budowa nowych ośrodków sanatoryjnych, hotelowych oraz ośrodków konferencyjnych, co przyczyni się do wzrostu liczby pobyków zarówno leczniczych, jak i turystyczno-wypoczynkowych. Tym bardziej, iż przewiduje się dalszy rozwój infrastruktury sportowo-turystycznej (wyciąg narciarski, tereny sportowo-rekreacyjne).

2. Modernizacja zasobów mieszkaniowych (spółdzielczych i komunalnych) na rewitalizowanym obszarze. Do głównych działań podejmowanych w ramach tego celu będzie należeć:

- zwiększenie zasobów mieszkań komunalnych na terenie miasta oraz przekwaterowanie lokatorów z obiektów zabytkowych (wraz ze zmianą funkcji obiektów z mieszkaniowych na obiekty hotelowe), a także obiektów publicznych (np. Domu Kultury w celu nadania im jednorodnych funkcji zgodnych z podstawowym zakresem działalności).

- modernizacja (w tym w szczególności termomodernizacja) zasobów komunalnych i spółdzielczych na terenie miasta;
 - opracowanie nowych układów przestrzenno-funkcjonalnych osiedli: Orkana i Chopina, Sądecka, Słoneczna.
- 3. Porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na rewitalizowanym obszarze.** Do głównych działań podejmowanych w ramach tego celu będzie należeć:
- budowa kanalizacji w obszarach miasta, w których brakuje tego typu infrastruktury;
 - modernizacja oczyszczalni ścieków, w celu poprawy jakości jej pracy oraz remonty kolektorów kanalizacyjnych.
- 4. Poprawa jakości powietrza w obszarze rewitalizowanym.** Poprzez podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia niskiej emisji na terenie uzdrowiska oraz wsparcie działań zmierzających do zastępowania tradycyjnych źródeł energii, źródłami odnawialnymi.
- 5. Poprawa dostępności do obiektów hotelowo-sanatoryjnych wraz z uporządkowaniem ruchu kołowego w centrum** miasta poprzez modernizację dróg dojazdowych do obiektów hotelowo-sanatoryjnych, a także ograniczenie ruchu kołowego w części uzdrowskiej Rabki-Zdrój.

CELE W OBSZARZE GOSPODARCZYM

- 1. Nadanie czytelnych funkcji i kierunków rozwoju poszczególnym obszarom miasta** poprzez przyjęcie Planu Zagospodarowania Przestrzennego, który przypisze określone funkcje poszczególnym obszarom miasta. W ramach tego celu podjęte zostaną także działania inwestycyjne, w celu stworzenia atrakcyjnych przestrzennie i gospodarczo terenów prowadzenia działalności gospodarczej (w tym odtworzenie starorabczańskich bazarów oraz modernizacja tzw. „Manhattanu”).
- 2. Rozwijanie współpracy z samorządem gospodarczym i instytucjami otoczenia biznesu w celu wspólnego kształtowania pożądanych kierunków rozwoju gospodarczego zgodnie z podstawowym profilem miasta.** Podejmowane działania powinny w pierwszej kolejności wspomóc podmioty gospodarcze, które wpisując się będą w uzdrowsko-turystyczny charakter miasta, tak aby możliwe było łączenie np. usług medycznych świadczonych przez uzdrowisko, z usługami turystyczno-rekreacyjnymi, które winny być świadczone przez wyspecjalizowane lokalne, prywatne podmioty gospodarcze. Wraz z rozwojem funkcji turystyczno-uzdrowskich podmioty te powstawać będą samoczynnie, jednak rolą samorządu i instytucji otoczenia biznesu powinno być świadome wspieranie podmiotów o pożądanym dla miasta profilu, poprzez systemy ulg i zachęt inwestycyjnych, system doradztwa i szkoleń dla kadry zarządzającej oraz pracowników tych firm. Stąd ważne jest także wzmocnienie instytucjonalne samych instytucji otoczenia biznesu działających w Rabce-Zdrój. Samorząd powinien także zadbać o przygotowanie profesjonalnej oferty inwestycyjnej, która wspierać będzie inwestowanie w pożądanym dla miasta obszarach i funkcjach.
- 3. Szeroka promocja oferty turystycznej, uzdrowskiej i gospodarczej miasta,** która winna przyczynić się do wykreowania pozytywnego wizerunku Rabki-Zdroju, zarówno wśród potencjalnych inwestorów, jak również turystów i kuracjuszy. W tym celu podejmowane będą działania nad stworzeniem i wykorzystaniem nowoczesnych form

promocji (w tym m.in. rozwijanie Małopolskiego Systemu Informacji Turystycznej), które przyczynią się do lepszego zapoznania się z ofertą Rabki-Zdroju.

CELE W OBSZARZE SPOŁECZNYM

- 1. Budowa i modernizacja obiektów infrastruktury społeczno-kulturalnej wraz ze wzmocnieniem ich roli we wspieraniu podstawowych funkcji rozwojowych miasta oraz ochrona obiektów dziedzictwa kulturowo-historycznego,** w szczególności poprzez modernizację, a częściowo także rozszerzenie funkcji publicznych instytucji społeczno-kulturalnych, służących zarówno mieszkańcom miasta, jak i stanowiących atrakcję dla gości odwiedzających miasto, a nierzadko stanowiących wizytówkę Rabki-Zdroju (jak np. Teatr Lalek Rabcio). Istotne w tych działaniach jest, aby rozwój placówek odbywał się nie poprzez generowanie nowych instytucji, ale poprzez rozszerzanie zakresu działalności już istniejących placówek o pożądane, z punktu widzenia mieszkańców i gości odwiedzających Rabkę-Zdrój, funkcje i aktywności. Odrębną kwestią jest stworzenie zarówno dla mieszkańców, jak i turystów atrakcyjnych terenów rekreacyjnych, w tym niezwykle ważnych z punktu widzenia charakteru uzdrowiska placów zabaw dla dzieci.
- 2. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców oraz turystów i kuracjuszy na terenie miasta (bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo w ruchu drogowym).** Cel zostanie osiągnięty dzięki zastosowaniu monitoringu wizyjnego miasta, lepszemu oświetleniu ulic i terenów rekreacyjnych oraz racjonalizacji działania Policji i Straży Miejskiej. Z kolei do poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym przyczyni się ograniczenie możliwości poruszania się pojazdów w strefie A uzdrowiska oraz zastosowanie nowoczesnych rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo pieszych na ulicach miasta (oświetlone przejścia, sygnalizacja świetlna, wyspy przejezdne i nieprzejezdne, uporządkowanie oznakowania ulic).
- 3. Tworzenie programów w zakresie atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dedykowanych specjalnie dla osób starszych** (zorganizowanie na terenie gminy różnych form usług dla osób starszych mających na celu integrację osób starszych z całą społecznością, utrzymywanie aktywności społecznej osób starszych, promowanie aktywnego sposobu spędzania czasu wolnego, pielęgnowanie umiejętności i wiedzy osób starszych poprzez organizację zajęć rozwijających ich zainteresowania). Działania te powinny z jednej strony zachęcać ludzi starszych do odwiedzenia Rabki-Zdrój jako ośrodka sanatoryjnego, z drugiej powinny wychodzić naprzeciw potrzebom coraz liczniejszej grupy osób starszych osiedlających się i mieszkających w Rabce-Zdrój na stałe.
- 4. Tworzenie systemów kształcenia ustawicznego, podnoszenie kwalifikacji pracowników sfery uzdrowiskowej oraz turystyczno-rekreacyjnej,** w tym m.in. podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry medycznej (lekarze i pielęgniarki) oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników branży turystycznej (podnoszenie standardu i jakości obsługi klienta, szkolenia językowe).
- 5. Wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży** poprzez zapewnienie tej grupie wszechstronnego rozwoju w systemie zajęć pozalekcyjnych dostosowanych do wieku i deklarowanych potrzeb zainteresowanych. Racjonalizacja wykorzystania środków na ten cel poprzez przekazanie części zadań w tym zakresie organizacjom pozarządowym w trybie konkursów grantowych. Długofalowym celem samorządu rabczańskiego jest także przywrócenie funkcjonowania na terenie miasta filii jednej ze szkół wyższych.
- 6. Poprawa komunikacji pomiędzy środowiskami zainteresowanymi rozwojem**

miasta poprzez włączenie przedstawicieli wszystkich zainteresowanych środowisk i grup mieszkańców Rabki-Zdroju w dyskusję nad porządnymi kierunkami dokonywania zmian oraz upodmiotowienie przedstawicieli różnych środowisk w procesie decyzyjnym (zbudowanie systemu konsultacji społecznych).

Punktem wyjścia dla osiągnięcia celów rewitalizacji Rabki-Zdroju jest zwiększenie atrakcyjności miejscowości przez poprawę szeroko rozumianej infrastruktury społeczno-gospodarczej służącej podstawowej tj. turystyczno-uzdrowskiej funkcji miasta, a przez to przyczynienie się do poprawy standardu i jakości życia jej mieszkańców. Powinno to nastąpić na drodze wielu małych i większych projektów realizowanych zarówno przez władze samorządowe, jak i inwestorów gospodarczych oraz grupy obywatelskie na koszt budżetu publicznego, z dotacji zewnętrznych, kapitału prywatnego, pożyczek i kredytów. Część największych zadań finansowana winna być początkowo głównie ze środków publicznych. Dotyczy to w szczególności modernizacji infrastruktury i stworzenie enklaw wysokiej jakości przestrzeni miejskiej przede wszystkim związanych z funkcją turystyczno-uzdrowską tak, aby w naturalny sposób zachęcić do inwestowania w mieście także kapitał prywatny, który jednak podtrzyma i wzmocni pożądane przez samorząd kierunki rozwoju Rabki-Zdroju. Takie podejście będzie miało dodatkowy pozytywny efekt w postaci kontrolowania przez lokalny samorząd procesów inwestycyjnych, które winny być zgodne z założoną funkcją obszarów, unikając tym samym przypadkowego i chaotycznego zainwestowania obszaru miasta.

Realizacja tak zdefiniowanych celów w ramach *Programu Rewitalizacji* winna doprowadzić w założonej perspektywie realizacji *Programu* (tj. do roku 2015) do osiągnięcia rezultatów w postaci usunięcia najważniejszych barier i tym samym wykorzystania szans rozwojowych stojących przed uzdrowskiem poprzez konsekwentne rozwijanie założonych w *Programie* funkcji dla tego ośrodka miejskiego.

Istotne jest jednocześnie, iż podejmowanie interwencji we wskazanych powyżej obszarach wpłynie na społeczno-gospodarczy rozwój całej miejscowości – podniesie jakość przestrzeni publicznej, ułatwi prowadzenie procesów gospodarczych, wpłynie na poprawę bezpieczeństwa i dostęp do bogatej oferty kulturalno-oświatowej – przyczyniając się tym samym do poprawy jakości i standardów życia mieszkańców całego miasta.

Ranking barier na drodze do realizacji celów

Wyróżniono następujące bariery wzrostu, które powinny zostać pilnie zlikwidowane tak, aby zapewnić harmonijny, a zarazem dynamiczny rozwój Rabki-Zdroju, w szczególności poprzez rozwój i doinwestowanie obszarów stanowiących wizytówkę miasta.

1. Niedoinwestowanie terenów zielonych i terenów rekreacyjnych stanowiących podstawę rozwoju i budowania przewagi konkurencyjnej uzdrowska;
2. Brak atrakcyjnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej stanowiącej zachętę do przyjazdu do Rabki-Zdrój, a jednocześnie tworzącej atrakcyjne miejsca pracy dla mieszkańców Rabki-Zdroju;
3. Zaniedbania w kształtowaniu przestrzeni publicznej – duża liczba podupadających (często zabytkowych) obiektów w centrum miasta;
4. Istotne braki w dostępie do atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego (zarówno dla mieszkańców miasta, jak i osób odwiedzających Rabkę-Zdrój);
5. Wieloletnie zaniedbania w komunikacji pomiędzy władzami samorządowymi, a mieszkańcami miasta.

Ranking efektywności instrumentów rewitalizacji

W trakcie prac nad *Programem* podjęto się zidentyfikowania instrumentów, które mogą mieć wpływ na powodzenie procesu rewitalizacji i szybszego rozwoju miasta, a w szczególności jego podstawowej funkcji uzdrowskowo-turystycznej. Wśród dostępnych instrumentów według rankingu efektywności należy wymienić:

1. Przygotowanie i przyjęcie przez samorząd dokumentów planistyczne porządkujących funkcje obszaru miasta;
2. Wskazanie możliwych obszarów zainwestowania wraz z przypisaniem preferowanych funkcji;
3. Lokalne regulacje prawne porządkujące przestrzeń i zachowania obywateli i przyjezdnych;
4. Tworzenie podstaw instytucjonalnych do realizacji dużych projektów inwestycyjnych przez podmioty publiczne oraz do współpracy podmiotów publicznych i prywatnych przy wspólnych projektach;
5. Inwestycje publiczne realizowane jako zaczyn dla inwestycji prywatnych;
6. Inicjowanie przez samorząd przedsięwzięć publiczno-prywatnych;
7. Inicjowanie i współorganizowanie przez samorząd i organizacje pozarządowe projektów społecznych prowadzących do podnoszenia świadomości mieszkańców w zakresie ekologii, porządku publicznego, edukacji, potrzeb kulturalnych i artystycznych, zagospodarowania czasu wolnego;
8. Kampanie marketingowe promujące markę „Rabka-Zdrój” jako uzdrowisko, miejsce zdrowego zamieszkania, wysokiej jakości środowisko pracy i wypoczynku o bogatym dziedzictwie kulturalnym i przyrodniczym;
9. Rozwijanie systemów informacyjnych (baz danych dostępnych przez Internet, stanowiska informacyjnego w Urzędzie Miasta, regularnych oficjalnych publikacji dotyczących prac i zamierzeń lokalnych władz) dostarczających szerokiej zachęty do podejmowania decyzji inwestycyjnych oraz decyzji o zamieszkaniu lub podjęciu pracy w Rabce-Zdroju;
10. Organizacja dużych, cyklicznych wydarzeń związanych z funkcją uzdrowskową, a także dziedzictwem kulturalnym, przyrodniczymi i gospodarczym stanowiących wyraźną identyfikację Rabki-Zdrój i skupiających choćby przez krótki czas szczególną uwagę na mieście - zarówno mieszkańców, jak i świata zewnętrznego; należy przy tym podkreślić, że aspekt promocji wewnętrznej (w stosunku do własnych mieszkańców) jest niemal równie ważny jak promocja zewnętrzna;
11. Działania edukacyjne z wykorzystaniem systemu szkolnego;

Proponowane instrumenty rewitalizacji

Działania administracyjno-instytucjonalne

W pierwszym kolejności należy stworzyć formalne ramy dla zagospodarowania przestrzennego przez:

- Stworzenie pod auspicjami Burmistrza Rabki-Zdroju organizacji rozwojowej pod nazwą „Forum Rozwoju Rabki-Zdrój” skupiającego przedstawicieli władz samorządowych, kierownicze kadry Urzędu Gminy, gestorów bazy hotelowo-sanatoryjnej, właścicieli nieruchomości, przedstawicieli środowisk gospodarczych (w tym kupców), przedstawicieli organizacji pozarządowych (w tym kulturalnych i ekologicznych), instytucji otoczenia biznesu działające w mieście, architektów i urbanistów pracujących na terenie Rabki-Zdroju. Celem Forum byłoby prezentowanie koncepcji rozwojowych i ich wielostronne omawianie, a także prezentowanie dobrych i złych praktyk na konkretnych przykładach z Polski i Europy;
- Zaprojektowanie i uchwalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta w granicach objętych obszarem studialnym analizowanym w niniejszym opracowaniu.

W dalszej kolejności należy wprowadzić w życie nowe regulacje prawa lokalnego dotyczące:

- Zasad ruchu kołowego i postojów samochodów w centrum uzdrowiska;
- Zasad organizacyjnych nowych funkcji uzdrowiskowych, rehabilitacyjnych i turystycznych (w tym wellness i spa) związanych z pojawieniem się nowych podmiotów świadczących tego typu usługi.

Działania inwestycyjne

Proponowane działania inwestycyjne wraz z wyceną zamieszczono w części dotyczącej określenia zadań w ramach *Programu Rewitalizacji* w kolejnym rozdziale. Należy podkreślić, że dla powodzenia *Programu Rewitalizacji* konieczne jest zachowanie określonej kolejności działań i realizowanie ich równoległe z działaniami administracyjno-instytucjonalnymi, porządkującymi na poziomie wspólnot lokalnych, edukacyjnymi, marketingowymi i politycznymi.

W zakresie kolejności działań inwestycyjnych konieczna jest szczegółowa analiza po wykonaniu studiów wykonalności dla każdego z zadań.

Jednocześnie w świetle prowadzonych badań i analiz za najistotniejsze działania inwestycyjne o największym znaczeniu dla powodzenia całego *Programu* należy uznać:

1. Kompleksową rewitalizację Parku Zdrojowego (w tym modernizację zieleni parkowej, modernizację ciągów pieszych i oświetlenia, wyposażenie przestrzeni w elementy małej architektury, zagospodarowanie Placu „Pod Grzybkiem”, rozbudowę „ścieżki zdrowia”, modernizację fontanny, unowocześnienie placów zabaw). Jest to projekt, który ma kluczowe znaczenie dla poprawy wizerunku Rabki-Zdroju wśród odwiedzających ją kuracjuszy i turystów. Jakość przestrzeni publicznej parku i jej zagospodarowania ma także ogromne znaczenie dla samych mieszkańców jako potencjalnie atrakcyjnego miejsca spędzania czasu wolnego. Istotne jest również, iż w trakcie wszystkich konsultacji prowadzonych w trakcie opracowywania *Programu*, wszystkie osoby - bez względu na rodzaj reprezentowanego środowiska – wskazywały na pierwszym miejscu potrzebę realizacji tego projektu. Ma on zatem także ten walor, iż jest społecznie oczekiwanym i ważnym z punktu widzenia lokalnej społeczności projektem, który w odczuciu mieszkańców i osób prowadzących działalność sanatoryjno-turystyczną w największym stopniu przyczyni się do zmiany wizerunku Rabki-Zdroju i poprawy jakości życia mieszkańców oraz przyczyni się do wzrostu atrakcyjności uzdrowiska.

Zdjęcie 33 Obszar Parku Zdrojowego

Źródło: Google Earth

2. Budowa bulwarów nad Poniczanką wraz z zagospodarowaniem rekreacyjnym terenu. Jest to teren przylegający bezpośrednio do Parku Zdrojowego, stanowiący jego naturalne zamknięcie. Teren położony wzdłuż potoku Poniczanka bardzo korzystnie ukształtowany o ciekawej florze i faunie, mający w przeszłości funkcje rekreacyjne, obecnie zaniedbany, bez odpowiedniej infrastruktury zarówno spacerowej (błotnista ścieżka wzdłuż potoku), małej architektury (ławki, kosze, oświetlenie), jak i zagospodarowania rekreacyjnego.

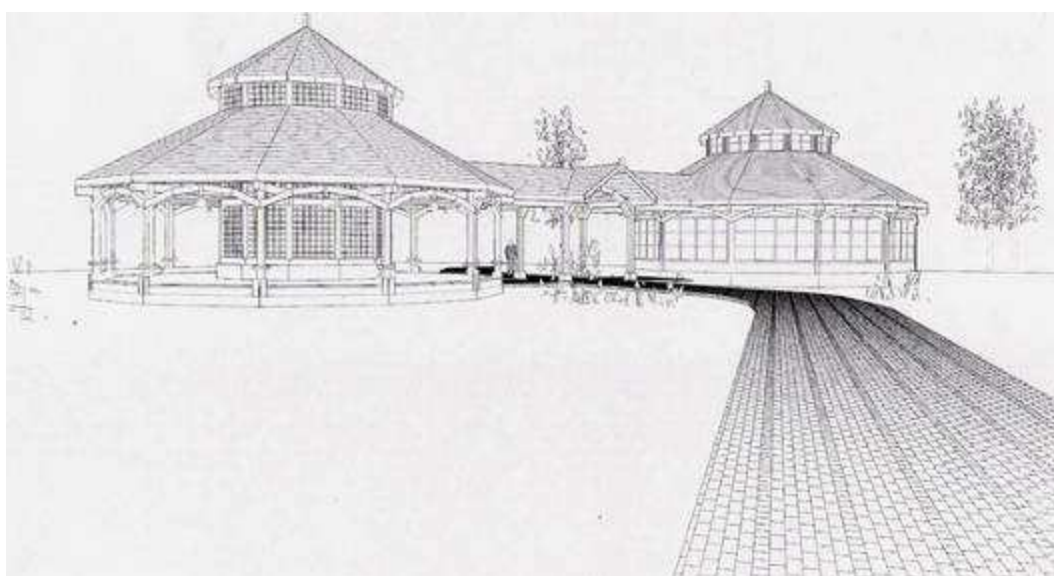
Zdjęcie 34 Obecne zagospodarowanie terenów nad Poniczanką

Źródło: fot. Ewa Sołek-Kowalska

3. Budowa pijalni i tężni solankowych w Parku Zdrojowym. Brak na terenie Rabki-Zdroju typowej infrastruktury uzdrowskiej. Na terenie uzdrowiska znajduje się jedna pijalnia zlokalizowana w Zakładzie Przyrodolecznictwa Uzdrawiska Rabka-Zdrój S.A. Brak natomiast typowej, ogólnodostępnej pijalni w centralnej części uzdrowiska czyli np. w Parku Zdrojowym. Projekt zakłada budowę ogólnodostępnej pijalni leczniczych wód mineralnych wraz z tężniami solankowymi w centralnej części Parku. Szczególną atrakcją będą tężnie solankowe – będzie to jedyna tego typu infrastruktura uzdrowska w Małopolsce. Fakt ten znacząco ułatwi promocję Rabki-Zdroju oraz przyczyni się do zwiększonego zainteresowania uzdrowiskiem.

Zdjęcie 35 Wizualizacja pijalni zdrojowej wraz z tężniami solankowymi

Źródło: Dokumentacja techniczna projektu

4. Budowa centrum rekreacyjno-sportowo-kongresowego z wykorzystaniem zasobów geotermalnych (w tym: zespół basenów geotermalnych, sala sportowo-rekreacyjna, kręgielnia, mini golf, kort tenisowy, centrum konferencyjno-hotelowe ze SPA). Rabka-Zdrój dysponuje podziemnymi złożami ciepłej wody solankowej. Urzeczywistnienie planów budowy zespołu basenów geotermalnych wraz z zapleczem rekreacyjno-sportowym i ośrodkiem hotelowo-konferencyjnym jest zadaniem, które pozwoli stworzyć Rabce-Zdrój naprawdę konkurencyjną ofertę w stosunku do innych ośrodków uzdrowskich w Małopolsce. Niezwykłym atutem Rabki-Zdroju jest jej korzystne położenie w ciągu

„Zakopianki” – co gwarantuje łatwość dotarcia z innych małopolskich miast. Rabka-Zdrój byłaby także położonym najbliższym Krakowa tego typu ośrodkiem, co gwarantowałoby jego wykorzystanie także jako oferty weekendowej czy nawet wieczornej dla mieszkańców krakowskiej i śląskiej aglomeracji.

Obecnie w mieście prowadzone są konsultacje społeczne dotyczące wyboru najbardziej optymalnej lokalizacji. Do konsultacji przekazanych zostało 5 wskazań lokalizacyjnych na gruntach miejskich. Grunty te Gmina będzie mogła zaoferować przyszłemu inwestorowi pod budowę basenów geotermalnych wraz z zapleczem hotelowo-rekreacyjnym.

Zdjęcie 36 Potencjalne lokalizacje basenów geotermalnych zaprezentowane w czasie konsultacji społecznych

Źródło: <http://www.rabka.pl/index.php>

Działania porządkowe i upiększające

Powinny objąć inicjatywy społeczne oraz system wsparcia właścicieli nieruchomości w zakresie remontów fasad budynków oraz estetyzację obojętnej.

Działania edukacyjne

To proces związany z inicjatywami szkolnymi zmierzającymi do zainteresowania młodzieży historią, przyszłością i aktualnymi problemami miasta. W tych działaniach mieści się także działalność forum publicznego, na którym przedstawiać się będzie bieżące problemy miasta i koncepcje rozwojowe. Wspomniane już „Forum Rewitalizacji i Rozwoju Rabki-Zdrój”, które powinno zostać powołane z inicjatywy władz miasta, powinno również stać się zapleczem dla zespołów projektowych przygotowujących studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz plany miejscowe.

Działania marketingowe

Działania promujące Rabkę-Zdrój powinny rozwijać się w trzech warstwach komunikacyjnych:

- Informacje medialne, w tym zamawiane przez Gminę skierowane do odbiorców wewnętrznych (mieszkańców) oraz zewnętrznych (w skali kraju);
- Duże wydarzenia (konieczna jest koncepcja okresowego wydarzenia, które stanowiłoby wyróżnik dla Rabki-Zdroju);
- Obecność na platformie internetowej w różnych formach przede wszystkim w zakresie szczegółowej i wiarygodnej informacji o warunkach inwestowania, prawie lokalnym, danych statystycznych opisujących sytuację miasta.

Działania polityczne

Konieczny jest lobbing polityczny związany z korzystnym uregulowaniem kwestii związanych z rozwojem Uzdrowiska, możliwością inwestowania na jego terenie, a także ze zmianą podejścia instytucji centralnych do kwestii leczenia uzdrowiskowego.

Zarządzanie programem

Funkcję Operatora Programu powierzono Wydziałowi Strategii i Rozwoju Społeczno-Gospodarczego oraz Zamówień Publicznych UM Rabka-Zdrój, który będzie koordynował prace powołanego Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji, na czele którego stanie Pełnomocnik Burmistrza ds. Rewitalizacji (powołany w drodze zarządzenie Burmistrza Miasta Rabka-Zdrój) po przyjęciu *Programu* przez Radę Miejską. W skład zespołu wejdą m.in. osoby zatrudnione na stanowiskach: pracownika ds. pozyskiwania środków zewnętrznych, pracownika ds. przygotowania i prowadzenia inwestycji, pracownika ds. zamówień publicznych, pracownika Referatu Finansowego. Funkcja Pełnomocnika Burmistrza ds. Rewitalizacji związana będzie z funkcją Kierownika Wydziału Strategii i Rozwoju Społeczno-Gospodarczego oraz Zamówień Publicznych.

Pełna struktura zarządzania Programem rewitalizacji została w skrócie opisana poniżej, natomiast pełny opis struktury oraz zadań poszczególnych ciał zaangażowanych w zarządzanie Programem opisany został w punkcie 9.1 niniejszego opracowania.

Struktura zarządzania *Programem Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju na lata 2009 – 2015*:

- Rada Miasta Rabka-Zdrój – odpowiada za uchwalanie *Programu* i jego głównych kierunków oraz opiniowanie zmian i aktualizację *Programu*;
- Burmistrz Miasta Rabka-Zdrój – odpowiada za bieżący nadzór nad realizacją *Programu*, w tym dbałość o zagwarantowanie (w budżecie i WPI) środków na jego skuteczną realizację oraz pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, a także podejmowanie decyzji o potrzebie dokonania korekt w *Programie*;
- Operator Programu – Wydział Strategii i Rozwoju Społeczno-Gospodarczego oraz Zamówień Publicznych UM Rabka-Zdrój koordynujący pracę Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji, na czele którego stoi Pełnomocnik Burmistrza ds. Rewitalizacji – odpowiada za bieżącą koordynację działań podejmowanych w ramach *Programu*, aktualizację i kontynuację procesu planowania, pozyskiwanie nowych partnerów *Programu*, upowszechnianie zarówno samego Programu, jak i możliwości korzystania z niego, bieżący monitoring działań oraz sprawozdawczość;

- Forum Rewitalizacji i Rozwoju Rabki-Zdrój - w skład której wejdą m.in. przedstawiciele operatora, jednostek gminnych, przedsiębiorcy (w tym potencjalni inwestorzy), przedstawiciele instytucji finansowych, partnerzy społeczni. Zadaniem Forum będzie opiniowanie zgłaszanych projektów oraz wskazywanie nowych obszarów tematycznych i zadań istotnych z punktu widzenia rozwoju miasta. Rola Forum Rewitalizacji i Rozwoju będzie też niezwykle istotna z punktu widzenia promocji *Programu*, z uwagi zarówno na jej szeroki krąg, jak i społeczny zasięg oddziaływania.

6. Planowane zadania na obszarze rewitalizowanym w podziale na lata i zakres przedmiotowy

Zadania przestrzenne (techniczno-materialne)

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Oczekiwane rezultaty	Koszt całkowity w PLN	Instytucje i podmioty
Cel: 1.1. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej funkcji uzdrowiskowo-turystycznej centrum miasta					
1.1.1.	Kompleksowa rewitalizacja Parku Zdrojowego (w tym: <ul style="list-style-type: none"> • rewitalizacja zieleni parkowej, • modernizacja fontanny, • zagospodarowanie parku, tj.: modernizacja ciągów pieszych i oświetlenia, wyposażenie przestrzeni w elementy małej architektury, unowocześnienie placów zabaw rozbudowa „ścieżek zdrowia”; • zagospodarowanie Placu „Pod Grzybkiem”). 	2009-2011	<p>Rezultat: Umożliwienie prawidłowego funkcjonowania uzdrowiska; stworzenie możliwości biernego i czynnego zagospodarowania czasu kuracjom, a także mieszkańcom Rabki-Zdrój.</p> <p>Produkt: Zrewitalizowany obszar Parku Zdrojowego o powierzchni 10 ha (zmodernizowana zieleń parkowa, nowe ciągi piesze, zainstalowanie parku w elementach małej architektury, w tym nowego oświetlenia, zagospodarowanie parkowych placów, wybudowane ścieżki zdrowia).</p>	8,62 mln w tym: 2009 – 620 tys. 2010 – 4 mln 2011 – 4mln Rewitalizacja zieleni: 2,80 mln, Fontanna: 0,35 mln Zagospodarowanie Parku: 4,46 mln, Plac „Pod Grzybkiem”: 1,01 mln MRPO: 70% Gmina: 30%	Podmiot wiodący: Gmina Partnerzy: Uzdrowisko Rabka S.A., Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na terenie Parku, FRRR
1.1.2.	Modernizacja i przebudowa muszli koncertowej w Rabce-Zdroju.	2011	<p>Rezultat: Umożliwienie prawidłowego funkcjonowania uzdrowiska; stworzenie miejsca organizacji imprez i wydarzeń kulturalnych służących kuracjom oraz mieszkańcom Rabki-Zdroju.</p> <p>Produkt: Zmodernizowany obiekt uzdrowiskowy (zadaszenie muszli).</p>	2,85 mln 2010 – 2,85 mln MRPO: 70% Gmina: 30%	Podmiot wiodący: Gmina Partnerzy: MOK
1.1.3.	Rozbudowa Kawiarni Zdrojowej wraz z przystosowaniem do funkcji hotelowej (20 miejsc).	2012-2013	<p>Rezultat: Umożliwienie prawidłowego funkcjonowania uzdrowiska; stworzenie atrakcyjnego miejsca spędzania czasu</p>	1,5 mln 2012 – 750 tys.	Podmiot wiodący: właściciel obiektu

			wolnego dla kuracjuszy oraz mieszkańców Rabki-Zdroju. Produkt: Zmodernizowany obiekt uzdrowski (rozbudowana kawiarnia Zdrojowa wraz z 20 nowymi miejscami hotelowymi).	2013 – 750 tys. Inwestor prywatny: 100%	
1.1.4.	Budowa pijalni i tężni solankowych w Parku Zdrojowym.	2008-2009	Rezultat: Umożliwienie prawidłowego funkcjonowania uzdrowski; stworzenie typowej infrastruktury uzdrowskiej, a zarazem wykreowanie produktu uzdrowskiego niedostępnego w żadnym innym małopolskim uzdrowsku (tężnie solankowe). W konsekwencji oparcie marketingu uzdrowski o nowy, charakterystyczny produkt. Produkt: Wybudowane 2 nowe obiekty uzdrowskie (pijalni oraz tężni).	2,5 mln 2008 – 2 mln 2009 – 500 tys. MRPO: 70% Gmina: 30%	Podmiot wiodący: Gmina Partnerzy: Uzdrawisko Rabka S.A.
1.1.5.	Budowa bulwarów nad Poniczanką wraz z zagospodarowaniem rekreacyjnym terenu.	2010-2011	Rezultat: Umożliwienie prawidłowego funkcjonowania uzdrowski; stworzenie infrastruktury uzdrowsko-rekreacyjnej umożliwiającej aktywne i bezpieczne zagospodarowanie czasu wolnego kuracjuszom oraz mieszkańcom Rabki-Zdroju. Produkt: Zagospodarowany teren o pow. 10 ha z przeznaczeniem na funkcje rekreacyjną (wybrukowanie ścieżek, zagospodarowanie przestrzeni – mała architektura, oczka wodne, urządzenia rekreacyjne).	3 mln 2010 – 1,5 mln 2011 – 1,5 mln MRPO: 70% Gmina: 30%	Podmiot wiodący: Gmina
1.1.6.	Budowa ścieżek rekreacyjnych na obszarze rewitalizowanym.	2010-2012	Rezultat: Umożliwienie prawidłowego funkcjonowania uzdrowski; stworzenie infrastruktury uzdrowsko-rekreacyjnej umożliwiającej aktywne i bezpieczne	1 mln 2010 – 250 tys. 2011 – 250 tys.	Podmiot wiodący: Lokalna Grupa Działania przy

			zagospodarowanie czasu wolnego kuracjom oraz mieszkańcom Rabki-Zdroju. Produkt: Wybudowane i oznakowane nowe ciągi pieszo-rowerowe o funkcji rekreacyjnej o dł. 3 km. (reaktywowanie starej ścieżki zdrowia).	2012 – 500 tys. Lokalna Grupa Działania: 75% Gmina: 25%	Stowarzyszeniu Przyjazna Dolina Raby Partner: Gmina
1.1.7.	Stworzenie programu estetyzacji miasta (wspólne działania urzędu i mieszkańców: gmina ustawia na wiosnę donice na kwiaty przed domami, a mieszkańcy utrzymują kwiaty do jesieni).	Wdrożenie programu: 2009 rok Funkcjonowanie programu: 2009- 2015	Rezultat: Estetyzacja przestrzeni publicznej oraz nadanie uzdrowisku niepowtarzalnego klimatu, przyjaznego dla mieszkańców i osób odwiedzających miasto. Produkt: Liczba przekazanych mieszkańcom kwietników / Liczba mieszkańców biorących udział w projekcie.	350 tys. 50 tys./rok Gmina: 100%	Podmiot wiodący: Gmina Partnerzy: właściciele posesji, mieszkań, obiektów użyteczności publicznej
1.1.8.	Modernizacja dworca autobusowego wraz z budową niezbędnej infrastruktury (WC, przystanek, wiaty z informacjami, kubatura, punkt informacji turystycznej).	2011-2012	Rezultat: Poprawa jakości przestrzeni publicznej Rabki-Zdroju i stworzenie atrakcyjnego miejsca rozwijania działalności gospodarczej. Produkt: Zmodernizowany obiekt dworcowy na pow. ok. 0,5 ha.	500 tys. 2011 – 250 tys. 2012 – 250 tys. Gmina: 100%	Podmiot wiodący: Gmina
1.1.9.	Budowa małego toru saneczkowego na skarpie nad lodowiskiem (uporządkowanie terenu o szer. 10 m i dł. 50 m, wraz z systemem gumowych barier).	2012	Rezultat: stworzenie atrakcyjnego i bezpiecznego miejsca spędzania czasu wolnego przez rabczańskie dzieci oraz dzieci odwiedzające uzdrowisko. Produkt: uporządkowany i zabezpieczony teren na odcinku 50 m pod funkcję toru saneczkowego.	200 tys. 2012 – 200 tys. Lokalna Grupa Działania: 75% Gmina: 25%	Podmiot wiodący: Lokalna Grupa Działania Partner: Gmina
1.1.10.	Budowa centrum rekreacyjno-sportowo-kongresowego z wykorzystaniem zasobów geotermalnych (w tym: zespół basenów geotermalnych, sala sportowo-	2011-2013	Rezultat: Stworzenie nowego produktu turystyczno-uzdrowiskowego, który przyciągnie do miasta nowych gości oraz stworzy kolejną atrakcję dla kuracjuszy	35 mln 2011 – 10 mln 2012 – 20 mln	Podmiot wiodący: inwestor prywatny na

	rekreacyjna, kręgielnia, mini golf, kort tenisowy, centrum konferencyjno-hotelowe ze SPA).		uzdrowiska. Obiekt będzie także służył rozwijaniu kultury fizycznej i zagospodarowaniu czasu wolnego mieszkańcom Rabki-Zdroju. Produkt: Wybudowany obiekt rekreacyjno-sportowo-kongresowy w oparciu o zasoby wód geotermalnych o pow. ok. 1500 m ² .	2013 – 5 mln Inwestor prywatny: 100%	gruncie wskazanym przez Gminę
1.1.11.	Budowa niewielkiego wyciągu narciarskiego na Krzywoniu (Łęgi).	2011-2012	Rezultat: Wykreowanie kolejnej atrakcji, która uatrakcyjni ofertę turystyczno-rekreacyjną oraz wpłynie na dalszy rozwój Rabki-Zdroju. Produkt: Wybudowany niewielki (ok. 500 m) wyciąg narciarski na Krzywaniu.	1 mln 2011 – 500 tys. 2012 – 500 tys. Inwestor prywatny: 100%	Podmiot wiodący: inwestor prywatny
1.1.12.	Budowa Centrum hotelowo-konferencyjnego z zapleczem rekreacyjno-wypoczynkowym, rehabilitacyjnym i uzdrowskim w Willi Józefa.	2009-2010	Rezultat: Zwiększenie liczby atrakcyjnych miejsc hotelowych oraz podniesienie ogólnego standardu bazy rekreacyjno-uzdrowskiej Rabki-Zdroju. Produkt: Wybudowany obiekt hotelowy typu SPA o pow. ok. 2 100 m ² (ok. 100 nowych miejsc noclegowych).	10 mln 2009 – 5 mln 2010 – 5 mln Inwestor prywatny: 100%	Podmiot wiodący: inwestor prywatny
1.1.13.	Budowa Centrum konferencyjnego „Sulima” wraz z miejscami hotelowymi.	2008	Rezultat: Zwiększenie liczby atrakcyjnych miejsc hotelowych oraz dywersyfikacja usług w kierunku usług konferencyjnych. Produkt: Wybudowany obiekt konferencyjno-hotelowy z salami konferencyjnymi, 100 miejscami hotelowymi i restauracją.	2 mln 2009 – 2 mln Inwestor prywatny: 100%	Podmiot wiodący: inwestor prywatny
1.1.14.	Rozbudowa i modernizacja Sanatorium „Palace”, z rozbudową liczby łóżek sanatoryjnych.	2009-2010	Rezultat: Zwiększenie liczby atrakcyjnych miejsc sanatoryjnych oraz podniesienie ogólnego standardu bazy rekreacyjno-uzdrowskiej Rabki-Zdroju. Produkt: Rozbudowany i zmodernizowany	4 mln 2009 – 2 mln 2010 – 2 mln	Podmiot wiodący: inwestor prywatny

			obiekt sanatoryjny (50 nowych miejsc sanatoryjnych).	Inwestor prywatny: 100%	
1.1.15.	Kompleksowa modernizacja Szpitala Alergologicznego Słonecznego Grodu.	2009	Rezultat: Zwiększenie liczby atrakcyjnych miejsc szpitalno-sanatoryjnych oraz podniesienie ogólnego standardu bazy uzdrowskowej Rabki-Zdroju. Produkt: Rozbudowany i zmodernizowany obiekt szpitalno-sanatoryjny (60 nowych miejsc szpitalno-sanatoryjnych).	5 mln 2009 – 5 mln Inwestor prywatny: 100%	Podmiot wiodący: Szpital Alergologiczny
1.1.16.	Rozbudowa infrastruktury rekreacyjno-leczniczej przy ujęciu wody IG II w ramach inwestycji prowadzonych przez Uzdrowisko Rabka S.A. (etap I: ścieżki edukacyjno-rehabilitacyjne w lesie, etap II: basen rehabilitacyjno-solankowy).	2009 - 2010	Rezultat: Powiększenie infrastruktury sanatoryjno-uzdrowskowej oraz zwiększenie atrakcyjności Rabki-Zdroju. Produkt: Wybudowana ścieżka edukacyjno-rehabilitacyjna (etap II oraz basen rehabilitacyjno-solankowy).	9,5 mln 2009 – 4 mln 2010 – 5,5 mln Inwestor prywatny: 50% MRPO (3.1.B): 50%	Podmiot wiodący: inwestor prywatny (Uzdrowisko Rabka S.A)
1.1.17.	Zagospodarowanie terenów byłego wysypiska śmieci na potrzeby obiektu sportowo-rekreacyjnego.	2011-2015	Rezultat: Powiększenie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz zwiększenie atrakcyjności Rabki-Zdroju. Produkt: Wybudowany obiekt sportowo-rekreacyjny na pow. ok. 5 ha (zagospodarowywane sukcesywnie kolejne tereny – docelowo w 2015 pow. zagospodarowanego obszaru: 5 ha).	30 mln Ok. 6 mln w każdym z kolejnych lat Inwestor prywatny: 100%	Podmiot wiodący: Gmina
Cel: 1.2. Modernizacja zasobów mieszkaniowych (spółdzielczych i komunalnych) na rewitalizowanym obszarze					
1.2.1.	Pozyskanie mieszkań socjalnych na terenie Rabki-Zdroju.	2014	Rezultat: Zapewnienie podstawowych warunków do życia osobom w trudnej sytuacji materialnej i życiowej. Produkt: Pozyskanie 10 nowych mieszkań komunalnych.	2 mln 2014 – 2 mln Gmina: 100%	Podmiot wiodący: Gmina
1.2.2.	Termomodernizacja budynków Wspólnot Mieszkaniowych wraz z wymianą stolarki okiennej w budynkach:	2009-2010	Rezultat: Poprawa estetyki budynku, zmniejszenie zużycia energii i kosztów jej zakupu (a w konsekwencji opłat	1,9 mln (udział gminy –	Podmiot wiodący: Gmina wraz ze

	– ul. Orkana 18,16,14,14A,14B – ul. Chopina 8,6,4.		ponoszonych przez mieszkańców). Produkt: Termomodernizacja budynku przy ul. Orkana i ul. Chopina	2009 – 1 mln 2010 – 900 tys. Wspólnoty Mieszkaniowe: 71,44% Gmina: 28,56%	Wspólnotami Mieszkaniowymi
1.2.3.	Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wymiana pokrycia dachowego i orynnowania, malowanie zewnętrznej elewacji, remont schodów wejściowych – budynku Warszawa – ul. Orkana 47.	2010	Rezultat: Poprawa estetyki budynku, zmniejszenie zużycia energii i kosztów jej zakupu (a w konsekwencji opłat ponoszonych przez mieszkańców), a także wyeliminowanie przecieków dachu. Produkt: Termomodernizacja i wymiana pokrycia dachowego budynku Warszawa.	200 tys. 2010 – 200 tys. Wspólnoty Mieszkaniowe: 80% Gmina: 20%	Podmiot wiodący: Gmina wraz ze Wspólnotami Mieszkaniowymi
1.2.4.	Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wymiana pokrycia dachowego, termomodernizacja budynku – budynek „Krzywoń”, ul. Parkowa 3 Modernizacja instalacji c.o. – bud. „Dewajtis” – ul. Poniatowskiego 49.	2011	Rezultat: Poprawa estetyki budynku, zmniejszenie zużycia energii i kosztów jej zakupu (a w konsekwencji opłat ponoszonych przez mieszkańców), a także likwidacja eternitu. Produkt: Termomodernizacja i likwidacja eternitu w budynku Krzywoń oraz modernizacja instalacji c.o. w budynku Dewajtis.	240 tys. 2011 – 240 tys. Wspólnoty Mieszkaniowe: 80% Gmina: 20%	Podmiot wiodący: Gmina wraz ze Wspólnotami Mieszkaniowymi
1.2.5.	Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej. ocieplenie budynku, malowanie elewacji zewnętrznej – budynek „Liliana” – ul. Nowy Świat 1.	2012	Rezultat: Poprawa estetyki budynku, zmniejszenie zużycia energii i kosztów jej zakupu (a w konsekwencji opłat ponoszonych przez mieszkańców). Produkt: Termomodernizacja budynku Liliana.	200 tys. 2012 – 200 tys. Wspólnoty Mieszkaniowe: 80% Gmina: 20%	Podmiot wiodący: Gmina wraz ze Wspólnotami Mieszkaniowymi
1.2.6.	Przebudowa kominów, ocieplenie budynku, wymiana pokrycia dachowego, remont i malowanie elewacji zewnętrznej – budynek „Antonina”, ul. Nowy Świat 7.	2013	Rezultat: Poprawa estetyki budynku, zmniejszenie zużycia energii i kosztów jej zakupu (a w konsekwencji opłat ponoszonych przez mieszkańców).	250 tys. 2013 – 250 tys. Wspólnoty	Podmiot wiodący: Gmina wraz ze Wspólnotami Mieszkaniowymi

			Produkt: Termomodernizacja budynku Antonina.	Mieszkaniove: 80% Gmina: 20%	
1.2.7.	Przebudowa kominów, termomodernizacja, remont pokrycia dachowego – budynki - ul. Poniatowskiego 33, 43.	2014	Rezultat: Poprawa estetyki budynku, zmniejszenie zużycia energii i kosztów jej zakupu (a w konsekwencji opłat ponoszonych przez mieszkańców). Produkt: Termomodernizacja dwóch budynku przy u. Poniatowskiego.	250 tys. 2014 – 250 tys. Wspólnoty Mieszkaniove: 80% Gmina: 20%	Podmiot wiodący: Gmina wraz ze Wspólnotami Mieszkaniowymi
1.2.8.	Wymiana stolarki okiennej, wymiana pokrycia dachowego, termomodernizacja budynku – ul. Aleja 1000-lecia 18 , budynek Bagatela.	2015	Rezultat: Poprawa estetyki budynku, zmniejszenie zużycia energii i kosztów jej zakupu (a w konsekwencji opłat ponoszonych przez mieszkańców). Produkt: Termomodernizacja budynku przy ul. Aleja 1000-lecia.	200 tys. 2015 – 200 tys. Wspólnoty Mieszkaniove: 80% Gmina: 20%	Podmiot wiodący: Gmina wraz ze Wspólnotami Mieszkaniowymi
Cel: 1.3. Porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na rewitalizowanym obszarze					
1.3.1.	Budowa kanalizacji sanitarnej ul. Krakowska.	2009	Rezultat: Poprawa jakości wód i stanu środowiska na terenie miasta oraz poprawa jakości i dostępności wody pitnej dla mieszkańców i turystów. Produkt: 14 budynki podłączone do kanalizacji.	201,3 tys. 2009 – 201,3 Fundusz Spójności: 70% Gmina: 30%	Podmiot wiodący: Gmina
1.3.2.	Budowa kanalizacji sanitarnej os. Luberdówka, os. Ślusarczykowska, os. Filasówka do ul. Poniatowskiego.	2009	Rezultat: Poprawa jakości wód i stanu środowiska na terenie miasta oraz poprawa jakości i dostępności wody pitnej dla mieszkańców i turystów. Produkt: 16 budynki podłączone do kanalizacji.	430,5 tys. 2009 – 430,5 Fundusz Spójności: 70% Gmina: 30%	Podmiot wiodący: Gmina
1.3.3.	Budowa kanalizacji sanitarnej ul. Zakopiańska - osiedle Sierantówka.	2010	Rezultat: Poprawa jakości wód i stanu środowiska na terenie miasta oraz poprawa jakości i dostępności wody pitnej dla mieszkańców i turystów. Produkt: 61 budynków podłączone do	2,63 mln 2010 –2,63 mln Fundusz Spójności: 70%	Podmiot wiodący: Gmina

			kanalizacji.	Gmina: 30%	
1.3.4.	Budowa kanalizacji sanitarnej ul. Gorceńska wraz z ul. Wójtowiczową.	2010	Rezultat: Poprawa jakości wód i stanu środowiska na terenie miasta oraz poprawa jakości i dostępności wody pitnej dla mieszkańców i turystów. Produkt: 40 budynków podłączonych do kanalizacji.	1,17 mln 2010 –1,17 mln Fundusz Spójności: 70% Gmina: 30%	Podmiot wiodący: Gmina
1.3.5.	Modernizacja oczyszczalni ścieków.	2010-2012	Rezultat: Poprawa jakości wód i stanu środowiska na terenie miasta oraz poprawa jakości i dostępności wody pitnej dla mieszkańców i turystów. Produkt: Zmodernizowana oczyszczalnia.	23 000 000 2010 – 8 mln 2011 – 8 mln 2012 – 7 mln Fundusz Spójności: 70% Gmina: 30%	Podmiot wiodący: Gmina
1.3.6.	Remont kolektora ul. Poniatowskiego.	2010	Rezultat: Poprawa jakości wód i stanu środowiska na terenie miasta oraz poprawa jakości i dostępności wody pitnej dla mieszkańców i turystów. Produkt: Wyremontowany kolektor.	1,03 mln 2010 –1,03 mln Fundusz Spójności: 70% Gmina: 30%	Podmiot wiodący: Gmina
1.3.7.	Remont kolektora ul. Nowy Świat.	2011	Rezultat: Poprawa jakości wód i stanu środowiska na terenie miasta oraz poprawa jakości i dostępności wody pitnej dla mieszkańców i turystów. Produkt: Wyremontowany kolektor.	1,05 mln 2011 –1,05 mln Fundusz Spójności: 70% Gmina: 30%	Podmiot wiodący: Gmina
1.3.8.	Remont kolektora E.	2012	Rezultat: Poprawa jakości wód i stanu środowiska na terenie miasta oraz poprawa jakości i dostępności wody pitnej dla mieszkańców i turystów.	1, 59 mln 2012 –1,59 mln Fundusz Spójności:	Podmiot wiodący: Gmina

			Produkt: Wyremontowany kolektor.	70% Gmina: 30%	
1.3.9.	Budowa kanalizacji sanitarnej ul. Zaryte.	2015	Rezultat: Poprawa jakości wód i stanu środowiska na terenie miasta oraz poprawa jakości i dostępności wody pitnej dla mieszkańców i turystów. Produkt: 260 budynków podłączonych do kanalizacji.	11,23 mln 2015 –11,23 mln Fundusz Spójności: 70% Gmina: 30%	Podmiot wiodący: Gmina
1.3.10.	Modernizacja kolektora ul. Kasprowicza.	2015	Rezultat: Poprawa jakości wód i stanu środowiska na terenie miasta oraz poprawa jakości i dostępności wody pitnej dla mieszkańców i turystów. Produkt: Wyremontowany kolektor.	300 tys. 2015 – 300 tys. Fundusz Spójności: 70% Gmina: 30%	Podmiot wiodący: Gmina
1.3.11.	Opracowanie Kompleksowego Programu Zaopatrzenia Gminy Rabka-Zdrój w Wodę Pitną.	2009-2010	Rezultat: Poprawa jakości wód i stanu środowiska na terenie miasta oraz poprawa jakości i dostępności wody pitnej dla mieszkańców i turystów. Produkt: Opracowany Program Zaopatrzenia w Wodę Pitną ze wskazaniem obszarów deficytowych i sposobu dostarczenia do nich wody.	100 tys. 2009 – 50 tys. 2010 - 50 tys. Gmina: 100 tys.	Podmiot wiodący: Gmina
1.3.12.	Rozbudowa sieci wodociągowej w rejonie osiedla Gilówka i ulic Gancarskiej, Bystrej i Tetmajera.	2010-2013	Rezultat: Poprawa jakości wód i stanu środowiska na terenie miasta oraz poprawa jakości i dostępności wody pitnej dla mieszkańców i turystów. Produkt: 260 budynków podłączonych do sieci wodociągowej.	1,5 mln 2010 – 400 tys. 2011 – 400 tys. 2012 – 400 tys. 2013 – 300 tys. MRPO: 500 tys. WFOŚiGW: 500 tys. Gmina: 500 tys.	Podmiot wiodący: Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Rabce-Zdroju.
Cel: 1.4. Poprawa jakości powietrza na rewitalizowanym obszarze					
1.4.1.	Modernizacja kotłowni oraz montaż paneli	2009 - 2010	Rezultat: Ograniczenie emisji substancji	3,5 mln	Podmiot

	słonecznych w Górnośląskim Ośrodku Rehabilitacji Dzieci.		szkodliwych dla środowiska oraz zmniejszenie kosztów uzyskania energii i ciepłej wody. Produkt: Zmodernizowana kotłownia GORD oraz zainstalowane panele słoneczne.	2009 – 1,5 mln 2010 – 2 mln MRPO: 2,98 mln (75%) Inwestor: 0,52 mln (25%)	wiodący: GORD
1.4.2.	Wdrożenie Programu Likwidacji Niskiej Emisji (50% dopłata UM do wymiany pieców na ekologiczne na rewitalizowanym obszarze).	2011-2012	Rezultat: Ograniczenie emisji substancji szkodliwych dla środowiska oraz poprawa jakości powietrza w uzdrowisku. Produkt: Wymiana pieców w ok. 1 000 obiektów na rewitalizowanym obszarze.	8 mln 2011 – 4 mln 2012 – 4 mln Inwestor prywatny (właściciel lokalu): 50% Gmina: 50%	Podmiot wiodący: Gmina wraz z właścicielami nieruchomości zainteresowanymi udziałem w projekcie
1.4.3.	Program montażu instalacji solarnych (50% dopłata UM do wymiany pieców na ekologiczne na rewitalizowanym obszarze).	2011-2012	Rezultat: Ograniczenie emisji substancji szkodliwych dla środowiska oraz poprawa jakości powietrza w uzdrowisku. Produkt: Zamontowane instalacje solarne na ok. 500 obiektach na rewitalizowanym obszarze.	6 mln 2011 – 3 mln 2012 – 3 mln Inwestor prywatny (właściciel lokalu): 50% Gmina: 50%	Podmiot wiodący: Gmina wraz z właścicielami nieruchomości zainteresowanymi udziałem w projekcie
1.4.4.	Gazyfikacja obiektów komunalnych na rewitalizowanym obszarze – ZGK 2 budynki, ZGM 20 budynków.	2011-2012	Rezultat: Ograniczenie emisji substancji szkodliwych dla środowiska oraz poprawa jakości powietrza w uzdrowisku. Produkt: Gazyfikacja 22 obiektów komunalnych na rewitalizowanym obszarze (ZGK: 2 budynki, ZGM: 20 budynków).	2,2 mln 2011 – 1,1 mln 2012 – 1,1 mln WFOŚ: 80% Gmina: 20%	Podmiot wiodący: Gmina
Cel: 1.5. Poprawa dostępności do obiektów hotelowo-sanatoryjnych wraz z uporządkowaniem ruchu kołowego w centrum miasta					
1.5.1.	Modernizacja dróg dojazdowych do ośrodków sanatoryjnych i hotelowych	2009 - 2015	Rezultat: Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz gminy, w tym szczególnie dostępności do ośrodków hotelowo-sanatoryjnych. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców.	5,4 mln Ok. 770 tys. w każdym roku Gmina: 100%	Podmiot wiodący: Gmina

			Produkt: Modernizacja ok. 9 km dróg (jedna ulica w każdym z kolejnych lat)..		
1.5.2.	Wyłączenie górnego odcinka ul. Orkana z ruchu kołowego.	2011	Rezultat: Stworzenie atrakcyjnego deptaku uzdrowskiego oraz poprawa jakości powietrza w strefie A Uzdrowiska Produkt: Odzyskanie atrakcyjnego ciągu spacerowego w części A Uzdrowiska dł. 130 m. (mała architektura, lampy stylowe, ławki).	1 mln 2011 – 1 mln Gmina 100%	Podmiot wiodący: Gmina w konsultacji z gestorami ośrodków sanatoryjnych i obiektów handlowych znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie
1.5.3.	Przebudowa ul. Sądeckiej i ul. Kasprowicza wraz z budową mostu na potoku Słonka, przebudową skrzyżowania i budową mostu na rzece Rabie.	2008-2011	Rezultat: Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz gminy. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców. Produkt: Modernizacja 1,9 km dróg wraz z wybudowanym obiektem mostowym.	16 mln 4 mln. w każdym roku Budżet Państwa: 50% Powiat: 25% Gmina: 25%	Podmiot wiodący: Gmina
1.5.4.	Budowa parkingów przed strefą A Uzdrowiska jako elementu systematycznego ograniczania ruchu kołowego w części uzdrowskiej.	2009-2011	Rezultat: Zwiększenie atrakcyjności strefy A Uzdrowiska poprzez ograniczenie hałasu i zanieczyszczenia powietrza w sąsiedztwie Parku Zdrojowego dzięki ograniczeniu ruchu samochodów w tej części miasta. Produkt: Budowa 3 parkingów/ Wyznaczenie 350 nowych miejsc parkingowych (parking przy kościele 200 miejsc, przy cmentarzu 50 miejsc, przy obiekcie Steskał 100 miejsc).	3,7 mln 2009 – 1 mln 2010 – 1,7 mln 2011 – 1 mln Gmina 100%	Podmiot wiodący: Gmina

1.5.5.	Wprowadzenie ograniczeń wjazdu i parkowania w bezpośrednim sąsiedztwie strefy A Uzdrowiska (np. możliwość wjazdu i dostawy towarów tylko w godz. 8.00 do 10.00 oraz 18.00 do 20.00).	2009	Rezultat: Zwiększenie atrakcyjności strefy A Uzdrowiska poprzez ograniczenie hałasu i zanieczyszczenia powietrza w sąsiedztwie Parku Zdrojowego dzięki ograniczeniu ruchu samochodów w tej części miasta. Produkt: Wprowadzone ograniczenia.	Bez istotnych kosztów dla budżetu gminy	Podmiot wiodący: Gmina w konsultacji z gestorami ośrodków sanatoryjnych i obiektów handlowych znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie
--------	--	------	---	---	---

Zadania gospodarcze

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Oczekiwane rezultaty	Koszt całkowity	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu
Cel: 2.1. Nadanie czytelnych funkcji i kierunków rozwoju poszczególnym obszarom miasta					
2.1.1.	Opracowanie Planu Zagospodarowania Przestrzennego, który zdefiniuje funkcje poszczególnych obszarów miasta, w tym obszaru rewitalizowanego.	2009	Rezultat: Uporządkowanie procesu inwestycyjnego w mieście, w tym przygotowanie oferty inwestycyjnej, zgodnie z obranymi kierunkami rozwoju i wskazanymi, pożądanymi funkcjami miasta. Produkt: Uchwalony PZP.	250 tys. 2009 – 250 tys. Gmina: 100%	Podmiot wiodący: Gmina
2.1.2.	Odtworzenie starorabczańskich bazarów w ciągu ul. Orkana i Al. Tysiąclecia	2010-2011	Rezultat: Poprawa estetyki przestrzeni publicznej wraz z jej uatrakcyjnieniem dla turystów i kuracjuszy oraz stwarzanie warunków do rozwoju gospodarczego. Produkt: Zagospodarowany obszar o pow. 20 ar zgodnie ze wskazaną funkcją i jednolitą koncepcją architektoniczną, wybudowanie 20 pawilonów.	1 mln 2010 – 250 tys. 2011 – 750 tys. Gmina: 100%	Podmiot wiodący: Gmina Partnerzy: Zrzeszenie Kupców, Fundacja Rozwoju Regionu Rabka
2.1.3.	Przebudowa „Manhattanu”.	2010	Rezultat: Poprawa estetyki przestrzeni publicznej wraz z jej uatrakcyjnieniem dla mieszkańców i turystów oraz poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Produkt: Zmodernizowany obszar o pow. 50 ar wraz z wybudowanymi 24 obiektami.	4,8 mln 2010 – 4,8 mln Inwestorzy prywatni (właściciele obiektów): 100%	Podmiot wiodący: Zarządca terenu wraz z właścicielami obiektów
Cel: 2.2. Rozwijanie współpracy z samorządem gospodarczym i instytucjami otoczenia biznesu w celu wspólnego kształtowania pożądanych kierunków rozwoju gospodarczego zgodnie z podstawowym profilem miasta					
2.2.1.	Opracowanie oferty inwestycyjnej budowy centrum rekreacyjno-sportowo-kongresowego.	2009	Rezultat: Pozyskanie inwestora, który zrealizuje najistotniejszą, z punktu widzenia podniesienia konkurencyjności Rabki-	45 tys. PLN	Podmiot wiodący: Gmina

			Zdroju, inwestycję w mieście. Produkt: Opracowana oferta inwestycyjna wraz z jej szeroką promocją wśród potencjalnych inwestorów.		
2.2.2.	Budowa nowej siedziby Fundacji Rozwoju Regionu Rabka	2010	Rezultat: Stworzenie warunków do dalszego rozwoju działalności FRRR, wybudowanie sali szkoleniowej i zagwarantowanie stabilności funkcjonowania instytucjonalnego. Produkt: Wybudowana nowa siedziba FRRR.	1,2 mln. 2010 – 1,2 mln Inwestor prywatny: 100%	Podmiot wiodący: Fundacja Rozwoju Regionu Rabka
2.2.3.	Wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości w Rabce-Zdroju przez Fundację Rozwoju Regionu Rabka poprzez wsparcie zakładania działalności gospodarczej oraz pomoc w rozwoju istniejących firm. Realizacja projektów doradczych, szkoleniowych i finansowych (pożyczki i poręczenia) finansowanych z MRPO, PO IG, PO KL oraz innych funduszy oraz środków własnych.	2009 - 2015	Rezultat: stworzenie warunków do budowania konkurencyjnej pozycji rabczańskich przedsiębiorców oraz wspomaganie ich rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem tworzenia zintegrowanej i konkurencyjnej oferty turystyczno-uzdrowskiej. Produkt: Liczba zrealizowanych programów i projektów wspierających rabczańskich przedsiębiorców.	14 mln W tym: 10 mln – fundusz pożyczkowy, 4 mln – usługi informacyjne i doradcze Ok. 2 mln / rok Fundusze Strukturalne: 100%	Podmiot wiodący: Fundacja Rozwoju Regionu Rabka
2.2.4.	Wzmocnienie samorządu gospodarczego działającego w Rabce-Zdroju poprzez pomoc w aktywnym aplikowaniu o środki UE oraz organizację szkoleń.	2009-2015	Rezultat: wzrost aktywności samorządu gospodarczego i kreowanie działań zmierzających do wzmocnienia potencjału rabczańskich przedsiębiorców oraz wzrost świadomości współuczestnictwa w kształtowaniu wizerunku miasta. Produkt: Liczba podjętych działań na rzecz rozwoju rabczańskiego samorządu gospodarczego oraz liczba stworzonych projektów i wspólnych rozwiązań	700 tys. 100 tys. / rok Fundusze Strukturalne: 80% Gmina: 10% FRRR: 10%	Podmiot wiodący: Fundacja Rozwoju Regionu Rabka Partnerzy: Gmina, stowarzyszenia przedsiębiorców

			przyczyniających się do zrównoważonego rozwoju Rabki-Zdrój.		
2.2.5.	Organizacja cyklicznych spotkań (nie rzadziej niż raz na pół roku) z przedstawicielami samorządu gospodarczego.	Działanie ciągłe	Rezultat: poprawa przepływu informacji pomiędzy samorządem lokalnym, a przedsiębiorcami. Wzajemna informacja o możliwościach i potrzebach obu stron. Produkt: Liczba odbytych spotkań.	Bez dodatkowych kosztów	Podmiot wiodący: Gmina Partner: Fundacja Rozwoju Regionu Rabka, Stowarzyszenie Kupców
Cel: 2.3. Szeroka promocja oferty turystycznej, uzdrowiskowej i gospodarczej miasta					
2.3.1.	Stworzenie całorocznego kalendarza imprez.		Rezultat: Efektywna promocja walorów kulturowych i turystycznych Rabki-Zdroju oraz lepsze dotarcie do zainteresowanych z informacją o atrakcjach dostępnych w mieście. Produkt: Corocznie opracowywany i promowany Kalendarz Imprez.	W ramach kosztów Urzędu	Podmiot wiodący: Gmina
2.3.2.	Integracja systemów informacji i rezerwacji miejsc w turystyce.	2009	Rezultat: Łatwy dostęp do kompleksowej informacji o ofercie miejsc noclegowych w Rabce-Zdroju wraz z informatycznym systemem rezerwacji. Produkt: Wdrożone narzędzie informatyczne.	200 tys. PLN 2009 – 200 tys. Gmina: 50% Zainteresowani przedsiębiorcy i gestorzy bazy hotelowej: 50%	Podmiot wiodący: Gmina, Partnerzy: Fundacja Rozwoju Regionu Rabka, Stowarzyszenie Gospodarstw Agroturystycznych, gestorzy bazy hotelowej
2.3.3.	Stała promocja miasta, jego atrakcji i oferty turystyczno-uzdrowiskowej.	2009 – 2015	Rezultat: Promocja walorów turystycznych Rabki-Zdroju, zwiększenie ruchu turystycznego i pobyków sanatoryjnych, a w konsekwencji dalszy rozwój usług, handlu i bazy noclegowej na terenie gminy. Produkt: Wykorzystanie zestawu narzędzi promocyjnych w tym m.in. promocja poprzez reklamę na folderach, gazetach,	700 tys. 100 tys. rocznie Gmina: 50% 50% Uzdrowisko i Hotelarze	Podmiot wiodący: Gmina, Partnerzy: Fundacja Rozwoju Regionu Rabka, Stowarzyszenie Gospodarstw Agroturystycznych, gestorzy bazy

			wydawnictwach, ulotkach, udział w targach i imprezach wystawienniczych, kontakty z miastami partnerskimi, montaż tzw. „witaczy” przy wjeździe do miasta.		hotelowej
2.3.4.	Udział w Małopolskim Systemie Informacji Turystycznej.	2009 – 2015	Rezultat: Łatwy dostęp do kompleksowej informacji o ofercie miejsc noclegowych w Rabce-Zdroju wraz z informatycznym systemem rezerwacji. Produkt: Aktywny udział Gminy w regionalnym systemie.	245 tys. 35 tys. rocznie Gmina: 100%	Podmiot wiodący: Gmina, Partnerzy: Fundacja Rozwoju Regionu Rabka, Stowarzyszenie Gospodarstw Agroturystycznych, gestorzy bazy hotelowej
2.3.5.	Opracowanie systemu oraz oznakowanie atrakcji turystycznych miasta.	2009 – 2015	Rezultat: Wzbogacenie oferty turystycznej oraz wypromowanie miasta i znaczące zwiększenie ruchu turystycznego. Produkt: Opracowana koncepcja systemu wraz z czytelnym oznakowaniem wskazanych atrakcji.	70 tys. 10 tys. rocznie Gmina: 100%	Podmiot wiodący: Gmina, Partnerzy: Fundacja Rozwoju Regionu Rabka, Stowarzyszenie Gospodarstw Agroturystycznych, gestorzy bazy hotelowej

Zadania społeczne

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Oczekiwane rezultaty	Koszt całkowity	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu
Cel: 3.1. Budowa i modernizacja obiektów infrastruktury społeczno-kulturalnej wraz ze wzmocnieniem ich roli we wspieraniu podstawowych funkcji rozwojowych Miasta oraz ochrona obiektów dziedzictwa kulturowo-historycznego					
3.1.1.	Modernizacja i rozbudowa Teatru Lalek „Rabcio”.	2010-2011	<p>Rezultat: Poprawa warunków funkcjonowania teatru (zarówno dla osób w nim pracujących jak i widzów) a w konsekwencji poszerzenie i uatrakcyjnienie oferty programowej.</p> <p>Produkt: Wybudowana nowa sala widowiskowa na 250 miejsc, kawiarnia, sala wystawiennicza (ok. 200 m²).</p>	<p>10 mln</p> <p>2010 – 5 mln</p> <p>2011 – 5 mln</p> <p>Powiat: 100%</p>	<p>Podmiot wiodący: powiat nowotarski</p> <p>Partner: Gmina</p>
3.1.2.	Budowa nowych placów zabaw dla dzieci oraz „Ogrodu Bajek i Baśni” w Parku Zdrojowym.	2010-2011	<p>Rezultat: Poprawa jakości przestrzeni publicznej oraz podniesienie atrakcyjności Rabki-Zdroju dla najmłodszych (zarówno mieszkańców, jak i gości odwiedzających miasto).</p> <p>Produkt: Wybudowane 5 nowoczesne place zabaw oraz Ogród Bajek i Baśni w Parku Zdrojowym (wzdłuż bulwarów nad Poniczanką).</p>	<p>500 tys.</p> <p>2010 – 250 tys.</p> <p>2011 – 250 tys.</p> <p>LGD: 75%</p> <p>Gmina: 25%</p>	<p>Podmiot wiodący: Gmina</p>
3.1.3.	Modernizacja kina „Śnieżka” z dostosowaniem do funkcji Domu Kultury, Biblioteki Miejskiej oraz Izby Historycznej.	2010 - 2013	<p>Rezultat: Stworzenie nowoczesnej i wszechstronnej placówki kultury służącej mieszkańcom i gościom odwiedzającym miasto.</p> <p>Produkt: Zmodernizowany obiekt kinowy wraz z nadaniem nowej funkcji Domu Kultury.</p>	<p>10 mln</p> <p>2010 – 2,5 mln</p> <p>2011 – 2,5 mln</p> <p>2012 – 5 mln</p> <p>MRPO: 70%</p> <p>Gmina: 30%</p>	<p>Podmiot wiodący: Gmina</p>

3.1.4.	Zagospodarowanie terenu koło Skate Parku.	2012-2013	<p>Rezultat: Stworzenie atrakcyjnego miejsca do rekreacji i zagospodarowania czasu wolnego rabczańskiej młodzieży oraz młodzieży odwiedzającej miasto.</p> <p>Produkt: Zagospodarowany teren o powierzchni ok. 2 ha.</p>	<p>1,5mln</p> <p>2012 – 750 tys. 2013 – 750 tys.</p> <p>Gmina: 100%</p>	Podmiot wiodący: Gmina
3.1.5.	Uruchomienie świetlicy dla dzieci na osiedlu Orkana.	2010	<p>Rezultat: Możliwość bezpiecznego zagospodarowania czasu wolnego dzieci na największym rabczańskim osiedlu (szczególnie istotne dla dzieci z rodzin patologicznych – dożywianie, pomoc w odrabianiu lekcji, działania wychowawcze itp.).</p> <p>Produkt: Zagospodarowanie i przystosowanie do funkcji świetlicy obiektu o pow. 50 m².</p>	<p>200 tys.</p> <p>+ corocznie przeznaczone środki na działalność bieżącą.</p> <p>2010 – 200 tys.</p> <p>Gmina: 100%</p>	Podmiot wiodący: Gmina Partner: Rada osiedla, parafia
3.1.6.	Rozbudowa sali gimnastycznej przy SP 2 oraz budowa przyszkolnych sal gimnastycznych (Słone, Zaryte).	2009 - 2012	<p>Rezultat: Poprawa infrastruktury służącej rozwojowi mieszkańców gminy, w tym szczególnie dzieci i młodzieży – stworzenie lepszych warunków realizowania zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów.</p> <p>Produkt: Rozbudowana sala gimnastyczna przy SP 2, przyszkolna sala sportowa przy SP nr 3 i SP nr 4.</p>	<p>1,2 mln</p> <p>2009 – 700 tys. 2010 – 500 tys. 2011 – 1,5 mln 2012 – 1,5 mln</p> <p>MRPO 70% Gmina: 30%</p>	Podmiot wiodący: Gmina
3.1.7.	Ułatwienie powstania prywatnego żłobka ze środków PO KL, 30 dzieci.	2010	<p>Rezultat: Zwiększenie szans rozwojowych dzieci oraz ułatwienie powrotu do aktywności zawodowej większej liczbie kobiet.</p> <p>Produkt: Pomoc w pozyskaniu środków i uruchomieniu niewielkiego, prywatnego żłobka utrzymywanego ze środków PO KL na ok. 30 dzieci.</p>	<p>200 tys. (inwestycja)</p> <p>2010 – 200 tys.</p> <p>PO KL: 80% Inwestor prywatny: 20%</p>	Podmiot wiodący: inwestor prywatny Partner: Gmina (pomoc w przygotowaniu aplikacji)

3.1.8.	Modernizacja i poprawa warunków lokalowych oraz wyposażenia rabczańskich przedszkoli.	2009-2012	<p>Rezultat: Zwiększenie szans rozwojowych dzieci oraz poprawa standardu działania i zmniejszenie kosztów funkcjonowania przedszkoli.</p> <p>Produkt: Zmodernizowanych 7 oddziałów przedszkolnych, do których uczęszcza łącznie 120 dzieci.</p>	<p>400 tys.</p> <p>2009 – 100 tys. 2010 – 100 tys. 2011 – 100 tys. 2012 – 100 tys.</p> <p>Gmina: 100%</p>	Podmiot wiodący: Gmina
3.1.9.	Budowa pełnowymiarowej sali sportowej przy Gimnazjum nr 1	2011-2013	<p>Rezultat: Poprawa infrastruktury służącej rozwojowi mieszkańców gminy, w tym szczególnie dzieci i młodzieży – stworzenie lepszych warunków realizowania zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów.</p> <p>Produkt: Wybudowana pełnowymiarowa sala sportowa przy Gimnazjum.</p>	<p>3 mln</p> <p>2011 – 1 mln 2012 – 1 mln 2013 – 1 mln</p> <p>Gmina: 100%</p>	Podmiot wiodący: Gmina
3.1.10.	Świetlica socjoterapeutyczna przy UM w Rabce-Zdroju.	2009	<p>Rezultat: Możliwość bezpiecznego zagospodarowania czasu wolnego rabczańskich dzieci (dzieci z rodzin potrzebujących różnorodnej pomocy, rodzin wielodzietnych, mających problemy wychowawcze i materialne).</p> <p>Produkt: Zagospodarowanie i przystosowanie do funkcji świetlicy obiektu o pow. 120 m².</p>	<p>400 tys.</p> <p>2009 – 400 tys.</p> <p>Gmina: 100%</p>	Podmiot wiodący: Gmina
Cel: 3.2. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców oraz turystów i kuracjuszy na terenie miasta (bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo w ruchu drogowym)					
3.2.1.	Racjonalizacja patrolowania ulic i terenów rekreacyjnych Rabki-Zdroju, w tym tworzenie wspólnych patroli Policji i Straży Miejskiej.	Działanie ciągłe	<p>Rezultat: Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców - spadek liczby przestępstw, wykroczeń i patologii.</p> <p>Produkt: Wspólne patrole Policji i Straży oraz realizacja wspólnych projektów prewencyjnych.</p>	W ramach budżetów instytucji	Podmiot wiodący: Policja oraz Straż Miejska (Gmina jako inicjator)

3.2.2.	Budowa systemu elektronicznego monitoringu miasta (instalacja kamer wraz z systemem kontroli).	2009-2010	<p>Rezultat: Zwiększenie bezpieczeństwa na terenie miasta.</p> <p>Produkt: Montaż 12 kamer wraz z systemem rejestrującym obraz.</p>	<p>1,9 mln</p> <p>2009 – 1 mln. 2010 – 900 tys.</p> <p>Program bezpieczne Miasto: 50% Gmina: 50%</p>	Podmiot wiodący: Gmina
3.2.3.	Budowa sygnalizacji świetlnej przy pomniku św. Mikołaja.	2009	<p>Rezultat: Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców - ograniczenie wypadków w centrum miasta (w tym szczególnie z udziałem pieszych).</p> <p>Produkt: Wybudowana sygnalizacja świetlna przy pomniku św. Mikołaja.</p>	<p>1,1 mln</p> <p>2009 – 1,1 mln</p> <p>Gmina: 100%</p>	Podmiot wiodący: Gmina
3.2.4.	Uporządkowanie oznakowania ulic (znaki drogowe, ujednoczenie oznakowania).	2009-2010	<p>Rezultat: Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców - ograniczenie wypadków w centrum miasta (w tym szczególnie z udziałem pieszych).</p> <p>Produkt: Systematyczny przegląd oznakowania, jego zasadności wraz z ujednoczeniem systemu.</p>	<p>200 tys.</p> <p>2009 – 100 tys. 2010 – 100 tys.</p> <p>Gmina: 100%</p>	Podmiot wiodący: Gmina Partnerzy: Policja, Straż Miejska, zarządcy dróg
3.2.5.	Oznakowania przy szkole, w tym szkoła dla niewidomych.	2009	<p>Rezultat: Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców (szczególnie dzieci) - ograniczenie wypadków w centrum miasta z udziałem pieszych.</p> <p>Produkt: Montaż nowoczesnych systemów znakowania i doświetlania przejść dla pieszych przy 5 szkołach, wraz ze specjalnym systemem dźwiękowym przy szkole dla niewidomych.</p>	<p>8 tys.</p> <p>Gmina: 100%</p>	Podmiot wiodący: Gmina
3.2.6.	Doświetlenie przejść dla pieszych.	2009 - 2010	<p>Rezultat: Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców - ograniczenie wypadków w centrum miasta (w tym szczególnie z</p>	<p>80 tys.</p> <p>2009 – 40 tys.</p>	Podmiot wiodący: Gmina

			udziałem pieszych). Produkt: Montaż specjalistycznego oświetlenia nad 15 przejściami dla pieszych w centrum miasta w ciągu dróg gminnych.	2010 – 40 tys. Gmina: 100%	
3.2.7.	Monitoring w szkołach.	2009	Rezultat: Zwiększenie bezpieczeństwa na terenie szkół oraz w ich otoczeniu. Produkt: Montaż monitoringu w dwóch placówkach.	70 tys. 2009 – 70 tys. Kuratorium oświaty: 100%	Podmiot wiodący: Gmina
Cel: 3.3. Tworzenie programów w zakresie atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dedykowanych specjalnie dla osób starszych					
3.3.1.	Rozwijanie działalności klubu seniora.	Działanie ciągłe	Rezultat: Ułatwienie kontaktów towarzyskich osobom starszym oraz organizacja różnego rodzaju imprez kulturalno - rozrywkowych i turystyczno - krajoznawczych. Produkt: Działający klub.	700 tys. 100 tys. / rok PO KL lub LGD: 100%	Podmiot wiodący: stowarzyszenie prowadzące Klub Partner: Gmina (pomoc w przygotowaniu aplikacji)
3.3.2.	Uatrakcyjnienie oferty Uniwersytetu Trzeciego Wieku poprzez pozyskanie środków z PO KL na rozwijanie działalności.	Działanie ciągłe	Rezultat: Włączenie ludzi starszych do systemu kształcenia ustawicznego, ich aktywizacja intelektualna, fizyczna i psychiczna, promocja zdrowego stylu życia i wdrażanie profilaktyki gerontologicznej. Produkt: Działający i rozwijający się w siedzibie UM Uniwersytet Trzeciego Wieku skupiającym ok. 130 osób.	280tys 4 tys. /rok Gmina: 100%	Podmiot wiodący: stowarzyszenie prowadzące Uniwersytet Partner: Gmina (pomoc w przygotowaniu aplikacji)
Cel: 3.4. Tworzenie systemów kształcenia ustawicznego, podnoszenie kwalifikacji pracowników sfery uzdrowiskowej oraz turystyczno-rekreacyjnej					
3.4.1.	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry medycznej (lekarzy i pielęgniarek).	2009 - 2015	Rezultat: Poprawa jakości obsługi pacjentów i kuracjuszy. Wykreowanie wizerunku Rabki-Zdroju jako miejsca przyjaznego dla przebywających tu i leczących się osób. Produkt: Liczba zorganizowanych szkoleń /	700 tys. Ok. 100 tys./ rok PO KL: 80% Wkład własny uczestników lub	Podmiot wiodący: Fundacja Rozwoju Regionu Rabka Partnerzy: podmioty prowadzące

			liczba osób biorących udział w szkoleniach.	instytucji delegującej: 20%	sanatoria i szpitale uzdrowiskowe
3.4.2.	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników branży turystycznej (podnoszenie standardu i jakości obsługi klienta, szkolenia językowe).	2009 - 2015	Rezultat: Poprawa jakości obsługi klienta. Wykreowanie wizerunku Rabki-Zdroju jako miejsca przyjaznego dla odwiedzających, a w konsekwencji wzrost ruchu turystycznego. Produkt: Liczba zorganizowanych szkoleń / liczba osób biorących udział w szkoleniach.	700 tys. Ok. 100 tys./ rok PO KL: 80% Wkład własny uczestników lub instytucji delegującej: 20%	Podmiot wiodący: Fundacja Rozwoju Regionu Rabka Partnerzy: gestorzy bazy hotelowo-turystycznej
3.4.3.	Szkolenia dla służb lokalnej administracji.	2009 - 2012	Rezultat: Poprawa jakości obsługi mieszkańców. Podniesienie sprawności i fachowości pracowników samorządowych. Produkt: Liczba zorganizowanych szkoleń / liczba osób biorących udział w szkoleniach.	200 tys. Ok. 50 tys./ rok PO KL: 80% Gmina: 20%	Podmiot wiodący: Gmina
Cel: 3.5. Wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży					
3.5.1.	Opracowanie kompleksowych projektów programów zajęć pozalekcyjnych oraz uzyskanie dla nich finansowania zewnętrznego.	2009 - 2015	Rezultat: Pozyskanie finansowania zewnętrznego na programy zajęć pozalekcyjnych oraz zakup sprzętu. Zwiększenie dostępności oraz uatrakcyjnienie oferty zajęć pozalekcyjnych. Produkt: Liczba przygotowanych i złożonych projektów.	1,4 mln Ok. 200 tys. / rok PO KL, Minister Sportu, Kuratorium: 100%	Podmiot wiodący: Gmina Partnerzy: dyrektorzy szkół
3.5.2.	Edukacja ekologiczna (w tym powołanie ekomuzeum).	2009 - 2015	Rezultat: Podniesienie świadomości ekologicznej najmłodszych mieszkańców Rabki-Zdroju, a w konsekwencji większa dbałość o jakość środowiska w mieście. Produkt: Liczba zorganizowanych lekcji z zakresu edukacji ekologicznej oraz utworzone ekomuzeum w jednej z rabczańskich placówek oświatowych.	W ramach kosztów funkcjonowania szkół.	Podmiot wiodący: Gmina Partnerzy: dyrektorzy szkół, straż miejsca, organizacje ekologiczne
3.5.3.	Przekazywanie zadań związanych z	Począwszy od	Rezultat: Budowa społeczeństwa	Do ustalenia wielkość	Podmiot wiodący:

	działaniami edukacyjno-wychowawczymi organizacjom pozarządowym w trybie konkursów grantowych.	roku 2009	obywatelskiego. Aktywizacja obywateli i organizacji pozarządowych oraz lepsze wydatkowanie środków publicznych. Produkt: Opracowany i wdrożony program przekazywania środków w budżecie gminy na granty dla NGO.	przekazywanych w ten sposób środków z budżetu.	Gmina Partnerzy: organizacje i stowarzyszenia, których celem są działania edukacyjno-wychowawcze
3.5.4.	Podjęcie starań o przywrócenie w Rabce-Zdroju funkcjonowania filii szkoły wyższej.	Począwszy od roku 2009	Rezultat: Ułatwienie rabczańskiej młodzieży zdobycia wyższego wykształcenia, a tym samym wyrównywanie szans rozwojowych osób z mniejszych ośrodków. Produkt: Utworzenie przez co najmniej jedną ze szkół wyższych swojej filii w Rabce-Zdroju.	Bez dodatkowych kosztów dla budżetu.	Podmiot wiodący: Gmina (lobbing)
Cel: 3.6. Poprawa komunikacji pomiędzy środowiskami zainteresowanymi rozwojem miasta					
3.6.1.	Powołanie i rozwijanie działalności Forum Rewitalizacji i Rozwoju Rabki-Zdrój jako miejsca, w którym dyskutuje się o przyszłości miasta i konsultuje ważne decyzje rozwojowe podejmowane przez samorząd.	Powołanie: przełom 2008/2009 Działalność: ciągła	Rezultat: Pozyskanie mieszkańców miasta do dyskusji o przyszłości miasta, jego problemach i sposobach ich rozwiązania. Produkt: Utworzone i działające Forum Rewitalizacji i Rozwoju Rabki-Zdrój.	Bez kosztów dla gminy	Podmiot wiodący: Gmina. Partnerzy: samorząd gospodarczy, partnerzy społecz., zainteresowani mieszkańcy
3.6.2.	Wdrożenie systemu upublicznienia informacji o planowanych działaniach samorządu (strona internetowa UM wraz z podstroną poświęconą realizacji Programu Rewitalizacji oraz lokalne media) wraz z systemem otwartych konsultacji społecznych.	Począwszy od roku 2009	Rezultat: Pozyskanie mieszkańców miasta do dyskusji o przyszłości miasta, jego problemach i sposobach ich rozwiązania. Produkt: Działający system informowania mieszkańców i konsultowania kierunków rozwoju.	Bez kosztów dla gminy	Podmiot wiodący: Gmina. Partnerzy: samorząd gospodarczy, partnerzy społecz., zainteresowani mieszkańcy
3.6.3.	Publikacja „Informatora Rabczańskiego”.	Począwszy od roku 2009	Rezultat: Lepsza komunikacja z mieszkańcami oraz upublicznienie działań podejmowanych przez samorząd. Produkt: Wydawany „Informator Rabczański”.	1,05 mln Ok. 150 tys. rocznie Rekalmodawcy: 80% Gmina: 20%	Podmiot wiodący: Gmina

7. Wskaźniki realizacji Programu

Oczekiwane wskaźniki produktów, rezultatów i oddziaływania programu definiować można dwojako. *Program Rewitalizacji* ma charakter zintegrowany. Oznacza to ujęcie wielu wybranych projektów w całość, pozwalającą na ukierunkowanie działań miasta w zwalczaniu zjawisk uznanych za niekorzystne. Wskaźniki tak pojmowanego *Programu* przybierają postać zsumowanych wskaźników osiągnięć poszczególnych projektów. Biorąc pod uwagę sposób określania wskaźników w projektach przewidzianych do współfinansowania przez Unię Europejską, można byłoby odnieść się do trzech poziomów analizy: produktów, rezultatów i oddziaływań. Tak dokładne podejście (w szczególności w odniesieniu do wskaźników rezultatu i oddziaływania) byłoby możliwe, gdyby każdy ze zidentyfikowanych projektów został opisany z odpowiednią szczegółowością czyli był podparty studium wykonalności opracowanym z dokładnością wymaganą dla skierowanych już do realizacji.

Drugie ujęcie wskaźników *Programu Rewitalizacji* abstrahuje od informacji jednostkowych o projektach i bazuje na zagregowanych danych statystycznych. Ujęcie to także jest poprawne metodologicznie, jednakże pozostaje obarczone potencjalnym błędem, wynikającym z braku precyzyjnego monitoringu zjawisk na obszarach rewitalizacji. Dla obszarów tych – ustalonych w niniejszym dokumencie – nie było w przeszłości możliwości gromadzenia wydzielonych danych statystycznych. Stąd powstaje trudność określenia aktualnego stanu bazowego w odniesieniu do obszarów wskazanych w niniejszym dokumencie. Zaproponowany poniżej (w kolejnych rozdziałach) system aktualizowania i monitorowania *Programu* pozwoli w przyszłości na bardziej dokładne określenie kolejnych stanów bazowych, a co za tym idzie – zastosowanie dokładniejszych miar stanów przyszłych. Innym ograniczeniem metodologicznym opisywanego ujęcia jest konieczność uwzględnienia w *Programie* konkretnych zadań. Oznacza to w praktyce, że brak przygotowanych projektów i tak może uniemożliwić realizację teoretycznych wskaźników *Programu*.

Biorąc pod uwagę stopień szczegółowości wniosków opracowanych przez potencjalnych beneficjentów *Programu*, a zwłaszcza – sposób opisanie produktów i rezultatów każdego z projektów, za jedynie możliwą, na obecnym etapie przygotowania *Programu Rewitalizacji*, przyjęto metodę następującą:

- produkty *Programu* – to zagregowane wielkości produktów przypisanych do poszczególnych zadań opisanych w rozdziale szóstym;
- rezultaty *Programu* – to suma najczęściej stosowanych rezultatów poszczególnych projektów, ujętych w zadaniach opisanych w rozdziale 6 (w tabelach tych, na obecnym poziomie przygotowania projektów przyjęto wybór wskaźników rezultatów zawarty w *Metodologii przygotowania i oceny programu rewitalizacji w ramach MRPO na lata 2007-2013* oraz wskaźniki przyjęte w dokumentach strategicznych Rabki-Zdroju (*Strategii Rozwoju* oraz *Wieloletnim Planie Inwestycyjnym*) bez ich wymiarowania;
- oddziaływania *Programu* – to ewaluacja ekspercka zmian, które winny nastąpić w wyniku realizacji projektów ujętych w niniejszym *Programem*.

Syntetyczną prezentację zmian wskaźników *Programu Rewitalizacji* przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 12 Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Programu Rewitalizacji

Długość	Miernik wskaźnika	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	RAZEM
Główne produkty										
Powierzchnia terenów publicznych poddanych procesom rewitalizacji	ha	0	10	10	0,2	1	2	0	5	28,2
Liczba nowych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej	Szt.	0	2	3	5	2	2	0	0	14
Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów sanatoryjnych	Szt.	0	1	1	0	0	0	0	0	2
Liczba nowych wybudowanych/zmodernizowanych obiektów hotelowo-konferencyjnych	Szt.	1	0	1	0	0	2	0	0	4
Liczba nowych miejsc noclegowych w obiektach hotelowych i sanatoryjnych	Szt.	100	60	150	0	0	120	0	0	430
Długość wybudowanych lub przystosowanych do funkcji rekreacyjnej ciągów pieszo-rowerowych	km	0	0	3	0	3	0	0	0	6
Liczba zmodernizowanych budynków komunalnych	Szt.	0	4	5	2	1	1	1	2	16
Liczba obiektów, w których zastosowano odnawialne źródła energii i wyeliminowano stare systemy grzewcze	Szt.	0	0	1	511	511	0	0	0	1 023
Liczba budynków podłączonych do nowej sieci kanalizacyjnej i wodociągowej	Szt.	0	30	101	0	0	0	0	260	391
Długość zmodernizowanej infrastruktury drogowej poprawiającej dojazd do obiektów hotelowo-sanatoryjnych	km	0	1,5	1,5	2,4	1,5	1,5	1,5	1	10,9
Nowe miejsca parkingowe służące ograniczeniu ruchu kołowego w centrum	Szt.	0	50	150	150	0	0	0	0	350
Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów służących funkcji wychowawczo-opiekuńczo-edukacyjnej	Szt.	0	3	5	3	2	1	0	0	14

Liczba inicjatyw poprawiających bezpieczeństwo dzieci i młodzieży na terenie szkół	Szt.	0	2	0	0	0	0	0	0	2
Liczba inicjatyw poprawiających bezpieczeństwo pieszych w ruchu drogowym	Szt.	0	2	2	0	0	0	0	0	4
Główne rezultaty (w całym okresie realizacji Programu)										
Liczba mieszkańców objętych Programem Rewitalizacji		osoby							13 245	
Powierzchnia przekształcona dzięki interwencji Programu		ha							28,2	
Wzrost liczby mieszkańców na obszarze rewitalizowanym oraz w jego bezpośrednim otoczeniu		%							10%	
Wzrost dostępnych miejsc pracy na obszarze rewitalizowanym oraz w jego bezpośrednim otoczeniu		%							25%	
Główne oddziaływania (w całym okresie realizacji Programu)										
Powierzchnia terenów objętych Programem Rewitalizacji		ha							3 631	
Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji Programu Rewitalizacji		liczba nowych miejsc pracy							250	
Spadek przestępczości na terenie objętym rewitalizacją		ilość popełnionych przestępstw kryminalnych rocznie na 1000 mieszkańców							- 25%	
Zwiększenie się wskaźnika wykrywalności przestępstw		wskaźnik wykrywalności przestępstw							+ 3%	
Wskaźnik bezrobocia wśród mieszkańców terenów rewitalizowanych		spadek bezrobocia na obszarze miasta							- 5%	
Wskaźnik ubóstwa wśród mieszkańców miasta		spadek odsetka mieszkańców obszarów poddanych rewitalizacji korzystających z pomocy społecznej							- 3%	

Źródło: Opracowanie własne Interregio Konsorcjum

8. Plan finansowy realizacji *Programu Rewitalizacji*

Źródła finansowania *Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju na lata 2009-2015* przedstawia poniższa tabela. Zgodnie z wytycznymi zawarty w *Metodologii przygotowania i oceny programu rewitalizacji w ramach MRPO na lata 2007-2013*, planowane nakłady na realizację *Programu* podzielono na źródła finansowania publiczne i prywatne. Ponadto wydzielono jeszcze kategorie dodatkowe, lepiej obrazujące przewidywane zaangażowanie poszczególnych instytucji i funduszy realizujących *Program*. Ostatecznie wydzielono następujące kategorie:

- Budżet JST (gminy);
- Środki pochodzące z Programów Operacyjnych (środki UE);
- Budżet państwa oraz innych jednostek samorządowych;
- Środki prywatne.

Poniższe tabele przedstawiają ramowy plan finansowania projektów *Programu Rewitalizacji* w bieżącym okresie programowania, tzn. w latach 2009 – 2015, w podziale na poszczególne obszary (infrastrukturalny, gospodarczy i społeczny), a także na poszczególne wymienione wyżej źródła finansowania. Kolejna tabela podsumowuje łączne wielkości środków w poszczególnych latach w podziale na potencjalne źródła finansowania.

Jednocześnie należy zauważyć, iż plan finansowy nie pokazuje wszystkich rzeczywistych kosztów, które zostaną poniesione w związku z jego realizacją. W sferze gospodarczej często odnosi się do zadań, które będą wykonywane, np. w ramach etatu pracownika UM Rabka-Zdrój lub organizacji doradczych dla sektora MSP i w takich sytuacjach koszt takiego pracownika nie jest uwzględniany w planie finansowym. Podobnie nie uwzględniono części kosztów programów szkoleniowych finansowanych z PO KL z uwagi na duże trudności w szacowaniu ostatecznych wartości zgłaszanych do dofinansowania projektów.

Tabela 13. Ramowy plan finansowy Programu Rewitalizacji (w PLN)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	RAZEM
Infrastruktura									
Budżet Gminy	1 600 000	3 887 040	9 307 040	11 903 000	8 807 000	870 000	2 870 000	4 319 000	
Fundusze Struktur.	1 400 000	4 892 260	16 960 000	9 485 000	9 313 000	0	0	8 071 000	
Pozostałe publiczne	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 880 000	880 000	0	0	0	
Środki prywatne	0	17 164 400	11 152 960	18 692 000	29 410 000	11 950 000	6 200 000	6 160 000	
RAZEM	6 000 000	28 943 700	40 420 000	43 960 000	48 410 000	12 820 000	9 070 000	18 550 000	208 173 700
Gospodarka									
Budżet Gminy	0	550 000	405 000	905 000	155 000	155 000	155 000	155 000	
Fundusze Struktur.	0	2 080 000	2 080 000	2 080 000	2 080 000	2 080 000	2 080 000	2 080 000	
Pozostałe publiczne	0	0	0	0	0	0	0	0	
Środki prywatne	0	210 000	6 110 000	110 000	110 000	110 000	110 000	110 000	
RAZEM	0	2 840 000	8 595 000	3 095 000	2 345 000	2 345 000	2 345 000	2 345 000	23 910 000
Społeczna									
Budżet Gminy	0	2 002 000	2 296 500	1 956 500	3 394 000	1 784 000	34 000	34 000	
Fundusze Struktur.	0	750 000	2 707 500	2 197 500	3 760 000	260 000	260 000	260 000	
Pozostałe publiczne	0	770 000	5 650 000	5 200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	
Środki prywatne	0	200 000	240 000	200 000	200 000	160 000	160 000	160 000	
RAZEM	0	3 722 000	10 894 000	9 554 000	7 554 000	2 404 000	654 000	654 000	35 436 000
RAZEM DZIAŁANIA:									267 519 700,00
ZARZĄDZANIE PROGRAMEM: 0,5%									1 337 598,50
RAZEM PROGRAM									268 857 298,50
EURO: 3,96									67 893 257,20

Źródło: Opracowanie własne Interregio Konsorcjum

Tabela 14. Zestawienie potencjalnych źródeł finansowania Programu Rewitalizacji w poszczególnych latach (w PLN)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	RAZEM
Budżet Gminy	1 600 000	6 439 040	12 008 540	14 764 500	12 356 000	2 809 000	3 059 000	4 508 000	57 544 080
Fundusze strukturalne	1 400 000	7 722 260	21 747 500	13 762 500	15 153 000	2 340 000	2 340 000	10 411 000	74 876 260
Pozostałe publiczne Środki	3 000 000	3 770 000	8 650 000	9 080 000	1 080 000	200 000	200 000	200 000	26 180 000
Prywatne	0	17 574 400	17 502 960	19 002 000	29 720 000	12 220 000	6 470 000	6 430 000	108 919 360
RAZEM	6 000 000	35 505 700	59 909 000	56 609 000	58 309 000	17 569 000	12 069 000	21 549 000	267 519 700

Źródło: Opracowanie własne Interregio Konsorcjum

Tabela 15. Procentowy udział poszczególnych źródeł finansowania w Programie Rewitalizacji

Źródło finansowania	Procent
Budżet Gminy	21,51
Fundusze strukturalne	27,99
Budżet Państwa	9,79
Środki Prywatne	40,71
RAZEM	100,00

Źródło: Opracowanie własne Interregio Konsorcjum

Tabela 16 Lista zadań priorytetowych Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju

Lp.	Numer zadania w Programie rewitalizacji	Nazwa zadania	Okres realizacji	Koszt całkowity w PLN	w tym:	
					Środki publiczne w PLN	Środki prywatne w PLN
1.	1.1.1.	Kompleksowa rewitalizacja Parku Zdrojowego (w tym: <ul style="list-style-type: none"> rewitalizacja zieleni parkowej, modernizacja fontanny, zagospodarowanie parku, tj.: modernizacja ciągów pieszych i oświetlenia, wyposażenie przestrzeni w elementy małej architektury, unowocześnienie placów zabaw rozbudowa „ścieżek zdrowia”; zagospodarowanie Placu „Pod Grzybkiem”). 	2009-2011	8,62 mln w tym: 2009 – 620 tys. 2010 – 4 mln 2011 – 4mln Rewitalizacja zieleni: 2,80 mln, Fontanna: 0,35 mln Zagospodarowanie Parku: 4,46 mln, Plac „Pod Grzybkiem”: 1,01 mln	8,62 mln MRPO: 70% Gmina: 30%	0
2.	1.1.5.	Budowa bulwarów nad Poniczanką wraz z zagospodarowaniem rekreacyjnym terenu.	2010-2011	3 mln 2010 – 1,5 mln 2011 – 1,5 mln	3 mln MRPO: 70% Gmina: 30%	0
3.	1.1.4.	Budowa pijalni i tężni solankowych w Parku Zdrojowym.	2008-2009	2,5 mln 2008 – 2 mln 2009 – 500 tys.	2,5 mln MRPO: 70% Gmina: 30%	0
4.	1.1.10.	Budowa centrum rekreacyjno-sportowo-kongresowego z wykorzystaniem zasobów geotermalnych (w tym: zespół basenów geotermalnych, sala sportowo-rekreacyjna, kręgielnia, mini golf, kort tenisowy, centrum konferencyjno-hotelowe ze SPA).	2011-2013	35 mln 2011 – 10 mln 2012 – 20 mln 2013 – 5 mln	0	35 mln

Źródło: Opracowanie własne Interregio Konsorcjum

Całkowity koszt projektów zgłoszonych we wnioskach do *Programu Rewitalizacji* wynosi 267 519 700 PLN. Przyjmując wysokość nakładów na zarządzanie *Programem* na poziomie 0,5%, należy spodziewać się powiększenia kosztów o kwotę ok. 1 337 598,50 PLN. **A zatem łączne nakłady na realizację programu należy szacować na kwotę 268 857 298,50 PLN.**

Jednocześnie należy podkreślić, iż przedstawiony plan finansowy ma charakter szacunkowy, który ostatecznie zostanie zweryfikowany w trakcie opracowania wniosków aplikacyjnych i może odbiegać od przyjętych w *Programie* założeń, co wykażą studia wykonalności lub biznesplany.

Analizując zaangażowanie samorządu Rabki-Zdroju w realizację *Programu Rewitalizacji* należy dodatkowo uwzględnić sposób finansowania każdego z projektów, opracowany w studium wykonalności, który będzie uwzględniał sposób przejściowego wyłożenia środków, do czasu refinansowania projektu przez Unię Europejską.

W rozdziale tym przedstawiono także 4 zadania o charakterze priorytetowym, będących kluczem do powodzenia realizacji całego *Programu* i w jakimś sensie warunkujących pozostałe działania inwestycyjne. Wartość zadań priorytetowych wstępnie oszacowano na kwotę 49,12 mln PLN. Część z nich (dwa pierwsze) wskazano jako projekty, które winny podlegać wsparciu środkami Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego w ramach działania 6.1. *Rozwój miast*, kolejny winien uzyskać wsparcie w ramach działania 3.1 schemat B *Inwestycje w obiekty i infrastrukturę uzdrowiskową*, zaś ostatnie jest przedsięwzięciem typowo komercyjnym, realizowanym przez inwestora prywatnego, natomiast rolą Gminy jest znalezienie inwestora oraz wskazanie lokalizacji przyszłej inwestycji.

9. Instrumenty wdrażania Programu i komunikacji społecznej

9.1. Określenie formy prawnej zarządzającego programem (operatora)

System wdrażania *Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju* winien, zgodnie z *Metodyką przygotowywania i oceny programu rewitalizacji w ramach MRPO na lata 2007-2013* oraz innych podręczników rewitalizacji wskazywać i określać prawną formę zarządzającego programem.

Program rewitalizacji ma charakter operacyjny i jako taki winien identyfikować organizacyjne struktury wdrażające planowane cele, działania, zadania oraz ustalenia. Wśród struktur organizacyjnych wymienić należy dwa typy podmiotów:

- podmioty wykonawcze, czyli wskazane w tabelach określających zadania *Programu* jednostki realizujące poszczególne zadania/projekty;
- podmioty zarządzające, czyli jednostki koordynujące wdrożenie *Programu*, jako całości, a przy tym prowadzące jego aktualizację, monitoring i ocenę.

Dla określenia systemu wdrażania *Programu*, kluczowe znaczenie mają podmioty nim zarządzające. Istnieją przy tym następujące struktury organizacyjne, które mogłyby być bezpośrednio zaangażowane w zarządzanie *Programem*:

- organy gminy, powołane do zarządzania samorządem miejskim, na podstawie ustawowego umocowania (Rada Miasta, Burmistrz Gminy);
- komórka Urzędu Miasta (lub miejska jednostka zarządzająca, poza strukturą Urzędu Miasta), na podstawie statutu Gminy i regulaminu organizacyjnego;
- specjalny podmiot zarządzający *Programem*, o ile zostanie ustanowiony.

Niepodważalna rola organów Gminy w zarządzaniu *Programem* polega na jego ukierunkowaniu, uchwaleniu, kontrolowaniu i ocenie z punktu widzenia lokalnej strategii rozwoju. Odnosi się to szczególnie do kontekstu celów przygotowania *Programu* (uszczegółowienie i wcielenie w życie instrumentów rozwoju miasta, pozyskanie środków z funduszy strukturalnych, etc.).

Zgodnie z systemem wdrażania przyjętym dla *Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdrój* należy założyć, iż rola organów Miasta będzie przedstawiała się następująco:

Do wyłącznych kompetencji Rady Miasta zastrzeżone zostaje:

- uchwalenie *Programu Rewitalizacji*;
- nadzór nad realizacją *Programu* przez Burmistrza Miasta;
- opiniowanie i uchwalanie zmian i aktualizacji *Programu*, przedstawionych przez Burmistrza Miasta.

Do kompetencji Burmistrza Miasta należeć będzie:

- realizacja zapisów *Programu* m.in. poprzez wyznaczenie Operatora *Programu Rewitalizacji* i nadzór nad jego działalnością oraz zapewnienie i uwzględnienie w planach budżetowych finansowania zadań ujętych w *Programie*, zgodnie z założonym udziałem miasta,
- podejmowanie decyzji o potrzebie weryfikacji *Programu*, m.in. na podstawie wniosków zarówno samego Operatora, jak i wniosków wydziałów i jednostek miejskich, a także partnerów społeczno-gospodarczych.

Wdrożenie *Programu Rewitalizacji* wymaga także szeregu działań o charakterze wykonawczym, które powinny stanowić wyłączne zadanie jednostki, określanej w literaturze tematu jako „Operator Programu Rewitalizacji”.

Zadania Operatora obejmowałyby następujące elementy zarządzania *Programem*:

- aktualizację i kontynuację procesu planowania, także w odniesieniu do poszerzenia Ramowego Programu o działania realizowane w ramach mikroprogramów społecznych lub uwzględniające inne kategorie projektów;
- planowanie dalszych procesów rozwojowych, wykraczających poza okres realizacji niniejszego *Programu* (tj. rok 2015);
- realizację *Programu*, w rozumieniu koordynowania i animowania działań administracji i Beneficjentów Zewnętrznych, w kierunku przestrzegania zasad wdrożenia, wymagań wewnętrznych (Miasta) i zewnętrznych (np. MRPO), a także spójności *Programu*;
- organizację procesu upowszechnienia *Programu* i komunikacji społecznej, poza ścisłe grono osób, związanych z samorządem Rabki-Zdroju (organizacje pożytku publicznego, przedsiębiorcy, spółdzielnie mieszkaniowe, deweloperzy, struktury partnerstwa publiczno – prywatnego);
- monitorowanie realizacji *Programu*;
- opracowywanie sprawozdań i dokonywanie wewnętrznej oceny efektów *Programu*.

Operator powinien jednocześnie dysponować mechanizmami motywacyjnymi, mogącymi zainteresować użytkowników i potencjalnych inwestorów, a także pozwalającymi wzmacniać wiarygodność *Programu* i wskazywać inwestorom ich interes w przystąpieniu do niego.

Zadaniem operatora jest więc przede wszystkim ułatwienie realizacji projektów (przygotowanie i uwiarygodnienie studiów wykonalności, pomoc w uzyskiwaniu pożyczek remontowych w banku, subwencji niezbędnych do „domknięcia” studium wykonalności projektu remontu, mobilizowanie inwestorów i wykonawców, pomoc w zamianie mieszkań, przesiedleniach). Tak rozumiany operator pobudza dynamikę programu, lecz nie rości sobie prawa ani do zastępowania właścicieli, ani do kumulowania ich majątku na jakikolwiek okres. Nie wyklucza to faktu, że w konkretnych umowach z właścicielami (we wszystkich sektorach

własności) może na podstawie indywidualnej umowy stać się również inwestorem zastępczym⁷.

Zakres zadań Operatora Rewitalizacji obejmuje zatem również działania, wymagające wiedzy i doświadczenia, uwzględniające m.in.:

- problematykę badań ankietowych;
- przygotowanie biznesplanów i studiów wykonalności zadań, pod kątem wymagań Programów Operacyjnych;
- koordynację publicznych i prywatnych programów inwestycyjnych wraz z ich finansowaniem i wdrażaniem;
- zarządzanie kwestiami społecznymi, dotyczącymi: przesiedleń, współpracy z pracownikami służb socjalnych, współpracy między różnymi partnerami rynku mieszkaniowego w sektorze socjalnym;
- kwestie bezrobocia i marginalizacji społecznej oraz włączania się w programy zatrudnienia bezrobotnych;
- animowanie partnerstwa różnych podmiotów, a w tym: ich identyfikację, określanie grup interesów, zarządzanie konfliktami interesów i ich usuwanie, prowadzenie mediacji i dochodzenie do konsensusu;
- wymagania Unii Europejskiej w odniesieniu do wspierania rozwoju regionalnego w kwestiach: sposobów finansowania programów rewitalizacji, zasad udziału poszczególnych partnerów, etc.

Biorąc pod uwagę opisane wymagania, rozważyć należy adekwatność różnych struktur zarządczych, mogących przejąć funkcję Operatora Programu, w tym następujące warianty formuły organizacyjnej:

- Operator w strukturze Urzędu lub jako miejska jednostka organizacyjna;
- Operator, jako organizacja zewnętrzna, wspierana przez samorząd Gminy, np. Agencja Rozwoju Lokalnego, miejska fundacja, która stawia sobie cele prorozwojowe, organizacja pozarządowa działająca na zlecenie Gminy.

Analizując specyfikę Rabki-Zdroju, w tym wielkość obszaru rewitalizowanego pokrywający się z granicami administracyjnymi miasta oraz zakres zadań (w których przeważają zadania leżące w kompetencji miasta – zarówno organizacyjnej, jak i finansowej), wydaje się, iż najkorzystniejszym i najprostszym rozwiązaniem jest usytuowanie Operatora w strukturze Urzędu Miejskiego, w ramach komórki odpowiedzialnej za planowanie strategiczne i rozwój gospodarczy. W przypadku takim w ramach tego wydziału należy powołać zespół zadaniowy ds. rewitalizacji (w skład którego wejdą osoby z różnych komórek organizacyjnych,

⁷ Definicja za: K. Skalski *Rewitalizacja i aktywizacja regionu*”, Urbanista, nr 3/03, s.24-25

obejmujące swoimi kompetencjami całą tematykę *Programu Rewitalizacji*), na którego czele stanie Pełnomocnik Burmistrza ds. Rewitalizacji.

Przy tak skonstruowanej strukturze niezwykle istotne jest utworzenie społecznego ciała (Forum Rewitalizacji i Rozwoju Rabki-Zdrój) o charakterze programowo-opiniotwórczym, składającego się z osób i przedstawicieli instytucji ważnych z punktu widzenia rozwoju miasta jako obszaru poddanego działaniom rewitalizacyjnym.

W związku z powyższym przyjmuje się następującą strukturę zarządzania *Programem Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju na lata 2009 – 2015*:

- Rada Miasta Rabka-Zdrój – odpowiada za uchwalanie Programu i jego głównych kierunków oraz opiniowanie zmian i aktualizację Programu;
- Burmistrz Miasta Rabka-Zdrój – odpowiada za bieżący nadzór nad realizacją Programu, w tym dbałość o zagwarantowanie (w budżecie i WPI) środków na jego skuteczną realizację oraz pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, a także podejmowanie decyzji o potrzebie dokonania korekt w Programie;
- Operator Programu – Wydział Strategii i Rozwoju Społeczno-Gospodarczego oraz Zamówień Publicznych U M Rabka-Zdrój, koordynujący pracę Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji, na czele którego stoi Pełnomocnik Burmistrza ds. Rewitalizacji – odpowiada za bieżącą koordynację działań podejmowanych w ramach Programu, aktualizację i kontynuację procesu planowania, pozyskiwanie nowych partnerów Programu, upowszechnianie zarówno samego Programu, jak i możliwości korzystania z niego, bieżący monitoring działań oraz sprawozdawczość;
- Forum Rewitalizacji i Rozwoju Rabki-Zdroju - w skład której wejdą m.in. przedstawiciele operatora, jednostek gminnych, przedsiębiorcy (w tym potencjalni inwestorzy), przedstawiciele instytucji finansowych, partnerzy społeczni. Zadaniem Forum będzie opiniowanie zgłaszanych projektów oraz wskazywanie nowych obszarów tematycznych i zadań istotnych z punktu widzenia rozwoju miasta. Rola Forum Rewitalizacji będzie też niezwykle istotna z punktu widzenia promocji Programu, z uwagi zarówno na jej szeroki krąg, jak i społeczny zasięg oddziaływania.

9.2. System obiegu informacji oraz środków finansowych w instytucji odpowiedzialnej za zarządzanie programem

System obiegu informacji oraz środków finansowych w ramach *Programu Rewitalizacji*, będzie realizowany przez Operatora Programu zgodnie z dotychczasowymi zarządzeniami i instrukcjami kancelaryjnymi obowiązującymi w Urzędzie Miasta Rabka-Zdrój w odniesieniu do powyższych kwestii, które wynikają z Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 1999 r. w sprawie instrukcji kancelaryjnej dla organów gmin i związków międzygminnych (Dz. U. Nr 112, poz. 1319 z późniejszymi zmianami). W oparciu o powyższe rozporządzenie w Urzędzie Miasta wprowadzono stosowne procedury, które rozstrzygają zakres odpowiedzialności i kompetencji poszczególnych jednostek Urzędu Miasta, regulują zasady przepływu informacji w Urzędzie, a także środków finansowych pozostających w dyspozycji Gminy. Uszczegółowienie powyższych zapisów w odniesieniu do *Programu Rewitalizacji* znajdzie swoje odzwierciedlenie w Zarządzeniu Burmistrza powołującym

Pełnomocnika ds. Rewitalizacji z umiejscowieniem go w strukturze Wydział Strategii i Rozwoju Społeczno-Gospodarczego oraz Zamówień Publicznych UM Rabka-Zdrój.

Obieg informacji poza strukturą Urzędu Miasta zapewnią stałe (co najmniej raz na pół roku) spotkania Forum Rewitalizacji i Rozwoju Rabki-Zdrój, na których będą przekazywane informacje nt. bieżącego postępu prac nad *Programem*, a także pozyskiwane informacje o postępie prac u pozostałych partnerów *Programu*, w tym informacje o środkach zaangażowanych poza UM w Rabce-Zdroju.

Ponadto informacja o postępie prac i uruchamianych projektach będzie dostępna na wydzielonej części portalu internetowego UM w Rabce-Zdroju poświęconej wdrażaniu *Programu Rewitalizacji*. Tam też będą publikowane bieżące sprawozdania z postępu prac nad *Programem*.

9.3. Planowane działania na rzecz rozpowszechnienia informacji oraz konsultacje społeczne

Działania związane z promocją *Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju* rozpoczęły się już na etapie opracowywania programu. Do procesu przygotowania dokumentu oraz identyfikację potencjalnych zadań zostało zaproszone szerokie grono partnerów – przedstawiciele samorządu, instytucji, stowarzyszeń, organizacji otoczenia biznesu, firm i mieszkańców Rabki-Zdroju. Konsultacje te odbywały się na warsztatach strategicznych, na które zaproszeni zostali wszyscy zainteresowani mieszkańcy miasta. Informacja o warsztatach przekazywana była za pośrednictwem lokalnych mediów, a także strony internetowej Urzędu Miasta. Ostatecznie w kilkunastu różnych spotkaniach i warsztatach (otwartych oraz branżowych) udział wzięło blisko sto osób reprezentujących różne grupy obywateli Rabki-Zdroju. Ponadto już we wstępnej fazie prac nad *Programem* stworzono specjalną witrynę internetową poświęconą zagadnieniom rewitalizacji, gdzie oprócz podstawowych informacji nt. założeń samego programu i definicji związanych z *Programem* zamieszczono specjalnie przygotowaną ankietę dając możliwość zgłoszenia szerokiemu gronu mieszkańców swoich pomysłów na niezbędne ich zdaniem przekształcenia na terenie miasta, a także na elementy miasta, które należy chronić i eksponować ich wartość. Wszystkie zgłoszone opinie miały istotny wpływ na ostateczny kształt opracowanego dokumentu.

Konsultacje przyniosły bardzo duży oddźwięk – zebrano kilkadziesiąt ankiet, w których mieszkańcy zwracają uwagę na elementy budujące tożsamość Rabki-Zdrój oraz wskazują na konieczność dokonania niezbędnych przekształceń tak, aby umożliwić dalszy rozwój miasta i jego podstawowych funkcji.

Jednym z efektów szerokich, poza zarysowaniem podstawowych celów i kierunków programu oraz wskazaniem zadań, które powinny znaleźć się w *Programie Rewitalizacji*, było ustalenie potrzeby zwoływania **Forum Rewitalizacji i Rozwoju Rabki-Zdrój**, które będzie podstawowym narzędziem dalszego rozwijania i aktualizowania dokumentu, ale także upowszechniania informacji o samym *Programie*, jak i jego efektach wśród lokalnej społeczności oraz pozyskiwanie informacji o nowych pojawiających się potrzebach, które powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w aktualizacji *Programu*.

W fazie realizacyjnej *Programu*, zarówno jego Operator, jak i konkretni beneficjenci podejmowanych działań, dołożą wszelkich starań, aby we właściwy sposób rozpowszechnić informacje o jego celach, zamierzeniach, jak i konkretnych efektach, które przyniesie jego realizacja. Działania te będą także cały czas otwarte na dalszy proces konsultacji i możliwą aktualizację *Programu* w sytuacji zmiany jakichkolwiek czynników, które determinowały obecny jego kształt.

Za podejmowanie konkretnych działań promocyjnych odpowiadać będzie Operator *Programu*, który określi:

- cele działań informacyjnych i promocyjnych,
- potencjalne grupy docelowe działań informacyjnych i promocyjnych,
- strategie informowania i promocji.

Oprócz Operatora, instytucjami odpowiedzialnymi za prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych na szczeblu realizacji *Programu* winni być:

- Urząd Miasta i jednostki organizacyjne Gminy, biorące udział w przygotowaniu, wdrażaniu i ewaluacji *Programu*,
- Beneficjenci Zewnętrzni i partnerzy *Programu*.

Podstawowymi celami działań informacyjnych i promocyjnych, realizowane w ramach *Programu Rewitalizacji* winno być skuteczne informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach zgłoszenia projektów do realizacji w ramach *Programu* oraz o obowiązujących w tym zakresie procedurach, a także podniesienie świadomości opinii publicznej o przebiegu realizacji i rezultatach *Programu*.

Rola Operatora w działalności promocyjnej i PR powinna obejmować dwa obszary problemowe:

- przygotowanie i bezpośrednio realizowanie przyjętego planu promocji, dysponowanie środkami finansowymi i odpowiedzialność za efekty działalności promocyjnej i PR *Programu Rewitalizacji*, jako całości;
- nadzór i pomoc w działaniach promocyjnych, związanych z realizacją poszczególnych projektów, uwzględnionych *Programie Rewitalizacji* oraz koordynacja działań promocyjnych poszczególnych beneficjentów, w celu uzyskania efektu synergii i uniknięcia rozproszenia lub wręcz konkurencyjności podejmowanych działań (np. organizacji podobnych imprez w tym samym terminie).

Zakłada się, iż Operator *Programu* wyznaczy osoby odpowiedzialne za działania informacyjne i promocję (w ramach Wydział Strategii i Rozwoju Społeczno-Gospodarczego oraz Zamówień Publicznych UM Rabka-Zdrój) oraz wskaże imiennie osoby udzielające wszelkich informacji o wdrażaniu *Programu* oraz sposoby kontaktu z tymi osobami. Informacje o odpowiedzialnych osobach i sposobach kontaktu z nimi zostaną upublicznione.

Ze względu na zintegrowany charakter *Programu*, zasięg terytorialny i rangę realizacji jego celów, do grup docelowych działań PR zaliczyć należy:

- Społeczeństwo (wspólnota mieszkańców Rabki-Zdroju), z uwzględnieniem specyficznych narzędzi kierowanych do mieszkańców obszarów rewitalizowanych oraz kierowanych do mieszkańców obszarów miasta nieobjętych *Programem*;
- Beneficjentów i potencjalnych beneficjentów *Programu* i jego kolejnych aktualizacji (podmioty kwalifikujące się do pozyskania środków z MRPO oraz podmioty kwalifikujące się do pozyskania środków w ramach działań komplementarnych, nieobjętych dofinansowaniem w ramach tego działania);
- Partnerów społeczno-gospodarczych – partnerów beneficjentów i potencjalnych beneficjentów *Programu*;
- Organizacje pozarządowe, zawodowe, samorządy gospodarcze, instytucje otoczenia biznesu działające na terenie Rabki-Zdrój;
- Właściwe władze publiczne (władze regionalne województwa małopolskiego, administracja rządowa szczebla wojewódzkiego, władze publiczne gmin i powiatów sąsiedzkich, władze publiczne miast i gmin partnerskich);
- Media (prasa, radio, telewizja o zasięgu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim oraz media elektroniczne).

Określenie sfer zadaniowych promocji i PR *Programu Rewitalizacji*⁸

Proponuje się przyjęcie następujących sfer działalności promocyjnej i PR:

- Służba informacyjna, jako sfera związana z rozpowszechnianiem oraz nagłaśnianiem informacji, bez skupiania się na określonej grupie docelowej, głównie za pośrednictwem masmediów;
- Relacje inwestycyjne – podtrzymywanie kontaktów z uczestnikami *Programu* (beneficjentami, partnerami, dostawcami, wykonawcami);
- Relacje finansowe – nawiązywanie i podtrzymywanie dobrych kontaktów z instytucjami finansowymi, takimi, jak:
 - fundusze strukturalne, instytucje wdrażające, pośredniczące, zarządzające,
 - banki, inne instytucje finansowe (kredytowe, ubezpieczeniowe, poręczeniowe);
- Relacje ze społecznościami lokalnymi;

⁸ Przy formułowaniu sfer zadaniowych PR adaptowano systematykę przedstawioną w: T.Goban-Klas „Public Relations czyli promocja reputacji. Pojęcia, definicja, uwarunkowania”. Wydawnictwo Business Press, Warszawa.

- Relacje z władzami;
- Organizacja imprez promocyjnych;
- Ogłoszenia i reklamy płatne;
- Analizy i badania (odbioru społecznego *Programu*).

Określenie instrumentów promocji i PR *Programu Rewitalizacji*

Poniżej przedstawiono propozycje działań i instrumentów promocyjnych oraz PR, z uwzględnieniem zarysowanych powyżej sfer zadaniowych.

Proponowane instrumenty w sferach: służba informacyjna, relacje inwestycyjne, relacje ze społecznościami lokalnymi

Proces informowania o *Programie Rewitalizacji* powinien mieć charakter dwukierunkowy, to znaczy pozwalać odbiorcom przekazów na formułowanie informacji zwrotnych i własnych opinii. Plan promocji powinien zatem realizować zarówno bierne, jak i czynne prawo obywateli do informacji, zgodnie z obowiązującymi przepisami i standardami. I tak, wśród instrumentów realizacji działań PR w tych sferach wymienić należy:

- Wykorzystanie oficjalnych stron internetowych Gminy i jednostek miejskich (w tym BIP), z uwzględnieniem możliwości wejścia na odrębne strony („podstrony”) *Programu Rewitalizacji* ze strony głównej (z głównego menu);
- Przygotowanie serwisu internetowego *Programu Rewitalizacji*, w którego skład wejść powinny:
 - opis problematyki związanej z rewitalizacją obszarów miejskich,
 - publikacja *Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju*,
 - informacje o bieżącym stanie wdrażania, finansowania, ewaluacji *Programu*,
 - inne informacje i materiały o charakterze informacyjnym (komunikaty o przetargach, konkursach ofert i ich wynikach),
 - forum mieszkańców (pozwalające na przekazywanie przez mieszkańców Rabki-Zdroju wizji możliwej aktualizacji *Programu*),
 - baza projektów - planowanych lub realizowanych nie wynikających bezpośrednio z *Programu Rewitalizacji*, ale będących komplementarnymi w stosunku do *Programu*,
 - informacje o możliwości pozyskania środków na projekty, związane z przyjętymi celami rewitalizacji, ale nie mieszczące się wśród projektów kwalifikowanych w ramach MRPO czy innych Programów Operacyjnych,

- baza umożliwiająca znalezienie partnera do projektu (zgłoszonego lub planowanego do zgłoszenia do *Programu Rewitalizacji*),
- statystyki i raporty związane z realizacją *Programu*,
- galeria fotografii (np. przed realizacją – po realizacji),
 - Broszury informacyjne, publikacje związane z realizacją poszczególnych projektów, wydawane przez Operatora oraz podmioty zaangażowane w realizację *Programu Rewitalizacji*;
 - Konferencje prasowe (organizowane przez Operatora i/lub beneficjentów *Programu Rewitalizacji*) dotyczące np.:
- uchwalenia *Programu*,
- kolejnych etapów wdrożenia i ewaluacji,
- uzyskania środków na finansowanie *Programu* lub poszczególnych projektów,
- zakończenia każdego projektu realizowanego w ramach *Programu*.

Proponowane instrumenty w sferze: relacje inwestycyjne

Poniżej przedstawiono propozycje działań mających na celu podtrzymywanie kontaktów z uczestnikami *Programu* (beneficjentami, partnerami, dostawcami, wykonawcami), są to:

- Szkolenia i seminaria dla instytucji zaangażowanych we wdrażanie *Programu Rewitalizacji* oraz beneficjentów i potencjalnych beneficjentów, na temat m.in.: możliwości udziału w *Programie* (aktualizacji), zarządzania projektami, monitorowania realizacji projektów, zasad finansowania projektów;
 - Nadzór i wsparcie (organizacyjne, doradcze, techniczne) Beneficjentów Zewnętrznych *Programu Rewitalizacji* przy wypełnianiu obowiązków promocyjnych, związanych z unijnym źródłem finansowania, takich jak przygotowywanie, zgodnie z obowiązującymi zasadami:
- billboardów (na miejscu realizacji danego projektu),
 - stałych tablic pamiątkowych (w miejscach powszechnie dostępnych, po zakończeniu realizacji projektu),
 - plakatów i innych materiałów dotyczących projektu.

Proponowane instrumenty w sferze: relacje finansowe

Wśród instrumentów ukierunkowanych na nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktów z instytucjami finansowymi i potencjalnymi inwestorami wymienić można:

- Konferencje, spotkania z przedstawicielami instytucji finansowych zaangażowanych w realizację *Programu*;
- Broszury informacyjne o możliwości i warunkach włączenia się do współfinansowania *Programu*;
- Przygotowanie (np. w ramach działalności „One Stop Centre”) oferty dla instytucji finansowych i inwestorów;
- Organizacja wizyt studyjnych dla potencjalnych inwestorów i instytucji mogących współfinansować realizację *Programu*.

Proponowane instrumenty w sferach: relacje ze społecznościami lokalnymi, organizacja imprez promocyjnych

Wśród działań skierowanych do społeczności lokalnej w ramach organizacji imprez można wykorzystać następujące instrumenty promocyjne:

- Festyny, święta ulicy / osiedla;
- Konkursy dla mieszkańców, dzieci i młodzieży;
- Lekcje w szkołach poświęcone wizji rozwoju Rabki Zdroju;
- Konkursy na koncepcje architektoniczno-urbanistyczne zagospodarowania terenów rewitalizowanych, organizowane przez Burmistrza Miasta, bądź pod jego patronatem;
- Konkursy w mediach (plastyczne, fotograficzne, dla wspólnot mieszkaniowych, inwestorów);
- Uroczystości związane z zakończeniem realizacji projektów.

Proponowane instrumenty w sferze: ogłoszenia i reklamy płatne

W sferze zadaniowej określonej jako ogłoszenia i reklamy płatne, wyróżnić można różnorodne działania, w tym takie, jak:

- Przygotowanie i realizacja planu zamieszczania płatnych form reklamy, ogłoszeń i komunikatów w mediach;
- Uzyskanie korzystnych warunków zamieszczania przez Operatora i beneficjentów ogłoszeń i reklam, związanych z wdrażaniem i realizacją *Programu Rewitalizacji* oraz poszczególnych projektów (w tym m.in. ogłoszeń o przetargach, konkursach, zaproszeniach do składania ofert, organizacji imprez i szkoleń);
- Pomoc techniczna świadczona przez Operatora na rzecz beneficjentów w przygotowywaniu materiałów przeznaczonych do publikacji;
- Zapewnienie zamieszczania i aktualizacji w serwisie internetowym *Programu*

Rewitalizacji informacji, objętych ogłoszeniami i komunikatami publikowanymi w mediach, a dotyczących tak samego *Programu*, jak i projektów w nim ujętych.

Proponowane instrumenty w sferze: analizy i badania

W ramach procesu promocji i PR duże znaczenie, także dla oceny i monitoringu realizacji *Programu Rewitalizacji*, będzie miało prowadzenie analiz i badań. Narzędzia dotyczące tej sfery obejmować mogą:

- Monitoring odwiedzin stron internetowych *Programu Rewitalizacji*, przygotowywanie raportów z forum mieszkańców;
- Przeprowadzanie badań opinii wśród mieszkańców na temat realizacji *Programu Rewitalizacji*, jego efektów oraz potrzeby aktualizacji;
- Przygotowywanie raportów z wyników procesu ewaluacji *Programu Rewitalizacji*;
- Przygotowywanie raportów i sprawozdań z realizacji przyjętego planu promocji;
- Zbieranie opinii zaangażowanych podmiotów o skuteczności realizowanego planu promocji.

Ostateczny sposób, wybór instrumentów oraz poziom środków przeznaczanych na finansowanie działań promocyjnych *Programu* i projektów, zależec będzie m.in. od ilości projektów, które uzyskają wsparcie z funduszy strukturalnych i wysokości tego wsparcia. Na obecnym etapie przyjęto i uwzględniono w kosztach zarządzania *Programem* środki w wysokości ok. 1,33 mln PLN z przeznaczeniem na zarządzania *Programem*, w tym także na monitoring i działania promocyjne *Programu*.

Wszelkie działania promocyjne Programu wykonywane zarówno przez Operatora Programu, jak i innych beneficjentów zaangażowanych w jego realizację odpowiadać będą zaleceniom dotyczącym promocji unijnych źródeł finansowania, wynikających z Rozporządzenia Komisji Europejskiej (WE) nr 1828/2006 w sprawie prowadzenia przez Państwa Członkowskie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących pomocy udzielanej z funduszy strukturalnych oraz wytycznych Instytucji Zarządzającej MRPO. W szczególności instrumentami promocji „produktów” Programu będą:

- tablice reklamowe (billboardy) – informujące o zakresie realizowanego projektu i wsparciu ze strony funduszy strukturalnych, będą umieszczane w miejscach inwestycji infrastrukturalnych, których całkowity koszt wynosi ponad 3 mln euro w przypadku projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). W ciągu 6 miesięcy od zakończenia prac inwestycyjnych tablica reklamowa / billboard zostanie zastąpiona tablicą pamiątkową;
- stałe tablice pamiątkowe, których celem jest pozostawienie trwałej informacji o wsparciu inwestycji ze środków EFRR – umieszczane będą w miejscach publicznych po zakończeniu realizacji projektu;

- dyplomy i certyfikaty;
- umieszczanie logo UE i logo MRPO (ew. logo Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Europejskiego Funduszu Społecznego) wraz z informacją o współfinansowaniu projektu przez Unię Europejską na wszystkich dokumentach i wytworach związanych z realizacją projektów, w tym w szczególności:
 - billboardach;
 - tablicach pamiątkowych;
 - broszurach i ulotkach;
 - wnioskach aplikacyjnych;
 - rocznych raportach z realizacji projektów;
 - filmach video;
 - ogłoszeniach;
 - materiałach konferencyjnych, szkoleniowych;
 - materiałach multimedialnych;
 - korespondencji z beneficjentami;
 - materiałach prasowych;
 - plakatach;
 - stronach internetowych poświęconych funduszom strukturalnym.

9.4. Partnerstwo

Rola partnerskiej współpracy w procesie rewitalizacji obszarów miejskich (w tym przy wdrażaniu *Programu Rewitalizacji* oraz realizacji ujętych w nim projektów) jest szczególnie istotna zarówno z punktu widzenia społecznej użyteczności *Programu*, jak i wymogów stawianych przez Unię Europejską. W tym celu już na etapie konstruowania *Programu* ogromną rolę – zarówno opiniotwórczą, jak i ważnego kreatora zdarzeń w *Programie*, a także niezwykle istotny element uspołecznienia i promocji samego *Programu*, przypisano Forum Rewitalizacyjnemu składającemu się z przedstawicieli operatora, jednostek gminnych, lokalnych przedsiębiorców, przedstawicieli instytucji finansowych, partnerów społecznych. Wydaje się, iż przypisanie tak ogromnej roli ciału społecznemu jest wyrazem i realizacją zasady partnerstwa już we wstępnym etapie procesu realizacji *Programu*. Wydaje się, iż tak silne umocowanie w procesie realizacji *Programu* czynnika społecznego i niezależnego gwarantuje wypracowanie spójnego i wspólnego sposobu działania ponad jednostkowymi celami partnerów procesu (władz lokalnych, beneficjentów *Programu*, podmiotów włączanych) i da rzeczywisty impuls do rozwoju terenów rewitalizowanych i w konsekwencji całego miasta.

Ponadto dla pełniejszego zrealizowania zasad partnerstwa planuje się także wykorzystać następujące instrumenty:

- Stworzone zostanie w ramach działalności Operatora Programu (tj. w ramach Wydziału Strategii i Rozwoju Społeczno-Gospodarczego oraz Zamówień Publicznych UM Rabka-Zdrój) tzw. One Stop Centre (Centrum Jednej Wizyty), pozwalającego w jednym miejscu i krótkim czasie na uzyskanie pełnej informacji o:
 - o możliwościach zainwestowania,
 - o możliwościach pozyskania partnera,
 - o ofertach dzierżawy, najmu lokali użytkowych lub poddzierżawy, podnajmu lokalu lub pomieszczeń, w powstających w ramach *Programu* powierzchniach publicznych i użytkowych (komercyjnych, ale także związanych z możliwością podnajmu innej organizacji pozarządowej powierzchni w siedzibie czy obiekcie organizacji, biorącej udział w *Programie*),
 - o przetargach i konkursach ofert organizowanych w ramach realizacji *Programu*.
- Uwzględniona zostanie w bieżącej pracy UM Rabka-Zdrój potrzeba koordynacji działań programowych i planistycznych, dostosowanych do zapisów *Programu Rewitalizacji*, co bezpośrednio łączy się z możliwością wykorzystywania *Programu* do poszerzania bazy inwestycji publicznych oraz do włączania partnerów społecznych w system finansowania i realizacji miejskich inwestycji;
- Stworzenie procedur wprowadzania nowych inwestycji do *Wieloletnich Planów Inwestycyjnych*, które to procedury uwzględnią podmioty sektora prywatnego i organizacje pozarządowe z Obszaru Rewitalizacji przy opracowaniu programu projektów oraz możliwych sposobów ich finansowania;
- Wykorzystanie stron internetowych miasta m.in. do:
 - Public Relations *Programu Rewitalizacji* wraz z informowaniem o warunkach włączenia się do *Programu* z nowymi działaniami i projektami (aktualizacja *Programu*),
 - prowadzenia bazy „Znajdź partnera do projektu”,
 - informowania o możliwości pozyskania środków na projekty związane z celami rewitalizacji, spoza listy zadań wpisanych do niniejszego *Programu*,
- Inicjowanie i organizowanie dyskusji publicznej, związanej z istotnymi fazami procesu rewitalizacji, bądź zmianami mogącymi wpłynąć na jego realizację (np. przyjęcie nowych ustaleń czy kierunków w ramach *Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego*, przystąpienie do tworzenia założeń na kolejny okres programowania, istotnych uwarunkowań i możliwości związanych z rozwojem obszarów miejskich) z udziałem: przedstawicieli władz Miasta, regionu, instytucji uczestniczących w realizacji polityki regionalnej, Operatora, Forum Rewitalizacyjnego i Rozwoju i innych

zainteresowanych partnerów społeczno-gospodarczych (przedstawiciele organizacji pozarządowych, nauki, kultury, biznesu, samorządów zawodowych, itp.).

9.5. Opis już pozyskanych partnerów

Na obecnym etapie tworzenia *Programu* partnerstwo nie zostało jeszcze w żaden sposób sformalizowane. Można zatem mówić jedynie o osobach/instytucjach włączonych w proces programowania działań rewitalizacyjnych, którzy w naturalny sposób będą uczestniczyli w dalszym jego wdrażaniu. Są to m.in.

- partnerzy indywidualni i zbiorowi (ludność):
 - mieszkańcy obiektów i terenu ze ścisłego centrum miasta, w których podejmowane będą działania rewaloryzacyjne;
 - wspólnoty mieszkaniowe;
 - najemcy mieszkań komunalnych;
 - właściciele nieruchomości:
- mieszkańcy dzielnicy (Rady Osiedli, przewodniczący Zarządów Osiedli);
- mieszkańcy miasta (ogół, w tym młodzież szkolna);
- przedsiębiorcy (z szczególnym uwzględnieniem Stowarzyszenia Kupców oraz podmiotów prowadzących działalność sanatoryjną i hotelarsko-turystyczną);
- partnerzy społeczno-gospodarczy:
 - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej;
 - Powiatowy Urząd Pracy;
 - Komenda Miejska Policji;
 - Straż Miejska w Rabce-Zdroju
 - Parafie mające swoją siedzibę na terenie miasta - (pw. św. Marii Magdaleny oraz pw. św. Teresy od Dzieciątka Jezus;
 - Zakłady Komunalne Sp. z o.o. oraz Przedsiębiorstwo Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.;
 - Bank obsługujący U M Rabka-Zdrój.

Całość prac po stronie partnerów społecznych koordynowana będzie przez Forum Rewitalizacyjne powołaną po uchwaleniu *Programu Rewitalizacji*.

9.6. Monitorowanie i ocena programu

W celu racjonalnego, sprawnego i efektywnego wykorzystania środków strukturalnych, Unia Europejska nakłada na państwa członkowskie, obowiązek monitorowania wydatków i efektów rzeczowych wdrażania programów operacyjnych. Zgodnie z definicją monitorowanie jest procesem systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych opisujących postęp i efekty programu. Tak rozumiany monitoring spełnia także rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach. W monitorowaniu brać winny udział wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie *Programu Rewitalizacji*.

Do instytucji i podmiotów biorących udział w monitoringu *Programu Rewitalizacji* zaliczyć należy w szczególności:

- W odniesieniu do monitoringu projektów, otrzymujących wsparcie w ramach MRPO:
 - Instytucję Zarządzającą i Wdrażającą (Zarząd Województwa Małopolskiego),
 - Instytucję Certyfikującą (Minister właściwy dla spraw rozwoju regionalnego oraz Wojewoda),
 - Jednostkę Audytu (w ramach struktury UMWM),
 - Komitet Monitorujący MRPO
 - Beneficjenta,
 - W odniesieniu do monitoringu *Programu Rewitalizacji*:
 - Radę Miasta Rabka-Zdrój,
 - Burmistrza Miasta Rabka-Zdrój,
 - Odpowiednie jednostki organizacyjne Urzędu Miasta Rabka-Zdrój odpowiedzialne za nadzór i kontrolę nad istotnymi dla procesu rewitalizacji sferami,
 - Operatora *Programu Rewitalizacji*,
 - Beneficjentów *Programu Rewitalizacji*,
 - W odniesieniu do monitoringu projektów ujętych w *Programie Rewitalizacji*:
 - Odpowiednie jednostki organizacyjne Urzędu Miasta Rabka-Zdrój odpowiedzialne za nadzór i kontrolę, nad istotnymi dla procesu rewitalizacji sferami,
 - Operatora *Programu Rewitalizacji*,
 - Beneficjentów *Programu Rewitalizacji*.

Dla osiągnięcia wskaźników *Programu Rewitalizacji*, szczególna rola w procesie monitoringu przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania poszczególnych, ujętych w nim projektów, w tym przygotowywania i przedkładania Instytucji Pośredniczącej okresowych, rocznych i końcowych sprawozdań z ich realizacji.

Na poziomie monitorowania *Programu Rewitalizacji* głównym podmiotem, monitorującym oraz dokonującym oceny osiągnięcia założonych wskaźników, stać się powinien Operator Programu, a w odniesieniu do osiągnięcia celów szczegółowych i ogólnych rewitalizacji Rada Miasta Rabka-Zdrój oraz Burmistrz Gminy Rabka-Zdrój.

Rola Operatora Programu obejmować powinna jednocześnie monitoring oraz sprawozdawczość dotyczącą tzw. mikroprogramów społeczno-gospodarczych, tworzonych dla rozwiązywania konkretnych spraw z konkretnymi partnerami w wyznaczonych lokalizacjach. Sprawozdania z realizacji programów (rzeczowo-finansowe) przedkładane powinny być przez Operatora Burmistrzowi Gminy w cyklach kwartalnych i w formie sprawozdania rocznego, a także załączane do sprawozdania z realizacji całego *Programu Rewitalizacji* przedkładanego corocznie Radzie Miasta Rabka-Zdrój.

Jednostki organizacyjne Urzędu Miasta w Rabce-Zdroju będą brały bezpośredni udział w monitorowaniu projektów, zgłoszonych i zarządzanych przez siebie, tak jak każdy beneficjent *Programu*. Z drugiej strony mogą włączać się w proces monitorowania, w związku z udostępnianiem przez nie danych o stanie spraw, prowadzonych przez Gminę i jej jednostki, a dotyczących inwestycji, zgłoszonych jako projekty do *Programu Rewitalizacji*.

Rodzaje monitoringu i wskaźniki monitoringu

Jednym z celów monitoringu jest dostarczanie informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania pomocy - na poziomie pojedynczego projektu i całego *Programu*. Zgodnie z zasadami w zależności od charakteru dostarczanych danych, monitoring dzielimy na rzeczowy i finansowy. Zakłada się przyjęcie tej systematyki dla *Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju*.

Monitoring rzeczowy

Monitoring rzeczowy dostarcza danych, obrazujących postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwiających ocenę jego wykonania w odniesieniu do ustalonych celów. Dane wykorzystywane przy monitorowaniu powinny zostać skwantyfikowane i obrazować postęp we wdrażaniu oraz rezultaty działań, w podziale na trzy kategorie wskaźników:

- wskaźniki produktu, które odnoszą się do rzeczowych efektów działalności i są liczone w jednostkach materialnych;
- wskaźniki rezultatu, odpowiadające bezpośrednim i natychmiastowym efektom wynikającym z wdrożenia *Programu*, które mogą mieć formę wskaźników materialnych lub finansowych;
- wskaźniki oddziaływania, obrazujące konsekwencje *Programu*, wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów (mogą przybrać formę

oddziaływań bezpośrednich, jak i oddziaływań pośrednich).

Wskaźniki, z wyjątkiem oddziaływań, formułowane są już w trakcie opracowywania wniosków o finansowanie poszczególnych projektów. Studia wykonalności projektów stanowią zatem podstawę do monitorowania efektów rzeczowych przez odpowiednie podmioty.

Zgodnie obowiązującymi zasadami wdrażania programów finansowanych ze środków UE poziom wymaganej kwantyfikacji celów zależy od rodzaju interwencji. W przypadku tych celów, które nie mogą być skwantyfikowane *ex-ante*, wskaźniki będą musiały być dopracowane już we wczesnej fazie wdrażania.

Monitoring finansowy

Monitoring finansowy dostarcza danych, dotyczących finansowych aspektów realizacji *Programu* i stanowi podstawę do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na niego środków. Powinien on odbywać się w oparciu o sprawozdania – okresowe, roczne oraz końcowe (obejmujące projekt, cele szczegółowe, *Program Rewitalizacji*), które przedstawiane są:

- Operatorowi Programu – w formie kopii sprawozdań, przedkładanych Instytucji Zarządzającej przez beneficjentów projektów, które uzyskały wsparcie w ramach MRPO lub innych funduszy UE;
- Operatorowi Programu – w formie sprawozdań, przedkładanych przez beneficjentów *Programu*, którzy nie pozyskali środków z Funduszy Strukturalnych, ale rozpoczęli realizację projektów, ujętych w *Programie Rewitalizacji* i wykorzystują inne publiczne źródła finansowania, w tym środki Gminy;
- Burmistrzowi Miasta – w formie sprawozdań przedkładanych przez Operatora Programu, dotyczących finansowania w odniesieniu do *Programu* – w podziale na cele szczegółowe rewitalizacji, a w odniesieniu do projektów miejskich – z realizacji poszczególnych projektów;
- Radzie Miasta – w formie rocznych sprawozdań przedkładanych przez Operatora Programu w zakresie realizacji i sposobu finansowania *Programu Rewitalizacji*.

Dane zawarte w tych sprawozdaniach obejmować powinny wysokość wkładu finansowego, pochodzącego ze środków publicznych (wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem, wydatki poniesione od początku realizacji zadania, stan zaawansowania realizacji zadania w ujęciu procentowym), z wyszczególnieniem:

- wkładu wspólnotowego: ogółem oraz środków z EFRR/EFIS;
- krajowego wkładu publicznego: ogółem oraz budżet państwa, budżet jednostek samorządu terytorialnego szczebla regionalnego, budżet Gminy, inne środki publiczne (fundusze celowe, środki specjalne);

- środków z pożyczek na prefinansowanie;
- środków z pożyczek Europejskiego Banku Inwestycyjnego;
- środków prywatnych;
- innych środków.

Dodatkowo sprawozdania winny zawierać informacje na temat postępu realizacji planu finansowego odpowiednio projektu lub *Programu*, w okresie sprawozdawczym oraz prognozę w tym zakresie na rok następny.

Sprawozdawczość

Monitorowanie rzeczowe i finansowe odbywać się powinno na podstawie dostarczanych sprawozdań z realizacji: okresowych, rocznych i końcowych. Sprawozdawczość zakłada bieżący i periodyczny przepływ informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości w procesie wdrażania i monitorowania *Programu*. Elementami systemu sprawozdawczości w przypadku *Programu Rewitalizacji* są:

- instytucje i podmioty otrzymujące i sporządzające sprawozdania, tu: Rada Miasta, Burmistrz Miasta, Operator Programu, beneficjenci;
- przedmiot sprawozdania, tj. informacje o postępie realizacji projektu, celów szczegółowych oraz całego *Programu*;
- narzędzia sprawozdawczości, tj. sprawozdania, umowy o dofinansowanie i wnioski aplikacyjne / o refundację;
- okresy sprawozdawcze.

Kompleksowe sprawozdanie, obejmujące dane umożliwiające skuteczny monitoring rzeczowy i finansowy, powinno zawierać dane zgodnie z wymogami MRPO w tym zakresie, a w szczególności:

- informacje ogólne;
- informacje dotyczące przebiegu rzeczowego realizacji projektu lub *Programu*,

- na poziomie *Programu*: informacje dotyczące zgłoszonych do realizacji projektów, podpisanych umów lub podjętych decyzji, celów głównych i szczegółowych, stopnia osiągnięcia założonych w *Programie* wskaźników monitorujących,

- na poziomie projektu: informacje dotyczące podpisanych umów lub podjętych decyzji, stanu realizacji celów projektu, stopnia osiągnięcia założonych w nim wartości wskaźników;

- informacje dotyczące postępu finansowego, według źródeł pochodzenia środków, zawierające w szczególności zestawienie poniesionych wydatków, zrealizowanych płatności oraz ocenę poziomu wykorzystania środków;

- prognozę przebiegu realizacji *Programu* lub projektu w kolejnym okresie sprawozdawczym - dla sprawozdań okresowych lub rocznych;
- informacje na temat przestrzegania polityk Wspólnoty przy realizacji projektu lub *Programu*;
- informacje na temat wypełniania zobowiązań w zakresie informacji i promocji;
- informacje na temat sprawności systemu realizacji;
- informacje o napotkanych problemach, przeprowadzonych kontrolach oraz stwierdzonych nieprawidłowościach.

Założyć należy, iż sprawozdanie okresowe może nie zawierać informacji, dotyczących stopnia osiągnięcia wartości wskaźników monitorujących rezultatu i oddziaływania, a jedynie wskaźniki produktu.

Sprawozdania będą składane w formie zgodnej z zasadami, obowiązującymi przy składaniu sprawozdań, odpowiadających wymaganiom każdego z podmiotów monitorujących.

Zasady pomiaru i doboru wskaźników monitorowania

Wskaźniki monitorowania podzielono na kategorie: produktu, rezultatu i oddziaływania. Wszystkie wskaźniki mierzone będą cyklicznie. Częstotliwość pomiaru wskaźników jest uzależniona od kategorii wskaźnika. Bazowym okresem, wobec którego porównywane są zmiany wskaźników jest rok (lub jego ostatni kwartał) poprzedzający rok, w którym rozpoczęto wdrażanie *Programu*.

Częstotliwość pomiaru w zależności od kategorii wskaźników i przedmiotu sprawozdawczości przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17 Częstotliwość sprawozdawczości z uwzględnieniem pomiaru wskaźników

Przedmiot sprawozdawczości	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu	Wskaźniki oddziaływania	Podmiot składający sprawozdanie	Podmiot monitorujący
Projekt	Okresowo (co najmniej raz na kwartał)	corocznie lub po zakończeniu projektu	-	Beneficjent	Burmistrz Miasta (projekty miejskie); Operator Programu (wszystkie projekty); podmioty wynikające z systemu wdrożenia MRPO (projekty dofinansowane z EFRR/EFS);
Cel szczegółowy	Okresowo (co najmniej raz na kwartał)	corocznie lub zgodnie z zapisami umowy o dofinansowanie	corocznie	Operator	Burmistrz Miasta
Cel główny	Okresowo (co najmniej raz na kwartał)	corocznie	corocznie	Operator	Burmistrz Miasta, Rada Miasta
Program Rewitalizacji	Okresowo (co najmniej raz na kwartał)	corocznie	corocznie	Burmistrz Miasta lub Operator	Rada Miasta

Źródło: Opracowanie Interregio Konsorcjum

Sposoby oceny Programu Rewitalizacji

Ocena (ewaluacja) Programu Rewitalizacji pozwala oszacować oddziaływanie samego Programu, jak i pomocy publicznej, w tym pomocy strukturalnej Unii Europejskiej w odniesieniu do założonych celów. Wyniki oceny powinny zostać wykorzystane w celu jak najlepszego dopasowania realizowanych przedsięwzięć do rzeczywistych potrzeb oraz najbardziej efektywnego wydatkowania środków. Ocena udziela odpowiedzi na pytanie o celowość, trafność i wartość dodaną interwencji planowanej, przeprowadzanej lub zakończonej. Warunkiem dobrej oceny jest dostępność danych i terminowość raportowania przez wszystkie podmioty zaangażowane w system wdrażania Programu. Ocena taka bada sam program i jego efekty długotrwałe, czyli oddziaływania. Wiąże się zatem z przedstawionym wyżej monitoringiem rzeczowym.

Rodzaje oceny

Proponuje się, by system i rodzaje oceny *Programu* odpowiadały metodologii ogólnie stosowanej metodologii oceny i systemu sprawozdawczości programów finansowanych ze środków UE.

Ocena przed realizacją programu (ocena *ex-ante*)

Celem oceny *ex-ante* jest dostarczenie danych dla przygotowania (aktualizacji) *Programu* i zawartych w nim planów, dzięki oparciu się na doświadczeniach z ubiegłych okresów programowania (wynikach oceny *ex-post*). Ogólnie - ocena *ex-ante* zawiera m.in. analizę wpływu dotychczasowych interwencji oraz analizę SWOT rozwoju miasta i obszarów rewitalizacji. W związku z wymogiem zgodności *Programu Rewitalizacji* z politykami wspólnotowymi i politykami horyzontalnymi Unii Europejskiej, a także polityką regionalną państwa i regionu, ewaluacja *Programu* winna uwzględniać jego wpływ na realizację tych zasad.

Pierwszą pełną ocenę *ex-ante Programu* przeprowadzić winien Operator Rewitalizacji, posiadając pełną informację o celach, działaniach i projektach włączonych do LPR. Zakłada się, iż organizowanie kolejnych ocen *ex-ante* wiązać się będzie z aktualizacją *Programu*, wynikającą z kolejnych okresów programowania oraz należeć będzie do obowiązków Operatora *Programu*.

Ocena w połowie okresu realizacji (ocena *mid-term*) Planu lub *Programu*, przeprowadzana nie później niż w ciągu roku następującego po zakończeniu połowy okresu realizacji, obejmuje analizę:

- efektywności wykorzystania środków,
- skuteczności w zakresie osiągania założonych celów,
- oddziaływania na sytuację społeczno-gospodarczą, w tym na zatrudnienie,
- funkcjonowania systemu realizacji.

Ocena na zakończenie Programu (ocena *ex-post*)

Celem oceny *ex-post* będzie określenie długotrwałych efektów wdrożenia *Programu Rewitalizacji*, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności pomocy. Z ewaluacji końcowej wynikać powinny wskazania odnośnie dalszych kierunków polityki rozwoju miasta, szczególnie w zakresie zdefiniowania czynników, które przyczyniły się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania *Programu*.

Za organizację procesu ewaluacji końcowej odpowiadać powinien Operator *Programu* z udziałem Burmistrza Gminy oraz Rady Miasta, jako organu przyjmującego wyniki oceny.

Ocenę przeprowadzić powinni niezależni ewaluatorzy. Przyjąć można, iż ocena powinna zostać zakończona nie później niż 3 lata po zakończeniu okresu programowania.

Ocena bieżąca (ocena *on-going*)

Niezależnie od prowadzenia powyżej wymienionych form ewaluacji, Rada Miasta, a także Burmistrz Miasta oraz Operator mogą inicjować bieżącą ocenę *Programu Rewitalizacji*, której przedmiotem jest efektywność stosowanych instrumentów i całego systemu wdrażania (np. w ramach systemu monitorowania wdrażania *Strategii Rozwoju Gminy Rabka-Zdrój*).

Kryteria oceny

Za główne kryteria oceny *Programu Rewitalizacji*, przyjęć należy ogólnie stosowane kryteria, do których należą:

- Trafność - kryterium, pozwalające ocenić, w jakim stopniu cele *Programu* odpowiadają potrzebom i priorytetom na danym poziomie analizy, np. na poziomie Obszaru Rewitalizacji, miasta, regionu. Trafność jest głównym kryterium przy przeprowadzaniu oceny *ex-ante* i *mid-term*;
- Efektywność - kryterium, pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” *Programu*, czyli stosunek poniesionych nakładów (zasobów finansowych, zasobów ludzkich i poświęconego czasu) do uzyskanych wyników i rezultatów;
- Skuteczność - kryterium, pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia, zdefiniowane na etapie programowania, zostały osiągnięte;
- Użyteczność - kryterium, pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie *Programu* odpowiada potrzebom grup docelowych;
- Trwałość - kryterium, pozwalające ocenić, na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem *Programu*, będą trwać po jego zakończeniu. Ma zastosowanie przy ocenie wartości *Programu* w kategoriach jego użyteczności, w dłuższej perspektywie czasowej. W ocenie *ex-post* zaś, zwłaszcza realizowanej w dłuższym odstępie czasu po zakończeniu *Programu*, można zbadać, na ile zmiany wywołane jego oddziaływaniem są rzeczywiście istotnie trwałe.

Spis tabel

Tabela 1 Struktura terenów zielonych na terenie miasta	46
Tabela 2 Powierzchnia ogółem gruntów stanowiących własność Miasta	46
Tabela 3 Mieszkalnictwo w Rabce-Zdrój	48
Tabela 4 Średnie stawki czynszów	51
Tabela 5 Liczba wydanych Warunków Zabudowy z wyłączeniem budowy sieci, przyłączy, parkingów, reklam, pomników, altan itp.	54
Tabela 6 Stosunek wody dostarczonej do mieszkań i ścieków odprowadzanych do sieci kanalizacyjnej na terenie miasta	57
Tabela 7 Kalendarz imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych na rok 2008	71
Tabela 8 Organizacje pozarządowe działające na terenie Miasta Rabka-Zdrój.....	74
Tabela 9 Oferta edukacyjna	78
Tabela 10 Struktura branż na terenie miasta w 2007	83
Tabela 11 Dane statystyczne w podziale na strefy	88
Tabela 12 Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Programu Rewitalizacji	144
Tabela 13. Ramowy plan finansowy Programu Rewitalizacji (w PLN).....	147
Tabela 14. Zestawienie potencjalnych źródeł finansowania <i>Programu Rewitalizacji</i> w poszczególnych latach (w PLN)	148
Tabela 15. Procentowy udział poszczególnych źródeł finansowania w <i>Programie Rewitalizacji</i>	148
Tabela 16 Lista zadań priorytetowych Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Rabki-Zdroju	149
Tabela 17 Częstotliwość sprawozdawczości z uwzględnieniem pomiaru wskaźników	170

Spis wykresów

Wykres 1 Zasoby mieszkaniowe ogółem w latach 2003 - 2007	48
Wykres 2 Zasoby mieszkaniowe w województwie małopolskim.....	49
Wykres 3 Struktura własności mieszkań w Rabce-Zdrój w latach 2003 - 2007	50
Wykres 4 Struktura własności mieszkań w województwie małopolskim	50
Wykres 5 Liczba mieszkańców i zasoby mieszkaniowe w poszczególnych miejscowościach w 2007 r.	51
Wykres 6 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania	52
Wykres 7 Wyposażenie mieszkań w wodociąg, łazienkę, CO.....	53
Wykres 8 Wyposażenie mieszkań w województwie małopolskim.....	53
Wykres 9 Liczba ludności województwa korzystająca z sieci wodociągowej	55
Wykres 10 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w Rabce-Zdroju	55
Wykres 11 Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej na terenie województwa	56
Wykres 12 Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w Rabce-Zdrój	56
Wykres 13 Liczba ludności korzystająca z gazu.....	57
Wykres 14 Liczba odbiorców energii elektrycznej o niskim napięciu	58
Wykres 15 Ludność na 1km ²	61
Wykres 16 Liczba osób zameldowanych na terenie Rabki-Zdrój w latach 2000 – 2006	61
Wykres 17 Tendencja w liczbie mieszkańców województwa małopolskiego	62
Wykres 18 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2000 i 2006.....	63
Wykres 19 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w wieku przedprodukcyjnym	63
Wykres 20 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w wieku produkcyjnym	64
Wykres 21 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem - w wieku poprodukcyjnym.....	64
Wykres 22 Przyrost naturalny	65
Wykres 23 Saldo migracji mieszkańców	65
Wykres 24 Bezrobotni w województwie małopolskim według wykształcenia	66
Wykres 25 Bezrobotni w Rabce-Zdrój według wykształcenia	66
Wykres 26 Bezrobocie w powiecie nowotarskim	67

Wykres 27 Struktura bezrobocia wg wieku osób bezrobotnych w latach 2005 i 2007	67
Wykres 28 Liczba imprez kulturalnych organizowanych na terenie miasta	72
Wykres 29 Liczba osób biorących udział w imprezach kulturalnych	73
Wykres 30 Wartość udzielonej pomocy finansowej mieszkańcom miasta	76
Wykres 31 Liczba dzieci i młodzieży objętej wsparciem MOPS	76
Wykres 32 Liczba dodatków mieszkaniowych w Rabce-Zdrój	77
Wykres 33 Dodatki mieszkaniowe udzielone na terenie województwa małopolskiego	77
Wykres 34 Stan uczniów w szkołach w Rabce-Zdroju	79
Wykres 35 Współczynnik scholaryzacji	79
Wykres 36 Liczba zdarzeń przestępczych w latach 2004-2007	82
Wykres 37 Rodzaje zdarzeń przestępczych w latach 2004-2007	82
Wykres 38 Liczba firm wyrejestrowanych w latach 1995-2007	84
Wykres 39 Liczba firm nowo rejestrowanych w Rabce-Zdrój	84
Wykres 40 Liczba miejsc noclegowych w latach 2003 i 2007	86
Wykres 41 Liczba udzielonych noclegów	87
Wykres 42 Liczba osób, którym udzielono noclegów	87

Spis rysunków

Rysunek 1 Mapa obszaru objętego <i>Programem Rewitalizacji</i>	11
Rysunek 2 Usytuowanie Rabki-Zdrój na mapie Województwa małopolskiego	39
Rysunek 3 Mapa miasta Rabka-Zdrój	40

Spis zdjęć

Zdjęcie 1 Sortownia surowców wtórnych Rabka-Zaryte	58
Zdjęcie 2 Sortownia surowców wtórnych Rabka-Zaryte	58
Zdjęcie 3 Sortownia surowców wtórnych Rabka-Zaryte	59
Zdjęcie 4 Budynek Willi Bożena	93
Zdjęcie 5 Budynek szkoły sanatoryjnej oraz jednego z budynków Uzdrowiska	93
Zdjęcie 6 Budynki w strefie uzdrowiskowej	94
Zdjęcie 7 Boiska przy ulicy Jana Pawła II	94
Zdjęcie 8 Zły stan ciągów pieszych w centrum miasta	95
Zdjęcie 9 Budynek "Gwiazda"	95
Zdjęcie 10 Budynek "Gwiazda"	96
Zdjęcie 11 Park Zdrojowy	96
Zdjęcie 12 Ciągi piesze na terenie Parku	96
Zdjęcie 13 Zły stan drzewostanu w centrum miasta, w tym na terenie Parku (wycięte drzewa, brak nowych nasadzeń)	97
Zdjęcie 14 Obiekty nad rzeką Poniczanką	97
Zdjęcie 15 Infrastruktura nad Poniczanką	97
Zdjęcie 16 Basen utworzony na rzece Poniczanką	98
Zdjęcie 17 Poniczanka	98
Zdjęcie 18 Ulica Orkana	98
Zdjęcie 19 Ulica Orkana	99
Zdjęcie 20 Drogi wjazdowe do terenu rekreacyjnego nad Poniczanką	99
Zdjęcie 21 Drogi nad Poniczanką	99
Zdjęcie 22 Dworzec autobusowy przy ulicy Jana Pawła II	100
Zdjęcie 23 Budynki przy ulicy Orkana	100
Zdjęcie 24 Aktualne zagospodarowanie Parku	103
Zdjęcie 25 Plac zabaw i ścieżki do nauki jazdy na terenie Parku	103
Zdjęcie 26 Informacja o ścieżce zdrowia w Parku oraz wejście na korty tenisowe	103
Zdjęcie 27 Park	104
Zdjęcie 28 Nawierzchnia ścieżek w Parku	104
Zdjęcie 29 Ulica Orkana	104
Zdjęcie 30 Bulwary nad Poniczanką	105
Zdjęcie 31 Basen nad Poniczanką	105

Zdjęcie 32 Auta zastawiające ciąg pieszy przy ulicy Orkana	106
Zdjęcie 33 Obszar Parku Zdrojowego	115
Zdjęcie 34 Obecne zagospodarowanie terenów nad Poniczanką	116
Zdjęcie 35 Wizualizacja pijalni zdrojowej wraz z tężniami solankowymi	116
Zdjęcie 36 Potencjalne lokalizacje basenów geotermalnych zaprezentowane w czasie konsultacji społecznych	117

Dokument opracowany został przez **Urząd Miasta w Rabce-Zdroju** przy współpracy **InterRegio Konsorcjum** w składzie:

- esconsulting Ewa Sołek-Kowalska
- ProRegio Consulting Grzegorz Godziek

Koordinacja prac z ramienia Urzędu Miasta w Rabce-Zdroju:

Ewa Przybyło Burmistrz Miasta, Robert Wójciak Zastępca Burmistrza, Wioletta Miśkowiec Wydział Strategii i Rozwoju Społeczno-Gospodarczego oraz Zamówień Publicznych

Prowadzenie warsztatów oraz opracowanie dokumentu:

Ewa Sołek-Kowalska, Grzegorz Godziek

Konsultacja dokumentu: **Ewa Przybyło Burmistrz Miasta, Robert Wójciak Zastępca Burmistrza**

Rabka-Zdrój, grudzień 2008 - styczeń 2009 roku